

Jaarstukken Waalre 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Jaarrekening 2017 in één overzicht	7
Leeswijzer	8
Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	11
Gemeentefonds	15
A. jaarverslag	16
Deel 1: Programmaverantwoording	17
Programma Dienstverlening (Thema 1 Publieke Dienstverlening)	17
Programma Sociaal Domein (Thema 2 onderwijs)	22
Programma Sociaal Domein (Thema 3 Cultuur en Sport)	29
Programma Sociaal Domein (Thema 4 Sociale voorzieningen)	34
Programma Sociaal Domein (Thema 5 Jeugdhulp)	40
Programma Sociaal Domein (Thema 6 Wmo en Volksgezondheid)	45
Programma Ruimtelijk Domein (Thema 7 Duurzaamheid en milieu)	55
Programma Ruimtelijk Domein (Thema 8 Openbare ruimte)	61
Programma Ruimtelijk Domein (Thema 9 Ruimtelijke ontw. En Economie)	71
Programma Algemeen bestuur en Veiligheid (Thema 10 Algemeen bestuur)	88
Programma Algemeen bestuur en Veiligheid (Thema 11 Veiligheid)	94
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	102
Deel 2: Paragrafen	106
Paragraaf A Lokale heffingen	106
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	111
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	120
Paragraaf D Financiering	126
Paragraaf E Bedrijfsvoering	129
Paragraaf F Verbonden partijen	141
Paragraaf G Grondbeleid	153
Paragraaf H Horizontale verantwoording	164
B. Jaarrekening	
1. Overzicht van baten en lasten in de begroting en de toelichting	170
2. De balans en de toelichting	176
3. Overzicht reserves en voorzieningen	187
4. Overzicht overbrengen van kredieten van 2017 naar 2018	190
5. Overzicht gewaarborgde geldleningen	191
6. Overzicht taakvelden	192
7. De bijlage met de verantwoording over specifieke uitkeringen	196
8. Kerngegevens	198

Voorwoord

In deze jaarstukken kijken we terug op het jaar 2017. Een jaar waarin belangrijke en ook langlopende dossiers zijn behandeld door de gemeenteraad en de uitvoering van zaken voortvarend door college en organisatie ter hand is genomen. In 2016 is de toekomstvisie "De Kracht van Waalre" vastgesteld, het kader waarbinnen de komende jaren gehandeld zal worden. We ontwikkelen ons door als innovatieve netwerkgemeente. Centraal staat dat we "buiten" naar binnen" halen. Nieuwe samenwerkingsvormen worden onderzocht.

In 2017 zijn we op diverse terreinen experimenteel de samenwerking met regio en inwoners aangegaan. Dit is de start van een cultuuromslag, waarbij onze rol als lokale overheid, maar ook de rol van onze inwoners verandert. Samen met onze inwoners zetten we deze zoektocht voort om nog beter aan te sluiten bij hun wensen en behoeften. Verder zijn belangrijke besluiten genomen ten aanzien van bijvoorbeeld de ontwikkelingsrichting van Waalre-Dorp, het multifunctionele gemeentehuis, diverse nieuwe bestemmingsplannen en een duurzaamheidsagenda.

De grootste opgaven voor 2017 waren:

1. Transitie binnen het Sociaal Domein vormgeven
2. Samenwerking en ontmoeting met onze inwoners verstevigen
3. Regionale samenwerking verder uitbouwen en versterken
4. Duurzaamheid als uitgangspunt hanteren
5. Eigentijdse dienstverlening aan onze inwoners verder ontwikkelen
6. Werken aan de meest aantrekkelijke woongemeente binnen het stedelijk gebied Eindhoven
7. Opvang van Vluchtelingen.
8. Overgang Werk & inkomen van Eindhoven naar Veldhoven
9. Realisatie het Huis van Waalre

De eerste 6 punten waren in 2016 al opgepakt en zijn in 2017 verder doorontwikkeld. De aandacht voor opvang en huisvesting van vluchtelingen is nieuw in 2017. Er is in 2017 hard aan gewerkt. Een plek om te wonen is voor asielzoekers en statushouders een vertrekpunt voor het verder opbouwen van hun leven. Maar daar mag het niet bij blijven. Integratie en participatie moet voor de nieuwkomers centraal staan. Op het gebied van scholing, onderwijs, werk en gezondheidszorg ligt hier een belangrijke taak voor ons. Deze zal de komende tijd het nodige van het bestuur, de gemeentelijke organisatie, maatschappelijke organisaties en onze inwoners vergen.

Op het gebied van de transitie in het Sociaal Domein wordt inmiddels steeds meer zichtbaar dat de gekozen strategie zijn vruchten afwerpt. De benodigde zorg wordt geleverd. De inspanningen zijn er nu op gericht de zorg te optimaliseren, voor de cliënt keuzevrijheid te hebben in zorgaanbieders en nog meer grip op de kosten te krijgen.

Zowel bij het bestuur als de organisatie ligt de focus bij alles wat we doen steeds meer op samenwerking en ontmoeting met onze inwoners. Het afgelopen jaar is de cultuurverandering die past bij een innovatieve netwerkgemeente steeds meer zichtbaar geworden. Deze ontwikkeling zal de komende tijd alleen maar versterkt worden, waarbij het experiment niet geschuwd zal worden.

Het versterken en uitbouwen van de regionale samenwerking heeft plaatsgevonden door op de juiste momenten en aan de juiste regionale overlegtafels mee te doen. Niet alleen als één van de deelnemende gemeenten, maar ook als voorzitter, bestuurlijk trekker en/of initiator. Het sluiten van een samenwerkingsconvenant met de gemeente Veldhoven is een voorbeeld van waar we uitgaan van onze eigen kracht en het uitgangspunt dat we iets te bieden hebben in de regio.

Als bestuurlijk trekker van de gesprekstafel Duurzaamheid zijn het afgelopen jaar veel inspanningen verricht om de duurzame energieopgave op de regionale kaart te zetten. Met het starten van de pilot van de Afvalfiets heeft Waalre daarin het goede (innovatieve) voorbeeld gegeven.

Het concept van Hostmanship is verder verkend om als basis te fungeren voor de nieuwe dienstverleningsvisie. Hierin wordt altijd een goede verstandhouding met onze inwoners nagestreefd. Pijlers binnen deze relatie zijn een positieve houding, vertrouwen, onderlinge interesse en belangstelling voor elkaar. De slogan die hierbij past is "Welkom in Waalre" Met het Nieuwe Samenwerken, waarvoor de voorbereidingen gestart zijn, zal de nieuwe dienstverleningsvisie maken dat we nog beter zullen aansluiten bij de wensen en behoeften van onze inwoners.

Bovenstaande en nog veel meer waarover in deze jaarrekening verslag wordt gedaan heeft bijgedragen aan het zijn en blijven van meest aantrekkelijke woongemeente binnen het stedelijk gebied Eindhoven.

Financiële positie en resultaat 2017

Zoals te lezen in de jaarrekening en de paragraaf B. weerstandsvermogen en risicobeheersing is de gemeente Waalre financieel gezond. Het jaar 2017 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 1.036.000, waarvan € 675.000 al is aangekondigd en toegelicht in de laatste tussenrapportage die 19 december 2017 is vastgesteld.

Bovenop de uitdagingen die er nog zijn ten aanzien van de financiën aangaande de transities in het Sociaal Domein, komt er veel op Waalre af en zijn de ambities hoog. Het meerjarige financiële beeld (2018 - 2020) biedt op dit moment onvoldoende ruimte om alle ambities te kunnen realiseren.

Tot slot

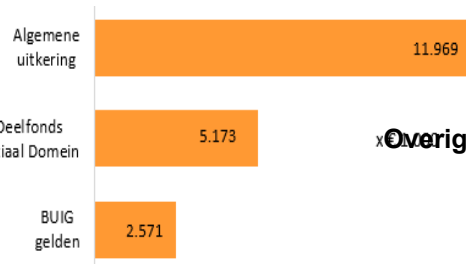
We kunnen terugkijken op een jaar waarin veel werk is verzet om Waalre tot de beste woongemeenten van Nederland te laten blijven behoren en dit binnen de financiële kaders. Met gepaste trots presenteren we daarom deze jaarstukken 2017.

Jaarrekening 2017 in één overzicht

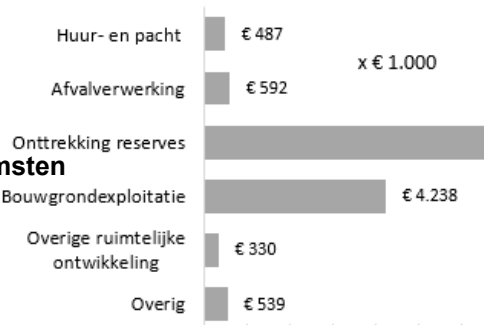
Baten: € 40.522.000

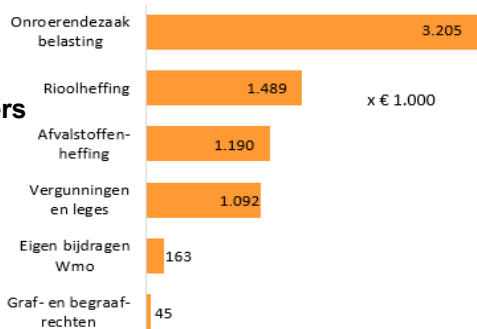
Van het Rijk

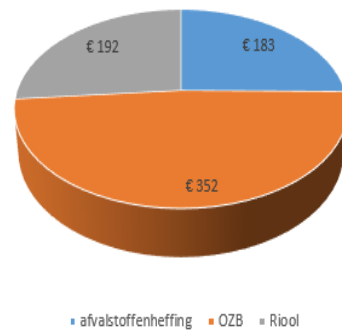
Overige inkomsten

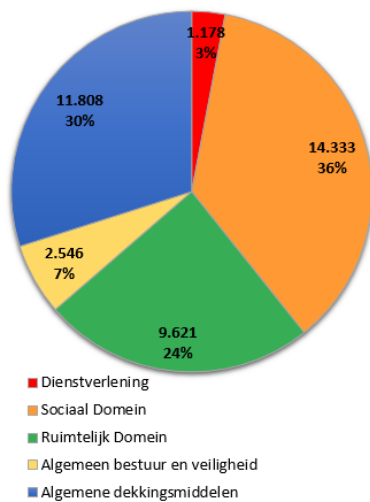
Van de inwoners

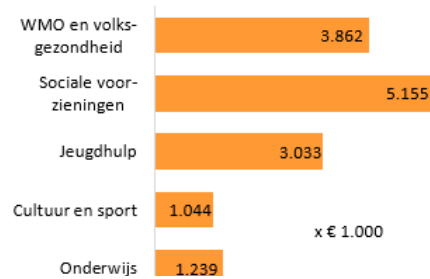
Lokale lasten 2017

Lasten: € 39.486.000

Sociaal Domein

Ruimtelijk domein

De jaarrekening bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit het jaarverslag, de jaarrekening en de bijlagen. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording met de vier programma's de elf bijbehorende thema's en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen.

Programmaverantwoording

In de programmaverantwoording wordt verantwoording afgelegd over de doelen zoals deze waren gesteld in de programmabegroting 2017. Er wordt voor de vier programma's, bestaande uit elf bijbehorende thema's, en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen antwoord gegeven op de drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat hebben we daarvoor gedaan?' en 'Wat heeft het gekost?'. Evenals in 2016 is één op één de relatie gelegd met de gestelde ambities en worden verschillen in realisatie ten opzichte van ambities verklaard, zowel inhoudelijk als financieel.

Doorberekening salariskosten en overhead

Met ingang 2017 zijn de BBV-richtlijnen gewijzigd. Een van de grote wijzigingen betreft het apart inzichtelijke maken van de overheadkosten. In de begroting 2017 is de BBV wijziging toegelicht dat salariskosten en overhead niet meer in uren aan programma's worden doorberekend, maar op een hoger niveau als totaal begroot en verantwoord worden. Een eventueel te verklaren verschil tussen begroting en jaarrekening betreft dan een verschil in kosten of inkomsten. Deze werkwijze is in de jaarrekening 2017 toegepast.

Paragrafen

De paragrafen geven conform BBV een dwarsdoorsnede van de programmaverantwoording.

De paragraaf A. lokale heffingen bevat het in 2017 uitgevoerde beleid ten aanzien van lokale heffingen, overzicht van de inkomsten van lokale heffingen en in de kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het gevoerde kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf B. weerstandsvermogen en Risicobeheersing verschaft een, ten opzichte van de begroting 2017, geactualiseerd overzicht van de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Daarnaast wordt de financiële positie van Waalre geduid met behulp van de 5 verplichte financiële kengetallen.

De paragraaf onderhoud C. kapitaalgoederen gaat in op het gevoerde beleid voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen en de lasten die in 2017 met de uitvoering van dit beleid gemoeid waren.

In de paragraaf D. financiering wordt inzicht gegeven in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente, zoals deze in 2017 zijn gehanteerd. Er wordt onder andere ingegaan op Waalres rentelasten en het renteresultaat.

In de paragraaf E. bedrijfsvoering wordt verantwoording afgelegd over in hoeverre de ambities, zoals geformuleerd in de begroting 2017, zijn behaald op het gebied van de

huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoering aspecten.

De paragraaf F. verbonden Partijen geeft een overzicht van de partijen waarin Waalre in 2017 een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan was, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.

De paragraaf G. grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitatie.

De niet verplichte paragraaf H. horizontale verantwoording gaat in op de ontwikkelingen in 2017 op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Aan het einde van het jaarverslag volgen tot slot bijlagen bij het jaarverslag. Te weten: een gedetailleerd (financieel) overzicht aangaande het sociaal domein en een overzicht van aantallen bezwaren, wob, aansprakelijkheid en klachten in 2016 en verantwoordingsinformatie in het kader van horizontaal toezicht en de uitvoering van de Archiefwet.

Jaarrekening

De jaarrekening bestaat conform BBV uit een overzicht van baten en lasten, de balans, de toelichting op de balans, het overzicht reserves en voorzieningen en het overzicht van de overbrenging van eerder door de Raad geautoriseerde kredieten.

In het overzicht van baten en lasten zijn de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's gerecapituleerd. Volgens de voorschriften dient afzonderlijk te worden aangegeven welke bedragen aan de reserves worden toegevoegd c.q. onttrokken. Om deze reden wordt eerst het saldo vóór bestemming weergegeven, vervolgens de resultaatbestemming zelf (toevoegingen/onttrekkingen reserves) en daarna het saldo na bestemming.

De balans geeft het overzicht weer van de bezittingen van Waalre op 31 december 2017 en de wijze waarop deze bezittingen worden gefinancierd. In de toelichting wordt nader ingegaan op de uitgangspunten die bij het opstellen van de balans zijn gehanteerd.

Het overzicht van reserves en voorzieningen geeft inzicht in onttrekkingen aan en stortingen in reserves en voorzieningen in het verantwoordingsjaar en de stand op jaareinde.

Het overzicht van de overbrenging van kredieten geeft inzicht in de uitputting van kredieten die zijn aangewend voor investeringen en projecten, zoals deze door de Raad zijn vastgesteld. Voor investeringen en projecten die nog niet zijn afgerond, wordt met vaststelling van de jaarrekening de overbrenging van restantkredieten geautoriseerd. Kredieten die niet meer (geheel) benodigd zijn worden naar beneden bijgesteld of afgesloten.

Tot slot is de bijlage in de jaarrekening opgenomen met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen die Waalre kent. Te weten de uitkeringen vanuit het Rijk op grond van artikel 69 Participatiewet en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004.

Personele doorbelasting richting programma's/ thema's

In de jaarrekening 2017 staat in elk thema onderdeel 'Wat heeft het gekost'. Hierin worden de totaalcijfers van de lasten en baten van de programma's samengevat. Vanaf deze jaarrekening 2017 worden de uren niet meer verantwoord op de verschillende categorieën binnen de thema's, zoals in voorgaande jaren. De salariskosten worden op een hoger niveau als totaal begroot en verantwoord. Waar nodig worden de kosten toegerekend naar bijvoorbeeld kostendekkende tarieven. (Zie ook punt 5 onder vernieuwing BBV.) Door deze aanpassing in systematiek, ontstaat voor elke categorie een verschil omdat we geen uren meer toerekenen.

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In maart 2016 is bij wet besloten om een aantal wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) door te voeren in relatie tot de interne sturing door de raad alsmede een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten. Deze wijzigingen hebben een flinke impact en zijn verwerkt in deze jaarstukken 2017. De verschillende wijzigingen komen de leesbaarheid van de begroting en rekening de komende jaren ten goede. Daarnaast lijkt dat de informatie die ontsloten wordt de sturing richting raad ten goede komt.

Deze samenvatting van de aanpassingen is zeker niet uitputtend. Ook zullen niet alle effecten tot in detail beschreven zijn, omdat elke wijziging verschillende effecten kan hebben op de begroting en rekening.

Wijzigingen zoals de **verplichte beleidsindicatoren, de verplichte kengetallen** en de wijziging omtrent **verbonden partijen** leiden met name tot aanvullende informatie in de P&C producten.

Andere wijzigingen zoals de **uitvoeringsinformatie met verplichte taakvelden, inzicht in overhead en kosten** met het verplicht centraal ramen van overhead en de **wijzigingen omtrent grondexploitaties** hebben een grote impact op de financiële inrichting en leiden tot aanpassing van financiële ramingen. Onder invloed van deze wijzigingen kunnen zich ook hogere kosten voordoen of moeten geraamde baten wellicht verplicht naar beneden worden bijgesteld. Een opsomming van de verschuivingen is dan ook niet te geven.

Wijzigingen BBV (5 maart 2016)

U vindt hieronder informatie over de volgende wijzigingen:

1. Uitvoeringsinformatie	5. Inzicht in overhead en kosten
2. Beleidsindicatoren	6. Stelsel van baten en lasten
3. Kengetallen financiële positie	7. Grondexploitaties
4. Verbonden Partijen	8. Vennootschapsbelasting

1. Uitvoeringsinformatie (uniforme taakvelden)

Gemeenten zijn vrij in de indeling die zij voor de programmabegroting en de uitvoering hiervan hanteren. Hierdoor kunnen gemeenten zelf bepalen welke begrotingsprogramma's zij hanteren. Deze vrijheid heeft tot gevolg dat er op basis van de gemeentelijke administraties geen gegevens beschikbaar zijn, die direct op landelijk niveau met elkaar kunnen worden vergeleken.

Om tot betere vergelijkbaarheid van gegevens te komen is in de herziening van het BBV voorgeschreven dat colleges vanaf 2017 gebruik maken van een verplichte taakveld indeling. De 50 nieuwe taakvelden vervangen de circa 105 oude (IV3-)functies. Met deze wijziging van de BBV wordt bereikt dat gemeentelijke begrotingen beter kunnen worden vergeleken. Gemeenten zijn vrij om deze taakvelden te clusteren of verder onder te verdelen naar deeltaken. Naar het eventueel anders clusteren van deze taakvelden wordt gekeken in 2017/2018, richting begroting 2019.

Taakveldramingen komen in de plaats voor de oude productramingen. Hoewel Waalre de beleidsprogramma's en de huidige thema's grotendeels ongewijzigd zal laten, betekent

deze wijziging wel dat enkele taakvelden anders gerubriceerd worden onder de thema's/ beleidsprogramma's.

2. Beleidsindicatoren

In de nieuwe BBV is voorgeschreven dat gemeenten een basis set van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken.

Het toepassen van deze indicatoren stelt de raad in staat om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. De raad kan zich een beeld vormen van behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten. Daarnaast is het (landelijk) wenselijk om gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken. Wel dient de kanttekening geplaatst te worden dat de indicatoren grotendeels gebaseerd zijn op landelijk beschikbare bronnen die soms verouderd zijn. De indicatoren hebben vaak pas relevantie, wanneer de ontwikkeling over meerdere jaren wordt beschouwd.

Vanaf deze begroting zijn 40 (outcome) indicatoren opgenomen (waarvan 38 verplicht zijn) in de programmabegroting bij de programma's en paragrafen. In de begroting zijn deze (outcome)indicatoren herkenbaar door de vermelding "Beleidsindicator" met het nummer van de beleidsindicator. In deze begroting 2017 is een eerste stap gezet om eventueel het beoogde maatschappelijke effect vast te leggen in samenhang met de verplichte indicator. Niet alle indicatoren zijn direct te relateren aan te voeren beleid. Mocht dit niet het geval zijn, dan is het indicator alleen opgenomen als kengetal ter vergelijking met anderen gemeenten.

De beleidsindicatoren zijn er niet alleen voor de raad maar ook voor burgers, bedrijven, organisaties, media en andere belanghebbenden. Naast opname in de begroting en verantwoording zijn deze 40 indicatoren van het gemeentelijk domein dan ook digitaal beschikbaar gesteld op de website www.waarstaatjegemeente.nl. In de paragraaf H Horizontale verantwoording leest u hier meer over.

Met deze (wettelijke) aanpassing in de begroting is ook voldaan aan de eis/ wens vanuit de raad m.b.t. het opnemen van "facts and figures" in de verantwoordingscyclus. Zoals gemeld moet e.e.a. nog wel handen en voeten krijgen de komende jaren.

3. Kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basis set van vijf financiële kengetallen is opgenomen die gelden voor de begroting vanaf 2016 en de jaarrekeningstukken vanaf 2015. Deze vernieuwing van de BBV was daarom al in de Waalrese Begroting 2016 verwerkt.

Naast de kengetallen is in deze begroting een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden in de financiële positie van onze gemeente.

4. Verbonden partijen

Doelstelling van de wijziging in het BBV betreffende verbonden partijen is meer zicht te krijgen op de bijdrage van verbonden partijen aan het bereiken van de beleidsdoelstellingen van gemeenten. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen die gemeenten opnemen in de begroting en verantwoording, aansluit op de

informatie over de eigen posities, activiteiten en risico's van verbonden partijen. Openbare lichamen ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regeling moeten hun begroting eerder in het jaar opstellen dan gemeenten. Zij hebben de wijzigingen vanuit het BBV daarom niet (volledig) in hun begroting 2017 kunnen verwerken. Een deel van de wijzigingen vanuit de BBV betreffende verbonden partijen zullen daarom voor het eerst doorwerken in de begrotingsvoorbereiding voor het jaar 2018.

5. Inzicht in overhead en kosten

In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd, maar centraal onder één afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van kostentoe rekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Deze methodiek is vanaf 2017 ook van toepassing op de toerekening van rente.

Alle bedrijfskosten (overhead) die direct gebonden zijn aan activiteiten, taken en producten gericht op de externe klant, moeten nog wel in de betreffende taakvelden worden geregistreerd. Om te voorkomen dat er verschillen optreden in de wijze van toerekening van overhead, wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende activiteiten, taken en producten en dat zo weinig mogelijk wordt gerekend met een integrale kostprijs.

In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol, zoals bijvoorbeeld in verband met kostendekkendheid. Daarom wordt in het nieuwe BBV geregeld dat in die gevallen wel indirecte kosten worden toegerekend, terwijl deze kosten tegelijkertijd in de begroting zichtbaar blijven. In de nieuwe regelgeving wordt rekening gehouden met o.a. Grondexploitatie, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing en de Vennootschapsbelasting.

Op basis van voorgaande zal in de begroting een aantal verschuivingen zichtbaar zijn, waarbij de uitgaven binnen veel programma's/ thema's dalen en op één centrale plek stijgen.

6. Stelsel van baten en lasten

Verplicht activeren investeringen met maatschappelijk nut

Het onderscheid tussen investeringen met een maatschappelijk nut en met economisch nut vervalt. Alle investeringen dienen te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven. Deze nieuwe methode met betrekking tot maatschappelijk nut zal alleen van toepassing zijn op nieuwe investeringen die vanaf 2017 worden gedaan.

Het activeren van investeringen met maatschappelijk nut die gedekt worden uit de exploitatie, heeft een positief financieel effect op de exploitatie op korte termijn. Uitgaven voor bijvoorbeeld (nieuwe) wegen en rotondes werden jaarlijks via de exploitatie gefinancierd, waardoor de lasten in één jaar terecht kwamen. Door activering worden de lasten uitgesmeerd over de afschrijvingstermijn.

EMU saldo/ geprognosticeerde balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo, maar ook voor de berekening van de 5 kengetallen in de weerstandsparagraaf, wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans is in deze begroting voor het eerst opgenomen in de financiële begroting.

7. Grondexploitaties

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen en voorstellen uitgewerkt die hebben geleid tot wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitatie, zoals de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid en de aankomende Omgevingswet. De wijzigingen in het BBV zijn al ingegaan vanaf 2016.

De volgende wijzigingen zijn o.a. doorgevoerd:

- De rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties dient gebaseerd te worden op de werkelijke rente over het vreemd vermogen. Aangezien Waalre nu nog geen rente betaalt, wordt geen rente meer toegekend aan de grondexploitaties.
- De Richttermijn van 10 jaar geldt voor maximale duur van grondexploitaties.
- Verplicht aansluiten op kostenverhaalmogelijkheden Wet ruimtelijke ordening (Wro)/ het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).
- Afschaffen categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) & toerekenen van rente aan NIEGG. Staan op de balans onder de materiele vaste activa;

8. Vennootschapsbelasting (vpb)

Vanaf 1 januari 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Het achterliggende doel van deze vernieuwing is, mede onder druk van de Europese Commissie, het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen.

De hoogte van de vpb-heffing wordt bepaald op basis van de fiscale grondslag. De fiscale winstbepaling binnen Waalre vindt extracomptabel plaats en er zullen voornamelijk geen latente belastingvorderingen en/of schulden worden gevormd. Dit sluit het beste aan op de specifieke kenmerken en doelstelling van het BBV- verslaggevingsstelsel.

De vpb-heffing moet worden begroot en verantwoord als een centrale post in de programmarekening en wordt daarom verwerkt als een last in het onderdeel "overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien". De vpb-heffing maakt op deze manier onderdeel uit van het saldo van baten en lasten en het resultaat. Op dit moment hoeft Waalre alleen vpb te betalen over eventuele winsten uit grondexploitatie. De te betalen heffing wordt dan ten laste van betreffende grondexploitatie gebracht. Hiermee wordt dan ook nog geen claim gelegd op de begroting.

Gemeentefonds

Het **Gemeentefonds** bestaat uit een **Algemene Uitkering** en een **uitkering Sociaal Domein**. Gemeenten worden door middel van circulaire's drie keer per jaar (mei, september en december) geïnformeerd over de ontwikkeling van het totale fonds.

In 2017 is in totaal € 17.142.000 vanuit het Gemeentefonds ontvangen. Dit bedrag is opgebouwd uit de bedragen zoals weergegeven in onderstaande tabel. In 2017 is zo'n € 38.000 minder ontvangen vanuit het Gemeentefonds ten opzichte van 2016. Dit verschil wordt veroorzaakt door € 128.000 minder integratie-Uitkering Sociaal Domein en € 90.000 meer uit het Algemene deel Gemeentefonds. Bovendien is de IU Wmo 2007 hoger dan in 2015.

In 2017 is ruim € 26.000 meer ontvangen vanuit het Gemeentefonds dan waarmee in de begroting 2017, na wijziging, rekening is gehouden.

Overzicht gerealiseerde inkomsten Gemeentefonds

2017:

	2016	2017
Algemene Uitkering:	10.735.217	10.848.701
<u>Deelfonds Sociaal Domein:</u>		
Decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	1.786.865	1.716.230
Decentralisatie Jeugdzorg (IU)	2.032.669	2.146.955
Re-integratie	139.116	120.377
Wsw	1.341.856	1.188.986
IU Sociaal Domein (totaal):	5.300.506	5.172.548
Wet maatschappelijke ondersteuning (IU):	1.045.320	1.093.505
Nabetaling jaren 2013/2014/2015/2016:	98.850	26.871
Totaal ontvangst boekjaar	17.179.893	17.141.625

Deel 1: Programmaverantwoording

Programma Dienstverlening (Thema 1 Publieke Dienstverlening)

Publieke dienstverlening is de voorkant van de gemeentelijke organisatie. Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, subsidies, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over het openbaar gebied. De twee organisatieonderdelen binnen publieke dienstverlening zijn: Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH).

Wat willen we bereiken

- Het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen als één van de belangrijkste speerpunten van de gemeente. Hierbij willen we zoveel mogelijk ontwikkelen naar Waalre als een innovatieve netwerkgemeente.
- We willen aan de slag met moderne, persoonlijke en efficiënte dienstverlening om concrete resultaten te boeken op de korte termijn en goed voorbereid te zijn voor de ontwikkelingen in de toekomst. Hierbij sluiten we aan bij de *hostmanship*-gedachte.
- Klantvragen worden snel, doelmatig, helder en kwalitatief goed afgehandeld, zoveel mogelijk in één keer aan de voorkant van de organisatie.
- Inwoners kunnen zelf bepalen via welk kanaal en wanneer ze dienstverlening afnemen van de gemeente. Dit kan via verschillende kanalen (schriftelijk, telefonisch, digitaal, persoonlijk), waarbij de prioriteit ligt bij het digitale kanaal. Waar de Waalreenaar ook binnenkomt, hij/zij kan uitgaan van een gelijke dienstverleningskwaliteit.
- Meer vrijheid en speelruimte voor inwoners o.a. om te bouwen, ondernemen of te organiseren (deregulering). De organisatie stelt zich professioneel, open, stimulerend en faciliterend op en zoekt steeds de aansluiting bij de eigen kracht van inwoners en stelt grenzen wanneer dat echt nodig is. Het uitgangspunt is vertrouwen in onze inwoners met appel op hun eigen verantwoordelijkheid.
- De dienstverlening is zodanig ingericht dat het voor de klant duidelijk is dat de gemeente één organisatie is, met één stem naar buiten treedt en de klant weet wat hij/zij kan verwachten en waar hij/zij het antwoord op zijn/haar vraag kan vinden.
- De privacy is zo goed mogelijk gegarandeerd; (zorg-gerelateerde) cliëntgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen

Dienstverlening

Periode 2017-2020

- Krachtig doorontwikkelen en verder inrichten van het GCC inclusief digitale en fysieke (website, social media, telefoon, post en balie) dienstverlening op basis van het vastgestelde dienstverleningsconcept.

- Zaakgericht werken organisatie-breed invoeren zodat wij de klantvraag in samenhang afhandelen. De voorspelbaarheid van de afhandeling van aanvragen en diensten over alle kanalen neemt toe.
- Voor omvangrijke en/of complexe vraagstukken worden klanten zoveel mogelijk gekoppeld aan een casemanager.
- Dienstverlening vertalen in heldere kernwaarden.
- We ontvangen de inwoner in een passende, gastvrije omgeving, zodra het nieuwe multifunctionele gemeentehuis gereed is.
- Zoveel mogelijk taken worden aan de voorkant van de organisatie afgehandeld, waarbij de klant in één handeling bediend wordt.
- Inwoners kunnen de meest voorkomende producten en diensten digitaal aanvragen; optimale afhandeling qua eenvoud en snelheid van aanvragen. De inwoners die om een persoonlijke benadering vragen (digitaal tenzij) worden in een persoonlijke, gastvrije omgeving ontvangen.
- De website optimaal inrichten op het gebied van interactieve communicatie en digitale dienstverlening. Onze site is doorontwikkeld en nog gebruiksvriendelijker ingericht en sluit aan bij de meest voorkomende vragen producten/diensten die inwoners hebben (toptaken). Dit betekent dat de belangrijkste informatie/producten waar inwoners behoefte aan hebben, op uitstekende wijze geraadpleegd en afgehandeld kunnen worden.
- Alle informatie is begrijpelijk en goed leesbaar voor zoveel mogelijk groepen inwoners.

Jaar 2017

- Onze dienstverlening is verder ontwikkeld en verbeterd, gericht op de uitgangspunten van een gastvrije organisatie, zoals vastgelegd in het dienstverleningsconcept.
- We hebben gewerkt op afspraak, want dit biedt meer duidelijkheid voor onze klanten en betekent een efficiëntere bedrijfsvoering.
- De inwoner is in een prettiger sfeer ontvangen, waarmee het gevoel van de "wachtende klant" is voorkomen.
- De inwoner is op basis van gelijkwaardigheid tegemoet getreden.
- De Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 hebben op een ordelijke en correcte wijze plaatsgevonden.
- De connectie tussen zaakgericht werken en digitale dienstverlening is gerealiseerd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Een belangrijk aspect van de doorontwikkeling van het Dienstverleningsconcept is verbonden aan het ontwerp en inrichting van het nieuwe gemeentehuis, Het Huis van Waalre. Vanuit deze visie is de benodigde Vanuit dit dienstverleningsconcept is input geleverd. We streven ernaar dat de inwoner in een prettiger sfeer wordt ontvangen en de juiste omstandigheden te creëren waar daadwerkelijk invulling kan worden gegeven aan het begrip "ontmoeten".
- De verhuizing van de gemeentelijke organisatie is zodanig voorbereid, dat onze inwoners er zo min mogelijk hinder van ondervinden.
- We hebben gewerkt op afspraak, want dit biedt de meeste duidelijkheid voor onze klanten en betekent een efficiëntere bedrijfsvoering. Het gevoel van de "wachtende klant" wordt zoveel mogelijk voorkomen.
- Whatsapp is als extra communicatiekanaal geïntroduceerd.
- De Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 hebben op een ordelijke en correcte wijze plaatsgevonden.
- De connectie tussen zaakgericht werken en digitale dienstverlening is gerealiseerd.

Exploitatie en beheer Het Huis van Waalre (HHvW)

- De exploitatie en het beheer van HHvW is voorbereid en opgezet.
- Om tot een juridisch houdbare constructie te komen is voor het beheer een stichting opgericht. Deze stichting wordt bestuurd door een oprichtingsbestuur.
- Het (horeca-) personeel van HHvW zijn aangesteld in dienst van deze stichting.
- Alle voorbereidingen zijn getroffen om de bedrijfsvoering op tijd up and running te hebben, zodat de verenigingen, de bibliotheek en de gemeentelijke organisatie zo soepel mogelijk kunnen verhuizen.

Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH)

Periode 2017-2020

- Het op een adequate, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige wijze uitvoeren van taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), in samenwerking met de omgevingsdienst, buurgemeenten of andere partners.
- Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening Toezicht & Handhaving te verlenen.

Jaar 2017

- De VTH-taken (organisatie, beleid, processen, middelen, etc.) zijn opnieuw ingericht met speciale aandacht voor kwaliteit, regievoering, opdrachtverlenerschap, samenwerking en dienstverlening.
- Op basis van de vastgestelde Brabant-brede Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht zijn de kwaliteitscriteria met bijbehorend kwaliteitsniveau voor de uitvoering en handhaving op het gebied van omgevingsrecht vastgesteld.
- Het gekozen kwaliteitsniveau is geïmplementeerd.
- Het Handhavingsbeleidsplan is uitgebreid naar een compleet Omgevingsbeleidsplan. Hierin zijn procescriteria opgenomen die onder meer zorgen voor kwaliteitsborging en een sluitende planning en control cyclus.

- Het handhavingsbeleid is vertaald naar een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
- Aan het vastgestelde handhavingsprogramma is uitvoering gegeven.
- De bestaande samenwerkingen met andere gemeenten zijn verder uitgebreid op basis van een door het college vastgesteld plan.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Er is een belangrijke impuls gegeven om de VTH-taken (organisatie, beleid, processen, middelen, etc.) in te richten met speciale aandacht voor kwaliteit, regievoering, opdrachtverlenerschap, samenwerking en dienstverlening. Dit ter voorbereiding op de benodigde besluitvorming.
- Op basis van de vastgestelde Brabant-brede Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht zijn de kwaliteitscriteria met bijbehorend kwaliteitsniveau voor de uitvoering en handhaving op het gebied van omgevingsrecht vastgesteld.
- Het gekozen kwaliteitsniveau is geïmplementeerd.
- Voorbereidingen zijn getroffen om, in samenwerking met de gemeenten Veldhoven en Best het Handhavingsbeleidsplan uit te breiden naar een compleet VTH-beleidsplan. Hierin zijn procescriteria opgenomen die onder meer zorgen voor kwaliteitsborging en een sluitende planning en control cyclus.
- Het handhavingsbeleid is vertaald naar een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
- Aan het vastgestelde handhavingsprogramma is uitvoering gegeven.
- De bestaande samenwerkingen met de gemeenten Veldhoven en Best andere gemeenten zijn verder uitgebreid op het gebied van beleidsafstemming en - voorbereiding, uitwisseling van expertise, inzet BOA's.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten burgerzaken			197	197
000	Salariskosten wonen en bouwen			718	676
003	Burgerzaken	486	488	64	62
004	Baten en lasten secretarieleges burgerzaken	135	134	153	161
822	Overige volkshuisvesting	1.137	1.143	86	82
823	Bouwvergunningen (omgevingsvergunning)	-	-	-	-
Totaal lasten publieke dienstverlening		1.758	1.765	1.218	1.178
BATEN					
003	Burgerzaken	-	-	-	-
004	Baten en lasten secretarieleges burgerzaken	305	325	351	367
822	Overige volkshuisvesting	1	-	2	-
823	Bouwvergunningen (omgevingsvergunning)	288	671	625	636
Totaal baten publieke dienstverlening		594	996	978	1.003
Totaal saldo publieke dienstverlening		1.164-	769-	240-	175-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijk worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten burgerzaken	-	
000	Salariskosten wonen en bouwen	42	voordeel
003	Burgerzaken	2	voordeel
004	Baten en lasten secretarieleges burgerzaken	8	voordeel
822	Overige volkshuisvesting	2	voordeel
823	Bouwvergunningen (omgevingsvergunning)	11	voordeel
	totaal	65	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

003 Burgerzaken

- Geen verschil van betekenis

004 Lasten/baten burgerzaken

- In 2017 zijn er meer rijbewijzen en reisdocumenten afgenomen. Ook zijn er meer leges voor naturalisaties binnengekomen. Dit heeft € 25.000 meer opgebracht. De inkoop voor deze producten was ook hoger, waardoor per saldo een voordeel ontstaat van € 8.000.

822 Overige volkshuisvesting

- Geen verschil van betekenis

823 Bouwvergunningen

- De realisatie van meer bouwprojecten in 2017 resulteert (na de aanpassing van de opbrengsten bij de 9^e turap) in een hogere omzet dan verwacht van € 11.000.

Programma Sociaal Domein (Thema 2 Onderwijs)

Waar gaat het thema over

Onderwijs is van essentieel belang voor de ontwikkeling van onze inwoners van alle leeftijden. Centraal in het thema Onderwijs staat de brede school gedachte waarbij het belangrijk is om diverse sociaal culturele activiteiten te stimuleren en inwoners/ouders in de wijk te betrekken. Dit past goed binnen de volgende twee speerpunten:

1. maatschappelijke deelname; en
2. het versterken van het zelforganiserend vermogen van inwoners.

Het multifunctioneel inzetten van de onderwijshuisvesting (brede scholen) vergemakkelijkt de ontmoeting tussen verschillende groepen inwoners en biedt de mogelijkheid om wijkgebonden activiteiten te laten plaatsvinden. Dit stimuleert netwerkvorming en betrokkenheid bij elkaar.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het onderwijsbeleid, integraal met al het beleid over jeugd vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Onderwijs zien wij niet los van de thema's Jeugdhulp en Leerlingenvervoer.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
17	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Waalre	1	1,1	Vanaf 2018 Ingrado 2016
			Landelijk	5	2,01	
18	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Waalre	10	5,13	Vanaf 2018 Ingrado
			Landelijk	60	26,88	
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Waalre	1,6%	1,1%	DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs
			Landelijk	3,2%	2%	
25	% achterstandsleerlingen	Het % leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand	Waalre	3,73	n.n.b.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	11,61	n.n.b.	

Wat willen we bereiken

Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.

- Het behouden van een positief opvoed- en opgroeiklimaat.
- Het laten aansluiten van de ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) bij de ondersteuning die de gemeente biedt vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid op basis van de Jeugdwet.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Meer ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'. Met als resultaat dat er sneller adequaat wordt gereageerd en minder ondersteuningsvragen moeten worden opgeschaald naar specialistische hulpverlening.
- Gemeentelijke beleidsplannen jeugd afstemmen met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs) tijdens het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO).
- Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs afstemmen met de gemeenten.
- Werken aan de uitvoer van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) 2016-2020.

Jaar 2017

- LEJA is uitgevoerd op de thema's vechtscheidingsproblematiek (gastlessen 'Omgaan met conflicten' op de basisscholen) en Social Media (informatieavonden voor ouders)
- Samenwerkingsafspraken aansluiting jeugdhulp-onderwijs die in regionaal verband zijn gemaakt, zijn geëvalueerd met het Regionaal Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs (RSV PVO) en er is passend bijgestuurd op basis van de evaluatie.
- Meer concrete afspraken zijn gemaakt met het onderwijs over (hoe om te gaan met) onderwijs-zorg arrangementen.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De lessen 'Omgaan met conflicten' zijn gegeven in de groepen 7 en 8 op 4 van de 5 basisscholen en goed ontvangen door de leerlingen, leerkrachten en ouders. De lessen zijn ontwikkeld door een Kwaliteitsondersteuner van SKOzoK, de jongerenwerker, de GGD, Zuidzorg en het CMD. Het CMD heeft de lessen samen gegeven met de jongerenwerker en de GGD. Hiermee is een investering in het preventief jeugdbeleid gedaan, passend bij de doelstellingen uit de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) Waalre.
- Op De Drijfveer is de ouderavond over Social Media geweest, i.o.m. de scholen worden in 2018 de rest van de ouderavonden gepland.

- Op 21 september 2017 is tijdens een symposium met alle VO scholen uit het RSV PVO, alle gemeentelijke teams (van de gemeente Waalre het CMD en PlusTeam) en de leerplichtambtenaren de aansluiting jeugdhulp-onderwijs geëvalueerd en het actieplan op basis van de uitkomsten herijkt. Ook het samenwerkingsverband passend onderwijs PO de Kempen is samen met de regiogemeenten bezig met een implementatieplan om de aansluiting passend onderwijs-jeugdhulp te verbeteren. Uit de evaluaties die zijn gedaan blijkt dat vele zaken in de aansluiting passend onderwijs- jeugdhulp al heel goed lopen en dat de verbeterpunten goed de aandacht krijgen.
- De gemeente Waalre participeert in de regionale werkgroep aansluiting jeugdhulp-voortgezet onderwijs met het RSV PVO. De ontwikkeling van onderwijs-zorgarrangementen zijn een vast item op de agenda van deze werkgroep. De concretisering van de afspraken hierover behoeft echter meer aandacht het komende jaar (2018), dit is ook opgenomen in het actieplan van de werkgroep. De gemeente Waalre vertegenwoordigt in deze werkgroep de Dommelvallei+ gemeenten.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken

- Creëren van kwalitatief goede huisvesting om brede school concept mogelijk te maken.
- De ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken (d.m.v. multifunctionele inzet onderwijshuisvesting).
- Soepele overdracht van het buitenonderhoud van de gemeente naar de scholen (taak voor de scholen per 1 januari 2015 door wetswijziging).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Bouwen van de Brede school Waalre.
- Goede afspraken maken met de schoolbesturen over de uitvoering van het onderhoud aan de scholen en over het multifunctioneel inzetten van de gebouwen.

Jaar 2017

- De Brede School Waalre is in gebruik genomen.
- Er is uitvoering gegeven aan de nieuwe afspraken over het onderhoud door de basisscholen.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De Brede School Waalre is in gebruik genomen en omgedoopt tot 'Kindcentrum De Wilderen', omdat basisschool De Wilderen en Kindcentrum De Wilderen (kinderopvang en buitenschoolse opvang) daadwerkelijk willen functioneren als integraal kindcentrum (een verregaandere samenwerking dan brede school samenwerking).
- De afspraken over het onderhoud met de basisscholen zijn vastgesteld. Vanwege de aankoop van de Brede School Aalst door de gemeente Waalre van Wooninc,

moeten hierover nog aanvullende afspraken worden gemaakt met de gebruikers van het gebouw (SKOzoK, RBOB en Kinderstad).

Brede Scholen

Wat willen we bereiken

- Het realiseren van een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere (doorgaande ontwikkelingslijn) om achterstand of uitval te voorkomen. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren in Waalre van 0-23 jaar; voorschoolse voorzieningen (0-4 jaar), basisonderwijs (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (12+). Daarbij is een link gelegd met cultuur en sport.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Samenwerking tot stand brengen tussen het onderwijs, de voor- en naschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk) en de omgeving. De onderwijshuisvesting is ondersteunend aan die samenwerking.
- Uitvoering LEJA 2016-2020.

Jaar 2017

- Een nieuw 'peuterplan' is vastgesteld, waarin rekening is gehouden met samenwerking in de brede scholen.
- In de Brede School Waalre hebben ouders keus in het onderwijsaanbod.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Er is op een nieuwe wijze vormgegeven aan het voorschoolse aanbod voor peuters. Hiermee voldoet de gemeente Waalre sinds 1 augustus 2017 aan de nieuwe wettelijke kwaliteitseisen per 1 januari 2018 uit de Wet Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. De subsidie aan Stichting Peuterspeelzalen Waalre is per 1 augustus 2017 beëindigd. De personele consequenties zijn adequaat aangepakt en de continuïteit voor ouders en kinderen is gewaarborgd. De gemeente Waalre koopt 'peuterspeelplekken' in bij de drie kinderopvanglocaties in de brede scholen: KC Ekenrooi; KC De Wilderen en KC Dondersteentjes. De gemeente Waalre koopt deze plekken in voor ouders die niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst. Een peuterspeelplek is 2 dagdelen van 5,5 uur. Peuters met een VVE-indicatie (waarbij sprake is van een (taal)ontwikkelingsachterstand) van het consultatiebureau krijgen een derde dagdeel bekostigd door de gemeente. Vrijwel alle peuters zijn overgestapt van de peuterspeelzaal naar de drie kinderdagverblijven en de helft van het personeel van Stichting Peuterspeelzalen Waalre heeft ook deze overstap gemaakt. In de eerste helft 2018 ontvangt u van ons een eerste evaluatie.

- In de Brede School Waalre hebben ouders keus uit het onderwijsaanbod, er wordt gewerkt met een basisaanbod voor alle leerlingen en daarnaast verdiepingmodules waaruit ouders kunnen kiezen.
- De Brede School Waalre fungeert als een volwaardig integraal kindcentrum. Beide directeuren volgen daartoe gezamenlijk een opleiding 'Integraal Kindcentrum'. Ook voeren zij i.o.m. de gemeente Waalre en de GGD een pilot uit waarbij peuters van de dagopvang en kleuters van de school gezamenlijk in een 'groep nul' zitten. Een mooi, innovatief voorbeeld van hoe voorschoolse voorzieningen in de toekomst vorm zullen krijgen, passend bij de vraag vanuit kinderen en ouders.

Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken

Het verzorgen van leerlingenvervoer voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen. Dit o.b.v. de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het aanbieden van Leerlingenvervoer in samenwerking met partners (volgens contract). De gemeente Waalre heeft voor het leerlingenvervoer; onderdeel taxivervoer tot september 2017 een contract met twee partners.
- Samen met de regiogemeenten uitvoering geven aan leerlingenvervoer op de beleidsontwikkelagenda's behorend bij de ondersteuningsplannen passend onderwijs primair- en voortgezet onderwijs.
- Het CMD zet het leerlingenvervoer in onder het motto 'één gezin, één plan, één coördinator'.
- Mogelijkheden voor de integratie van het leerlingenvervoer en het Wmo-vervoer (Taxibus) met het openbaar vervoer worden onderzocht.

Jaar 2017

- Er heeft een fietspilot plaatsgevonden voor leerlingen van groep 7 en 8 die de school voor speciaal basisonderwijs, De Zonnewijzer, in Valkenswaard bezoeken.
- De verordening leerlingenvervoer is op onderdelen aangepast zodat deze beter aansluit bij de praktijk. Het CMD adviseert vanuit het ondersteuningsplan voor een positieve of negatieve indicatie voor een aanvraag voorziening leerlingenvervoer.
- De adviesraad leerlingenvervoer is betrokken bij de ontwikkelingen van integrale mobiliteit.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Er is op 15 februari een ouderavond georganiseerd met als thema "Schoolvervoer in de toekomst", over het zelfstandig leren reizen van leerlingen. Als vervolg hierop heeft MEE op 20 september het project "MEE op weg" gepresenteerd voor de adviesraad leerlingenvervoer en ouders van kinderen die speciaal onderwijs volgen. Voor de fietspilot naar de Zonnewijzer heeft 1 kind zich aangemeld, de begeleiding door MEE start voorjaar 2018. Daar waar zelfstandig reizen voor kinderen die speciaal onderwijs volgen leerbaar is, wordt dit voor het schooljaar 2018-2019 besproken met de ouders.

- De verordening leerlingenvervoer is geactualiseerd en wordt ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad in april 2018.
- De adviesraad leerlingenvervoer is in 2017 4x bijeen geweest.
- De overeenkomsten met Connexxion en Willemsen de Koning voor het leerlingenvervoer in Waalre lopen tot en met 31 juli 2017. De contracten zijn verlengd met 2 jaren tot en met juli 2019.
- Waalre participeert middels een samenwerkingsovereenkomst met 21 gemeenten uit Zuidoost Brabant in het project Slimme Mobiliteitsoplossingen dat op 1 november 2017 van start is gegaan. Onderdeel van de opdracht van de projectorganisatie is o.a. om de uitgangspunten voor de toekomstige aanbesteding(en) van het doelgroepenvervoer op te stellen.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten onderwijsbeleid en leerlingenzaken			75	63
420	Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	72	72	72	72
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	762	693	656	659
480	Gemeensch. baten en lasten van het onderwijs	372	343	291	294
482	Volwasseneneducatie	2	1	-	-
650	Kinderdagopvang	124	178	150	151
	Totaal lasten Onderwijs	1.332	1.287	1.244	1.239
BATEN					
420	Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	-	-	-	-
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	150	140	212	217
480	Gemeensch. baten en lasten van het onderwijs	7	6	4	7
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-
650	Kinderdagopvang	15	15	-	5
	Totaal baten Onderwijs	172	161	216	229
	Per saldo onderwijs	1.160-	1.126-	1.028-	1.010-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten onderwijsbeleid en leerlingenzaken	12	voordeel
420	Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	-	
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	2	voordeel
480	Gemeensch. baten en lasten van het onderwijs	-	
482	Volwasseneneducatie	-	
650	Kinderdagopvang	4	voordeel
	totaal	18	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

420 Basisonderwijs excl. onderwijshuisvesting (Openbaar en Bijzonder)

- Geen verschil van betekenis

421 Basisonderwijs onderwijshuisvesting (Openbaar en Bijzonder)

- Geen verschil van betekenis

480 Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs

- Geen verschil van betekenis

482 Volwasseneneducatie

- Geen verschil van betekenis

650 Kinderopvang

- Geen verschil van betekenis

Programma Sociaal Domein (Thema 3 Cultuur en Sport)

Waar gaat het thema over

Dit thema gaat over sport, gemeenschapshuizen, ondersteuningsbeleid voor vrijwilligersorganisaties, bibliotheek, museum, erfgoed en muziek. Speerpunten zijn ontplooiing en ontmoeting. Het zelforganiserend vermogen van inwoners en het bevorderen van maatschappelijke deelname en netwerkvorming zijn hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een stimulerende en faciliterende rol.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
20	Niet-sporters (van 2018 niet-wekelijkse sporters)	Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners	Waalre	39,2%	43,3%	Vanaf 2018 Gezondheid senquête (CBS, RIVM) 2016
			Landelijk	49,9%	48,7%	

Sport

Wat willen we bereiken

- Door middel van het aanbieden van sportactiviteiten en -faciliteiten een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl (gezondheidsbeleid), leefbaarheid in wijken en buurten (Wmo) en de ontwikkeling van kinderen (onderwijs) in Waalre.
- Vergroten van de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van verenigingen en de samenleving bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Multifunctioneel inzetten van sportaccommodaties en sportvoorzieningen.
- Voorbereiden op situatie dat Sporthal 't Hazzo niet meer gekoppeld is aan het zalencentrum.
- Sport in verbinding brengen met andere beleidsterreinen zoals onderwijs en Wmo.

Jaar 2017

- Speelruimtebeleid met bijbehorend uitvoeringsprogramma is vastgesteld.
- De acties en maatregelen uit het uitvoeringsprogramma Speelruimte 2017 zijn uitgevoerd.
- Er heeft periodiek overleg plaatsgevonden met stichting Sportparken Waalre en de sportverenigingen.
- Deelname aan sportactiviteiten van kinderen uit minimagezinnen is gestimuleerd via het Jeugdspoortfonds Brabant.
- Nieuw seizoen Sjors Creatief en Sjors Sportief is uitgevoerd met Waalrese verenigingen voor kinderen die zich willen oriënteren in het sport- en cultuuraanbod binnen de gemeente.
- Er is deelgenomen aan de Nationale Sportweek waarbij de Waalrese verenigingen hun deuren open zetten om sportparticipatie van (jong)volwassenen te stimuleren.

- Samenwerking tussen scholen en verenigingen is gestimuleerd door Koningsspelen.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Op 11 juli 2017 stelde de gemeenteraad het Speelruimtebeleid 2017-2025 vast. Op basis van het speelruimtebeleid is in samenspraak met bewoners het uitvoeringsprogramma 2018-2022 opgesteld. Dit programma is op 28 november 2017 vastgesteld.
- In 2017 werd samen met kinderen en volwassenen in de Anna Paulownalaan e.o. het winnende ontwerp voor de nieuwe speelplek gekozen. Deze blokplek veranderde eind 2017 in een natuurlijke buurtplek.
- In 2017 is verder een speelhuis in de speelplek aan de Drs. Hein Mandosplaats vervangen voor een kleine houten tipi en op de Broekweg werd een groenvoorziening met houten speelelementen aangelegd.
- Per 1 januari 2018 zijn de schoolpleinen van de basisscholen De Wilderen en De Drijfveer semiopenbaar toegankelijk. Dit heeft een positief effect op de dekking van de openbare speelruimte in Waalre.
- In 2017 is gestart met de ontwikkeling van de natuurlijke speelplek op De Kosterhof, o.a. met een bewonersavond op 17 oktober 2017.

Wijkcentra

Wat willen we bereiken

Inwoners de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, wijkzorg en wijkoverstijgende activiteiten en/of speciale ruimtevrage activiteiten te faciliteren.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Accommodaties multifunctioneel inzetten.
- Door ontwikkelen van zorgactiviteiten in de wijkcentra in het kader van de zorgtaken die van het rijk naar de gemeente komen.
- De sociaal culturele activiteiten subsidiëren volgens het geldende subsidiebeleid voor deze periode.

Jaar 2017

- Lumens is gestart met exploitatie en beheer van Het Klooster.
- Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre heeft 't Hazzo beheert en onderhoudt.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Lumens exploiteert en beheert Het Klooster in 2017. Lumens heeft aangegeven hiermee te stoppen vanaf 1 juli 2018.
- Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre heeft 't Hazzo beheerd en onderhoudt tot 31-12-2017.
- Met De Pracht en Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre zijn prestatieovereenkomsten opgesteld voor 2016 en 2017.

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan de brede ontwikkeling van de inwoners van Waalre (o.a. historisch erfgoed, muziek, literatuur, kunst). De eigen verantwoordelijkheid en het organiserend vermogen van de inwoners en organisaties is hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- De middelen voor muzikeducatie inzetten voor het stimuleren van deelname aan cultuuractiviteiten van kinderen uit minimagezinnen.
- De culturele verenigingen kunnen rekenen op dezelfde ondersteuning als andere verenigingen waar mogelijk maken we concrete prestatieafspraken.

Jaar 2017

- Het ondersteuningsbeleid is opnieuw ingericht en van kracht per 1 januari 2017. De prestatiesubsidies zijn opgesteld. De maatschappelijke subsidies zijn opgesteld en toegekend.
- Deelname aan cultuuractiviteiten van kinderen uit minimagezinnen is gestimuleerd via het Jeugdcultuurfonds Brabant.
- Gemeente heeft nieuwe overeenkomst gesloten met de bibliotheek met ingang van 2018. De bibliotheek organiseert activiteiten om lezen te stimuleren.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het ondersteuningsbeleid is ingericht en van kracht. De prestatiesubsidies, maatschappelijke subsidies, pilotsubsidies, overige subsidies, ondersteuning zijn in 2017 toegekend en indien nog niet aanwezig zijn zijn deze opgesteld / ingericht.
- In 2017 zijn opnieuw activiteiten ondernomen om het Jeugdcultuurfonds Brabant in Waalre onder de aandacht te brengen bij minimagezinnen.
- Het contract met de bibliotheek Eindhoven is verlengd van 2018 tot en met 2021. De bibliotheek organiseert activiteiten zoals o.a. de voorleesmiddag om lezen te stimuleren.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten sportbeleid en activering			45	41
000	Salariskosten sportaccommodaties			85	84
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	2	1	-	-
510	Openbaar bibliotheekwerk	270	266	265	261
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	55	35	33	35
530	Sport	671	674	254	247
531	Groene sportvelden en -terreinen	361	308	215	219
540	Kunst	33	38	7	9
580	Overige recreatieve voorzieningen	142	174	139	148
Totaal lasten cultuur en sport		2.934	2.539	1.043	1.044
BATEN					
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	4	2	2	2
510	Openbaar bibliotheekwerk	-	-	-	-
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	5	-	-	-
530	Sport	118	118	125	123
531	Groene sportvelden en -terreinen	53	69	68	65
540	Kunst	-	-	-	-
580	Overige recreatieve voorzieningen	-	-	-	-
Totaal baten cultuur en sport		180	189	195	190
Per saldo cultuur en sport		2.754-	2.350-	848-	854-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijk worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten sportbeleid en activering	4	voordeel
000	Salariskosten sportaccommodaties	1	voordeel
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	-	
510	Openbaar bibliotheekwerk	4	voordeel
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	2-	nadeel
530	Sport	5	voordeel
531	Groene sportvelden en -terreinen	7-	nadeel
540	Kunst	2-	nadeel
580	Overige recreatieve voorzieningen	9-	nadeel
totaal		6-	Nadeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

341 Overige agrarische zaken, jacht en visserij

- Geen verschil van betekenis

510 Openbaar bibliotheekwerk

- Geen verschil van betekenis

511 Vormings- en ontwikkelingswerk

- Geen verschil van betekenis

530 Sport

- Voordeel van € 15.000 op energiekosten en een nadeel van ca. € 10.000 op onderhoudslasten voor de sporthallen.

531 Groene sportvelden en –terreinen

- Verschil van 7.000 nadelig wordt veroorzaakt door hogere onderhoudskosten van de accommodaties.

540 Kunst

- Geen verschil van betekenis

580 Overige recreatieve voorzieningen

- Verschil van € 9.000 wordt veroorzaakt doordat in 2017 achterstallige subsidie is uitgekeerd aan de lokale omroep voor boekjaar 2014.

Programma Sociaal Domein (Thema 4 Sociale voorzieningen)

Waar gaat het thema over

Het ondersteunen van inwoners bij het vinden van werk of het participeren aan de samenleving. Het verstrekken van bijstand voor levensonderhoud en het bestrijden van armoede. De speerpunten binnen dit thema zijn: werk, inkomen en minimabeleid.

De onderdelen werk en inkomen (Participatiewet) worden op basis van een samenwerkingsovereenkomst uitgevoerd door de gemeente Eindhoven.

Het beleid en de uitvoering van de armoedebestrijding en schulddienstverlening zijn ondergebracht in het lokale Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD). Hierdoor is er een integrale benadering met de zorg- en welzijnstaken van de gemeente zoals de Wmo en Jeugdzorg.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
21	Banen per 1.000 inw 15-64jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	591,3	462,9	LISA
			Landelijk	721,7	758,2	
23	% kinderen in uitkerings-gezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Waalre	2,22%	3,36%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
			Landelijk	5,66%	6,58%	
24	Netto arbeids-participatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Waalre	66,8%	66,7%	CBS – Arbeids-deelname
			Landelijk	65,4%	65,8%	
26	% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Waalre	0,48	0,72	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	1,21	1,52	
27	Bijstands-uitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 1.000 inwoners	Waalre	18,8	20,2	CBS - Participatie Wet
			Landelijk	40,5	41,9	
28	Lopende re-integratie-voorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	11,9	11	CBS - Participatie Wet
			Landelijk	50,1	27,1	

Inkomen

Wat willen we bereiken

- Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners, die geheel of gedeeltelijk niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
- Inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80% de noodzakelijke ondersteuning (loonkostensubsidie, werkplekaanpassing en begeleiding) bieden zodat zij in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen (Participatiewet).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017 -2020

- Uitvoering geven aan de Participatiewet en de regelingen Ioaw, Ioaz, Bbz¹.
- Onderzoek doen naar de mogelijkheden om de uitvoering van de Participatiewet lokaal uit te voeren binnen het CMD.
- Integrale benadering van de drie decentralisaties.

Jaar 2017

- Invulling is gegeven aan de visie "persoonlijk en dichtbij" en de integrale benadering door een pilot uit te voeren om de front-office van werk en inkomen te positioneren in het lokale Centrum voor Maatschappelijke Deelname.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Aan de invulling van "Persoonlijk en Dichtbij" is invulling gegeven door een pilot te starten om de dienstverlening van Werk en Inkomen uit te voeren aan de inwoners vanuit het CMD. Dit is voor een deel gelukt en heeft geleid tot een de keuze om de dienstverlening vanaf 1 januari 2018 integraal te verlenen vanuit de front-office, het lokale CMD. Dit is gerealiseerd door het aangaan van een samenwerkingsverband met de gemeente Veldhoven.
- De verordening Participatiewet is hierop aangepast alsmede is door een wetswijziging het onderdeel "beschut werken" als instrument toegevoegd.

Werk

Wat willen we bereiken

Doel van de Participatiewet is om inwoners met een arbeidsvermogen kansen op regulier werk te bieden. Voor inwoners met een arbeidsvermogen van 30 tot 80% wordt ondersteuning ingezet. De Participatiewet en het gemeentelijke beleid leveren een bijdrage aan de versterking van gelijke kansen voor inwoners met een arbeidsvermogen op de reguliere arbeidsmarkt.

Zorg dragen voor een natuurlijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) waarvan de toegang vanaf 1 januari 2015 is afgesloten.

---

¹

Ioaw: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers.

Ioaz: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen.

Bbz: Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoeren van de Participatiewet in samenwerking met en door de gemeente Eindhoven op basis van de samenwerkingsovereenkomst.
- Participeren in ontwikkeling en vorming "Participatiebedrijf" met Ergon en de gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Heeze-Leende en Valkenswaard.
- Participeren in het Regionaal Werkbedrijf Brabant Zuidoost (04werkt)
- Uitvoeren van de Wsw (oud) door de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE) Ergon.
- Begeleiden van inwoners naar werk door het aanbieden van participatievoorzieningen zoals:
  - Onderzoek naar de mogelijkheden tot arbeidsinschakeling.
  - Scholings- / werkleertraject van 3 maanden met behoud van uitkering.
  - Werkstage als onderdeel van een re-integratietraject.
  - Persoonsgebonden re-integratiebudget.
  - Voorzieningen gericht op sociale activering ter voorbereiding op arbeidsinschakeling.
  - Participatieplaats met als doel de afstand naar de arbeidsmarkt te verkleinen.
- Het bieden van een loonkostensubsidie aan inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80%.
- Het waarborgen van een evenredige verdeling van de kosten voor begeleiding op de werkplek, de werkplekaanpassingen en de loonkostensubsidie over de inwoners die in aanmerkingen komen voor loonkostensubsidie.
- Aanbieden bij plaatsing van een low-risk polis.
- Een gemotiveerde werkzoekende krijgt voorrang bij de verdeling van de loonkostensubsidie.
- Werkzoekenden onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden laten verrichten naast of in aanvulling op reguliere arbeid (werkzaamheden die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt).
- Het bieden van een studietoelage aan inwoners die studeren en een arbeidshandicap hebben.
- Het bestrijden van jeugdwerkloosheid.
- Het beschikbaar stellen van minimaal drie participatieplaatsen/ werkstages binnen de gemeente Waalre vanwege de banenafpraak.

Jaar 2017

- Het "Participatiebedrijf" is doorontwikkeld, gerealiseerd en operationeel.
- De gerealiseerde participatieplaatsen/werkstages zijn structureel.
- De zogenaamde "participatieverklaring" voor statushouders is ingezet om de integratie van de individuele statushouder te vergroten.²

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De verordening is aangepast en de bestuurlijke besluiten zijn genomen om in samenwerking met de deelnemende gemeenten van de GRWRE/ Ergon te komen tot de oprichting van het Participatiebedrijf ter uitvoering van o.a. de Loonkostensubsidies voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Tijdens

---

² Dit gebeurt in samenwerking met het CMD, Vluchtelingenwerk en GOW.

de verbouwing was de winkel open en zijn er in 2017 ook daadwerkelijk inwoners met een LKS geplaatst.

- Met de invulling van de Participatieverklaring voor statushouders is gestart.

Minimabeleid

Wat willen we bereiken

- Het minimabeleid heeft als speerpunt het bestrijden van armoede. Voorop staat participatie in de samenleving en verhoging van de zelfredzaamheid van de inwoner. De nadruk ligt op de kwetsbare volwassenen en kinderen in de gemeente die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen, zoals beschreven in de Toekomstvisie Waalre 2020.
- Speciale aandacht voor doelgroepen die door stapeling van kortingen op toelagen en verhoging van kosten in de problemen komen.
- Bestrijding van armoede en de uitvoering van het minimabeleid en inkomensondersteuning door het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD).
- Het CMD werkt vanuit een integrale benadering en neemt bij armoedebestrijding en uitvoering van het minimabeleid de versterking vanuit de drie decentralisaties mee (Wmo/ Jeugdwet/ Participatiewet).
- Goede vorm van cliëntenparticipatie.
- Pro actieve schulddienstverlening met veel aandacht voor preventie.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Bevorderen integrale aanpak door ontwikkeling van het CMD te stimuleren.
- Het verstrekken van individuele Bijzondere Bijstand.
- Het verstrekken van een individuele inkomenstoelage.
- Ondersteuning van minima door aanvullende regelingen zoals de "Meedoenbijdrage", deelname aan het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, korting op de premie van de ziektekostenverzekering en faciliteren van Stichting Leergeld.
- Opzetten van brede cliëntenparticipatie in regionaal verband.
- Uitvoering van schulddienstverlening door het lokale CMD

Jaar 2017

- Schulddienstverlening is ondergebracht in het CMD en is verder vormgegeven vanuit de visie dat de aanpak een integraal karakter moet hebben.
- Burgerschuldhelpverlening is geëvalueerd.
  - De "Meedoenbijdrage" is automatisch verstrekt aan inwoners die bekend zijn bij de gemeente en waarvan het recht hierop vaststaat.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Binnen het CMD is de Schulddienstverlening volledig ondergebracht volgens de visie 'Persoonlijk & Dichtbij'.
- Gestart met de pilot "vroegsignalering". Door uitwisseling van gegevens met VGZ, CZ en Brabantwater wordt in het kader van de schuldhulpverlening, preventief beleid gevoerd ter voorkoming van schuldsituaties.

- Extra activiteiten voor kinderen zoals:
Voedselbank / uitje naar Toverland
Stichting Leergeld/ verstrekking van fashion cheques aan 56 kinderen
Stichting Vluchtelingen Waalre/ extra geld voor kinderen van statushouders
Jeugdsportfonds/ extra geld voor deze doelgroep
- Evaluatie en actualisatie van de bijzondere bijstand als voorbereiding voor nieuwe beleidsregels die in 2018 worden vastgesteld door het college.
- Automatische verstrekking van de "Meedoenbijdrage" aan bij de gemeente bekende minima om de administratieve lasten van cliënten te beperken.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten inkomensregelingen			190	192
000	Salariskosten begeleide participatie			32	2-
610	Bijstandsverl. inkomensvoorzieningen en subsidies	2.995	2.968	2.983	3.238
611	Sociale werkvoorziening	1.387	1.327	1.189	1.189
614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	543	434	424	394
623	Re-integratie- en participatievoorzieningen participatiewet	189	196	120	144
	Totaal lasten sociale voorzieningen	5.114	4.925	4.938	5.155
BATEN					
610	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies	2.314	2.277	2.651	2.624
611	Sociale werkvoorziening	21	14-	-	-
614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	32	80	15	81
623	Re-integratie- en participatievoorzieningen participatiewet	9	2-	-	63
	Totaal baten sociale voorzieningen	2.376	2.341	2.666	2.768
	Per saldo sociale voorzieningen	2.738-	2.584-	2.272-	2.387-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten inkomensregelingen	2-	nadeel
000	Salariskosten begeleide participatie	34	voordeel
610	Bijstandsverl. inkomensvoorzieningen en subsidies	282-	nadeel
611	Sociale werkvoorziening	-	
614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	96	voordeel
623	Re-integratie- en participatievoorzieningen participatiewet	39	voordeel
	totaal	115-	Nadeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

610 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies

- Begin 2018 is een bedrag ontvangen van 67.000 voor vangnetregeling BUIG 2016. Dit is in 2017 verantwoord.
- Er is in 2017 een tekort op de post belaste uitkeringen van 262.000. Via de vangnetregeling is er 99.000 teruggevraagd.
- Op onderdeel "terugontvangt uitkeringen" is een tekort van 173.000.
- Op bijstandsbesluit zelfstandigen is een overschot van 19.000.
- Bij de uitkeringen IOAW/IOAZ is een tekort van 30.000.
- Voor de tekorten op de diverse uitkeringen gaan we voor 2017 ook opteren om voor 99.000 uit de vangnetregeling terug te ontvangen.

611 Sociale werkvoorziening

- Geen verschil van betekenis

614 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid

- Verschil van 30.000 voordeel wordt veroorzaakt door minder uitgaven aan armoedebestrijding bij kinderen.
- Verschil van € 60.000 voordeel wordt veroorzaakt door meer inkomsten bij terugontvangst van bijstand.

623 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet

- Verschil van € 39.000 voordeel wordt veroorzaakt door het restant van een bijdrage huisvesting statushouders vanuit het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers.

Programma Sociaal Domein (Thema 5 Jeugdhulp)

Waar gaat het thema over

De gemeente is verantwoordelijk voor de Jeugdhulp zoals het bieden van goede en toegankelijke lichte tot zwaardere zorg aan jeugdigen. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het (preventieve) jeugdbeleid integraal met het onderwijsbeleid vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Jeugdhulp zien wij niet los van het thema Onderwijs.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
22	Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Waalre	1,34	0,52	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	2,57	1,45	
29	Jongeren met jeugdhulp t/m 18 jr	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	9,8%	8,5%	CBS-Beleidsinformatie Jeugd
			Landelijk	10%	8,8%	
30	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	0,6%	0,7%	CBS-Beleidsinformatie Jeugd
			Landelijk	1,2%	1%	
31	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-22 jaar)	Waalre	-	-	CBS-Beleidsinformatie Jeugd. Cijfers 2015 en 2016
			Landelijk	0,5%	0,4%	
40	Melding kindermishandeling	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat bij de Bureaus Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is gemeld	Waalre	0,22%	n.n.b.	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
			Landelijk	0,91%	n.n.b.	

Wat willen we bereiken

- Het bevorderen van maatschappelijke deelname van de Waalrese jeugd (door uitvoering van het jeugdbeleid).
- Het vormen en gebruikmaken van (de eigen) netwerken door stimulerend op te treden en persoonlijke relaties met de inwoners en professionals in dit veld te onderhouden.
- Het integraal uitvoeren van jeugd- en onderwijsbeleid samen met (brede) school partners.
- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Aansluiten van ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) op de gemeentelijke ondersteuning (verantwoordelijkheid Jeugdwet).
- Vergroten van het preventieve jeugdbeleid om te voorkomen dat dure specialistische hulpverlening wordt ingezet.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verstrekken van individuele voorzieningen en overige voorzieningen op basis van verordening en maatwerk.
- Samenwerking in regionaal- en subregionaal verband.
- Continu monitoren van de uitvoering van de Jeugdwet om goede voorzieningen te realiseren.
- Bevorderen integraliteit tussen de thema's Jeugdhulp, Onderwijs, Wmo en Sociale voorzieningen (inclusief preventief beleid).
- Meer ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'.

Jaar 2017

- Er zijn concrete samenwerkingsafspraken gemaakt tussen de gemeente/CMD/PT en de Waalrese huisartsen over jeugdhulp.
- Alle jeugdhulpcliënten in de gemeente Waalre zijn in beeld, d.w.z. het is bekend wie ze zijn, welke hulp ze ontvangen en met welk doel.
- De pilots waarmee preventieve ondersteuning vanuit Humanitas en MEE wordt ingezet zijn geëvalueerd en krijgen een passend vervolg.
- Het beleid jeugdhulp 2015-2016 is geëvalueerd en krijgt een vervolg.
- Jeugd- en jongerenwerk heeft naast een plaats in Aalst (de Pracht) ook een plaats in Waalre-dorp (Het Klooster) gekregen.
- In het kader van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda Waalre 2016-2020 zijn er gastlessen 'Omgaan met conflicten' uitgevoerd op de Waalrese basisscholen.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Met de huisartsen zijn de volgende afspraken gemaakt:
  - De praktijkondersteuner jeugd-GGZ voert één uur per week casuïstiekoverleg met een CMD consulent jeugd, om zo de kwaliteit van de verwijzingen naar jeugd-GGZ te verbeteren.
  - Het CMD en het PlusTeam laten met medeweten ouders aan de huisarts weten dat ze betrokken zijn bij een gezin.
  - De huisarts overlegt met het CMD/PlusTeam als zij al betrokken zijn bij een casus, voordat een verwijzing plaatsvindt.
  - Het is goed bekend bij de huisartsen wat het CMD en PlusTeam aan expertise hebben, dit wordt altijd afgewogen voordat er wordt verwezen.
  - Indien er jeugdhulp nodig is, niet zijnde Jeugd-GGZ, verwijst de huisarts door naar het CMD/PlusTeam.
- Alle jeugdhulpcliënten in de gemeente Waalre zijn in beeld, d.w.z. het is bekend wie ze zijn, welke hulp ze ontvangen en met welk doel.
- De producten van Humanitas kunnen nog steeds onderdeel uitmaken van de inzet vanuit het CMD, omdat in sommige gevallen deze inzet met vrijwilligers het meest passend is.
- Het beleidsplan jeugdhulp is nog niet geëvalueerd en heeft nog geen vervolg, we hebben besloten dat het passender is dit door het nieuwe college en de nieuwe raad vorm te laten geven, zodat zij hierin hun eigen politieke keuzes kunnen maken. Dit heeft ook te maken met de werkdruk die er in 2017 was in het sociale domein. Tenslotte heeft ook de gemeente Geldrop-Mierlo besloten om het beleidsplan jeugdhulp uit te stellen tot na de gemeenteraadsverkiezingen en trekken wij hierin graag samen met hen op. Voor het PlusTeam is het ook wenselijk dat er een eenduidig beleid is vanuit beide gemeenten, omdat zij voor de inwoners uit beide gemeenten werkzaam zijn.
- In 2017 is het jeugd- en jongerenwerk zowel in de Pracht als in Het Klooster actief geweest.
- In 2017 zijn de gastlessen 'Omgaan met conflicten' succesvol uitgevoerd op 4 van de 5 basisscholen.
- Op 27 september 2017 heeft de gemeente Waalre de conferentie 'Samen voor de Jeugd in Waalre' georganiseerd, waar vele partners die met jeugd werken in de gemeente Waalre waren vertegenwoordigd en gesproken is over de onderlinge samenwerking.
- De gemeente Waalre is in 2017 goed vertegenwoordigd in de regionale samenwerking m.b.t. jeugdhulp. De portefeuillehouder vertegenwoordigde de vier Dommelvallei+ gemeenten in de stuurgroep jeugd. De gemeente Waalre was verder actief in de diverse regionale werkgroepen en heeft veel inzet gepleegd met de ontwikkeling van de nieuwe Producten en Diensten Catalogus (PDC). Hiermee is in de 21 gemeenten van de regio Zuidoost-Brabant op uniforme wijze vormgegeven aan alle producten jeugdhulp. Dit is inclusief de producten jeugd-GGZ, die opnieuw gedefinieerd moesten worden vanwege de afschaffing van de DBC's voor de jeugd-GGZ per 1 januari 2018. Voor alle producten zijn nieuwe tarieven onderhandeld met de zorgaanbieders en nieuwe contracten gesloten.

- Voor jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn in 2017 nieuwe contracten gesloten met de vier Gecertificeerde Instellingen (Jeugdbescherming Brabant, Jeugd Veilig Verder, de William Schrikker Groep en het Leger des Heils). Met de nieuwe contracten wordt gewerkt met een gezinstarief, i.p.v. een tarief per maatregel per kind. Dit sluit beter aan bij de werkwijze één gezin, één plan. Ook is er een samenwerkingsprotocol gesloten t.a.v. de samenwerking tussen de Gecertificeerde Instellingen en het CMD/PlusTeam.
- Ook voor Spoedeisende Zorg, Veilig Thuis en JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg) zijn in 2017 nieuwe contracten gesloten.
- De jeugdgezondheidszorg 0-4 (consultatiebureau van Zuidzorg) en 4-18 (GGD) hebben de pilot 'Groei!' in 2017 afgerond en geëvalueerd. Hiermee is onder meer bewerkstelligd dat de jeugdgezondheidszorg op één locatie in samenhang werkt en beschikbaar is voor de Waalrese gezinnen. Vanwege het succes van de pilot wordt deze volgend jaar uitgerold in alle 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.
- Naar aanleiding van het Rekenkamer onderzoek "En nu de transformatie centraal" is een raadwerkgroep gestart. Deze werkgroep heeft een voorstel aan de raad aangeleverd.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten maatwerkvoorziening 18-			206	348
715	Centra voor jeugd en gezin Jeugdgezondheidszorg	154	214	247	247
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	1.718	1.877	2.100	2.104
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	744	368	350	334
687	Ouderbijdr. individuele voorz. en opvang jeugd	-	-	-	-
	Totaal lasten jeugdhulp	2.616	2.459	2.903	3.033
BATEN					
715	Centra voor jeugd en gezin Jeugdgezondheidszorg	-	-	-	-
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	-	-	-	-
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	-	-	-	-
687	Ouderbijdr. individuele voorz. en opvang jeugd	2	-	-	-
	Totaal baten jeugdhulp	2	-	-	-
	Per saldo jeugdhulp	2.614-	2.459-	2.903-	3.033-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijk worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten maatwerkvoorziening 18-	142-	nadeel
715	Centra voor jeugd en gezin Jeugdgezondheidszorg	-	
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	4-	nadeel
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	16	voordeel
687	Ouderbijdr. individuele voorz. en opvang jeugd	-	
	totaal	130-	Nadeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting wordt verwezen naar de algemene toelichting betreffende de salaris- en personeelskosten.

715 Jeugdgezondheidszorg

- Geen verschil van betekenis

682 Individuele voorzieningen natura jeugd

- In Turap 9 is een verwachte overschrijding gemeld, maar op dat moment was de totale overschrijding nog lastig in te schatten omdat er weinig was gefactureerd en alleen een vergelijking met 2016 mogelijk was. Na het opnemen van een nog te betalen post van 295.000 resteert er een klein nadeel van 4.000

683 Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang jeugd

- Er is in 2017 een verschil van € 16.000 voordeel t.o.v. de bijgestelde begroting.

Programma Sociaal Domein (Thema 6 Wmo en Volksgezondheid)

Waar gaat het thema over

Het thema Wmo en Volksgezondheid gaat over de mogelijkheid van inwoners om deel te nemen aan én deel uit te maken van de samenleving. We werken in Waalre aan een samenleving waar iedereen meetelt en mee kan doen. Een goede gezondheid is belangrijk voor het welbevinden en welzijn van inwoners. Belangrijk voor dit thema zijn preventieve activiteiten en een goed sociaal netwerk. Daar waar gevraagde zorg en ondersteuning niet door de sociale omgeving kan worden geboden, fungeert de gemeente als vangnet.

Het versterken van de eigen kracht werkt preventief op meerdere leefgebieden en op het algehele welbevinden van de inwoners. Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente met de nieuwe (zorg)taken heeft gekregen, is het verantwoord om te investeren in preventieve maatregelen.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
32	Wmo-clënten met een maatwerk-arrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader van Wmo v.a. 2018 per 1.000 inwoners	Waalre	431	20	Eigen gegevens en CBS
			Landelijk	567	54	

Lokaal gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken

- Het behouden en/of bevorderen van (gelijke kansen op) een goede gezondheid van de inwoners van de gemeente Waalre.
- Het zoveel mogelijk voorkomen van gezondheidsproblemen door middel van preventie.
- Een relatie ontwikkelen tussen Lokaal gezondheidsbeleid en de zorg - en welzijnstaken. De eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid staat hierbij voorop.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Kernboodschappen uit de nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2014-2017 zijn uitgewerkt naar acties.
- Communicatietraject decentralisaties, project Goed voor Mekaar, is uitgevoerd.
- Het Mantelzorgbeleid is opnieuw vormgegeven en er is gezorgd voor bekendheid hiervan.
- Daar waar mogelijk zijn maatregelen getroffen ter bescherming en ter voorkoming van gezondheidsproblemen.
- De eigen kracht ter preventie (op alle leefgebieden) is versterkt.

- Inwoners zijn gestimuleerd om te kiezen voor een gezonde leefstijl, waarin gezonde voeding, voldoende bewegen en het voorkomen van verslaving, de voorkeur heeft. Inwoners die meer risico lopen, krijgen meer aandacht.

Jaar 2017

De werkgroep gezond en fit:

- Bewegingsactiviteiten voor mantelzorgers en het bewegingsprogramma Waalre fit voor senioren zijn georganiseerd t.b.v. lichamelijk en geestelijk welzijn.
- Burgerinitiatief "Beweegroute KWIEK" is in gebruik genomen en gestimuleerd en gefaciliteerd om uit te breiden, bijvoorbeeld met een bewegingstoestel voor ouderen.
- Sjors Sportief is vervolgd voor kinderen van 7 tot en met 12 jaar met aandacht voor kinderen die naar het speciaal onderwijs gaan.
- Er is aandacht geweest voor preventie van gehoorschade, een nieuw aandachtspunt bij een gezonde leefstijl van jongeren.

Werkgroep weerbaarheid:

- Project rondom vechtscheidingen (t.b.v. kinderen in het basisonderwijs) is uitgevoerd in samenwerking met het CMD.
- Project rondom gebruik Social Media (t.b.v. kinderen in het basisonderwijs) is uitgevoerd.
- Er is voorlichting gegeven aan ouders over genotmiddelen gebruik (alcohol- en drugs) bij jongeren.
- Er is voorlichting gegeven aan sportverenigingen over preventie van alcoholgebruik bij jongeren.

Werkgroep Kwetsbare burgers:

- Project Waalre dementievriendelijke gemeenschap is uitgevoerd.
- Cursusaanbod voor mantelzorgers is verzorgd (met als doel om te leren om te gaan met een demente partner en te leren om eigen grenzen aan te geven).
- Project jonge mantelzorgers is uitgevoerd.
- Mantelzorgcompliment 2017 is uitgereikt/verzorgd.
- Maatwerkvoorziening (hulp in de huishouding) voor mantelzorgers van een demente partner is ingeregeld.
- Er hebben adviserende huisbezoeken door ouderenadviseurs plaatsgevonden.
- De dagactiviteiten voor kwetsbare ouderen zijn gecontinueerd en uitgebreid: Prachtdag, Neffe de Kerk, Sociëteit Eeckenrhode.
- Lotgenotencontacten zijn gefaciliteerd voor kwetsbare groepen.
- Inloopfaciliteit/Eetpunt voor mensen met GGZ-problematiek is doorontwikkeld.
- De samenwerking tussen CMD en Lumens Wijkleerbedrijf is gecontinueerd.

Goed voor mekaar:

- Het online-platform GoedvoormekaarWaalre.nl is uitgerold en de stimulering van bewustwording en gedragsverandering in het kader van het project Goed voor Mekaar is gecontinueerd.
- Ten behoeve van "ontmoeten en leren in de wijk" zijn in samenwerking met CMD studenten van het Summa-college ingezet.
- Ambassadeurs Openbaar vervoer zijn ingezet (t.b.v. veilig gebruik kunnen/leren maken van het openbaar vervoer).
- Vrijwilligers Waalre en Liac zijn geïntegreerd.
- Een nieuw concept Vrijwilligerswaardering is ontwikkeld voor diverse leeftijdscategorieën.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- *Goed voor Mekaar Waalre*
  - Uit de eerste jaar evaluatie van het platform GoedvoormekaarWaalre blijkt dat de bekendheid van het platform groot is. De website is ruim 8.000 x bezocht. Er zijn 198 vragen gesteld en er is een aanbod van 93 mensen. Er zijn 98 bevestigde matches (niet iedereen registreert een geslaagde match waardoor het aantal succesvolle combinaties hoger zal zijn).
  - Met ingang van 1 januari 2018 werkt het team GoedvoormekaarWaalre (voormalig Liac, Vrijwilligers Waalre en Servicedesk Mantelzorg) vanuit Het Huis van Waalre.
  - Activiteiten: Supermarktactie, presentatie Open dag De Pracht, Wandel en ontmoetingsdag op 20 oktober, TV opnamen RTV Horizon , 24 ervaringsverhalen op www.goedvoormekaarwaalre.nl, maandelijkse ervaringsverhalen in De Schakel, Facebook en Twitter berichten.
  - Opening KWIEK route op 13 maart. Wekelijkse begeleiding door vrijwilligers.
  - Opening Ontmoetingsruimte 't Laar 23 oktober. In samenwerking met Wooninc en RSZK. Vrijwilligers begeleiden de activiteiten.
- *VN verdrag in zake de rechten van personen met een handicap*
  - Naar aanleiding van de ratificatie van het VN verdrag in zake de rechten van personen met een handicap is het rapport "Meedoen voor iedereen in Waalre, gewoon wat kan speciaal wat moet" opgesteld. Beleidsambtenaren, maatschappelijke organisaties en belangenbehartigers hebben hieraan meegewerkt.
  - Werkgroep MEEDOEN gefaciliteerd voor ouders van kinderen die speciaal onderwijs volgen. Activiteiten: sport- en speldag, KlimBim met schatzoeken, Halloweenocht, pepernoten bakken, kerststukjes maken. Bij deze activiteiten zijn alle kinderen welkom.
- *Mantelzorgondersteuning*

- Informatie middag 10 april over jonge mantelzorgers: "Bij ons is dat heel gewoon" In samenwerking met Brabantse Raad Informele Zorg en GOW.
  - In 2017 zijn in november 700 mantelzorgwaarderingskaarten verspreid door het GOW steunpunt mantelzorg en de zorgaanbieders. Hiervan hebben 400 mantelzorgers het voucher ter waarde van € 15,-- verzilverd bij 10 Waalrese ondernemers. Bij het steunpunt mantelzorg zijn in deze periode 30 nieuwe mantelzorgers aangemeld.
  - Informatiemiddag 9 november voor mantelzorgers "U staat er niet alleen voor" in samenwerking met de Seniorenverenigingen en steunpunt mantelzorg georganiseerd. Opkomst ruim 100 personen.
  - Training 'Aan het roer' voor mantelzorgers met als doel te leren goed voor jezelf te zorgen.
  - Start Mantelzorg Servicedesk (uitvoering door GOW welzijnswerk).
  - Summa studenten zijn ingezet in Waalre bij dagopvang projecten en bij mensen thuis ter ondersteuning bij welzijnsactiviteiten.
- *Activiteiten dementie vriendelijke gemeenschap:*
    - Middag- en avondvoorstelling film Still Alice, 8 februari, 2x 80 bezoekers.
    - Toneelvoorstelling De Eenakter, 19 april, Het Klooster, ruim 100 bezoekers.
    - Toneelgroep Koffie verkeerd, Het gebroken licht van troost, 4 uitverkochte voorstellingen op diverse locaties in Waalre.
    - Opening Alzheimer café Valkenswaard/Waalre, 26 september, 100 bezoekers. Vanaf oktober maandelijks thema bijeenkomsten.
    - Er is een inventarisatie gehouden onder de ondernemers in Waalre naar de behoefte aan een workshop "omgaan met mensen met dementie". Interesse is groot, workshop wordt in 2018 aangeboden.
    - Voorbereiding leeskring voor mensen met lichte geheugenstoornissen in samenwerking met de bibliotheek.
    - Workshop Mimakkus: hoe blijf ik in contact met een persoon met dementie. Training voor mantelzorgers, vrijwilligers of wijkverpleegkundigen. Hieraan namen 12 personen deel.
    - Film Mimakkus training <https://youtu.be/At65Agz2-Ms>
  - *Slimme Mobiliteitsoplossingen doelgroepenvervoer en OV regio Zuid Oost Brabant*
    - Pilot Voldijn Taxbuspas: 190 bewoners hebben in maart 2017 een Voldijn Taxbuspas ontvangen. 18 mensen hebben 65 ritten gemaakt in de periode maart-december 2017. De pilot is verlengd tot 6 maart 2019. Er zijn in onze regio verschillende projecten die inspelen op de behoefte om te voorzien in goed werkende alternatieven ter vervanging van het Openbaar Vervoer. Met name dát vervoer dat zorgt voor een goede aansluiting op belangrijke vervoersknooppunten. Omdat deze projecten nog niet afgerond zijn kunnen we nog niet toetsen of een alternatief voor Waalre van toepassing is.

Wat willen we bereiken

- Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving en onderdeel uit te laten maken van die samenleving.
Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die wij tot de "kwetsbare burgers" rekenen. Hierbij geldt dat de inwoner zelf in eerste instantie naar oplossingen binnen het eigen sociale netwerk zoekt. De gemeente kan hierbij ondersteunen en fungeert als vangnet als er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing kan worden gevonden.
- Bieden van een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp)vraag bij de gemeente Waalre melden. Dit geldt in het bijzonder voor een nieuwe doelgroep (mensen die tot 1 januari 2015 onder de Awbz vielen) waarbij creatieve oplossingen en antwoorden gezocht worden en vernieuwende ideeën vanuit de samenleving eventueel worden ondersteund. Dit is een grote (cultuur) verandering waar we een aantal jaar voor nodig hebben.
- Een goede relatie opbouwen en onderhouden tussen het CMD/PlusTeam, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre om de processen rondom de zorg van inwoners goed te organiseren en ervoor de zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Ontwikkelen van vormen van laagdrempelige (dagbestedings)activiteiten zoals bijvoorbeeld "de Prachtdag", "Neffe de kerk" en "de Sociëteit".
- Dagbestedingsactiviteit- c.q. inloopvoorziening voor mensen met GGZ-problematiek faciliteren.
- Monitoren van het zorg- en ondersteuningsaanbod/contractbeheer en bijsturen daar waar dit wenselijk is.
- Samen met contractpartijen en cliënten komen tot innovatieve ondersteuningsmogelijkheden op het gebied van zorg en welzijn.

Jaar 2017

- (Dagbestedings)activiteiten zijn doorontwikkeld met de Prachtdag, Neffe de kerk, De Sociëteit, Inloopvoorziening/Eetpunt voor mensen met GGZ-problematiek.
- Ter ontlasting van professionele ondersteuning is deskundigheidsbevordering van vrijwilligers gefaciliteerd.
- In samenwerking met Bizob is contractbeheer, contractmanagement en leveranciersmanagement uitgevoerd voor alle zorg gerelateerde contracten.

- In samenwerking met zorgaanbieders is gewerkt aan ontwikkeling op gebied van producten, tarifiering, processen, monitoring en verantwoording en innovatie (transformatie) en is het zorg- en ondersteuningsaanbod continue gemonitord.
- Kleinschalige wooninitiatieven van bijvoorbeeld mensen met een vorm van dementie, psychiatrische aandoening of mensen met een verstandelijke beperking zijn ondersteund en gefaciliteerd. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.
- Het normenkader "hulp bij het huishouden" is aangepast en op basis van dit nieuwe normenkader en de Zelfredzaamheidsmatrix zijn cliënten opnieuw geïndiceerd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De inloopvoorziening/Eetpunt voor mensen met GGZ-problematiek is sinds mei 2017 verhuisd van winkelcentrum den Hof naar gemeenschapshuis de Pracht. Het heet nu Inloopmiddag de Boei. Ook is gekozen voor een andere dag, namelijk vrijdagmiddag i.p.v. woensdagavond. Een vast onderdeel op deze middag is het samen voorbereiden van de lunch en het gezamenlijk eten. Het verhuizen van de inloopvoorziening naar de Pracht heeft er toe geleid dat meer mensen deze inloopvoorziening bezoeken.
- Om de zorg nog beter te kunnen organiseren, meer zicht en uiteindelijk ook grip te kunnen krijgen op wat zorgaanbieders aan zorg leveren, is een nieuwe Producten Diensten Catalogus opgesteld in 2017. Dit is gebeurd in samenwerking met de hele regio (21 gemeenten voor jeugdhulp en 5 gemeenten voor Wmo). Dit zorgt ervoor dat beter inzicht kan worden verkregen in wat de zorgproducten nu eigenlijk echt inhouden en wat de reden is dat bepaalde zorg wordt ingezet. Op deze manier kan de zorg en het uiteindelijke resultaat beter gemonitord worden. Dit draagt bij aan betere zorg- en hulpverlening voor onze inwoners. Ook draagt dit bij aan beter contractmanagement en leveranciersmanagement t.a.v. de zorgaanbieders. Samenwerking met de gehele regio is hiertoe een krachtig instrument. Een gezamenlijke Producten Diensten Catalogus zorgt tegelijkertijd voor administratieve lastenverlichting. M.n. de zorgaanbieders zijn hiermee gebaat. Minder administratieve druk betekent meer ruimte voor goede zorgverlening. Met het opstellen van een nieuwe Producten Diensten Catalogus zijn tegelijkertijd nieuwe contracten vormgegeven en gesloten. Dit is gebeurd met een bestuurlijke aanbesteding. De nieuwe Producten Diensten Catalogus en de nieuwe contracten zijn ingegaan per 1 januari 2018.
- Het normenkader van de huishoudelijke hulp is herijkt met het uitvoeringsbesluit Wmo 2017. Uit de uitvoeringspraktijk blijkt dat dit normenkader prima werkt en dat er geen klachten hierover zijn vanuit de inwoners.

Programma Sociaal Domein (Thema 6a CMD – PlusTeam)

Waar gaat het thema over

Naar aanleiding van de drie decentralisaties (Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet) is op basis van de bestuurlijk vastgestelde visienota "Persoonlijk en Dichtbij" inhoud gegeven aan een basismodel bestaande uit een lokaal Centrum voor Maatschappelijke Deelname en een regionaal PlusTeam.

Het CMD is een laagdrempelige voorziening met als doel om alle vragen van inwoners m.b.t. deelname aan de maatschappij te beantwoorden en waar nodig (kortdurende) ondersteuning (maatwerk) te leveren of te organiseren. Tevens is het CMD de toegang tot specialistische ondersteuning die wordt geleverd door het PlusTeam.

Het PlusTeam is een samenwerkingsverband van Waalre en Geldrop-Mierlo en beschikt over professionals die samen met de inwoner, op basis van een ondersteuningsplan, zorgt dat de juiste specialistische ondersteuning wordt ingezet.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname

Wat willen we bereiken

Een laagdrempelige voorziening voor alle vragen over zorg en welzijn zoals de Wmo, jeugd en gezin, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg.

Er wordt een integrale aanpak voorzien met een preventief karakter. Er is één contactpersoon per gezin of alleenstaande. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de zelfredzaamheid, wat iemand zelf kan en waar hulp/ondersteuning bij nodig is.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verdere ontwikkeling van het CMD met als doel de versterking van de kwaliteit van dienstverlening aan de inwoner in het gehele sociale domein.
- Alle individuele jeugdhulpcliënten uit de gemeente Waalre en hun gezinnen zijn in beeld gebracht en hebben een vaste coach uit het CMD of PlusTeam.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Softwarematige ondersteuning en alle bijbehorende functionaliteiten functioneert goed en werkt ondersteunend voor het CMD en PlusTeam (administratieve lastenvermindering) en genereert managementadministratie.
- Financiën zijn in control.

Jaar 2017

- CMD is uitgebreid met extra aandacht voor participatiestatushouders in samenwerking met vluchtelingenwerk.
- Samenwerking met huisartsen is uitgebreid.
- Processen zijn vereenvoudigd.
- Binnen de verschillende afdelingen is meer integraal samengewerkt.
- Er is bijgedragen aan de Transformatie van zorg.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- In 2017 is er een CMD Consulent aangesteld met extra aandacht voor de statushouders.
- De achterstand met de huisvesting van statushouders is bijna ingelopen.
- Er is een intensieve samenwerking met Steunpunt Vluchtelingen Waalre.
- Afspraken met huisartsen zijn gemaakt; zie jeugdhulp
- Doormiddel van de nieuwe Producten Diensten catalogus zijn processen vereenvoudigd.
- Betere integrale samenwerking binnen de gemeentelijke afdelingen zoals veiligheid en handhaving.
- We hebben een grote bijdrage geleverd aan het regionale proces van het opstellen van de nieuwe Producten Diensten Catalogus.

PlusTeam

Wat willen we bereiken

Het PlusTeam is een team van gespecialiseerde professionals dat enerzijds het netwerk rondom de zorgvrager activeert en versterkt en anderzijds de professionele zorg rondom de vrager organiseert.

Het PlusTeam ondersteunt (kwetsbare) inwoners/ gezinnen bij het herstellen van de zelfredzaamheid en het voeren van eigen regie. Doelstelling is ook om een klimaat te creëren waarin kinderen zich positief ontwikkelen en veilig opgroeien.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Bovenlokaal samenwerken met de gemeente Geldrop-Mierlo in het PlusTeam.
- Het borgen van kwaliteit en continuïteit door voldoende schaalgrootte.
- Professionalisering van de samenwerking CMD en het PlusTeam.

Jaar 2017

- Er is gewerkt met een nieuw adequaat automatiseringssysteem.
- Het realiseren van creatieve maatwerkoplossingen is gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Professionaliteit en kwaliteit van het PlusTeam is verder ontwikkeld.
- Er is bijgedragen aan de Transformatie van de zorg.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het PlusTeam is gestart met het nieuwe automatiseringssysteem Topicus.
- Er is nauwe samenwerking met het PlusTeam over de transformatie
- Zie verder het jaarverslag van het PlusTeam.

Dit is het laatste jaar dat er in een apart hoofdstuk gerapporteerd wordt over het PlusTeam.

Wat heeft het gekost

omschrijving		Rekening 2015	Rekening 2016	begroting 2017	Rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten samenkracht en burgerparticipatie			70	83
000	Salariskosten maatwerkvoorziening WMO			376	300
000	Salariskosten maatwerkdienstverlening 18+			115	70
000	Salariskosten volksgezondheid			34	35
621	Vreemdelingen	-	-	-	-
661	Maatwerkvoorziening natura materieel wmo	124	315	275	255
662	Maatwerkvoorziening natura immaterieel wmo	1.460	1.021	1.352	1.231
663	Opvang en beschermd wonen wmo	-	-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerkvoorziening en opvang wmo	-	-	-	-
670	Algemene voorzieningen wmo en jeugd	1.595	1.117	652	659
671	Eerstelijnsloket wmo en jeugd	996	1.859	566	558
672	Pgb wmo en jeugd	377	327	291	366
677	Eigen bijdragen algemene voorzieningen wmo en jeugd	-	-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	386	371	302	305
Totaal lasten WMO en volksgezondheid		9.807	9.043	4.033	3.862
BATEN					
621	Vreemdelingen	-	-	-	-
661	Maatwerkvoorziening natura materieel wmo	-	-	-	-
662	Maatwerkvoorziening natura immaterieel wmo	265	7	3	15
663	Opvang en beschermd wonen wmo	-	-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerkvoorziening en opvang wmo	-	158	175	163
670	Algemene voorzieningen wmo en jeugd	243	172	149	151
671	Eerstelijnsloket wmo en jeugd	-	-	-	-
672	Pgb wmo en jeugd	-	-	-	-
677	Eigen bijdragen algemene voorzieningen wmo en jeugd	-	-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	-	-	-	5
Totaal baten WMO en volksgezondheid		508	337	327	334
Per saldo WMO en volksgezondheid		9.299-	8.706-	3.706-	3.528-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten samenkracht en burgerparticipatie	13-	nadeel
000	Salariskosten maatwerkvoorziening WMO	76	voordeel
000	Salariskosten maatwerkdienstverlening 18+	45	voordeel
000	Salariskosten volksgezondheid	1-	nadeel
621	Vreemdelingen	-	
661	Maatwerkvoorziening natura materieel wmo	20	voordeel
662	Maatwerkvoorziening natura immaterieel wmo	133	voordeel
663	Opvang en beschermd wonen wmo	-	
667	Eigen bijdragen maatwerkvoorz. en opvang wmo	12-	nadeel
670	Algemene voorzieningen wmo en jeugd	5-	nadeel
671	Eerstelijnsloket wmo en jeugd	8	voordeel
672	Pgb wmo en jeugd	75-	nadeel
677	Eigen bijdragen algemene voorz. wmo en jeugd	-	
714	Openbare gezondheidszorg	2	voordeel
totaal		178	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting wordt verwezen naar de algemene toelichting betreffende de salaris- en personeelskosten.

661 Maatwerkvoorzieningen natura materieel Wmo

- Verschil van € 20.000 voordeel wordt veroorzaakt doordat er minder aanvragen zijn gedaan voor rolstoel- en vervoersvoorzieningen in het kader van de WMO.

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo

- Verschil van € 75.000 voordeel wordt veroorzaakt doordat er minder uitgaven zijn gedaan voor AWBZ.
- Verschil van € 60.000 voordeel wordt veroorzaakt doordat er minder uitgaven zijn gedaan voor hulp bij huishoudelijke verzorging.

670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd

- Geen verschil van betekenis

671 eerstelijnsloket Wmo en jeugd

- Verschil van € 8.000 voordeel wordt veroorzaakt doordat er minder algemene uitgaven (tolkdiensten/zaalhuur) zijn gedaan voor Wmo en jeugdhulp.

672 PGB Wmo en jeugd

- Verschil van € 75.000 nadeel wordt veroorzaakt doordat er meer voorschotten zijn gedaan aan de SVB voor PGB Wmo en Jeugd. Deze worden in 2018 verrekend

714 Openbare gezondheidszorg

- Geen verschil van betekenis

Prog. Ruimtelijk Domein (Thema 7 Duurzaamheid en milieu)

Waar gaat het thema over

Duurzame ontwikkeling is gericht op de balans tussen de drie elementen People (sociale cohesie en betrokkenheid), Planet (ecosystemen en hulpbronnen), Prosperity (verantwoorde economische ontwikkeling) oftewel de drie P's.

Het gaat er om de drie P's in samenhang in evenwicht te brengen. Alleen zo kunnen de huidige generaties gezond, veilig en in welvaart leven met behoud van mogelijkheden voor toekomstige generaties. Duurzaamheid raakt nagenoeg alle beleidsterreinen binnen onze gemeente. Duurzaamheid is meer dan alleen 'milieu'. De gemeente Waalre heeft zelf een belangrijke (voorbeeld)functie bij het verder verduurzamen van de samenleving.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
33	Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar	Waalre	135	120	CBS – Statistiek Huishoudelijk afval 2015 en 2016
			Landelijk	205	187	
34	Hernieuwbare elektriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Waalre	0,5%	0,1%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor 2015 en 2016
			Landelijk	N.v.t.	12,6%	

Duurzaamheid en Milieu

Wat willen we bereiken

- Zo duurzaam mogelijk handelen bij alle gemeentelijke opgaven en daarbij inwoners en partners stimuleren hetzelfde te doen. Duurzaamheid een leidend thema maken binnen de gemeentelijke organisatie. Bij alle opgaven streven naar een duurzame balans tussen de drie P's (ecologische, economische en sociale doelen).
- De duurzaamheidsambities uit het coalitieakkoord 2014-2018 waarmaken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Opstellen van een duurzaamheidsagenda, als leidraad voor het lokale bestuur passend bij de Waalrese lokale situatie.
- Referentiekader/systematiek ontwikkelen waaraan voorstellen getoetst worden om duurzaamheid een leidend thema te maken binnen de gemeentelijke organisatie.
- Gebruikmaken van de kennis en stimuleren van lokale duurzame initiatieven van onze inwoners en/of bedrijven. Hieronder vallen ook eventuele financiële stimulansen (indien initiatief voldoende zinvol en effectief is).
- Een voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van duurzaamheid.
- Opstellen van concrete en ambitieuze doelen rondom bouw en duurzaamheid.
- Voortrekkersrol innemen in het regionale programma energietransitie zodat wij en de regio meewerken aan het Nationale Energieakkoord.
- Het stimuleren van energiebesparing en duurzame energieopwekking door particuliere woningbezitters door het uitvoeren van het regionale programma energietransitie. Dit is onderdeel van het Nationale Energieakkoord.
- Borging van de ambities van de (traditionele) milieuthema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Faciliteren van het gebruik van elektrische auto's voor inwoners.
- Uitvoeren van diverse specifieke opgaven en meer reguliere taken op het gebied van de (traditionele) thema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Het duurzaam verwerken van afval van inwoners en hiermee ook de lasten van inwoners reduceren (transitie 'van afval naar grondstof'). Uiterlijk vindt in 2020 minimaal 80% hergebruik en recycling van al het huishoudelijke afval plaats. Dat staat gelijk aan maximaal 80 kg restafval per inwoner per jaar.

Jaar 2017

- Er is uitvoering gegeven aan de Duurzaamheidsagenda die door de gemeenteraad in 2016 is opgesteld. Dit betekent dat:
  - Een plan van aanpak zonne-energie is gemaakt inclusief een onderzoek naar de beschikbare financieringsmogelijkheden (met voor- en nadelen) voor de verschillende projecten in de vorm van een investeringsplan per project.
  - Een activiteitenprogramma is opgesteld gericht op het stimuleren van schone mobiliteit.
  - Er is uitvoering gegeven aan de in 2016 getekende samenwerkingsovereenkomst tussen Waalre Energie Lokaal (WEL) en gemeente Waalre.
- Er is een evaluatie gemaakt die zich richt op de algemene stand van zaken Duurzaamheid in Waalre.
- In het project nieuwe huisvesting is het principe van 'nul op de meter' als belangrijk uitgangspunt meegenomen.

- Er is uitvoering gegeven aan de ambities rondom nieuwbouw en duurzaamheid zoals beschreven in het in 2016 opgestelde beleidskader Duurzame nieuwbouw.
- In het kader van het transitietraject van afval naar grondstof is de proef Hoog frequent inzamelen met afvalfiets afgerond en is een voorstel voor het vervolg uitgewerkt.
- Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker heeft Waalre de Gesprekstafel Duurzaamheid Metropool Regio Eindhoven geleid.
- Er is uitvoering gegeven aan het raadsbesluit van 2016 inzake de milieustraat op de voormalige gemeentewerf.
- Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker van het VNG programma regionale energietransitie is uitvoering gegeven aan het programma en zijn de activiteiten uit het plan van aanpak 2017 gerealiseerd.
- Samen met Eindhoven, Veldhoven en Helmond is een innovatieve aanpak gerealiseerd voor energiebesparing bij woningeigenaren te stimuleren.
- Er is in samenspraak met enkele gemeenten uit de regio (ondermeer Asten en Gemert-Bakel) gestart met het opstellen van beleid omtrent zonneweides in het buitengebied. Dit is een noodzakelijke 1^e stap die de Provincie Noord Brabant sinds 2017 voorschrijft aan gemeenten om überhaupt tot de realisatie van zonneweides in het buitengebied te kunnen overgaan.

Wat is gerealiseerd in 2017:

<i>Doelstelling</i>	Er is uitvoering gegeven aan de Duurzaamheidsagenda die door de gemeenteraad in 2016 is opgesteld
<i>Realisatie</i>	Er zijn diverse acties uitgevoerd op de drie speerpunten van de Duurzaamheidsagenda: Zonne-energie (Zon PV), Circulaire grondstoffen (Waalre afvalloos) en Mobiliteit (schoon vervoer).
	<p>Zon PV</p> <p>Voor Zon PV zijn de voorbereidingen getroffen voor realisatie van een zonnepark van circa 1,9 hectare en een vermogen van 1,2 MW_p op het voormalige honkbalveld op het sportpark Waalre. De aanvraag voor een omgevingsvergunning is ingediend en de gemeenteraad heeft een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Een deel van het park wordt als postcoderoosproject aan Waalre Energie Lokaal (WEL) beschikbaar gesteld.</p> <p>Op sporthal 't Hazzo is in 2017 een zonnedak gerealiseerd met een vermogen van 100kW_p. Voor de Brede school Aalst is een SDE+ subsidieaanvraag ingediend en ontvangen voor een zonnepanelenproject. De ontwikkeling van het zonnedak wordt samen met WEL opgepakt en in 2018 gerealiseerd.</p> <p>Waalre heeft namens 12 gemeenten het regionale zonnepanelenproject getrokken. Met dit project worden inwoners van de deelnemende gemeenten gefaciliteerd/ontzorgd in het realiseren van zonnepanelen op hun eigen daken. In 2017 heeft politieke besluitvorming plaatsgevonden per deelnemende gemeente en is het project aanbesteed ter waarde van in totaal 45 miljoen euro. Definitieve uitrol en plaatsing van eerste zonnepanelen is voorzien in 2018.</p>

Schoon vervoer

Er is een analyse gemaakt met een concreet en pragmatisch plan van aanpak hoe wij vanuit onze lokale schaal en positie een bijdrage kunnen leveren aan duurzame mobiliteit inclusief een groslijst met maatregelen c.q. projecten. De uitkomsten hiervan worden vervolgens meegenomen in het project Duurzaam door Waalre. Eind 2017 is subsidie aangevraagd en ontvangen voor het plaatsen van vijf laadpalen voor elektrische auto's in Waalre (plaatsing begin 2018).

Waalre afvalloos

In 2017 is de 'Pilot hoogfrequent inzamelen van materiaalstromen' (fase 2 van het transitietraject 'Van afval naar grondstof') met afvalfiets afgerond. De pilot is succesvol verlopen. Eind 2017 is een raadsvoorstel voorbereid ten behoeve van gemeente brede invoering van de huisinzameling met afvalfiets.

Doelstelling Er is een evaluatie gemaakt die zich richt op de algemene stand van zaken Duurzaamheid in Waalre.

Realisatie In mei 2017 is een raadsinformatieavond georganiseerd die in het teken stond van duurzaamheid. Tijdens deze avond is de stand van zaken (mei 2017) ten aanzien van specifieke projecten met de raad gedeeld. Aanvullend is de gemeenteraad project specifiek geïnformeerd via raadsinformatiebrieven.

Doelstelling In het project nieuwe huisvesting is het principe 'nul op de meter' als belangrijk uitgangspunt meegenomen.

Realisatie In het (ontwerp van het) Huis van Waalre is invulling gegeven aan het concept 'nul op de meter'. Er worden maatregelen toegepast met onder meer hoge isolatiewaarden en toepassing van duurzame materialen. De energievoorziening wordt volledig duurzaam opgewekt (zonnepanelen, warmtepompen, koude-warmteopslag), waarbij geen aardgasaansluiting niet meer nodig is.

Doelstelling Er is uitvoering geven aan de ambities rondom nieuwbouw en duurzaamheid zoals beschreven in het in 2016 opgestelde beleidskader Duurzame nieuwbouw.

Realisatie In diverse woningbouwprojecten is het duurzaamheidsbeleid meegenomen, waarbij de ambities via de anterieure overeenkomsten zijn vastgelegd. In Waalre Noord (Heistraat Noord fase 2) zijn Nul op de meter woningen ontwikkeld (eind 2017 in de verkoop).

Doelstelling Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker heeft Waalre de Gesprekstafel Duurzaamheid Metropool Regio Eindhoven geleid.

Realisatie In samenwerking met de gemeenten Gemert-Bakel, Cranendonck, Best en Helmond zijn vier bijeenkomsten georganiseerd. Diverse duurzaamheidsthema's werden door de betreffende wethouders duurzaamheid besproken. Een bezoek/excursie aan interessante praktijkvoorbeelden was steeds een vast onderdeel van het programma.

<i>Doelstelling</i>	Er is uitvoering gegeven aan het raadsbesluit van 2016 inzake de milieustraat op de voormalige gemeentewerf.
<i>Realisatie</i>	Het college heeft begin 2017 een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd voor het inrichten en openstellen van de voormalige gemeentewerf als proef voor de inname van 'puin en tuin' afkomstig van Waalrese huishoudens. Het betreffende raadsvoorstel is niet aangenomen.

<i>Doelstelling</i>	Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker van het VNG programma regionale energietransitie is uitvoering gegeven aan het programma en zijn de activiteiten uit het plan van aanpak 2017 gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	De regionale energie coördinator heeft uitvoering gegeven aan het plan van aanpak, waaronder het organiseren van netwerkbijeenkomsten (1 brede bijeenkomst voor alle stakeholders, 1 bouw- en installatiebedrijven bijeenkomst en diverse bijeenkomsten voor lokale energiecorporaties). Daarnaast is verdere invulling gegeven aan het op basis van aanwijzingen van de VNG verbeteren en professionaliseren van een centraal energieloket en het faciliteren van energiecoöperaties. In 2017 is ook de regionale communicatie en marketing strategie (voor de aanpak bestaande woningvoorraad in de regio) opgezet en deels geïmplementeerd. Hieraan zal in 2018 een vervolg worden gegeven.
	In essentie is hiermee vrijwel geheel aan de VNG budget-verplichtingen voldaan en zal in 2018 met name het loket moeten worden geëffectueerd.
	In 2017 zijn 34 nieuwe initiatieven (van gemeenten danwel van lokale energiecorporaties) in de regio gefaciliteerd op basis van dit programma.

<i>Doelstelling</i>	Samen met Eindhoven, Veldhoven en Helmond is een innovatieve aanpak gerealiseerd voor energiebesparing bij woningeigenaren te stimuleren.
<i>Realisatie</i>	In 2017 zijn in Helmond en Veldhoven 2 banken en 9 makelaarskantoren actief betrokken bij de aanpak die uitgaat van de inzet van woonadvies op het moment dat gezinnen verhuizen: het natuurlijke moment. Hiervoor zijn door experts werkprocessen en -protocollen opgezet en getest bij een aantal proefwoningen. Na een eerste aanscherping is de aanpak in Helmond en Veldhoven verder gelanceerd, maar nog in een proefperiode.
	Door de VNG is het budget (niet alleen voor dit project maar landelijk over alle innovatieve aanpakken) gehalveerd. Om die reden is de aanpak nog niet gelanceerd in Waalre. De gemeenten Waalre en Eindhoven lanceren als de aanpak beproefd en verder geoptimaliseerd is.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten afval			66	68
000	Salariskosten milieubeheer			167	176
000	Overhead afval			96	102
721	Afvalverwijdering en -verwerking	1.412	1.631	1.208	1.241
723	Milieubeheer	757	656	432	325
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	-	-	-	-
Totaal lasten milieu en duurzaamheid		2.169	2.287	1.969	1.912
BATEN					
721	Afvalverwijdering en -verwerking	731	936	552	592
723	Milieubeheer	-	60	21	20
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	1.152	1.158	1.187	1.190
Totaal baten milieu en duurzaamheid		1.883	2.154	1.760	1.802
Per saldo milieu en duurzaamheid		286-	133-	209-	110-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijk worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten afval	2-	nadeel
000	Salariskosten milieubeheer	9-	nadeel
000	Overhead afval	6-	nadeel
721	Afvalverwijdering en -verwerking	7	voordeel
723	Milieubeheer	106	voordeel
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3	voordeel
totaal		99	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

721 Afvalverwijdering en –verwerking

- Voordeel wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst van de verkoop van met name oud papier en PMD. Daarnaast zijn er ook hogere lasten voor het ophalen van huisvuil en onderhoud en schoonmaak van openbare ruimtes door Ergon.
- In 2017 is er een lagere onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing dan begroot als gevolg van lagere kosten.

723 Milieubeheer

- Via de algemene uitkering is er in 2017 budget binnengekomen voor de innovatieve aanpak van energiebesparing. Een deel van dit budget is in 2017 niet uitgegeven en is daarom onderdeel van het jaarrekeningsaldo. Bij de turap in 2018 zal een verzoek worden gedaan dit weer te onttrekken uit de vrije reserve.

725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing

- Geen verschil van betekenis

Programma Ruimtelijk Domein (Thema 8 Openbare ruimte)

Waar gaat het thema over

Aanleg, onderhoud en het beheer van riolering, wegen, civieltechnische werken, openbaar groen, openbare verlichting, nutsvoorzieningen, de zorg voor het openbaar vervoer en een verkeersveilige woonomgeving.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
12	Ziekenhuis opname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	Het aandeel ziekenhuisopnames n.a.v. een verkeersongeval met een motorvoertuig i.r.t. totaal aantal ongevallen	Waalre	10% (3 per jaar)	9%	VeiligheidNL (2014 en 2015)
			Landelijk	7%	8%	
13	Ziekenhuis opname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	Het aandeel ziekenhuisopnames n.a.v. een vervoersongeval met een fietser i.r.t. totaal aantal ongevallen	Waalre	11% (1 per jaar)	15%	VeiligheidNL (2014 en 2015)
			Landelijk	10%	9%	

Riolering

Wat willen we bereiken

- Een goed functionerend rioolstelsel dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast. Daarbij wordt rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveau's: Europees (Kaderrichtlijn water), landelijk (Waterwet, bestuursakkoord Water), provinciaal (waterhuishoudingsplan) en waterschap (bijvoorbeeld de keur).
- Kosten besparen door zo efficiënt mogelijk te werken. Dit betekent onder andere in een vroegtijdig stadium samenwerken zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (algemeen rioolbeleid, te nemen maatregelen, kosten voor beheer en onderhoud en tarieven en heffingen om maatregelen te bekostigen). In het voorjaar van 2018 is het GRP2018-2022 vastgesteld. In dit GRP zijn ook onderstaande projecten benoemd.
- Het vervangen van de bestaande riolering op de Markt en omgeving in Waalre, dit in samenhang met de visie uit het centrumplan Waalre-dorp.

Jaar 2017

- De voorbereiding van de rioolvervanging op De Markt e.o. is afgerond.
- Voorbereiding en uitvoering van een rioolreparatiebestek is gereed.
- Besluitvorming en voorbereiding voor aanleg van een gescheiden rioolstelsel in de Molenstraat en omgeving is gereed.
- Notitie afkoppelen riolering is gereed.
- Beekdael, Schoonoordstraat, De Smaragd (Dreefstraat/Molenstraat), Heistraat-Noord fase II zijn bouw- en woonrijp gemaakt.
- Het bouwproject Heistraat Zuid is begeleid.
- Het Gemeente Rioleringsplan (GRP) 2018-2022 is opgesteld.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Voorbereiding rioolvervanging op de Markt is medio 2017 afgerond. De rioolvervanging is in het najaar van 2017 gestart. Oplevering van de werkzaamheden wordt maart 2018 verwacht.
- Voorbereiding rioolreparatiebestek is afgerond, uitvoering medio 2018.
- Voorbereiding aanleg gescheiden rioolstelsel en herinrichting van de Molenstraat en omgeving start maart 2018, uitvoering staat gepland voor najaar 2018.
- Notitie afkoppelen wordt onderdeel van het nieuwe GRP.
- Bouwproject Beekdael: bouwrijp maken gereed 2017; woonrijp maken 2018; Bouwproject De Smaragd: bouwrijpmaken 2018; Heistraat-noord fase II is in 2017 bouwrijp gemaakt; Schoonoordstraat (projectontwikkeling) in 2017 is het terrein door projectontwikkelaar volgens specificatie van de gemeente bouwrijp gemaakt.
- Voorbereiding bouwproject Heistraat Zuid (projectontwikkeling) is in 2017 voorbereid en gereed voor uitvoering in 2018. Voor bouwproject Heistraat Noord fase II is het ontwerp gemaakt en aansluitend het bestek geschreven en het terrein bouwrijp gemaakt.
- Het Gemeente Rioleringsplan (GRP) 2018-2022 is op gesteld en vastgesteld door de Raad.

Wegen

Wat willen we bereiken

- Het verbeteren en handhaven van schone, veilige en duurzame wegen en fiets- en voetpaden, waarbij kosten en kwaliteit in balans zijn.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoering geven aan wegenbeheersplan 2015-2018
- Herinrichting van de Markt in Waalre-dorp, in combinatie met vervanging van de riolering.
- Uitvoeren contract Beheer Openbare Ruimte, schoonhouden van wegen en groenonderhoud.
- Uitvoering geven aan het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties.
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt.

Jaar 2017

- De asfaltlaag op de Juliana de Lannoylaan is vervangen door een (stille) asfaltlaag met een lange levensduur (10 tot 15 jaar).
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt zijn gerealiseerd.
- Diverse noodzakelijke reparatiewerkzaamheden aan voet-en fietspaden zijn uitgevoerd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Asfaltering Juliana de Lannoylaan is doorgeschoven naar 2018, dit in verband met prioriteit asfaltering Onze Lieve Vrouwedijk.
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt is doorgeschoven naar 2018 in verband met ingediende bezwaren tijdens de procedure van de omgevingsvergunning (voorbereiding van dit project is afgerond).
- Diverse reparatiewerkzaamheden aan voet-en fietspaden zijn uitgevoerd.

Verkeer

Wat willen we bereiken

- Verbetering van de objectieve verkeersveiligheid (minder verkeersongevallen) met specifieke aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemers; de fietsers en voetgangers.
- Verbetering van de subjectieve verkeersveiligheid (gevoel van veiligheid) met name voor de jongere – en oudere verkeersdeelnemers.
- Minder doorgaand auto- en vrachtverkeer door de kernen van Waalre-dorp en Aalst.
- Het bevorderen van het fietsverkeer en het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verkeersmaatregelen die de veiligheid vergroten, integraal meenemen in riolerings-, verkeers- en/of wegonderhoudsprojecten.
- Planontwikkeling voor het herinrichten van de huidige N69 en de Traverse in Waalre na realisatie van de nieuwe N69 om de leefbaarheid en de verkeersveiligheid (minder ruimte voor autoverkeer en meer ruimte voor langzaam verkeer en openbaar vervoer) te verbeteren.

Jaar 2017

- Nota van uitgangspunten voor herinrichting van de N69 en omgeving, waarin de kaders en het ambitieniveau worden aangegeven, is vastgesteld. Herinrichting van beide wegen in relatie tot aanleg van een nieuw tracé N69, zal een belangrijke bijdrage leveren aan het terugdringen van de ongevallen met ziekenhuisopname.
- Visie N69 en omgeving aangaande de verkeersstructuur, groene verbindingen en ruimtelijke ontwikkeling is uitgewerkt in een beeldkwaliteitsplan.
- Alle basisscholen in Waalre zijn ondersteund voor het behalen (en onderhouden) van het Brabantse Verkeersveiligheidslabel.
- Er is geparticipeerd in het regionaal programma Bereikbaarheidsakkoord om de ingebrachte maatregelen, Herinrichting N69 en aanleg HOV, financieel mogelijk te maken.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De integrale visie Dorpshart Aalst werd op 26 september 2017 gewijzigd vastgesteld. Gelijktijdig met deze visie heeft de raad besloten om actiever betrokken te willen worden bij de totstandkoming van de nota van uitgangspunten. Op 7 december 2017 heeft de raad ingestemd met de feitelijke vorming van een raads werkgroep. Op 20 februari 2018 heeft deze werkgroep haar eerste bijeenkomst gehad. De nota van uitgangspunten wordt naar verwachting in het derde kwartaal van 2018 ter vaststelling aan de raad aangeboden. De realisatiestrategie wordt daarin betrokken.
- Waalre heeft ook in 2017 het verkeersonderwijs financieel ondersteunt door het stimuleren van verkeersonderwijs (theorie en praktijk) op alle basisscholen. Dit onder de vlag van BVL (Brabantse Verkeersveiligheidslabel ondersteunt.) welke ook door de provincie financieel wordt ondersteund.
- In het najaar van 2017 heeft het college, onder voorbehoud van instemming gemeenteraad, de Intentieovereenkomst Cofinanciering Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost-Brabant ondertekend en de intentie uitgesproken om een gedurende 10 jaar een structurele bijdrage in de cofinanciering van deze projecten op te nemen in de begroting (2019-2028), in te brengen in de Kadernota 2019-2022;

Openbaar Groen

Wat willen we bereiken

- De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar mogelijk versterken. Waalre hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving.
- Reduceren van kosten bij (her)inrichting van groenstroken.
- Reduceren van kosten door verdergaande samenwerking op het gebied van beheer – en onderhoudswerken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoering geven aan het groen- en bomenbeleidsplan (gewenste groen- en boomstructuur, ontwikkelingsmogelijkheden, (technische) richtlijnen en beheer) waarvan burgerparticipatie en duurzaamheid onderdeel uitmaken.
- Toepassen van onderhoudsvriendelijke beheergroepen (gazon, bodembedekkers) bij de aanleg, reconstructie en renovatie van plantsoenen (o.a. groenstroken).
- Bij de uitvoering van groenprojecten zoveel mogelijk aansluiten bij riolerings-, verkeers- of wegonderhoudswerken.

Jaar 2017

- Uitvoering van het UAV-gc contract (een geïntegreerde contractvorm waarbij taken en verantwoordelijkheden bij één te contracteren partij liggen) waardoor de burgers tevredenheid nadrukkelijk een rol krijgt is gerealiseerd.
- Het eerste participatieproject in het kader van het integraal contract "Beheer Openbare Ruimte" is een feit.
- Openbare ruimte rond de nieuwe Brede School in Waalre is (her)ingericht.
- In het kader van de natuurcompensatie "fietspad oude spoorbaan" is een landbouwperceel omgevormd naar natuur.
- Het inrichten van de openbare ruimte in het CPO project Beekdael is gestart.
- In het kader van de natuurcompensatie "Waalre Noord fase 1" is een landbouwperceel omgevormd naar natuur.
- De landschappelijke inpassing van het "Dommel Fietspad" is gerealiseerd.
- Voorbereiding herinrichting Markt Waalre is gestart.
- Op basis van een vervangingsplan voor bomen en groen zijn in samenspraak met inwoners diverse kleinere projecten gerealiseerd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het geïntegreerde contract beheer openbare ruimte loopt naar tevredenheid waarbij de burgers in 2017 het onderhoud met een 6.7 hebben beoordeeld. Een lichte stijging ten opzichte vanaf 2016 en hiermee voldoende om het contract op basis van burgers tevredenheid te verlengen.
- Het participatietraject komt heel voorzichtig op gang met een paar kleine trajecten waarbij de burgers direct invloed hebben gehad op (her)inrichting en beheer en onderhoud van plantsoenen.
- De openbare ruimte rondom de Brede School in Waalre is, in samenspraak met de school en omwonende, opnieuw ingericht.
- In het kader van de natuurcompensatie voor de realisatie van de woonwijk Waalre Noord en de aanleg van het fietspad over het oude spoorbaantracé zijn diverse percelen omgevormd naar natuur.
- Inrichting openbare ruimte bouwproject Beekdael is gestart.
- Landschappelijke inpassing Fietspad Dommeldal is in voorbereiding.
- Het integraal uitvoeringsprogramma voor de openbare ruimte(riolering-groen en wegen)is gepresenteerd aan de Raad en structurele middelen zijn opgenomen in de begroting 2018-2022 voor uitvoering van diverse projecten.
- Uitvoering van de herinrichting van de Markt Waalre is gestart.

Openbaar Vervoer

Wat willen we bereiken

- Bewerkstelligen dat het openbaar vervoer in Waalre een goed en gelijkwaardig alternatief is voor de auto (voor woon-werk verkeer en activiteiten buiten werktijd). Uitgangspunt is dat het openbaar vervoer is ingericht op de gebruikerswensen van onze inwoners en dat het voor iedereen toegankelijk is.
- Goed op elkaar afgestemd innovatief vraaggericht openbaar vervoer dat een positief effect heeft op de leefbaarheid en duurzaamheid van de samenleving.
- Goed en frequent openbaar Vervoer op alle dagen van de week (zowel overdag als 's-Avonds) vanuit Waalre naar belangrijke bestemmingen in de omgeving.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- In samenwerking met de provincie een start maken met de voorbereiding van een Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) lijn op de N69 tussen Eindhoven en Valkenswaard.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor een pilot integrale aanpak mobiliteitsoplossingen. Dit om leerlingenvervoer, Taxibus, buurtbus en regulier openbaar vervoer beter op elkaar af te stemmen.

Jaar 2017

- De nota van uitgangspunten 'Herinrichting N69 en omgeving' waar de inpassing van een HOV verbinding Eindhoven-Valkenswaard door de

kern van Aalst nadrukkelijk aandacht krijgt, is vastgesteld.

- Er is een start gemaakt met de voorbereiding van een OV pilot samen met betrokken vertegenwoordigers van OV gebruikers en gebruikers van doelgroepvervoer (leerlingenvervoer en collectief vraagafhankelijk vervoer). De pilot sluit aan bij de huidige OV- en WMO ontwikkelingen, het Passend Onderwijs en het project Goed voor Mekaar.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het project Duurzaam door Waalre is in volle gang. De inpassing van Hoogwaardig openbaar vervoer, het OV- knooppunt in het centrum van Aalst (om de rest van Waalre met OV, buurtbusTaxbus, Goedvoormekaar, fiets) is onlosmakelijk verbonden met dit project.
- In 2017 is gestart met een pilot in wijk de Voldijn met het verstrekken van pasjes voor de Taxbus als alternatief voor het vervallen van buslijn 17 op dagen en tijden dat de buurtbus niet rijdt. Deze pilot wordt met een jaar verlengd.
- Er is binnen de regio een samenwerking opgezet wat zich richt op de mogelijkheden van Mobility as a Service (het samenbrengen van alle vormen van vervoer in één mobiele dienst).

Openbare Verlichting

Wat willen we bereiken

- Het realiseren van een verdere besparing op de energielasten van de openbare verlichting door het vervangen van oude armaturen en lampen.
- Het verbeteren van de lichtkwaliteit van de openbare verlichting om de sociale veiligheid te verbeteren en de lichtvervuiling en lichthinder te reduceren.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het straat- en wijkgericht vervangen van oude lichtmasten (> 40 jaar) langs wijkontsluitingswegen (waar hoge masten staan) om het risico van het omvallen van oude verroeste masten te voorkomen. Gelijktijdig wordt bekeken of ook de armaturen op deze masten aan vervanging toe zijn.
- Inzetten van LED verlichting bij nieuwbouwprojecten en toekomstige renovaties van de openbare verlichting om een verdere energiebesparing te realiseren.
- Het vervangen van de openbare verlichting zoveel mogelijk meenemen bij grotere reconstructies zoals de Markt in Waalre-dorp.

Jaar 2017

- Het vervangen van oude lichtmasten door nieuwe LED armaturen is gecontinueerd. Na het vervangen van lichtmasten in wijk "De Voldijn" is in 2017 een gedeelte van de wijk ten zuiden van de Burgemeester Mollaan aangepakt.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Lichtmasten in wijk De Voldijn (ten zuiden van de Burgemeester Mollaan) en de masten langs de Juliana de Lannoylaan zijn vervangen door lichtmasten met LED armaturen.

- In enkele straten in Waalre-dorp en langs het fietspad van de Burgemeester Mollaan (nabij BP) zijn verouderde kegelarmaturen vervangen door nieuwe LED kegelarmaturen.

Kabels en Leidingen

Wat willen we bereiken

- Overlast bij aanleg en onderhoud voor inwoners minimaliseren door meer regie te voeren op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen).
- Het beperken van het aantal storingen door regulier onderhoud.
- Het reduceren van kosten.
- Goede en snelle afhandeling van het verlenen van vergunningen, meldingen en klachten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het verlenen van vergunningen en coördineren van werkzaamheden op het gebied van kabels en leidingen.
- Het verder implementeren van de Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2014 (VOI 2014) en het Handboek Kabels en Leidingen (HKL) i.s.m. de werkgroep Kabels en Leidingen MRE.
- Regulier onderhoud en herstel van storingen uit laten voeren door Nuts- en Telecombedrijven.
- Aanleg van nieuwe kabels- en leidingen door Nuts- en Telecombedrijven in combinatie met uitvoering van gemeentelijke projecten.
- Herstellen van bestratingen als gevolg van verzakkingen door werkzaamheden aan Kabels en Leidingen.

Jaar 2017

- Volgens de huidige planning van KTWaalre is in het voorjaar begonnen met de uitrol van glasvezel in Fase 3 (omgeving De Voldijn).

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Uitrol in 2017 van glasvezel heeft plaatsgevonden in Waalre-dorp (Fase IIB)

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten verkeer en vervoer			151	152
000	Salariskosten openbaar groen en recreatie			118	122
000	Salariskosten riolering			71	69
000	Overhead riolering			110	104
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	1.701	1.584	1.135	1.082
212	Openbaar vervoer	2	3	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanwinning	30	32	28	22
550	Natuurbescherming	39	40	28	16
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.093	1.124	907	879
722	Riolering	1.611	1.676	1.174	1.191
724	Lijkbezorging	144	115	82	94
726	Baten rioolheffing	-	-	-	-
732	Baten begraafplaatsrechten	-	-	-	-
Totaal lasten openbare ruimte		4.620	4.574	3.804	3.731
BATEN					
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	328	140	45	62
212	Openbaar vervoer	-	-	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanwinning	-	-	-	-
550	Natuurbescherming	9	9	9	-
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	16	-	2	-
722	Riolering	4	5	5	9
724	Lijkbezorging	-	-	-	3
726	Baten rioolheffing	1.393	1.446	1.489	1.489
732	Baten begraafplaatsrechten	66	59	45	45
Totaal baten openbare ruimte		1.816	1.659	1.595	1.608
per saldo openbare ruimte		2.804-	2.915-	2.209-	2.123-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten verkeer en vervoer	1-	nadeel
000	Salariskosten openbaar groen en recreatie	4-	nadeel
000	Salariskosten riolering	2	voordeel
000	Overhead riolering	6	voordeel
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	70	voordeel
212	Openbaar vervoer	-	
240	Waterkering, afwatering en landaanwinning	6	voordeel
550	Natuurbescherming	3	voordeel
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	26	voordeel
722	Riolering	13-	nadeel
724	Lijkbezorging	9-	nadeel
726	Baten rioolheffing	-	
732	Baten begraafplaatsrechten	-	
totaal		86	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

000 Overhead

- Door lagere kosten voor materiele overhead (zie algemene dekkingsmiddelen) is de doorberekening van deze materiele overhead naar de thema's ook lager.

210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen)

- Verschil van € 27.000 voordeel wordt veroorzaakt door hogere inkomsten uit leges kabels & leidingen en vergoedingen voor herstellen van het straatwerk.
- Verschil van € 23.000 voordeel wordt veroorzaakt door minder uitgaven op het product gladheidsbestrijding.
- Verschil van € 12.500 voordeel wordt veroorzaakt doordat in 2017 meer subsidie is ontvangen (inclusief nabetaling van 2014 en 2015) voor ondersteuning veilig verkeer educatie op basisscholen, dan er is uitgegeven (15.000,-).
- 11.000 nadeel doordat de kosten van onderhoud VRI's hoger uitvalt in verband met het vervangen van detectielussen VRI's Eindhovenseweg.

212 Openbaar vervoer

- Geen verschil van betekenis

240 Waterkering, afwatering en landaanwinning

- Geen verschil van betekenis. Het voordeel is onderdeel van de rioolheffing en wordt verrekend het de voorziening riolering.

550 Natuurbescherming

- Geen verschil van betekenis

560 Openbaar groen en openluchtrecreatie

- Verschil van € 26.000 voordeel wordt veroorzaakt doordat er minder uitgaven ca. €18.000,- zijn gedaan aan onderhoud en investeringen van openbaar groen (minder inboet heesters, minder kosten detachering en minder bijdrage onderhoud Waalre-Noord) en dat er minder ca. €8.000,-, is uitgegeven aan toerisme in 2017.

722 Riolering

- Als gevolg van lagere uitgaven voor riolering op deze en enkele andere functies is de storting in de voorziening riolering (ten gunste van het rioolrecht) hoger.

724/732 Lijkbezorging

- Verschil van € 9.000 nadeel wordt veroorzaakt door hogere uitgaven aan onderhoud en operationele taken op de begraafplaatsen.

Progr. Ruimtelijk Domein (Thema 9 Ruimtelijke ontw. En Economie)

Waar gaat het thema over

Ruimtelijke ontwikkeling en Economie omvat de volgende beleidsvelden:

- Ruimtelijke ontwikkeling (visievorming, beleidsontwikkeling, integrale gebiedsontwikkeling, reconstructie buitengebied, bestemmingsplanontwikkeling).
- Wonen/volkshuisvesting (visievorming, beleid en woningbouwprogrammering).
- Grondzaken en planeconomie/bouwgrondexploitatie.
- Economische Zaken, Bedrijfscontacten en Recreatie en toerisme.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
14	Functie-menging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Waalre	44,3%	38,1%	LISA 2016 en 2017
			Landelijk	51,3%	52,4%	
15	Bruto gemeentelijk product (BGP)	Verhouding verwacht BGP t.o.v. gemeten BGP. Verwachting is 100. BPG is product vd toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in gemeente	Waalre	188	188	Atlas voor gemeenten 2013
			Landelijk	100	100	
16	Vestigingen	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	Waalre	157,8	160,6	LISA 2016 en 2017
			Landelijk	122,4	139,7	
36	Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Waalre	17,5	8,5	ABF - Systeem Woningvoorraad 2014 en 2015
			Landelijk	6,6	6,4	
37	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-15 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 15 - 65 jaar	Waalre	68%	88,2%	CBS - Bevolkingsstatistiek 2016 en 2017
			Landelijk	53%	69%	

Wat willen we bereiken

- Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. In het bijzonder werken we aan behoud en versterking van de positie van Waalre in de stedelijke regio Eindhoven als aantrekkelijke, groene woongemeente met een recreatief aantrekkelijk buitengebied. Om deze ambitie te behalen wordt op lokaal en regionaal niveau samengewerkt. Ook treedt de gemeente hiervoor stimulerend en faciliterend op richting marktpartijen. Daarnaast wil de gemeente de eigen verantwoordelijkheid van inwoners stimuleren bijvoorbeeld door projecten als (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

- Realiseren van meerdere ruimtelijke visies:
  - Structuurvisie (2013) (overall visie)
  - Woonvisie (2013)
  - Ontwikkelingsscenario winkelcentrum Den Hof (2013)
  - Centrumvisie Waalre-dorp (2012)
  - Gebiedsvisie Waalre Noord (2007)
  - Gebiedsvisie Westrand Waalre (2011)
  - Gebiedsvisie 't Hazzo en omgeving (2016)

implementatie nieuwe Omgevingswet

Wat willen we bereiken

De nieuwe Omgevingswet integreert zo'n 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving (bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur). Als deze wet (naar verwachting) in 2019 de nieuwe Omgevingswet in werking treedt willen we daar klaar voor zijn; zowel voor wat betreft de organisatie, het beleid, de regels, de processen als de taken en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2017-2020

Aan de hand van een plan van aanpak bereiden we ons de komende 2 jaar gestructureerd en integraal voor op alle veranderingen binnen het ruimtelijk domein die deze nieuwe wet met zich meebrengt.

Jaar 2017

- Aan de hand van een Plan van aanpak zijn de eerste stappen gezet voor een goede implementatie van de nieuwe Omgevingswet in de volle breedte.
- De ambitie en de invulling van de lokale beleidsvrijheid is samen met de gemeenteraad verkend en bepaald.

Wat is gerealiseerd in 2017:

In de loop van 2017 is door interactieve sessies met onder meer de gemeenteraad, college en de ambtelijke organisatie gekomen tot een koers om de Omgevingswet de komende jaren te laten landen in onze gemeente. Deze koers en ambities zijn opgenomen in een concept-Koersdocument. Ook is van daaruit een concept-Stappenplan opgesteld waarin de verschillende stappen staan die de komende jaren gezet moeten worden om de Omgevingswet goed te laten landen in Waalre.

Eind juli 2017 is door de minister van Infrastructuur en Milieu echter aangekondigd dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt uitgesteld naar 1 januari 2021. Door dit uitstel heeft de raad de begrotingsbehandeling op 7 november 2017 in de motie 'Omgevingswet' het college opgedragen om de middelen voor het voorbereiden van de Omgevingswet pas in te zetten als een voorstel daartoe door de gemeenteraad is geaccordeerd.

Vanuit die context zijn het concept-Koersdocument en concept-Stappenplan begin 2018 door het college voorlopig vastgesteld om te kunnen dienen als overdrachtsdocumenten aan de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe College. Het is vervolgens aan het nieuwe gemeentebestuur om het koersdocument en bijbehorend stappenplan vervolgens in de loop van 2018 te herijken en definitief vast te stellen.

Wat willen we bereiken

- Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven.
- De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners alsook die van de regio. Hierbij is speciale aandacht voor starters, jonge gezinnen en senioren.
- Een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar.
- Behouden van een verpleeghuis in Waalre.
- Voldoen aan onze taakstelling voor huisvesting statushouders

Wat gaan we er voor doen

Periode 2017-2020

- Intensiveren regionale samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven op het thema 'Wonen'. In het bestuursconvenant Stedelijk Gebied zijn al samenwerkingsafspraken op het gebied van wonen gemaakt over planning, programmering en herontwikkeling woonlocaties, omvang sociale woningvoorraad en grondprijssystematiek.
- Continu herijken en bijstellen van plannen met externe partijen; mede als gevolg van de veranderende omstandigheden op de woningmarkt en andere externe omstandigheden.
- Jaarlijks actualiseren (en eventueel bijstellen) van plannen op sub-regionaal niveau (opgenomen in convenant Stedelijk Gebied).
- Uitwerken regionale afspraken binnen het stedelijk gebied Eindhoven. Hierbij gaat naast nieuwbouwaantallen meer aandacht uit naar inzet bestaande woningvoorraad en woningtoewijzing.
- Realisatie van het gemeentelijk woningbouwprogramma binnen de kaders van onze Woonvisie op diverse locaties zoals Waalre Noord (diverse fasen), Brabantiaaterein, 't Hazzo en omgeving, Kendix, Molenstraat-Dreefstraat, Schoonoordstraat en voormalige schoollocatie Ekenrooi (Beekdael). Hierbij hebben we speciale aandacht voor
  1. Starters, jonge gezinnen en senioren,
  2. collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)
  3. Het realiseren van middel dure huurwoningen (om doorstroming te bevorderen).
- Ontwikkelen beleid voor huisvesting van senioren (levensloopbestendige woonvormen en inzet van smart homes/assistent living/domotica).

Jaar 2017

- Na een intensief overleg met de gezamenlijke gemeenten is er een nieuw woningbouwprogramma voor elke gemeente in het Stedelijk Gebied vastgesteld. De consequenties hiervan, ook in financiële zin (relatie met gemeentelijke bouwgrondexploitatie), zijn in beeld gebracht.
- De bouw van het appartementencomplex De Meeris is afgerond, appartementen en park zijn opgeleverd.
- Een bestemmingsplan locatie Heistraat-noord, fase 2 is in werking getreden, woningen zijn in verkoop gebracht en locatie is bouwrijp gemaakt.
- De ontwikkeling van fase Heistraat-zuid, fase 1 in het plan Waalre-noord is gestart: er is een anterieure overeenkomst met ontwikkelaar, een stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan is vastgesteld en een bestemmingsplan is in procedure gebracht.
- Op het Brabantia-terrein is de bouw van koopwoningen in uitvoering, die door een CPO project zijn ontwikkeld. Voor een deel van de locatie heeft een herontwikkeling plaatsgevonden en wordt een nieuw bestemmingsplan vastgesteld.
- Het bestemmingsplan voor het CPO project voor senioren op de Beekdael (locatie Ekenrooisestraat) is vastgesteld, bouw van woningen is gestart en bouwkeuzes zijn in verkoop gebracht.
- In overleg met betrokken partijen is een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar, inclusief verpleeghuis, gerealiseerd.
- Op basis van de nieuwe Woningwet zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties.
- Voor onze taakstelling voor huisvesting statushouders hebben we, binnen de regionale afspraken, alle mogelijkheden onderzocht om de voorraad sociale huurwoningen, al dan niet tijdelijk, te vergroten. Daarbij is gekeken naar de inzet van eigen gemeentelijk vastgoed, de inzet van alle woningcorporaties op deze opgave alsook de mogelijkheden voor alternatieve huisvesting (bv ombouw kantoorgebouwen e.d. of plaatsing van tijdelijke units op braakliggende terreinen).

Wat is gerealiseerd in 2017:

- In december heeft de gemeenteraad ingestemd met de nieuwe Woon-afspraken in het Stedelijk Gebied. Deze Afspraken geven het kader voor de woningbouwontwikkelingen voor de komende jaren. Tevens is er een nieuw bestuursconvenant voor het Stedelijk Gebied vastgesteld, waarin de samenwerkingsafspraken onder meer op het gebied van wonen zijn vastgelegd.
- In 2017 zijn de gevolgen van de aantrekkende woningmarkt duidelijk merkbaar: veel externe partijen komen met plannen voor nieuwe locaties. Alle initiatieven zijn beoordeeld op hun mogelijkheden en toegevoegde waarden voor Waalre, het kader wordt daarbij onder meer gegeven door onze Woonvisie. Naast lopende projecten (o.a. Kendix, Molenstraat-Dreefstraat, Schoonoordstraat, Berkenlaan) zijn ook nieuwe initiatieven mogelijk gemaakt bij onder meer Gestelsestraat 16 (voormalig schoolgebouw), Willibrordushof, Leesakker en Eindhovenseweg 24.
- De bouw van het appartementencomplex De Meeris is afgerond en appartementen zijn opgeleverd. Het Grondwerk (aanbrengen profiel en dek/leeflaag) is ook afgerond. De inrichting van park de Meeris (groen en wandelpaden) zullen in 2018 plaatsvinden.
- Het bestemmingsplan locatie Heistraat-noord, fase 2 is vastgesteld en in werking getreden. De gemeente heeft de locatie bouwrijp gemaakt en de woningen zijn in verkoop. In dit plan is ruimte voor een woontorentje, die middels collectief

particulier opdrachtgeverschap (CPO) gerealiseerd kan worden. Eind 2017 is de vraag naar geïnteresseerden voor dit CPO-project breed uitgezet, met inzet van diverse (sociale) media.

- De ontwikkeling van fase Heistraat-zuid, fase 1 in het plan Waalre-noord is gestart: er is een samenwerkingsovereenkomst met ontwikkelaar. Samen is gewerkt aan een nieuw stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan en deze zijn gereed. Op basis hiervan wordt een bestemmingsplan gemaakt.
- Op het Brabantia-terrein zijn de eerste koopwoningen, die door een CPO project zijn ontwikkeld, opgeleverd. Een deel van het project is nog in uitvoering.
- Voor een deel van de locatie Langs de Tongelreep heeft een herontwikkeling plaatsgevonden. Over het plan is overeenstemming bereikt met provincie en Waterschap.
- Het bestemmingsplan voor het CPO project voor senioren op de Beekdael (locatie Ekenrooisestraat) is vastgesteld en in werking getreden. De bouw van patiowoningen is gestart en de bouwkvavels zijn verkocht.
- Er is geregeld overleg met betrokken partijen over het toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar. Dit jaar is 't Laar als verpleeghuis gesloten, maar daarna zijn enkele tijdelijke voorzieningen zoals een gemeenschappelijke ruimte gerealiseerd, voor de bewoners van de aanleunwoningen. Het gesprek loopt om een nieuwe verpleegfunctie op deze locatie te realiseren.
- Op basis van de nieuwe Woningwet zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties. De afspraken voor 2017 zijn in mei door woningcorporaties, huurdersverenigingen en gemeente ondertekend.
- In 2017 hebben we door een gezamenlijke inzet van gemeente, woningcorporaties en Vluchtelingenwerk de taakstelling voor huisvesting statushouders bijna gehaald. Er was een forse achterstand, die we eind 2017 net niet (in januari 2018 wel) hebben ingelopen. Ook is door regionale afspraken bereikt dat de taakstelling van het Stedelijk gebied als geheel wel is bereikt.
- Om de voorraad sociale huurwoningen op korte termijn te vergroten zijn in 2017 samen 'thuis de mogelijkheden verkend om tijdelijke wooneenheden te plaatsen. Daarvoor waren twee locaties in beeld: Dahliapad en een braakliggende locatie aan de Meester Slootsweg. Dit heeft geleid tot een Intentieovereenkomst waarin zaken als aantal, doelgroep en de voorwaarden voor plaatsing worden vastgelegd. De locatie Meester Slootsweg wordt eerst ontwikkeld met 20 sociale huurwoningen voor één- en tweepersoonshuishoudens, die maximaal 10 jaar kunnen blijven staan. Begin 2018 wordt de overeenkomst getekend en het plan uitgewerkt. Snel hierna wordt de buurt geïnformeerd over het bouwplan en vervolgens zal een aanvraag omgevingsvergunning worden ingediend. Oplevering is eind 2018 mogelijk.

Centrumontwikkeling Waalre-dorp

Wat willen we bereiken

Realiseren en uitvoeren van de doelstellingen van de in 2012 vastgestelde Centrumvisie Waalre-dorp is een gezamenlijke opgave voor bestuur/raad, inwoners en ondernemers. In 2016 is een aanscherping vastgesteld van de oorspronkelijke Centrumvisie Waalre-dorp uit 2012. De thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch' zijn benoemd als leidende thema's voor toekomstige ontwikkelingen in het gebied. De ambitie is onverminderd hoog: we werken er hard aan het centrum te verlevendigen, het

winkelcentrum versterken, de ruimtelijke kwaliteit van het gebied vergroten en ruimte bieden aan evenementen en nieuwe initiatieven (onder meer op het gebied van recreatie en toerisme).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Mede op basis van de notities "Waalre natuurlijk bijzonder" en "Samen aan de slag" verdere invulling geven aan de centrumontwikkeling;
- Versterking winkelcentrum en ontwikkeling locatie tankstation.
- Her-ontwikkelen pand voormalige bibliotheek Markt 21.
- Ontwerp en aanbesteding (gedeeltelijke) herinrichting openbaar gebied Markt en omgeving.
- Ontwikkelen driehoek Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat.
- Stimuleren en faciliteren van particuliere initiatieven die passen in de Centrumvisie, zoals hoogwaardige horeca, cultuur, detailhandel-speciaalzaken e.d.
- Ondersteunen om te komen tot een goede her-invulling van de Willibrorduskerk aan de Markt.

Jaar 2017

- Het ontwerp voor de herinrichting van de Markt is gereed en het aanbestedingstraject voor de realisatie is gestart.
- De concrete planvorming voor de herontwikkeling van de driehoek is gestart na het doorlopen van een procedure ten behoeve van de verkoop.
- De gemeente heeft met verschillende partijen samengewerkt om te komen tot realisatie van verschillende projecten, zoals de genoemde ontwikkeling van de driehoek, een toekomstige her-invulling van de Grote Willibrorduskerk en diverse andere initiatieven.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Op 6 juni 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het definitief ontwerp voor de herinrichting en het benodigde krediet beschikbaar gesteld. De uitvoering is gestart in het najaar van 2017, de herinrichting zal in het voorjaar van 2018 zijn afgerond.
- De voormalige bibliotheek aan de Markt 21 is verkocht aan ondernemers die, binnen de kaders en wensen van de Centrumvisie Waalre-dorp, hierin een horeca onderneming zullen starten. Hiervoor is een verbouwing van het pand noodzakelijk, naar verwachting zal medio 2018 deze nieuwe horecagelegenheid haar deuren openen.
- Het parochiebestuur heeft de gemeente geïnformeerd over het feit dat de plannen voor het aan de eredienst onttrekken van de Grote Willibrorduskerk en een herinvulling van dit gebouw voorlopig van de baan zijn.

Winkelcentrum Den Hof

Wat willen we bereiken

Samen met ondernemers (winkeliers en eigenaren) zorgen voor een toekomstbestendig winkelcentrum Den Hof. De ambitie voor versterking van winkelcentrum den Hof is verwoord in het rapport 'Den Hof ... volop kansen!'. Winkelcentrum Den Hof is compact, compleet en comfortabel. Compact omdat de winkels dicht bij elkaar liggen, rondom den Hof. Compleet vanwege het winkelaanbod, kansen worden gezien voor toevoeging van

winkels in het middensegment en speciaalzaken. Comfortabel voor de consumenten en dat heeft met name betrekking op de bereikbaarheid, uitbreiding/versterking van de parkeervoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Ondernemers, winkeliers, eigenaren en gemeente werken gezamenlijk aan de opgave om winkelcentrum Den Hof te versterken. Dit is een opgave waar meerdere jaren aan getrokken moet worden.
- Uitvoeren van diverse deelprojecten (ontwikkelingslocaties, bereikbaarheid & verkeer, gezamenlijke promotie & marketing) om gezamenlijke ambitie 'handen en voeten' te geven.
- Door middel van diverse maatregelen (bewegwijzering, reclame-uitingen, verkeersmaatregelen) de passanten op de huidige N69 naar het winkelcentrum toe halen.

Jaar 2017

- Het bestemmingsplan ten behoeve van de uitbreiding van de Albert Heijn is ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.
- Om de leegstand aan te pakken in het dorpshart Den Hof is een gezamenlijk plan van uitvoering (met actieprogramma) gemaakt. Via de provincie is een procesbegeleider voor dit traject ter beschikking gesteld. De opgedane kennis van de aanpak (leereffect) wordt gedeeld in masterclasses en kenniskringen.
- Er is een relatie gelegd tussen de herinrichting van de Eindhovenseweg e.o.. en het beter zichtbaar en bereikbaar maken van het winkelcentrum/ dorpshart Den Hof.
- De werkgroepen "marketing & activiteiten" (ondernemers) en "vastgoed & acquisitie" (vastgoedeigenaren) hebben met concrete acties bijgedragen aan de versterking van Den Hof.
- Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met de coördinerende stuurgroep Den Hof.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het bestemmingsplan ten behoeve van de uitbreiding van de Albert Heijn is vastgesteld. De AH is na de zomer verbouwd en de opening van de vernieuwde AH heeft in oktober 2017 plaats gevonden.
- Dorpshart Den Hof is één van de vier praktijken die het traject 'Samen hart voor de zaak' hebben doorlopen. Gaandeweg, onder andere door bezoek aan locaties en masterclasses zijn ervaringen en kennis gedeeld met ondernemers en gemeenten.
- Er is een visie opgesteld voor het centrum van Aalst-Eindhovenseweg en geamendeerd vastgesteld in de gemeenteraad. Deze gebiedsvisie zal verder uitgewerkt worden in een Nota van Uitgangspunten voor een vitaal dorpshart Aalst.
- Er is een BedrijvenInvesteringsZone (BIZ) voor Den Hof 2018-2022 opgericht. De ondernemers en eigenaren kunnen komende jaren met concrete acties bijdragen aan de versterking van Den Hof.
- De stuurgroep van Den Hof is 8 keer bij elkaar gekomen in 2017.

Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving

Wat willen we bereiken

Een nieuwe invulling van het gebied rondom voormalig gemeenschapshuis 't Hazzo, dat met de bouw van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis een groot deel van haar functies verliest. Hierbij wordt gekeken naar een groter gebied en de omvorming van een deel van het achtergelegen bedrijventerrein. Aandachtspunten zijn o.a. sociale woningbouw, woningen voor senioren en ontmoeten gekoppeld aan de sporthal. De kaders voor deze herontwikkeling zijn vastgelegd in de gebiedsvisie voor 't Hazzo en omgeving die is vastgesteld op 18 april 2017.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Het opstellen van stedenbouwkundig plan en bestemmingsplan voor de locatie van het huidige Hazzo om te kunnen starten met sloop gemeenschapshuis (met uitzondering van de sporthal) en realisatie van de herontwikkeling.
- In overleg met eigenaren in het overige gebied waarop de gebiedsvisie betrekking heeft, komen tot een uitgewerkt stedenbouwkundig plan en waar mogelijk doorvertaling hiervan in een bestemmings- of omgevingsplan.

Jaar 2017

- De gebiedsvisie is verder uitgewerkt in een stedenbouwkundig- en bestemmingsplan voor in ieder geval de gemeentelijke gronden binnen het gebied.
- Sloopwerkzaamheden gemeenschapshuis en zalencentrum zijn voorbereid en aanbesteed.
- (Woning)bouwrealisatie is voorbereid (verkenning en gesprekken mogelijke ontwikkelende partijen, grondverkoop, etc.).
- Met particuliere partijen in het gebied richting Gestelsestraat is overlegd en onderhandeld over herontwikkelingsmogelijkheden en -planning van dit gebied.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Na de vaststelling van de gebiedsvisie in april 2017 is voor de gemeentelijke gronden een nadere stedenbouwkundige studie verricht ten behoeve van woningbouw en de realisatie van een kantine / ontmoetingsruimte die tevens dienst kan doen voor wijkgebonden activiteiten, conform de wensen van de gemeenteraad. Er is een intentieovereenkomst gesloten met een woningcorporatie om de invulling volledig in de sociale huursector te realiseren. Begin 2018 zal een besluit worden genomen over het voortzetten van de ingeslagen weg.
- De planvorming voor het structuurontwerp van de nieuwe kantine / ontmoetingsruimte en het verduurzamen van de sporthal is nagenoeg afgerond. Na besluitvorming begin 2018 en het beschikbaar stellen van het benodigde krediet kan worden gestart met de verdere planuitwerking en realisatie. Het gemeenschapshuis zal gefaseerd worden gesloopt, zodat tijdens sloop en bouw (kantine)ruimte beschikbaar blijft voor met name de gebruikers van de sporthal.
- Met particuliere partijen worden gesprekken gevoerd over de kaders en uitgangspunten voor de herontwikkeling van hun gronden in het plangebied. Er wordt momenteel gewerkt aan de uitwerking van de stedenbouwkundige plannen.

In het voorjaar van 2018 zal naar verwachting voor beide ontwikkelingen duidelijk worden wanneer deze in uitvoering worden genomen.

Samenwerking Stedelijk Gebied Eindhoven – werken

Wat willen we bereiken

De regio Zuidoost-Brabant wil uitgroeien tot één van de best presterende regio's van Nederland en tot één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa (ambitie Brainport 2020). Lokaal willen we werken aan een versteviging van de positie van ons bedrijfsleven alsmede een aantrekkelijke woonomgeving bieden voor werknemers in de gehele Brainport.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Gezamenlijk aanpakken van de reductie van het overaanbod, leegstand en de herstructurering van werklocaties. Basis hiervoor is het bestuursconvenant Stedelijk Gebied waarin samenwerkingsafspraken zijn gemaakt over onder andere het thema 'werken'. Waalre is bestuurlijk trekker van het programma 'werklocaties' (bedrijventerreinen en kantoorlocaties). Overaanbod en onderlinge concurrentie van werklocaties moet daarmee worden voorkomen.
- Door de samenwerking binnen het 1-loket bekijken wij huisvestingsvraagstukken van bedrijven gezamenlijk en kunnen de meest passende locaties in de regio worden aangeboden. Zo behouden wij en trekken wij bedrijven aan voor de regio. Hierin past ook een gezamenlijke grondprijsystematiek. Een regionale samenwerking op economisch vlak draagt bij aan een goede match tussen vraag en aanbod en kan daarmee leegstand van panden (winkels, kantoren, bedrijfsgebouwen) helpen voorkomen.

Jaar 2017

- De nieuwe bedrijventerreinenprogrammering (inclusief eventueel financieel arrangement) en de opzet van het Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties is aan de gemeenteraad voorgelegd.
- Waalre heeft geparticipeerd in het 1-loket Stedelijk Gebied Eindhoven waar bedrijfshuisvestingsvragen worden behandeld.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het totaalpakket van de programmering van bedrijventerreinen, het financieel arrangement en de opzet van het Regionaal Ontwikkelingsfonds Werklocaties zijn door de gemeenteraad vastgesteld.
- Waalre heeft in het 1-loket (8 bijeenkomsten in 2017) geparticipeerd. Sinds eind 2017 vervult Waalre de secretarisrol van het 1-loket.

Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken

- Waalre regionaal positioneren als de 'groene' schakel c.q. toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het stedelijk gebied Eindhoven en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Grote Heide'.
- De aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied vergroten op het vlak van recreatie en toerisme; juist ook voor inwoners van het stedelijk gebied Eindhoven.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Kansrijke initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme faciliteren en stimuleren. Dit gebeurt mede door de samenwerking met het bedrijfsleven en het Toeristisch Recreatief Platform Waalre (TRP Waalre).
- Blijven samenwerken in streekontwikkeling Boven-Dommel ter vergroting van de aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied op recreatief en toeristisch vlak en waar gezamenlijk wordt gezocht naar financiering (waaronder subsidies).
- Ondersteunen initiatieven voor realisatie verblijfsaccommodaties, zoals uitbreiding camping de Volmolen, initiatief Bastion-hotel Diepenvoorde, bed & breakfast, kamperen bij de boer.
- Versterken van de recreatieve routenetwerken zoals de fiets- en wandelroutes en ruiterspaden.
- Promotie van recreatief en toeristisch aanbod via bijvoorbeeld de toeristische website en wegwijzer.

Jaar 2017

- Het centrum van Waalre-dorp is verlevendigd aan de hand van de thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch'.
- Fiets- en wandelpadennetwerken ten noorden van Waalre-dorp zijn uitgebreid (zie ook Dommeldal-De Hogt).
- In overleg met de maneges/ ruiterverenigingen en Visit Brabant is het ruiterroutenetwerk doorontwikkeld.
- De bouw van het Bastion-hotel is gestart, de planvorming rondom horecapunt de Meeris loopt.
- De verordening toeristenbelasting is aan de gemeenteraad voorgelegd.
- Er is regelmatig overlegd met TRP-Waalre over diverse initiatieven.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Er is samen met verenigingsleven, horeca en evenementenorganisatoren onderzocht hoe een evenementenimpuls in Waalre-dorp gerealiseerd kan worden.

- Na het herstel van de lokale ruiterroutes wordt in samenspraak met omliggende gemeenten en Visit Brabant bekeken of er een ruiters/ menroute kan worden gerealiseerd.
- Het Bastion-hotel heeft op 7 juli 2017 haar deuren geopend.
- De planvorming van het horecapunt de Meeris is een stap verder en de initiatiefnemer heeft een aanvraag voor Europese subsidie ('Leader') gedaan.
- De verordening toeristenbelasting is in de gemeenteraad vastgesteld.
- Het overleg met TRP-Waalre is on hold gezet in afwachting van nieuw beleid op het gebied van toerisme en recreatie

Grenscorridor N69

Wat willen we bereiken

Verbeteren van de leefbaarheid, bereikbaarheid en andere ruimtelijke knelpunten door verdere invulling te geven aan het Gebiedsakkoord N69.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2017-2020

Samenwerken met partijen in de uitvoering van;

- project De Nieuwe verbinding (aanleg van de Westparallel).
- project Gebiedsimpuls (ter versterking van de ruimtelijke kwaliteiten).
- project Nulplusmaatregelen (o.a. Fietspad Spoorbaantrace, Dynamisch Verkeersmanagement N69, aanleg HOV baan N69).
- overdracht van de huidige N69 van de provincie naar de gemeenten.

Jaar 2017

- Ruimtelijke procedure voor de nieuwe verbinding/Westparallel (inpassingsplan) is afgerond; de aanbesteding van de nieuwe weg is doorlopen, de resterende grond onder de weg is verworven en de voorbereiding voor de aanleg is gestart.
- Binnen het projectgebied voor de Gebiedsimpuls is gestart met de uitvoering (aanleg fietspaden, inrichting delen ecologische hoofdstructuur langs De Dommel) en de afronding van het kavelruilproject.
- De natuurcompensatie van het fietspad spoorbaantracé (zijnde een Nulplusmaatregel in Waalre) is afgerond.
- Overdracht: zie project 'Herinrichting Eindhovenseweg en omgeving'

Wat is gerealiseerd in 2017:

- In verband met de uitspraken van de Raad van State en meerdere rondes van aanpassingen is de ruimtelijke procedure voor de nieuwe verbinding/Westparallel (zowel inpassingsplan als het bestemmingsplan voor aansluiting bij Veldhoven) nog niet afgerond. Dit is doorgeschoven naar 2018.

- De aanbestedingsprocedure rond de aanleg van de nieuwe weg is wel opgestart maar niet afgerond. Zolang het inpassingsplan niet onherroepelijk is wordt er niet gegund. Dit is doorgeschoven naar 2018.
- De grondaankopen onder de nieuwe verbinding/Westparallel zijn in volle gang. Omdat het inpassingsplan nog niet onherroepelijk is kunnen ook de onteigeningsbrieven niet verstuurd worden. Dit is eveneens doorgeschoven naar 2018.
- In 2017 is de omgevingsvergunningprocedure voor de aanleg van de recreatieve fietspaden Dommeldal de Hogt doorlopen. Helaas zijn er enkele bezwaren binnengekomen die nu in behandeling zijn. Hierdoor was het niet mogelijk daadwerkelijk aan te leggen in 2017.
- Ook is gestart met de inrichting van de eerste 2 Ha'en natuur van het zogenaamde Natuur Netwerk Brabant. Dit is meegenomen met de inrichting van de natuurcompensatiegebieden van de woningbouw Waalre Noord. De eerste schotse hooglanders zijn losgelaten in het gebied.
- De grondwerkzaamheden en inrichting van de natuurcompensatie van fietspad oude spoorbaantracé zijn afgerond.

Duurzaam Door Waalre (herinrichting Eindhovenseweg e.o. en Traverse Waalre-dorp)

Wat willen we bereiken

Het verbeteren van de woon- en leefomgeving en bereikbaarheid in de beide kernen zowel op het gebied van gezondheid en milieu als ruimtelijk en economisch:

- meer ruimte voor groen
- duurzame maatregelen
- verbeteren luchtkwaliteit
- verbeteren van de (verkeers)veiligheid
- verbeteren ruimtelijke kwaliteit
- verminderen barrièrewerking van de bestaande wegen
- inpassen HOV traject Eindhoven-Valkenswaard
- aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van de winkelcentra vergroten en de centrumfunctie meer etaleren

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Een concreet, realistisch en financieel haalbaar plan opstellen dat voldoet aan de geformuleerde doelstellingen.
- Waar mogelijk de gekozen maatregelen voorbereiden zodat direct met de aanleg kan worden gestart na openingen van de nieuwe verbinding (Westparallel). Op dit moment voorzien eind 2019.

Jaar 2017

- De nota van Uitgangspunten met betrekking tot de herinrichting N69 en omgeving is ter vaststelling aan de raad aangeboden. In dit document worden de kaders, ambitie en uitgangspunten voor het project verwoord.
- De nota van uitgangspunten is uitgewerkt in een visie en realisatiestrategie. Het document geeft de nieuwe structuur voor Waalre weer en beschrijft tevens de voorziene werkwijze omtrent de realisatie van de uit te voeren werken.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De integrale visie Dorpshart Aalst werd op 26 september 2017 vastgesteld. Hierna is gestart met doorvertaling van deze visie in concrete uitgangspunten voor zowel de herinrichting van de Eindhovenseweg als uitgangspunten voor de doorontwikkeling van het centrumgebied Aalst (Den hof en omgeving). Gelijktijdig met deze visie heeft de raad besloten om actiever betrokken te willen worden bij de totstandkoming van de nota van uitgangspunten. Op 7 december 2017 heeft de raad ingestemd met de feitelijke vorming van een raads werkgroep.

Reconstructie Buitengebied / landschapontwikkelingsplan

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio, en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Actief blijven op het gebied van de regionale aanpak met betrekking tot de reconstructie van het buitengebied.
- Concrete maatregelen uitvoeren (zoals landschap- en natuurontwikkeling, ontwikkeling landgoederen, ontwikkeling natuurpoort, realisatie Dommelpad, gebiedsontwikkeling camping de Volmolen e.d.) die passen binnen de actuele visies op het buitengebied van Waalre en het nog op te stellen landschapontwikkelingsplan.
- Stimuleren en faciliteren (o.a. procedureel) van particuliere initiatieven die passen in de actuele visies op het buitengebied van Waalre.
- Doorvertaling maken van de actuele visies op het buitengebied van Waalre in een integraal allesomvattend bestemmingsplan Buitengebied (actualisatie beleid, doorvertaling beleid hogere overheden, landschapsinvesteringsregeling e.d.).

Jaar 2017

- Samen met onze partners in het buitengebied is een landschapontwikkelingsplan (uitvoeringsprogramma voor de diverse vastgestelde gebiedsvisies) opgesteld en deze is bestuurlijk vastgesteld.
- Samen met onze partners afronden van het proces is een Gebiedsvisie Achtereind opgesteld en deze is bestuurlijk vastgesteld.
- We hebben gewerkt aan diverse particuliere initiatieven. Concrete (particulier landgoed in Tongelreepdal, horecabedrijf Heikantstraat, sloop/nieuwbouw woning Achtereindsestraat) en minder concrete (houthandel, een ander particulier landgoedinitiatief, sloop/nieuwbouw woning Heikantstraat, nevenactiviteit agrarisch bedrijf).

- We werken aan landschapsverbetering in het buitengebied door onze deelname aan de provinciale STIKA regeling (t/m 2018).

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het hele jaar door hebben we in contact gestaan met onze partners in het buitengebied. Gezamenlijk is er gewerkt een beter buitengebied veelal op projectniveau. Tot een visie in het Achtereind en gezamenlijk landschapsontwikkelingsplan heeft dit nog niet geleid. Hier wordt nog aan gewerkt en dit is doorgeschoven naar 2018.
- In 2017 is een deel van het Tongelreepdal (ter hoogte van het Achtereind) heringericht. De beek meandert weer zoals deze oorspronkelijk deed en er is nieuwe natuur met poelen aan de flanken aangelegd. Deze hebben tevens een functie bij hoog water.
- Er is verder gewerkt aan landschapsverbetering. In 2017 heeft één Waalrese agrariër nieuwe natuur aangelegd op zijn eigendom. Vijf particulieren uit Waalre hebben gebruik gemaakt van de regeling Erven Plus welk nestkasten en nieuwe natuur op het erf vergoedt.
- De gemeente heeft nieuw pachtbeleid ontwikkeld welke ook door de raad is vastgesteld. Tevens is een proces doorlopen om gronden ook in 2018 weer in pacht uit te geven. Een voor duurzaamheid en landschap belangrijk element betreft de verplichting voor de aanleg van bloemrijke akkerranden. Hier zal in 2018 ervaring mee worden opgedaan.
- In 2017 zijn het merendeel van de paden van landgoed Eeckenroode (Achtereind) opengesteld voor publiek.
- In 2017 is gestart met de aanleg van de natuurcompensatie van de woonwijk Waalre Noord. Hiermee geeft de gemeente invulling aan haar wettelijke verplichting. Behalve nieuwe flora is er ook aandacht voor de fauna middels beheer door Schotse Hooglanders. De werkzaamheden zullen doorlopen in een deel van 2018.

BusinessCase Dommeldal De Hogt

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk gebied voor inwoners, ondernemers en recreanten. Hierbij voldoen aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie op het gebied van natuur zoals het vergroten van biodiversiteit en creëren van ecologische verbindingen.

In dit project werkt de gemeente Waalre intensief samen met de gemeente Veldhoven en Eindhoven die op dezelfde manier een deel van hun buitengebied ontwikkelen. Dit is niet alleen een impuls voor Waalre, maar voor de hele regio.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met Eindhoven en Veldhoven wordt gewerkt aan het ontwikkelen van het buitengebied door kavelruil en het beschikbaar stellen van de beoogde gronden voor natuurcompensatie, landschaps- en natuurontwikkeling. Hierdoor wordt het toeristisch profiel van de gemeente versterkt (Dommelpad, fiets- en wandel verbinding met Veldhoven en andere wandel- en fietspaden).

Jaar 2017

- De in 2016 opgestarte 1^e integrale kavelruil Dommeldal de Hogt (DDH) ten behoeve van de landbouwkundige structuurverbetering, realisatie ecologische hoofdstructuur is afgerond.
- Er is gestart met de realisatie van de Ecologische hoofdstructuur op de percelen waar dit mogelijk is na de kavelruil.
- De in DDH beoogde recreatieve fietspaden (noord-zuid langs de Dommel en oost-west in gebied ten noorden van de plas zijn aangelegd.
- De natuurcompensatie van de woningbouw Waalre Noord (de reeds gerealiseerde woningbouwfasen + woningbouw fase die er nu aankomt) is aangelegd.
- Het ambitieplan DDH is vertaald in een inrichtingsplan op perceelniveau. Dit samen met inwoners, ondernemers in het gebied.
- Na het opstellen van een inrichtingsplan is een projectenlijst opgesteld voor de periode 2018 en verder teneinde verder invulling te geven aan de verschillende subsidiebronnen (GOB, Gebiedsimpuls, Brainport). Denk aan Wifi werkplekken, aanvullende landschapselementen en verdere realisatie EHS.
- Er zijn verbintenissen aangegaan met private partners zoals bijv. HTC, ASML, MMC ten behoeve van de realisatie van de ambitie DDH.
- De mogelijkheid voor een kleinschalige woningbouwontwikkeling Ruimte voor Ruimte in Ekenrooi-Zuid, als kostendrager voor de gebiedsontwikkeling DDH, is nader verkend.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- In 2017 is in samenspraak met de betreffende agrariërs uit Waalre besloten de kavelruil verder op te schorten naar 2018. Reden hiervoor was dat de kavelruil in de beoogde vorm welliswaar draagvlak had, maar gebieds – en gemeentegrens overstijgend was. Omdat grond waarvan gedacht werd dat deze beschikbaar was maar nog niet beschikbaar bleek te zijn is de kavelruil opgeschoven naar 2018.
- Ook is gestart met de inrichting van de eerste 2 Ha'en natuur van de zogenaamde Ecologische Hoofdstructuur. Dit is meegenomen met de inrichting van de natuurcompensatiegebieden van de woningbouw Waalre Noord. De eerste schotse hooglanders zijn losgelaten in het gebied. Zij zullen het gaan begrazen en in zoverre ook gaan beheren.
- In 2017 is de omgevingsvergunningprocedure voor de aanleg van de recreatieve fietspaden Dommeldal de Hogt doorlopen. Hiertoe zijn er enkele bezwaren binnengekomen die nu worden afgehandeld. Hierdoor was het niet mogelijk daadwerkelijk aan te leggen in 2017. Dit is doorgeschoven naar 2018.
- In 2017 is gestart met de aanleg van de natuurcompensatie van de woonwijk Waalre Noord. Hiermee geeft de gemeente invulling aan haar wettelijke verplichting. Hiermee geeft de gemeente invulling aan haar wettelijke verplichting. Behalve nieuwe flora is er ook aandacht voor de fauna middels beheer door Schotse Hooglanders. De werkzaamheden zullen doorlopen in een deel van 2018.
- Voor het Waalrese deel van DDH is een inrichtingsvisie opgesteld. Deze is besproken met onze partners. Tevens is een ambitiedocument voor de hele gebiedsontwikkeling opgesteld. Deze geeft aan wat de opgave is in het gebied en wat de partijen met elkaar verbindt. In 2018 zal hier verdere communicatie over plaatsvinden.
- In 2017 is wel verder gesproken met de genoemde private partners. Tot een definitieve bijdrage heeft dit nog niet geleid.

- De ontwikkeling Ruimte voor Ruimte in Ekenrooi Zuid is 2017 gekoppeld aan de regionale woningbouwafspraken. Eind 2017 werd duidelijk dat Waalre dit als uitleglocatie mag behouden. Een verdere verkenning / uitwerking van de locatie is doorgeschoven naar 2018.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten economische ontwikkeling			72	39
000	Salariskosten bedrijvenloket			7	11
000	Salariskosten ruimtelijke ordening			367	378
000	Salariskosten grondexploitatie			142	125
000	Overhead grondexploitatie			219	190
310	Handel, ambacht en industrie	181	178	16	20
311	Baten marktgeld	-	-	-	-
810	Ruimtelijke ordening	1.310	1.746	270	217
821	Stads- en dorpsvernieuwing	39	185	13	16
830	Bouwgrondexploitatie	2.596	1.454	2.548	2.982
Totaal lasten ruimtelijke ontw. en economie		4.126	3.563	3.654	3.978
BATEN					
310	Handel, ambacht en industrie	2	2	2	6
311	Baten marktgeld	7	7	7	5
810	Ruimtelijke ordening	438	1.621	155	330
821	Stads- en dorpsvernieuwing	-	2	-	-
830	Bouwgrondexploitatie	2.583	1.485	3.805	4.238
Totaal baten ruimtelijke ontw. en economie		3.030	3.117	3.969	4.579
per saldo ruimtelijke ontw. en economie		1.096-	446-	315	601

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijk worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten economische ontwikkeling	33	voordeel
000	Salariskosten bedrijvenloket	4-	nadeel
000	Salariskosten ruimtelijke ordening	11-	nadeel
000	Salariskosten grondexploitatie	17	voordeel
000	Overhead grondexploitatie	29	voordeel
310	Handel, ambacht en industrie	-	
311	Baten marktgeld	2-	nadeel
810	Ruimtelijke ordening	228	voordeel
821	Stads- en dorpsvernieuwing	3-	nadeel
830	Bouwgrondexploitatie	1-	nadeel
totaal		286	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

000 Overhead

- Door lagere kosten voor materiele overhead (zie algemene dekkingsmiddelen) is de doorberekening van deze materiele overhead naar de thema's ook lager.

310 Handel, ambacht en industrie

- Geen verschil van betekenis

311 Baten marktgeden

- Geen verschil van betekenis

810 Ruimtelijke ordening

- Verschil van € 35.000 voordeel wordt veroorzaakt door hogere opbrengst uit anterieure overeenkomsten en bijdragen in plankosten. Hiervan is 18.000 gestort in de daarvoor bestemde reserve tlv functie 980.
- Verschil van € 132.000 voordeel wordt veroorzaakt door de ontvangst van een bijdrage van de ontwikkelaar van het plan Molenstraat/Dreefstraat. Dit bedrag is ook tlv functie 980 gestort in het lokale fonds.
- Verschil van € 40.000 voordeel wordt veroorzaakt door lagere uitgaven op het krediet gebiedsvisie 't Hazzo.
- Verschil van € 28.000 voordeel wordt veroorzaakt door het afboeken van een balanspost uit 2016 op de exploitatie van het Brabantiaaterein.

821 Stads- en dorpsvernieuwing

- Geen verschil van betekenis

830 Bouwgrondexploitatie

- Op functie 830 zit geen verschil van betekenis. Als gevolg van gewijzigde regelgeving (maart 2018) valt de geraamde winstneming van de bouwgrondexploitatie (bge) in het totaal over 2017 € 40.000 hoger uit tov de geraamde 900.000 bij de 9^e turap. Dit verschil komt niet tot uiting bij de functie 830 maar bij de salaris- en overheadkosten grondexploitatie.

Prog. Algemeen bestuur en Veiligheid (Thema 10 Algemeen bestuur)

Waar gaat het thema over

Dit thema gaat over zaken met betrekking tot de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie, de bestuurlijke samenwerking en de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie. De bestuursvorm die Waalre gekozen heeft is die van netwerkgemeente.

Onze uitdaging is het organiseren en optimaliseren van dienstverlening en lokale democratie in die netwerkgemeente.

Om die uitdaging aan te (blijven) kunnen zijn wij actief bezig met de veranderende rol van de overheid, hetgeen een herbezinning op de invulling van de bestuurlijke rollen betekent voor de bestuurlijke organisatie. Voor de ambtelijke organisatie staan daarbij ondernemerschap, leren, flexibiliteit, talentontwikkeling, co-creatie en innovatieve werkmethoden centraal. In Waalre hebben we gekozen voor een overheid die er niet alleen vóór de inwoners is, maar zeker ook ván de inwoners.

Bestuursorganen

Wat willen we bereiken

Taken en verantwoordelijkheden dienen in het belang van de inwoner van Waalre belegd te worden waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Soms samen met de inwoners, soms zelf en soms samen met andere overheden, instellingen en/of het bedrijfsleven. Waar we voorheen heel veel zelf deden, zien we een verschuiving van taken en verantwoordelijkheden naar verschillende samenwerkingsverbanden.

Voor de raad vraagt dit meer dan voorheen om het stellen van heldere kaders ten dienste van de controlerende taak en op hoofdlijnen het debat voeren. De besluitvorming van de raad is zodanig ingericht dat (organisaties van) inwoners invloed kunnen hebben op de planvorming van de gemeente.

Het college is op basis van de gestelde kaders verantwoordelijk voor een adequate uitvoering en draagt daarbij zorg voor een adequate en actieve informatie aan de raad.

Raad, college en ambtelijke organisatie zijn complementair aan elkaar bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Waar het kan wordt een beleidsarme benadering gekozen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

Taken en verantwoordelijkheden zijn in het belang van de inwoner van Waalre belegd waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Hiertoe zijn voorstellen gedaan in het kader van het traject De Kracht van Waalre.

- Burgerparticipatie heeft een prominente rol in Waalre in de beleidsvorming en – uitvoering gekregen.
- De gemeenteraad heeft zaken overgelaten aan inwoners, “maatschappelijk middenveld” en samenwerkingsverbanden.
- De bestuurskracht van Waalre is verder versterkt in lijn met de notitie De Kracht van Waalre.

Jaar 2017

- Zowel raad, als college, als organisatie hebben uitvoering gegeven aan het actieplan De Kracht van Waalre.
- Een denk- en doelgroep W100 Waalre heeft de initiatieven vanuit de W100 verder gebracht.
- Een visie op "participatie en interactieve politiek" is aangeboden aan de raad.
- In afwachting van de verhuizing naar het nieuwe multifunctionele gemeentehuis (1^e kwartaal 2018) is op de volgende terreinen een vernieuwde werkwijze gereed voor implementatie:
  1. Het nieuwe samenwerken.
  2. Het zaakgericht werken.
  3. Het nieuwe dienstverleningsconcept.

Wat is gerealiseerd in 2017:

Doelstelling Er is uitvoering gegeven aan het actieplan De Kracht van Waalre.

Realisatie De acties uit het actieplan zijn steeds terug te voeren tot twee hoofdoelen: Het verder uitbouwen en versterken van de regionale samenwerking en het verder ontwikkelen van de samenwerking met onze inwoners.

- Er is een projectstructuur De Kracht van Waalre ingericht.
- De klankbordgroep De Kracht van Waalre is ingesteld. De 9 inwoners hiervan hebben in 2017 een advies uitgebracht over de kadernota Burgerparticipatie en op het door het college vastgestelde Strategische communicatieplan.
- In het college en de raad is de 'opgavendiscussie' gevoerd: welke zaken houdt Waalre het best aan zich en welke zaken kunnen beter in regionaal verband opgepakt worden?
- Vanuit Waalre is op alle niveaus actief meegedacht over de doorontwikkeling van het Stedelijk Gebied en de Metropoolregio Eindhoven. Het Stedelijk Gebied heeft in 2017 de nieuwe Samenwerkingsagenda vastgesteld, de Metropoolregio heet met een Ambitiedocument de basis gelegd voor een nieuwe Regionale Agenda.
- Zowel het bestuur als de organisatie zijn aan de slag gegaan met de doorontwikkeling naar de innovatieve netwerkgemeente:
- De raad heeft aan de hand van casussen de eigen veranderende rol verkend.
- De organisatie heeft workshops gevolgd, een gezamenlijk beeld van die innovatieve netwerkgemeente gevormd, en vastgesteld wat nodig is om de gewenste doorontwikkeling te maken.
- Het MT is aan de slag gegaan met wat door de organisatie is aangegeven dat hiervoor nodig is.
- In september 2017 is een Zomerbijeenkomst gehouden, waarbij raad, college, organisatie en leden van de klankbordgroep aan de hand van een bezoek aan concrete locaties in Waalre onderzocht hebben hoe de denk- en doekracht van onze inwoners ingezet kan worden.
- De Kadernota burgerparticipatie en burgerinitiatieven is opgesteld.
- Het Strategisch communicatieplan is opgesteld.

- Een Burgerpeiling is gehouden.
- De voorbereidingen zijn getroffen voor een digitaal Inwonerspanel, dat in 2018 voor het eerst geraadpleegd zal worden.

Doelstelling Een Denk- en Doegroep W100 Waalre heeft de initiatieven vanuit de W100 verder gebracht.

Realisatie

- De Denk- en Doegroep is na een eigen evaluatie tot de conclusie gekomen dat er voor hen geen rol meer was weggelegd omdat inmiddels een aantal initiatieven vanuit de W100 was uitgevoerd en afgerond. Ook waren er activiteiten die opgepakt zijn door burgers zelf, de gemeente of andere partijen en die verder geen ondersteuning meer nodig hadden. Daarmee heeft de Denk- en Doegroep haar project afgesloten.
- Met de leden van de Denk- en Doegroep aangevuld met enkele nieuwe "gelote" leden is de klankbordgroep De Kracht van Waalre is ingesteld. Deze klankbordgroep bestaat uit 8 leden en brengt advies uit op door college en/of raad vast te stellen beleid.

Doelstelling Een visie op "participatie en interactieve politiek" is aangeboden aan de raad.

Realisatie

- Op 20 februari 2018 heeft de raad de Kadernota Burgerparticipatie en Burgerinitiatieven vastgesteld.

Doelstelling In afwachting van de verhuizing naar het nieuwe multifunctionele gemeentehuis (1e kwartaal 2018) is op de volgende terreinen een vernieuwde werkwijze gereed voor implementatie:

1. Het nieuwe samenwerken.
2. Het zaakgericht werken.
3. Het nieuwe dienstverleningsconcept.

Realisatie

- Het Nieuwe Samenwerken is in de praktijk gebracht door college en organisatie vanaf het moment van het betrekken van het Huis van Waalre op 2 januari 2018. Inmiddels wordt een eerste evaluatie voorbereid om te bezien waar eventuele aanpassingen aan het concept gewenst zijn.
- Ook het zaakgericht werken is geïmplementeerd. Dit heeft geresulteerd in steeds meer papierloos werken.
- Het nieuwe dienstverleningsconcept is vanaf de opening van het Huis van Waalre toegepast. E doorontwikkeling hiervan gaat in 2018 verder.

Rekenkamercommissie

Wat willen we bereiken

Een effectieve en efficiënte werking van de rekenkamercommissie, die de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur onderzoekt.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

De rekenkamercommissie voert 1 á 2 onderzoeken per jaar uit aan de hand van de volgende vragen:

1. Heeft het gemeentebestuur (college en raad) bereikt wat ze wilde bereiken?
2. Heeft het gemeentebestuur gedaan wat het zou doen?
3. Heeft dit gekost wat het mocht kosten en zijn daarbij de (vastgelegde) regels en afspraken nageleefd?

Jaar 2017

In 2017 zijn twee onderzoeken gedaan.

Wat is gerealiseerd in 2017:

Doelstelling In 2017 zijn twee onderzoeken gedaan.

Realisatie

- In 2017 zijn twee onderzoeken gedaan: "En nu de transformatie centraal" en "Een goed begin is het halve werk". De eerste was een onderzoek naar het Sociaal Domein, het tweede naar projectmatig werken. De Rekenkamercommissie heeft hier aandacht besteed in haar Jaarverslag 2017.

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken

Taken en verantwoordelijkheden zijn daar belegd waar de grootste kwaliteit wordt behaald. Dat betekent dat een aantal taken beter in (regionaal) samenwerkingsverband gedaan kunnen worden. Hier zullen dan ook goede resultaten behaald worden.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- De vertegenwoordigers van de gemeente Waalre hebben zich betrouwbare samenwerkingspartners in de regio getoond en hebben positief bijgedragen aan de gezamenlijk behaalde resultaten, niet alleen voor Waalre, maar voor de (sub)regio als geheel.

Jaar 2017

- Door een evaluatie van de Metropoolregio Eindhoven (MRE) is inzichtelijk geworden of we samen op de goede weg zijn in de MRE.
- Een doorontwikkeling in het Stedelijk Gebied zal de samenwerking binnen dit verband verder versterkt hebben.
- De samenwerking in de Dommelvallei+ is bestendigd en zorgt ervoor dat Waalre kan inspelen op de behoefte van de klant.
- Op basis van een convenant met Veldhoven hebben we over en weer geprofiteerd van elkaars sterke kanten en zijn we meer geworden dan incidentele samenwerkingspartners.
- Wij zijn voortdurend alert geweest op mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking, die voor Waalre en onze partners een meerwaarde zou kunnen opleveren.

Wat is gerealiseerd in 2017:

<i>Doelstelling</i>	Door een evaluatie van de Metropoolregio Eindhoven (MRE) is inzichtelijk geworden of we samen op de goede weg zijn in de MRE.
<i>Realisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • De evaluatie is afgerond en op basis daarvan is een Ambitiedocument opgesteld. De partners uit de Triple Helix zijn hierbij betrokken. Dit is de basis voor het in 2018 opstellen van de Regionale Agenda.

<i>Doelstelling</i>	Een doorontwikkeling in het Stedelijk Gebied zal de samenwerking binnen dit verband verder versterkt hebben.
<i>Realisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van een evaluatie is in een interactief proces met "sleutelfiguren" uit de 9 gemeenten een nieuwe Samenwerkingsagenda Stedelijk Gebied opgesteld. De 9 colleges hebben begin 2018 een samenwerkingsconvenant vastgesteld op basis waarvan de daarin opgenomen acties zullen worden uitgevoerd.
<i>Doelstelling</i>	De samenwerking in de Dommelvallei+ is bestendig en zorgt ervoor dat Waalre kan inspelen op de behoefte van de klant.
<i>Realisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • In 2017 hebben we met de inkooporganisatie van de Dommelvallei + de samenwerking opgezocht met de 21 gemeenten. Door deze samenwerking is er een nieuwe manier van inkopen en producten gerealiseerd per 1 januari 2018.

<i>Doelstelling</i>	Op basis van een convenant met Veldhoven hebben we over en weer geprofiteerd van elkaars sterke kanten en zijn we meer geworden dan incidentele samenwerkingspartners.
<i>Realisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van het conventant wordt structureel samengewerkt op het gebied van webbeheer, samenwerking VTH (zie onder programma Dienstverlening) en ICT. • De samenwerking op het gebied van Werk en Inkomen is intensief voorbereid, zodat deze taakuitvoering (bijna onmerkbaar voor de klant) overgebracht is van de gemeente Eindhoven naar de gemeente Veldhoven.

<i>Doelstelling</i>	Wij zijn voortdurend alert geweest op mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking, die voor Waalre en onze partners een meerwaarde zou kunnen opleveren.
<i>Realisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • In 2017 is de overgang van Werk en Inkomen van Eindhoven naar Veldhoven voorbereid. Op 1 januari 2018 is deze overgang een feit geworden. Vanaf dat moment kunnen alle cliënten met vragen of wijzigingen omtrent hun uitkering terecht bij het CMD in het Huis van Waalre.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten bestuur			12	-
001	Bestuursorganen	1.734	2.705	1.035	1.078
002	Bestuursondersteuning college van b&w	903	755	71	59
005	Bestuurlijke samenwerking	412	514	375	391
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(funcitie)	349	268	228	228
Totaal lasten algemeen bestuur		3.398	4.242	1.721	1.756
BATEN					
001	Bestuursorganen	253	1.020	18	32
002	Bestuursondersteuning college van b&w	1	-	1	-
005	Bestuurlijke samenwerking	13	72	53	64
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(funcitie)	-	-	-	-
Totaal baten algemeen bestuur		267	1.092	72	96
per saldo algemeen bestuur		3.131-	3.150-	1.649-	1.660-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijk worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten bestuur	12	voordeel
001	Bestuursorganen	29-	nadeel
002	Bestuursondersteuning college van b&w	11	voordeel
005	Bestuurlijke samenwerking	5-	nadeel
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(funcitie)	-	
totaal		11-	Nadeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

001 Bestuursorganen

- Verschil van € 49.000 nadeel wordt veroorzaakt door een hogere bijstorting in de pensioenvoorziening van de huidige en voormalige wethouders.
- Verschil van € 17.000 voordeel wordt veroorzaakt doordat er de budgetten voor de raadsfracties lager uitvallen dan geraamd. Daarnaast vallen de kosten van notubiz lager uit.

002 Bestuursondersteuning college B&W

- Verschil van € 11.000 voordeel wordt veroorzaakt door lagere uitgaven op het gebied van representatie, buitenlandse betrekkingen en het bijhouden van de gemeentelijke websites.

005 Bestuurlijke samenwerking

- Het verschil wordt veroorzaakt door extra ondersteuning van BIZOB bij inkooptrajecten.

006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funcitie)

- Geen verschil van betekenis

Prog. Algemeen bestuur en Veiligheid (Thema 11 Veiligheid)

Waar gaat het thema over

Veiligheid is een kerntaak van het openbaar bestuur, het is een breed begrip. Het thema veiligheid is daarom uitgewerkt in drie onderwerpen: Integraal Veiligheidsbeleid, Brandweer en Rampenbestrijding.

Integraal Veiligheidsbeleid gaat over fysieke en sociale veiligheid, en over veiligheidsrisico's. (On)veiligheid houdt niet op bij de gemeentegrenzen. Samenwerken in de regio is daarom cruciaal en past in de lijn van het verstevigen van duurzame samenwerkingsverbanden in de regio.

De Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) is verantwoordelijk voor de uitvoering en het beheer van de Brandweezorg. Brandweezorg is erop gericht snel en effectief brand te blussen, en het verrichten van inspanningen om brand te voorkomen.

Voor de Rampenbestrijding is een regionale multidisciplinaire crisisorganisatie en een lokale crisisorganisatie ingericht. De gemeenten uit de regio (verantwoordelijk voor Bevolkingszorg) werken hierin multidisciplinair met de hulpdiensten samen.

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente/ referent	2016	2017	Bron
6	Verwijzing- en Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Waalre	75,3	83	Bureau Halt
			Landelijk	139,7	137	
7	Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar	Waalre	0	0	Korps Landelijke politie-diensten (KLPD)
			Landelijk	1,3	1,3	
8	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen en per 1.000 inwoners	Waalre	0,6	0,3	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	2,4	2,3	
9	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Waalre	2,1	2,1	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	5,4	5,3	

Beleidsindicatoren			Gemeente/ referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
10	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Waalre	4,5	3,2	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	3,9	3,3	
11	Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Waalre	3,3	3,8	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	6,1	5,6	

Integraal Veiligheidsbeleid

Wat willen we bereiken

Dat inwoners van Waalre in een veilige omgeving wonen en leven en zich veilig kunnen verplaatsen. Het bevorderen van de veiligheid is niet alleen een zaak van de (lokale) overheid, maar vraagt om een samenhangende inspanning van onder andere lokaal bestuur, politie, maatschappelijke instanties, het bedrijfsleven en de inwoners.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Uitvoeren van het integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018.
- Regionaal samenwerken met andere gemeenten en maatschappelijke partners.
- Samenwerken in de politie-eenheid Oost-Brabant (40 gemeenten), zoals opgenomen in het Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2015-2018.

Jaar 2017

- Projecten zijn uitgevoerd en maatregelen opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2016-2017

Met daarin bijzondere aandacht voor de volgende prioriteiten:

Veiligheid kwetsbaren & jeugd

- De regierol in de aanpak rondom kwetsbaren (o.a. ouderen) en jeugd is vervuld.
- Casussen zijn, indien nodig, met het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD) en het Plusteam opgepakt.
- De gemeente heeft erop toegezien dat partners hun taak in de integrale aanpak vervullen.
- Indien noodzakelijk is samengewerkt en deelgenomen in het Veiligheidshuis.
- Het Sociaal Calamiteitenprotocol is (indien nodig) ingezet en beoefend met partners.

- Onder regie van de gemeente zijn ouderen bewuster gemaakt van de risico's van 'Langer veilig thuis wonen'.

Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit Projecten

- De regierol in de lokale integrale aanpak Woninginbraken is vervuld.
- Gezamenlijke acties in het kader van integrale aanpak Woninginbraken zijn uitgevoerd.
- Het aantal woninginbraken is in lijn met de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2016-2017 afgenomen.
- Het normaliseringstraject rondom het woonwagencentrum op de Broekweg is gedurende het gehele jaar uitgevoerd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

In 2017 is uitvoering gegeven aan de projecten en maatregelen zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2017-2018 met daarin bijzondere aandacht voor de prioriteiten:

- Veiligheid kwetsbaren & jeugd;
- Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit;
- Projecten.

Veiligheid kwetsbaren & jeugd

Doelstelling	De regierol in de aanpak rondom kwetsbaren (o.a. ouderen) en jeugd is vervuld.
Realisatie	De gemeente heeft regie gepakt op de integrale aanpak van overlastgevend jeugd. Preventietips voor ouderen zijn verspreid via De Schakel en de KBO.

Doelstelling	Casussen zijn, indien nodig, met het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD) en het PlusTeam opgepakt.
Realisatie	6 casussen zijn in 2016 integraal aangepakt door de veiligheidscoördinator in samenwerking met o.a. het CMD en/of Plusteam en andere extern betrokken partijen, om escalaties te voorkomen. Dit heeft geresulteerd in beheersbare situaties. In een tweetal situaties is opgeschaald naar een Casus Op Maat en aanpak via het Zorg- en Veiligheidshuis.

Doelstelling	De gemeente heeft erop toegezien dat partners hun taak in de integrale aanpak vervullen.
Realisatie	De gemeente heeft regie en coördinatie gevoerd op de aanpak van woninginbraken, nazorg ex-gedetineerden en complexe casuïstiek.

Doelstelling	Indien noodzakelijk is samengewerkt en deelgenomen in het Veiligheidshuis.
Realisatie	In 2017 zijn twee casussen uit Waalre behandeld als 'COM-zaak' (Casus op maat) via het Zorg- en Veiligheidshuis. Beide COM-zaken zijn in 2017 succesvol aangepakt en afgeschaald.

Doelstelling	Het Sociaal Calamiteitenprotocol is (indien nodig) ingezet en beoefend met partners.
Realisatie	Het is in 2017 niet noodzakelijk gebleken om het Sociaal Calamiteitenprotocol te hanteren. Tijdens de oefening van het Gemeentelijk Beleidsteam is het Sociaal Calamiteitenprotocol gehanteerd.

Doelstelling	Onder regie van de gemeente zijn ouderen bewuster gemaakt van de risico's van 'Langer veilig thuis wonen'.
Realisatie	Preventiemaatregelen en bewustwording onder ouderen zijn in 2017 vergroot middels communicatie in De Schakel en de gemeentelijke communicatiekanalen. Ook hebben er voorlichtingsmomenten in het kader van 'Preventie Woninginbraken' plaatsgevonden en zijn vrijwilligers van o.a. Stichting Vluchtelingenwerk en Goed voor Mekaar Waalre geschoold in het bieden van eerste hulp bij personen met verward gedrag.

Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit

Doelstelling	Het bewustzijn in de gemeentelijke organisatie over de verschillende verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit is vergroot.
Realisatie	Binnen de gemeentelijke organisatie zijn verschillende medewerkers getraind op het herkennen van verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit. In 2017 hebben er specifiek trainingen plaatsgevonden in het herkennen van signalen van radicalisering en ondermijning. Daarnaast zijn alle medewerkers tijdens een zogenaamde 'leerzame lunch' meegenomen in het fenomeen ondermijning en georganiseerde criminaliteit en de diverse verschijningsvormen en manieren waarop we er in Waalre en in ons dagelijks werk mee te maken kunnen krijgen.

Doelstelling	Bestuurlijke instrumenten om georganiseerde criminaliteit te bestrijden zijn gericht ingezet.
Realisatie	Bestuurlijke instrumenten, zoals het Damoclesbeleid en BIBOB, zijn ingezet. In totaal is in 2017 in vijf panden drugs aangetroffen, waarvan drie panden zijn gesloten en twee eigenaren een bestuurlijke waarschuwing hebben ontvangen.

Doelstelling	De gemeente heeft deelgenomen en samengewerkt in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).
Realisatie	Op drie casussen is in 2017 samengewerkt met het RIEC. Eén casus daarvan is inmiddels afgesloten als RIEC-casus. Uit deze casus zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen die, via politie en OM, hebben geleid tot aanscherping van bestaande bestuurlijke barrières.

Projecten

Doelstelling	De regierol in de lokale integrale aanpak Woninginbraken is vervuld.
Realisatie	De gemeente heeft in het kader van de aanpak Woninginbraken diverse voorlichtingsavonden georganiseerd met deelnemers van Buurtwhatsapp-groepen. Ook is er tijdens het 'Donkere Dagenoffensief' extra geïnvesteerd in communicatie via de gemeentelijke kanalen en heeft er in de wijk Voldijn-Noord een wijkschouw plaatsgevonden met bewoners, politie en gemeente.

Doelstelling	Gezamenlijke acties in het kader van integrale aanpak Woninginbraken zijn uitgevoerd.
Realisatie	De gemeente heeft in het kader van de aanpak Woninginbraken diverse voorlichtingsavonden georganiseerd met deelnemers van Buurtwhatsapp-groepen. Ook is er tijdens het 'Donkere Dagenoffensief' extra geïnvesteerd in communicatie via de gemeentelijke kanalen en heeft er in de wijk Voldijn-Noord een wijkschouw plaatsgevonden met bewoners, politie en gemeente.

Doelstelling	Het aantal woninginbraken is in lijn met de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2017-2018 afgenomen.
Realisatie	De gemeentelijk regie heeft er mede toe geleid dat het aantal woninginbraken in 2017 (voor het vierde achtereenvolgende jaar) is gedaald. Het aantal woninginbraken betrof 43 in 2017. Dit is een daling van 19% t.o.v. het jaar daarvoor. De in het Uitvoeringsprogramma gestelde doelstelling, maximaal 65 woninginbraken in 2017, is daarmee ruimschoots behaald.

Doelstelling	Het normaliseringstraject rondom het woonwagencentrum op de Broekweg is gedurende het gehele jaar uitgevoerd.
Realisatie	Het project Broekweg wordt binnen de bestaande organisatie opgepakt. Er wordt nog altijd multidisciplinair en integraal samengewerkt. In 2017 hebben er twee bewonersbijeenkomsten plaatsgevonden om lopende zaken te bespreken. De openbare ruimte achter de lange zijde is inmiddels schoon en heringericht, dit geldt ook voor het omliggend bosperceel dat vanuit het traject Dommeldal/ de Hoght opnieuw is aangeplant. Alle bebouwing die er staat is vergund.

Brandweer

Wat willen we bereiken

De brandweezorg is veilig en verantwoord.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Sturing geven aan de Veiligheidsregio (via lijn college/raad, burgemeester, Algemeen Bestuur) zodat deze in de gelegenheid wordt gesteld om haar taak uit te voeren en onze doelen te bereiken.

Jaar 2017

- De gemeente heeft gestuurd op de kwaliteit van de dienstverlening op het gebied van brandveiligheid.

Wat is gerealiseerd in 2017:

Brandweer

Doelstelling	Sturing geven aan de Veiligheidsregio (via lijn college/raad, burgemeester, Algemeen Bestuur) zodat deze in de gelegenheid wordt gesteld om haar taak uit te voeren en onze doelen te bereiken.
Realisatie	Sturing op de Veiligheidsregio heeft in 2017 via de reguliere structuren plaatsgevonden (lokaal overleg tussen de burgemeester en het hoofd brandweezorg, intergemeentelijk op het niveau van de acht basisteamgemeenten en via het Algemeen Bestuur. In september is een speciale raadsinformatieavond georganiseerd waarin de raadsleden zijn geïnformeerd over de prestaties van de Veiligheidsregio, politie en ambulancedienst.

Rampenbestrijding

Wat willen we bereiken

Bij rampen de negatieve gevolgen voor de betrokkenen zo klein mogelijk houden.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Sturing geven aan de Veiligheidsregio, zodat deze in de gelegenheid wordt gesteld om haar taak op het gebied van Bevolkingszorg uit te voeren en ons doel te bereiken.
- Bestuur en medewerkers opleiden, trainen en oefenen voor "lokale- en regionale processen" bevolkingszorg.

Jaar 2017

- Bestuurders en medewerkers zijn opgeleid, getraind en geoefend.
- De rampenbestrijdingsorganisatie is ingericht op de huisvesting in het nieuwe multifunctionele gemeentehuis.
- Aan regionale werkgroepen voor verbetering van de processen is deelgenomen.

Wat is gerealiseerd in 2017:

Brandweer

Doelstelling	Sturing geven aan de Veiligheidsregio, zodat deze in de gelegenheid wordt gesteld om haar taak op het gebied van Bevolkingszorg uit te voeren en ons doel te bereiken.
Realisatie	Sturing op de Veiligheidsregio heeft in 2017 via de reguliere structuren plaatsgevonden, voor Bevolkingszorg specifiek (ambtelijk) via het platformoverleg bevolkingszorg en bestuurlijk via het Algemeen Bestuur.

Doelstelling	Bestuur en medewerkers opleiden, trainen en oefenen voor "lokale- en regionale processen" bevolkingszorg.
Realisatie	Bestuur en medewerkers hebben deelgenomen aan oefeningen van het Gemeentelijk Beleidsteam en het Regionaal Beleidsteam. Ook is deelgenomen aan de systeemtest van de VRBZO waarbij Waalre in het scenario een van de getroffen gemeentes was. In 2017 is er behoorlijk wat verloop geweest onder medewerkers die een rol vervullen in de lokale rampenbestrijding. Voor alle rollen zijn inmiddels nieuwe medewerkers aangesteld. Zij hebben allen een basiscursus rampenbestrijding gevolgd. Inrichting van de rampenbestrijding in het nieuwe gemeentehuis wordt begin 2018 opgepakt en afgerond.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten brandweer			-	-
000	Salariskosten orde en veiligheid			67	47
120	Brandweer en rampenbestrijding	781	695	707	700
140	Openbare orde en veiligheid	163	124	44	43
	Totaal lasten veiligheid	944	819	818	790
BATEN					
120	Brandweer en rampenbestrijding	68	19	70	62
140	Openbare orde en veiligheid	2	4	-	-
	Totaal baten veiligheid	70	23	70	62
	per saldo veiligheid	874-	796-	748-	728-

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten brandweer	-	
000	Salariskosten orde en veiligheid	20	voordeel
120	Brandweer en rampenbestrijding	1-	nadeel
140	Openbare orde en veiligheid	1	voordeel
	totaal	20	voordeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting wordt verwezen naar de algemene toelichting betreffende de salaris- en personeelskosten.

120 Brandweer en rampenbestrijding

- Geen verschil van betekenis

140 Openbare orde en veiligheid

- Geen verschil van betekenis

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Waar gaat het thema over

Het thema bevat een overzicht van algemene dekkingsmiddelen, waaronder de uitkering uit het Gemeentefonds, en het bedrag voor onvoorziene uitgaven. Nieuw in deze begroting is dat in dit thema de totale overhead en rente kosten van Waalre zijn opgenomen. Dit in verband met de wijziging in het BBV dat baten en lasten van overhead en rente kosten niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd mag worden, maar centraal onder één afzonderlijk taakveld.

Daarnaast is het vanaf 2017 niet meer toegestaan meer rentevergoeding over het eigen geïnvesteerd vermogen te rekenen dan de gemiddelde externe rentelasten. Aangezien Waalre op dit moment geen leningen heeft, betekent dit dat geen rente meer toegerekend mag worden aan de investeringen en grondexploitaties. Hierdoor dalen zowel de kapitaallasten (deze bestaan alleen nog uit afschrijvingen), als de (fictieve) rente-inkomsten. Per saldo verandert er hierdoor niets. Zie ook punt 5 in het hoofdstuk Vernieuwing BBV.

Wat willen we bereiken

- Het hebben van voldoende financiële middelen voor de dekking van alle kosten die zijn opgenomen in alle overige thema's/ Programma's.
- Een acceptabele lastendruk voor de inwoners van Waalre.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Zorgen voor een (meerjarige) sluitende begroting.
- Een bedrag, zowel eenmalig als structureel, voor onvoorziene uitgaven opnemen in het begrotingsjaar en de meerjarenbegroting.
- De verhoging van de Onroerende zaakbelasting (OZB) voor onze inwoners beperken tot maximaal 2,5% per jaar.

Jaar 2017

- De begroting 2017 is (meerjarig) sluitend en heeft een positief saldo.
- Een saldo onvoorzien is in de begroting opgenomen waardoor onvoorziene zaken opgevangen worden.
- De verhoging van de woonlasten voor de inwoners van Waalre is beperkt tot gemiddeld 2 % (paragraaf A lokale heffingen).

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De begroting 2017 is (meerjarig) sluitend en heeft een positief saldo. De 9^e turap laat een positief saldo zien van 675.000. Het werkelijke jaarrekeningsaldo is enigszins hoger. De verschillen zijn bij de thema's toegelicht.
- De woonlasten voor de bewoners zijn gestegen met de percentages zoals die bij de begroting 2017 zijn voorgesteld.

Wat heeft het gekost

omschrijving		rekening 2015	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
LASTEN					
000	Salariskosten overhead			2.757	2.631
000	Salariskosten belastingen			153	137
000	Materiele overhead			2.107	2.130
911	Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	-	-	-	-
913	Overige financiële middelen	6	1	-	1
914	Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	-	-	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-
922	Algemene baten en lasten	558	33-	52	165
923	Uitkering deelfonds sociaal domein			-	
930	Uitvoering Wet WOZ	236	241	45	44
931	Baten OZB gebruikers	-	-	-	-
932	Baten OZB eigenaren	-	-	-	-
939	Baten precariobelasting	-	-	-	-
940	Baten en lasten heffing & invordering gem.belastingen	52	60	11	12
942	Vennootschapsbelasting	-	4	-	18
960	Saldo van kostenplaatsen	420	951	6.390	6.390
980	Mutaties reserves van alle programma's	3.925	540	130	280
Totaal lasten dekkingsmiddelen		5.197	1.764	11.645	11.808
BATEN					
000	Materiele overhead			8	47
911	Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	1	-	2	2
913	Overige financiële middelen	14	50	10	20
914	Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	1.329	1.028	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	11.102	11.880	11.943	11.969
922	Algemene baten en lasten	249	34	9-	3-
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	5.688	5.300	5.173	5.173
930	Uitvoering Wet WOZ	-	-	-	-
931	Baten OZB gebruikers	222	218	234	230
932	Baten OZB eigenaren	2.815	2.888	2.973	2.975
939	Baten precariobelasting	2	2	2	2
940	Baten en lasten heffing & invordering gem.belastingen	-	-	-	-
942	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-
960	Saldo van kostenplaatsen	-	35-	-	-
980	Mutaties reserves van alle programma's	5.003	1.351	7.481	7.439
Totaal baten dekkingsmiddelen		26.425	22.716	27.817	27.854
per saldo dekkingsmiddelen		21.228	20.952	16.172	16.046

*In verband met de invoering van het nieuwe BBV in 2017 kan er geen vergelijking worden gemaakt tussen de salariskosten 2016 en 2017.

Verschillenverklaring rekening 2017 tov begroting 2017

000	Salariskosten overhead	126	voordeel
000	Salariskosten belastingen	16	voordeel
000	Materiele overhead	16	voordeel
911	Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	-	
913	Overige financiële middelen	9	voordeel
914	Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	-	
921	Uitkeringen gemeentefonds	26	voordeel
922	Algemene baten en lasten	107-	nadeel
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	-	
930	Uitvoering Wet WOZ	1	voordeel
931	Baten OZB gebruikers	4-	nadeel
932	Baten OZB eigenaren	2	voordeel
939	Baten precariobelasting	-	
940	Baten en lasten heffing & invordering gem.belastingen	1-	nadeel
942	Vennootschapsbelasting	18-	nadeel
960	Saldo van kostenplaatsen	-	
980	Mutaties reserves van alle programma's	192-	nadeel
totaal		126-	Nadeel

000 Salariskosten

- Voor een toelichting op de salaris- en personeelskosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering

000 Materiele overhead

Voor het eerst in de jaarrekening 2017 komen we de post materiële overhead tegen. T/m 2016 waren de kosten voor "materiele overhead" een opslag op het uurtarief van de medewerkers. Nu is dit uurtarief uitgesplitst in salariskosten, salariskosten overhead en materiele overhead. Deze materiele overhead bestaat uit posten zoals gemeentehuis, ICT, koffie, abonnementen, portokosten enz.

De verschillen van deze kosten tov de begroting zijn:
voordelen

- Begroot eenmalig extra vakantiegeld 2016 (dit is een nadeel op functie 980) € 175.000
- Begroot beloningsdifferentiatie en overwerk. Uitgaven bij onderdeel salariskosten 19.000
- Studie + overige personeelskosten 10.000
- Begeleiding en studiekosten OR 8.000
- Aanschaf/reparatie/vervanging meubilair 30.000
- Kantine en koffievoorziening 10.000
- Onderhoud automatisering 24.000
- Drukwerk/abonnementen en portokosten 7.000

Nadelen

- Nadeel reis- en verblijfkosten personeel 15.000
- Voorziening voormalig personeel 111.000
- Extra kosten opknappen LvD 8/32 10.000
- Lagere doorberekening overhead 29.000
- Vaststellingsovereenkomst LvD 8 moet i.o.v. accountant op 2017 worden geboekt 100.000

911 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar

- Geen verschil van betekenis.

913 Overige financiële middelen

- Gedeeltelijke afboeking van de voorziening dubieuze debiteuren levert een eenmalig voordeel op.

914 Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar

- Geen verschil van betekenis.

921 Algemene Uitkering (AU) uit het gemeentefonds

- Het voordeel van € 26.000 betreft een nabetaling van de jaren 2015 en 2016.

922 Algemene baten en lasten

- De ophoging van de verliesvoorziening "Centrumplan Waalre" van € 156.000 is niet begroot en komt ten laste van deze post. De onttrekking uit de reserve grondexploitatie komt binnen op functie 980.

923 Uitkering deelfonds sociaal domein

- Geen verschil van betekenis.

930 Uitvoering Wet W.O.Z.

- Geen verschil van betekenis.

931 Baten OZB gebruikers

- Door wat meer waarde-bezwaren dan voorzien is de opbrengst uiteindelijk wat lager dan was begroot.

932 Baten OZB eigenaren

- Geen verschil van betekenis.

939 Baten precariobelasting

- Geen verschil van betekenis.

940 Heffing en invordering gemeentelijke belastingen

- Geen verschil van betekenis.

942 Vennootschapsbelasting

- Op basis van een voorlopige berekening verwachten wij over 2017 € 18.000 aan VPB te moeten betalen.

960 Saldo kostenplaatsen

- Geen verschil van betekenis.

980 Mutaties reserves

- Een geraamde bijdrage van € 175.000 uit de reserve "wettelijke bepalingen" ten gunste van deze functie voor het vakantiegeld 2016 komt te vervallen. De uitgaven (materiele overhead) komen ook te vervallen.
- Ten gunste van functie 810 is € 150.000 exploitatiebijdragen ontvangen die hier worden gestort in lokaal/regionaal en sociaal fonds.
- De ophoging van de verliesvoorziening "Centrumplan Waalre" van € 156.000 is niet begroot en komt ten gunste van deze post. Zie ook functie 922.
- Voor de gebiedsvisie 't Hazzo is een onttrekking van € 75.000 geraamd. De werkelijke onttrekking is € 37.000 geworden.

Paragraaf A lokale heffingen

Waar gaat de paragraaf over

In deze paragraaf wordt het belastingbeleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente /referent	2016	2017	Bron
35	WOZ- waarde woningen (€)	De gemiddelde WOZ-waarde	Waalre	299.000	305.000	COELO, Groningen 2016 en 2017
			Landelijk	219.000	216.000	
38	Woonlas- ten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1- persoons huishouden	Waalre	639	653	COELO, Groningen 2016 en 2017
			Landelijk	643	644	
39	Woonlas- ten (€) meer- persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer- persoons huishouden	Waalre	711	726	COELO, Groningen 2016 en 2017
			Landelijk	723	723	

Belastingbeleid gemeente Waalre

De gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de profijtbelastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid proberen wij de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. De gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de raad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting

en de nieuw in te voeren toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen. Het Rijk heeft de OZB voor gebruikers van woningen afgeschaft.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij een bepaalde vergoeding wordt betaald voor specifieke door de gemeente verleende diensten. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten. Bij retributies mag de opbrengst niet boven de uitgaven van een dienst uitkomen.

WOZ, Onroerende zaakbelastingen (Ozb), heffingen en leges

Hertaxatie 2017 Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Jaarlijks worden WOZ-beschikkingen met een nieuwe waarde naar de inwoners gezonden. De hertaxatie voor het belastingjaar 2017 vindt plaats op basis van de waarde-peildatum 1 januari 2016. De Wet WOZ schrijft namelijk voor dat gemeenten een waarde vaststellen zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. De gemeente heeft zodoende de tijd om marktcijfers (verkopen, huurprijzen enzovoorts) die in de loop van het jaar gerealiseerd worden te analyseren en een reële schatting te doen van marktsituatie op de waarde-peildatum. De Wet WOZ wordt voor de inwoner steeds belangrijker. De door de gemeente vastgestelde WOZ-waarde wordt voor steeds meer belastingen gebruikt (bijvoorbeeld waterschapslasten en erfbelasting). Inwoners en bedrijven kunnen tegen de WOZ-waarde bezwaar maken en/of beroep instellen bij de rechter.

Onroerende zaakbelastingen (Ozb)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' worden directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De tarieven zijn vastgesteld conform de begroting 2017 en zijn met 2,5% gestegen. De heffingsmaatstaf voor de OZB is jaarlijkse nieuwe vastgestelde WOZ-waarde. De woningsamenstelling in Waalre is gemiddeld anders dan de rest van Nederland waardoor deze in 2017 bovengemiddeld uitkomt op € 305.000. Dit betekent dat een gemiddeld huishouden voor de OZB meer betaald dan het landelijk gemiddelde.

Gerealiseerde opbrengst Ozb

Onroerende Zaakbelastingen	2016	2017
<u>Woningen</u>		
Eigendom	€ 2.548.000	€ 2.624.000
Gebruiker	€ 0	€ 0
<u>Niet woningen</u>		
Eigendom	€ 340.000	€ 351.500
Gebruiker	€ 218.000	€ 230.000
Totaal	€ 3.106.000	€ 3.205.500

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. Er gelden afzonderlijke tarieven voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalverwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak.

In 2016 is het tarief gelijk gebleven ten opzichte van 2015. Door rekening te houden met de meerjarenbegroting 2017-2020 zijn de tarieven in 2017 geïndexeerd met 1,5 %.

Gerealiseerde opbrengst

Afvalstoffenheffing	2016	2017
Totaal	€ 1.158.000	€ 1.190.000

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object die op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De gemeente mag geen winst op de rioolheffing maken. In 2017 is het tarief met 3 % gestegen conform het vastgesteld GRP.

Gerealiseerde opbrengst

Rioolheffing	2016	2017
Totaal	€ 1.447.000	€ 1.489.000

Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld het verstrekken van een document zijn zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. De diensten en bijbehorende tarieven zijn opgenomen in de door de raad vast te stellen legesverordening. Komend jaar wordt gewerkt aan het uitwerken van de kostentoe rekening aan de leges.

Gemeentelijke belastingdruk per huishouden

In de volgende tabel staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen per één- en meerpersoonshuishouden. Voor de ozb gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde in Waalre in 2017 van € 305.000 (in 2016 € 299.000 en 2018 € 313.000)

Totale gemiddelde belastingdruk	2016	2017	2018
éénpersoonshuishouden	€ 639	€ 654	€ 676
meerpersoonshuishouden	€ 711	€ 727	€ 754
Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar	2,0 %	2,2 %	3,7 %

Toelichting belastingdruk

Elke gemeente kan in het kader van de gemeentelijke autonomie uitgaven doen voor een hoger voorzieningenniveau en dat kost belastinggeld. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt gerekend het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

Gemiddelde woonlasten 2017 bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop met de muis kan worden geklikt om de tarieven van elke gemeente in beeld te krijgen. De gemeente Waalre heeft in 2017 van de toen 388 geregistreerde gemeenten en deelgemeenten de 157e plaats voor wat betreft de belastingdruk. Uit de tabel op de volgende pagina blijkt, dat de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Waalre landelijk iets boven het gemiddeld niveau liggen. Regionaal gezien zijn we op een 5^e plaats gebleven.

Rangnr Regio	plaats	huishouden 1 p	huishouden >1 p	Rangnr NL 2015	Rangnr NL 2016	Rangnr NL* 2017
1	Veldhoven	511	579	18	15	13
2	Eindhoven	519	594	15	20	23
3	Geldrop-Mierlo	504	612	20	30	33
4	Best	664	664	92	74	80
5	Waalre	653	726	136	132	157
6	Valkenswaard	701	774	259	259	262
7	Cranendonck	665	802	249	298	275
8	Eersel	599	835	350	339	325
9	Bergeijk	611	827	277	323	341
10	Bladel	527	882	307	367	342
11	Heeze Leende	749	980	398	385	389
12	Nuenen ca	753	1033	400	391	391
Gemiddeld Nederland			723			

*Conform CBS heeft Nederland 388 gemeenten. www.Coelo.nl rekent in 2016 met 396 (deel)gemeenten

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100 % van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Toeristenbelasting

In 2017 is de verordening toeristenbelasting vastgesteld door de raad. De verordening is van kracht per 1 januari 2018. Er wordt een tarief van € 3,50 per persoon per nacht in rekening gebracht bij degene die binnen onze gemeente verblijven in o.a. hotels, pensions en vakantieverblijven en niet als ingezetenen zijn ingeschreven.

Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op het weerstandsvermogen en de mate waarin de gemeente Waalre risico's onder controle heeft. De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is één van de paragrafen die het Besluit Begroting en Verantwoording voorschrijft om op te nemen in de begroting en verantwoording. Deze paragraaf bestaat uit twee onderdelen:

- Risicomangement en Weerstandsvermogen; en
- Financiële kengetallen (in relatie tot de BBV).

Waalre is financieel gezond en het is belangrijk dat dit zo blijft. Alleen dan kan Waalre haar taken uitvoeren. Daarom wordt in Waalre gedurende het jaar effort gestoken om alle bekende risico's inzichtelijk te maken en in te schatten. Het belang van risicomangement wordt dan ook onderkent.

Risicomangement en Weerstandsvermogen

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor is inzicht nodig in de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio). Ons weerstandsvermogen is het vermogen waarover we beschikken om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt.

Om de ratio te duiden maken we³ gebruik van onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomangement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Allereerst wordt de conclusie over het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigd weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) is voor Waalre over 2017 ($\text{€ } 13.414.768 / \text{€ } 2.276.015 = 5,9$). Dit betekent dat ons weerstandsvermogen volgens de waarderingstabel op dit moment uitstekend is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van 90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen. Stille reserves (ad. € 4.952.000) en

³ Voor de objectivering van de hoogte van het benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen.

fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Indien deze buiten beschouwing worden gelaten is het weerstandsvermogen nog steeds hoger dan twee (namelijk 3,0) en uitstekend te noemen.

Het ratio jaarstukken 2017 is nog wat hoger dan het vorige bijstellingsmoment (5,5) de programmabegroting 2018. In de jaarstukken 2016 was de ratio 5,6. De ratio is hoger (+ 0,3) dan het vorige bijstellingsmoment. De reserves zijn verhoudingsgewijs sterker gestegen dan de financiële daling van de omvang van de risico's.

Met uw raad zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de ratio voor het weerstandsvermogen. In plaats daarvan is met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen een absolute omvang van de ondergrens voor de Algemene bufferreserve vastgesteld ad. € 2.500.000 als laatste "achtervang". Waalre voldoet met een Algemene reserve ad. € 3.617.000 ruimschoots aan deze ondergrens.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt. Bijvoorbeeld door het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Tenslotte heb wij de risico's beoordeeld door ze, conform onderstaande figuur, een kleur gegeven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x 1.000) \ Kans	Zeerklein 10%	Klein 25%	Gemiddeld 50%	Groot 75%	Zeergroot 90%
≥ €1.000	Yellow	Orange	Red	Dark Red	Dark Red
€500 - €1.000	Yellow	Orange	Orange	Red	Dark Red
€250 < €500	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Red
€100 < €250	Light Green	Yellow	Yellow	Orange	Orange
€50 < €100	Green	Light Green	Yellow	Yellow	Orange
< €50	Green	Green	Light Green	Yellow	Yellow

Hieronder treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en -beoordeling aan.

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
1	Jeugdzorg	Jeugdzorg is een open einde regeling. Door de korting op het budget loopt Waalre een risico.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. D.m.v. PlusTeam op langere termijn doelmatiger zorg bieden. Reserve Sociaal Domein biedt incidentele opvang voor hoge kosten.
2	WMO	De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), is een open einde regeling. Door bedragen laag (aan de onderkant) te begroten worden de risico's hoger.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. Risico neemt toe door verlaging budget. Ook hiervoor dient reserve Sociale Domein als incidentele opvang.
3	Plus Team	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvermogen.			€ 35.655		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting PlusTeam. In deze begroting is een risicoparagraaf opgenomen waarin vermeld is hoe men risico's beheerst. (30% * € 118.850).
4	GGD	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.			€ 17.000		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. overleg met de GGD over hun begroting en jaarrekening.
5	Instream statushouders	Kan gevolgen hebben voor meerdere disciplines binnen de gemeentelijke begroting.	75%	€ 250.000	€ 187.500		Periodieke monitoring van de gevolgen voor Waalre.
6	Vennootschaps-belasting	Gemeenten zijn belastingplichtig voor activiteiten waar zij zich als een onderneming gedragen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		Op basis van een gedegen inventarisatie om onverwachte belastingaanslagen (vpb) en boetes te voorkomen lijkt het risico voor Waalre alleen eventuele winsten uit grondexploitatie te betreffen. Dit kan worden opgevangen binnen de grondexploitatiegebieden of reserve grondexploitatie.
7	Bouwgrond-exploitatie	Realisatie verwachte opbrengst is onzeker. Merkbaar is wel dat de woningmarkt is verbeterd. Risico's worden per gebied gekwantificeerd in de exploitatieopzet.	10%	€ 1.158.000	€ 115.800		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Als buffer is een deel van de algemene reserve beschikbaar. Zie verder paragraaf G.
8	Appartementen-complex	Ontwikkelaar kleinschalig appartementencomplex heeft Waalre aansprakelijk gesteld voor substantieel bedrag (vertragings)schade a.g.v. onjuist doorlopen procedure.	25%	€ 1.700.000	€ 425.000		Eind 2016 heeft de rechtbank bepaald dat ontwikkelaar recht heeft op vergoeding van het renteverlies a.g.v. vertraging en gemaakte juridische kosten. Nagenoeg alle andere geclaimde schadegronden zijn afgewezen. Deze schade valt onder het maximaal verzekerd bedrag en heeft dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente. Wel is de ontwikkelaar tegen deze uitspraak in beroep gegaan. Het risico blijft dus bestaan.
9	Sportparken	Huur nieuwe sportvelden is verhoogd. Indien de Stichting de huur van de sportvelden niet kan betalen zijn wij verantwoordelijk voor de gehele kapitaallast.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Periodiek overleg met de Stichting aangaande hun financiële positie.
10	Onderhoud sportparken	Per juli 2014 is onderhoud sportparken overgedragen aan sportstichting Waalre. Indien de Stichting dit onvoldoende uitvoert kan dit de gemeente extra kosten.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Jaarlijks wordt een keuring uitgevoerd om te monitoren of de subsidie afdoende is voor het gewenste niveau van onderhoud.
11	Sportparken	Vanuit het rijk is een belastingwijziging (BTW) aangekondigd. Mogelijk dient eenmalig een deel van de terugontvangen BTW over de investering t.b.v. de renovatie van de buitensportaccommodatie Aalst terugbetaald te worden aan de belastingdienst.	25%	€ 136.000	€ 34.000		
11a	Sportparken	Daarnaast kan de BTW wijziging een structurele last betekenen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
12	Bijdrage realisatie N69	Extra onderhoudskosten N69 na overdracht van provincie naar gemeente Waalre. Gaat drie jaar na ingebruikname spelen (+/- 2018).	75%	€ 165.000	€ 123.750		in verband met de vertraging is structurele ophoging van onderhoudsbudget wegen is noodzakelijk met ingang van 2023. Grootte van onderhoudsbudget is afhankelijk van de bijdrage provincie bij overdracht.
13	Gewaarborgde geldleningen	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	€ 25.000.000	€ 250.000		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties.
14	Bodemsanering	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	€ 500.000	€ 50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomsituatie en mate van bodemverontreiniging.
15	Zwerfvuul/ illegale stort	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en vervoorzaker is zelden te achterhalen.	75%	€ 100.000	€ 75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
16	Vuilverwerking Attero	I.v.m. het lager aangeboden aantal tonnages restafval dan afgesproken, wordt door vuilverwerkingsbedrijf Attero een schadebedrag geclaimd.	25%	€ 190.000	€ 47.500		De zaak tussen Attero en de Brabantse gewesten over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over de jaren tot 2014 is inmiddels volledig afgesloten en leidt niet tot naheffing. Over het jaar 2015 heeft de Metropoolregio Eindhoven van Attero een naheffing minderlevering brandbaar restafval ontvangen over het jaar 2015 van ruim € 2,3 mln. Tegenstrijdig aan het vonnis over de jaren tot en met 2014 heeft het NAI in een tussenvonnissen bepaald dat de Brabantse gewesten nu wel verplicht zijn de minderlevering te compenseren. Het verweer van de Brabantse gewesten op dit tussenvonnissen is begin januari 2018 behandeld door het NAI. Een uitspraak is bij het opstellen van deze jaarrekening nog niet bekend. Attero heeft de Metropoolregio Eindhoven tevens een factuur gestuurd over de periode 2016/ januari 2017 van € 2,6 mln. Deze vordering zal op dezelfde wijze worden behandeld als de voorgaande. Het risico voor naheffing ligt bij de individuele gemeenten.
17	Volumebesluit volkshuisvesting	Op basis van voorgeschiedenis kunnen de woningcorporaties die in Waalre werkzaam zijn eventueel nog aanspraak maken op de middelen die vroeger beschikbaar waren binnen het zogeheten "volumebesluit volkshuisvesting".	10%	€ 167.000	€ 16.700		Voorheen was een krediet beschikbaar gesteld (ca. 167.000 euro). Het krediet komt te vervallen bij vaststelling jaarstukken 2016.
18	Onderzoek bruggen	Indien uit globale herberekening, in 2017 en 2018, blijkt dat een of meerdere bruggen niet voldoen aan de huidige eisen, dan dient rekening te worden gehouden met een aanvullende berekening. De kosten voor een dergelijk onderzoek wordt bij zeven bruggen geraamd op € 100.000,-	25%	€ 100.000	€ 25.000		Medio 2018 is het onderzoek naar de kwaliteit van de bruggen afgerond, waarna er meer duidelijkheid is over de levensduur en de kosten voor eventuele maatregelen. In de begroting 2018 is een start gemaakt met het creëren van een voorziening voor onderhoud van de bruggen.
19	Bruggen	Mocht blijken dat uit inspectie bij een aantal bruggen maatregelen genomen moet worden dan is hier financiële dekking voor nodig.	10%	€ 1.000.000	€ 100.000		In de begroting 2018 is een start gemaakt met het creëren van een voorziening voor groot onderhoud van de bruggen.
20	Wegen	Structurele vervanging/ onderhoud van wegen werd in het verleden gedekt uit reserves. Wenselijk is dat hier een structurele oplossing voor is.	10%	€ 2.000.000	€ 200.000		In de begroting 2018 is een start gemaakt met het creëren van een voorziening voor groot onderhoud van de wegen.
21	Schadeclaims	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25%	€ 10.000	€ 2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
22	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich voor op het moment van eventuele collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2014 - 2018.	25%	€ 600.000	€ 150.000		Wachtgeld wordt in de jaarlijkse exploitatie verantwoord. Jaarlijkse actualisatie van de verplichting
23	Informatie veiligheid	De primaire en ondersteunende processen van de gemeente Waalre zijn in hoge mate afhankelijk van een adequate informatievoorziening en betrouwbare informatiesystemen. Mede door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties voor gemeenten van groot belang. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente Waalre. Kwetsbaarheid van o.a. informatiesystemen en daarmee ook de bescherming van persoonsgegevens vormen een risico.	5%	€ 250.000	€ 12.500		Informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld. Een GAP en impactanalyse zijn gemaakt. De uitrol van dit beleid en de kwetsbaarheden in de GAP analyse wordt uitgerold door middel van een informatiebeveiligingsplan. Een informatiebeveiligingsorganisatie is inmiddels samengesteld.
24	Datalekken	Op 1 januari 2016 is de Wet meldplicht datalekken in werking getreden. Waalre slaat veel persoonsgegevens op. Deze zijn vertrouwelijk en mogen vaak niet openbaar worden gemaakt. Gebeurt dit toch onbedoeld dan is er sprake van een datalek. Als een datalek geschied dan dient er een melding te worden gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Gebeurt dit niet of niet tijdig dan kan de AP een bestuurlijke boete van maximaal € 820.000 opleggen.	5%	€ 820.000	€ 41.000		Een protocol Meldplicht Datalekken is opgesteld binnen de gemeente Waalre. Alle medewerkers binnen de gemeente zijn geïnformeerd over het onderwerp Datalekken. Daarnaast is een zgn. leerzame lunch gehouden waarbij alle medewerkers zijn geïnformeerd.
					€ 2.428.905	Subtotaal	
					€ 2.186.015	Subtotaal 90%	
23	Risico's onvoorzien	Stelpost voor gebeurtenissen met een niet gekwantificeerd/benoemd negatief gevolg.			€ 100.000	N.v.t.	
					€ 2.276.015	90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit	

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit 2017				
	2016		2017	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
a. exploitatie				
-Ruimte OZB belasting (fictief)		€ 1.500.000		€ 1.500.000
-post onvoorzien (regulier)				
	€ -	€ 1.500.000	€ -	€ 1.500.000
b. vermogen				
- algemene buffer reserve	€ 3.617.000		€ 4.160.000	
- algemene reserve grondexploitatie	€ 1.231.000		€ 416.085	
- algemene reserve sociaal domein	€ 1.000.000		€ 750.000	
- algemene reserve vrij besteedbaar	€ 617.000		€ 1.636.316	
- stille reserves	€ 4.295.000		€ 4.952.367	
	€ 10.760.000	€ -	€ 11.914.768	€ -
Totale weerstandscapaciteit	€ 10.760.000	€ 1.500.000	€ 11.914.768	€ 1.500.000
Incidenteel en structureel samen		€ 12.260.000		€ 13.414.768

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre in 2017 uit op:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 13.414.768}{€ 2.276.015} = 5,9$$

De beschikbare stille reserves zijn medio 2017 opnieuw geïnventariseerd en opnieuw gewaardeerd.

Financiële kengetallen (horizontale verantwoording)

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Deze kengetallen moeten in samenhang en in onderlinge verhouding beoordeeld worden.

Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel. Vooralsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde.

Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de 6 kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd, het oordeel op basis van bovenstaande tabel en het landelijk gemiddelde. De berekening en duiding van individuele kengetallen worden onderaan de paragraaf toegelicht.

Kengetal	Rekening 2015	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017	Oordeel	
1a	Netto schuldquote	-18,4%	-16,3%	-2,5%	24,0%	Voldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-20,4%	-17,8%	-3,9%	22,7%	Voldoende
2	De solvabiliteitsratio	49,7%	47,2%	28,9%	28,5%	Matig
3	Kengetal grondexploitatie	13,8%	10,5%	8,7%	14,4%	Voldoende
4	Structurele exploitatieruimte	1,11%	0,51%	0,06%	0,36%	Matig
5	Belastingcapaciteit	99,0%	98,3%	100,6%	100,6%	Matig

Conclusie op basis van de kengetallen

Waalre laat een gezonde financiële basis zien. drie van de zes kengetallen laten een voldoende oordeel zien en drie een matig oordeel.

De kengetallen netto schuldquote en solvabiliteitsratio gaan de komende jaren dalen door investeringen vanuit het eigen vermogen en de verwachting dat vreemd vermogen aangetrokken moet worden.

Pas als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen. Hierbij dienen de kengetallen altijd in samenhang te worden beschouwd. Het oordeel van alle kengetallen is gelijk gebleven met het oordeel in de jaarrekening 2016. Vier van de vijf kengetallen zijn procentueel wel verslechterd t.o.v. de positie jaarstukken 2016. Deze vermindering is conform verwachting.

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Op deze indicator scoort de gemeente Waalre ruim '**voldoende**' in verband met een negatieve schuldquote van 24% (23% wanneer gecorrigeerd voor verstrekte leningen). Ten opzichte van de rekening 2016 is de positie verslechterd. De verwachting was dat deze ratio de komende jaren zou verslechteren door het aangaan van leningen. Deze verwachting is in 2017 uitgekomen. De verslechtering van de ratio komt met name de stijging van de vaste schulden en de overlopende passiva. Echter ratio blijft nog steeds ruim voldoende.

2. De solvabiliteitsratio:

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Waalre scoort met 28,5 % een '**matig**'. Dit laat zien dat Waalre een kwetsbare vermogenspositie heeft. Deze ratio verslechterd ten opzichte van de rekening 2016 door gedane investeringen. Zichtbaar is dat Waalre de laatste jaren heeft ingeteerd op haar reserves. Onder andere door de investering in een nieuw multifunctionele gemeentehuis zijn de reserves verder afgenomen. Waalre nadert hierdoor een onvoldoende solvabiliteit. De verwachting is dat door de grondexploitaties de reserves aangevuld kunnen worden. De gecalculeerde winsten uit grondexploitaties zijn nog niet meegenomen in bovenvermelde kengetallen.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde (gemeentelijke) baten. De paragraaf grondbeleid en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) bieden hierin meer inzicht.

Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Twee maal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Met een percentage van 14,4 % heeft de grondexploitatie een relatief laag aandeel in de financiële exploitatie van de gemeente Waalre en scoort Waalre '**voldoende**'. Daarmee is het risico beperkt. De positie is verslechterd t.o.v. de stand jaarstukken 2016.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De Waalrese exploitatieruimte scoort met 0,36 % een '**matig**' op deze indicator. In 2017 is een fors deel van de kosten gedekt uit reserves.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De Waalrese woonlasten bevinden zich met 100,6% net boven het landelijk gemiddelde en scoren daarmee een '**matig**'. T.o.v. de jaarstukken 2016 is de positie iets verslechterd.

Deze waarde wordt o.a. bepaald door de hogere gemiddelde WOZ waarde van de woningen in Waalre. Doordat deze gemiddelde WOZ waarde in Waalre ruim 30% boven het landelijk gemiddelde ligt zijn de absolute OZB bedragen in Waalre hoger. Dit is o.a. de reden dat Waalre op dit kengetal matig scoort i.p.v. voldoende.

Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen

Waar gaat de paragraaf over

Onderhoud kapitaalgoederen gaat over het beheer en onderhoud van wegen, openbaar groen, riolering en gebouwen. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en bijbehorende financiële lasten.

Wegen

Om goed, planmatig, onderhoud te kunnen uitvoeren moet met enige regelmaat de kwaliteit van de verharding worden geïnspecteerd. Dan wordt er ook inzicht verkregen in de budgetten die voor het onderhoud noodzakelijk zijn. De rapportage van zowel de inspectie als de berekening van de benodigde budgetten gebeurt normaliter in een wegenbeheersplan. Een wegenbeheersplan is geen wettelijke verplichting. Uit het wegenbeheersplan (2015-2018) blijkt dat in de periode 2010-2014 de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen van 958.000 m² naar 980.000 m² (380.000 m² asfaltverharding en 500.000 m² elementenverharding). In 2018 worden nieuwe inspecties uitgevoerd en een wegenbeheersplan 2019-2017 opgesteld en aan uw raad voorgelegd.

In 2017 zijn de onderhoudswerkzaamheden aan wegen, trottoirs en fietspaden uitgevoerd tegen onderstaande kosten (taakstellend) conform de begroting 2017.

	2016-2019
Straten en pleinen	€ 145.000
Rationeel wegbeheer	€ 231.500
Totaal	€ 376.500

Bovenstaande budgetten hebben betrekking op het zichtbare gedeelte van de verharding. Uit onderzoek naar de kwaliteit van de onderlagen van de belangrijke ontsluitingswegen, blijkt dat een aantal wegen, ondanks dat deze visueel geen of weinig gebreken vertonen, toch op kortere termijn vervangen zullen moeten worden.

Het uitvoeringsplan Openbare Ruimte (Groen, Wegen, Riolering) 2018 – 2024. biedt het kader voor integraal beheer en samenwerking en leidt tot samenhangende planvorming, logische en efficiënte uitvoering en een financieel beheersbaar geheel. Sleutelwoorden hierbij zijn 'integraal', 'duurzaam' en 'samen'. In het Uitvoeringsplan wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen die 'meeliften' met vervanging van het riool (en dus voor een groot gedeelte ook bekostigd worden vanuit de rioleringsgelden) en maatregelen waarbij enkel sprake is van vervanging van Groen in combinatie met groot onderhoud wegen.

Om maatregelen in de periode 2018-2024 te kunnen uitvoeren, is in de begroting 2018 een bedrag ad. € 50.000 opgenomen⁴ voor 2018, € 100.000 voor 2019, € 150.000 voor 2020 en daarna € 200.000 structureel vanaf 2021.

Riolering

⁴ Let op: Dit bedrag wordt aangewend om een reserve te creëren dan wel voorziening te treffen voor toekomstige kosten aanleg, onderhoud en beheer OR. Onderzoek wordt nog gedaan naar de gewenste financiële vorm, reserve dan wel voorziening. Bekend is al wel dat vulling gewenst is.

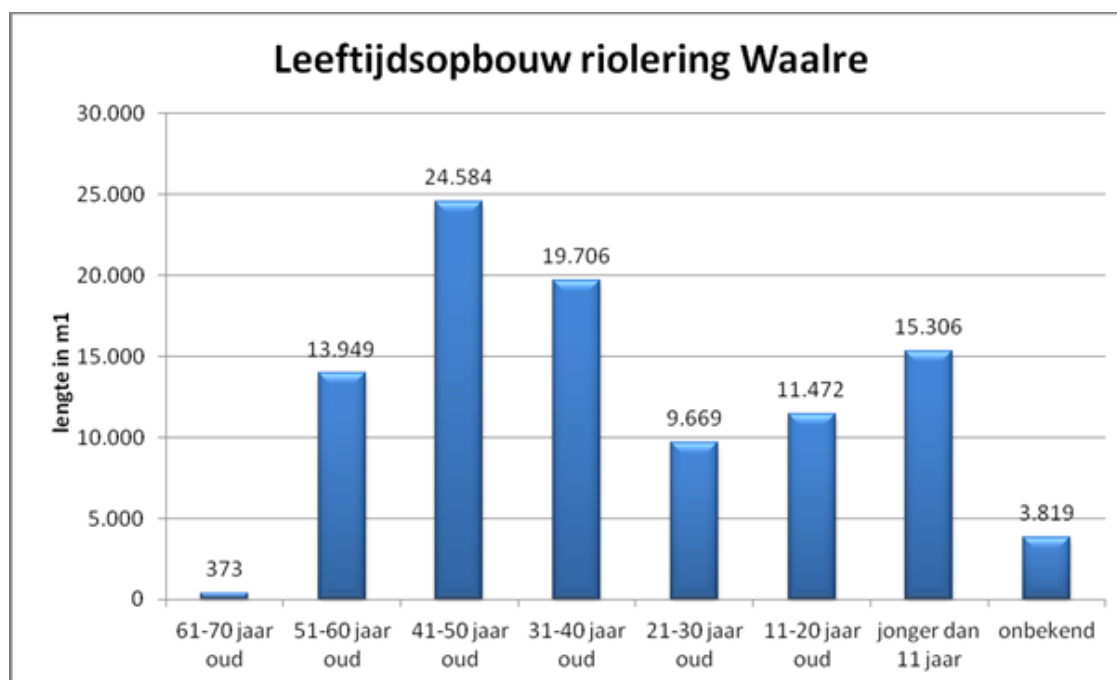
Een goed rioelstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioelstelsel zorgt ervoor dat het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving worden verwijderd en dat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het in stand houden van het rioelstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Wet Milieubeheer (Wm). In deze wet is vastgelegd dat de invulling van de zorgplicht inzichtelijke gemaakt moet worden. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Maar riolering maakt ook deel uit van het watersysteem, dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Nationaal Bestuursakkoord Water

De vaste rioleringsgegevens van de gemeente worden in een geautomatiseerd beheersysteem verwerkt. Ook de resultaten van de inspecties zijn in dit beheersysteem opgenomen.

De totale lengte van de riolering in de gemeente Waalre bedraagt ca. 99 kilometer waarvan 78 kilometer een gemengd stelsel is. De leeftijdsopbouw van het rioelstelsel is als volgt:

Inkomsten

Van elk onroerend goed dat is aangesloten op de riolering wordt bij de eigenaar van dat pand rioelheffing in rekening gebracht. Voor 2017 is deze vastgesteld op € 189,-. Dit tarief wordt elk jaar aan de hand van de in het VGRP (Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan) vastgestelde percentage verhoogd. Bij de behandeling van het VGRP in 2013 is besloten om dit tarief jaarlijks met 3% te laten stijgen. De tarieven worden bepaald op basis van alle kosten die worden gemaakt voor de riolering over van een periode van 60 jaar. Soms

zijn er in een jaar meer inkomsten dan uitgaven. Het overschot wordt gestort in de "Voorziening vervanging riolering". Als er een jaar een tekort is, wordt dit tekort aangevuld vanuit dezelfde voorziening.

Uitgaven

De kosten voor het onderhoud is onderverdeeld in:

- Regulier jaarlijks onderhoud: kolken en rioolgemalen reinigen; periodiek reinigen en onderhouden oppervlaktewater; kosten onderhoud 2017 is ca. € 200.000 (incl. € 600.000 kapitaalslasten);
- Vervangings- en verbeteringsinvesteringen zoals vervanging riolering; posten vervanging riolering is in 2017 ca. € 1.500.000.

Water

Het onderdeel water bestaat uit de drie onderdelen, sloten, bruggen en wadi's:

Sloten

In totale lengte aan sloten (of waterlossingen) bedraagt ruim 21.900 meter die door de gemeente worden onderhouden. Dit onderhoud bestaat uit één keer per jaar maaien. Vanwege de efficiency is dit onderhoud in hetzelfde bestek ondergebracht als het maaien van de bermen. In deze sloten liggen zo'n 258 duikers ten behoeve van de waterafvoer. Deze zijn het afgelopen jaar gecontroleerd en vrijgemaakt van maaisel. De kosten voor het onderhoud worden betaald uit de rioolheffing.

Verder zijn er sloten(ca. 5.000 meter) die in onderhoud zijn bij het Waterschap De Dommel. Dit zijn met name de grotere sloten of sloten waar een riooloverstort op uit komt.

Bruggen

De gemeente Waalre heeft het beheer en onderhoud van 17 vaste bruggen. Deze variëren van kleine voetgangersbruggetjes zoals op de hoek van de Eindhovenseweg/Voorbeeklaan tot de verkeersbrug in de Onze Lieve Vrouwedijk. Uit de inventarisatie blijkt dat van een aantal bruggen geen gegevens beschikbaar zijn over bijvoorbeeld de constructie of verkeersbelasting. Voor deze bruggen is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Het aanvullend onderzoek wordt in het voorjaar van 2018 uitgevoerd. Uit dit onderzoek zal blijken of het nodig is om 1 of meerdere van deze kunstwerken dienen te worden verstevigd, dan wel te worden vervangen. In de begroting 2018 zijn middelen gereserveerd ad. € 25.000 voor onderhoud en vervanging. Dit bedrag loopt via € 50.000 voor 2019 op naar € 100.000 structureel vanaf 2020. Dit bedrag wordt aangewend om een reserve te creëren dan wel een voorziening te treffen voor toekomstige kosten aanleg, onderhoud en beheer Openbare Ruimte.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is, dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's bedoeld zijn voor het ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren sterk gestegen, in 2017 was dit ruim 6.700 m². Afhankelijk van de ligging wordt een wadi 1 tot 6 keer per jaar gemaaid. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing.

Openbaar Groen

Openbaar groen is, zeker de laatste jaren, aan verandering onderhevig en de ontwikkelingen gaan snel onder invloed van de betrokkenheid van inwoners bij de woonomgeving, kwaliteit van de leefomgeving, het duurzaamheidsaspect en ontwikkelingen binnen de groene sector. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk om met beleid richting te geven aan de veranderingen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'groen' is het volgende kaderstellend:

- **Groenbeleidsplan "Groen heeft de Toekomst"**

In het groenbeleidsplan is de visie gegeven op het groen binnen de gemeente Waalre. Het belangrijkste doel is het behouden van de kwaliteit van de groenstructuur door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur. In 2018 wordt het Groen- en bomenbeleidsplan geactualiseerd.

- **Bomenbeleidsplan gemeente Waalre**

De belangrijkste boomstructuren zijn in dit plan vastgelegd. Het behoud van de karakteristieke boomstructuur en een kwalitatief bomenbestand is de belangrijkste doelstelling van het plan.

- **Wet Natuurbescherming**

De Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van natuurgebieden die uniek zijn voor Nederland en Europa, de bescherming van planten en dieren en van bossen en andere houtopstanden.

- **Plantenziektenwet**

De plantenziektenwet heeft als doel het voorkomen van het optreden en de verspreiding van schadelijke organismen.

Enkele cijfers onderhoud groenvoorzieningen en laan- en straatbomen:

Oppervlakte plantsoenen	37	hectare
Laan- en straatbomen	13.900	stuks
Wegbermen	24	hectare
Begrazingsprojecten	7	hectare
Bloemrijk (nat)grasland en ecologische terreinen	11	hectare
Sloten, watergangen en retentievoorzieningen	2	hectare
Plantsoenmeubilair	165	stuks
Bloembakken	100	stuks
Wisselperken	3	are

Beschikbaar budget voor het jaarlijks onderhoud van de plantsoenen en laanbomen:

- Uitbesteding onderhoud plantsoenen en gazons € 377.500
- Onderhoud laanbomen, meubilair etc. € 110.000
- Maaien bermen, reconstructies € 85.000

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ca. 4.300 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. Jaarlijks wordt het budget in eerste instantie gebruikt voor het verhelpen van storingen, schades en vandalisme. In tweede instantie voor gepland onderhoud zoals preventieve lampvervanging en schilderwerk. Als laatste wordt het budget gebruikt voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Het wijkgericht vervangen van oude armaturen door energiezuinige (LED) lampen, zal ook de komende jaren worden voortgezet, gecombineerd met het vervangen van de oudste lichtmasten bijvoorbeeld langs ontsluitingswegen. Daarmee wordt een verdere besparing gerealiseerd op de energielasten en een verbetering tot stand gebracht van de sociale veiligheid en wordt het omvallen van verroeste masten voorkomen.

Het OVL bestand in Waalre bestaat uit:

- Masten

Van de 4.100 masten bestaat het overgrote deel uit stalen masten. Hiervan hebben circa 600 masten de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De komende jaren worden deze masten vervangen

- Armaturen

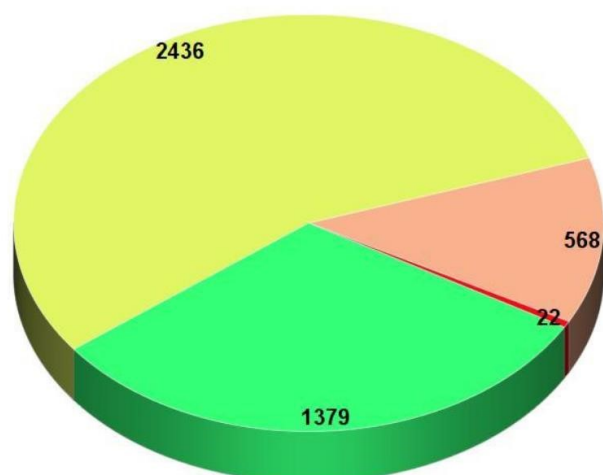
Tegelijkertijd met het vervangen van lichtmasten wordt gekeken of het armatuur ook vervangen dient te worden. De meeste echt oude armaturen zijn de laatste jaren vervangen. Bij vervangingen wordt zo veel mogelijk led toegepast. Dit is duurzamer en hiermee wordt meteen bespaard op het energieverbruik.

- Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hiermee worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Lampenbestand 1-1-2018 (Totaal 4405)

- LED - Light Emitting Diode
- PLL - Compacte tl-buis
- SON - Hoge druk natrium
- SOX - Lage druk natrium

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 84.000
Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 88.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld te krijgen en houden worden deze panden om de paar jaar geïnspecteerd om input te krijgen voor het (bouwkundig) meerjarenonderhoud. De hoeveelheid panden varieert door de verkoop en aankoop van panden. In 2016/2017 zijn er zonnepanelen geplaatst op sporthal de Pracht en het Hazzo. Stichting WEL is verantwoordelijk voor de plaatsing van de panelen en exploitatie.

Eind 2017 / begin 2018 is de bouw van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis in gebruik genomen. Het onderhoud zal geschieden middels een 15-jarig prestatiegericht onderhoudscontract.

Paragraaf D. Financiering

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld: de kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico op schulden met een looptijd van minder dan één jaar heeft de wetgever de kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote impact hebben op de rentelasten tijdens het boekjaar. De totale schulden met een looptijd van minder dan één jaar mag maximaal 8,5% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. De gemeente mag de kasgeldlimiet maximaal 2 achtereenvolgende kwartalen overschrijden. De toezichthouder toetst hierop.

Per ultimo 2017 had gemeente Waalre geen kasgeldleningen en geen overschrijding van de kasgeldlimiet.

De omvang van de kasgeldlimiet in 2017 was als volgt:				
Bedragen (x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Begrotingstotaal	33.655	33.655	33.655	33.655
Toegestane kasgeldlimiet	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	2.861	2.861	2.861	2.861
Gemiddelde schuld met een looptijd < 1 jaar	0	0	0	0
Voldoen aan limiet?	ja	ja	ja	ja

Renterisico op vaste schuld: de renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de langere termijn weer. Hieronder vallen alle leningen met een rentetypische looptijd vanaf 1 jaar. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille, waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten in de administratie. In een jaar mogen de herfinancieringen als gevolg van aflossingen en de renteherzieningsmomenten gezamenlijk niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari 2017 bedragen.

De omvang van de renterisiconorm in 2017 is als volgt weer te geven:	
Bedragen (x € 1.000)	2017
Begrotingstotaal	33.655
Wettelijk percentage	20%
Renterisiconorm (1 * 2)	6.731
Renteherzieningen	29
Aflossingen	31
Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4 + 5)	60
Ruimte onder renterisiconorm	6.671

In 2017 heeft gemeente Waalre twee langlopende leningen aangetrokken met een looptijd van 35 jaar voor een totaalbedrag van € 7.200.000. De bedragen aan langlopende leningen waar de gemeente Waalre de komende jaren een renterisico over loopt, blijven ruimschoots binnen de renterisiconorm.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat gemeenten meer op hun geldstromen en de hoogte van schulden letten. We spreken van houdbare gemeentefinanciën als een gemeente ook bij economisch slecht weer genoeg geld overhoudt om aan de schuldverplichtingen te blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. De wet HOF biedt het kabinet de mogelijkheid decentrale overheden gezamenlijk te beboeten bij overschrijding van de zogenaamde "tekortnorm": het collectieve aandeel in het EMU saldo⁵ van de decentrale overheden. Voor 2017 heeft de Rijksoverheid geen normen vastgesteld.

Schatkistbankieren

Gemeenten en provincies waren in het verleden vrij om geld op een spaarrekening te zetten en financiële producten, zoals staatsobligaties te kopen. Geld dat bijvoorbeeld op een spaarbank staat, levert rente op. Sinds de invoering van het schatkistbankieren per 15 december 2013 moeten gemeenten, provincies en waterschappen hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Het drempelbedrag voor overtollige middelen is 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000. Het huidige rentepercentage dat hier tegenover staat is 0%, waardoor Waalre helaas dus geen rente ontvangt over haar huidige overtollige middelen. Zie ook de toelichting op de balans.

Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In de verordening zijn onder andere de algemene doelstellingen voor de financiering en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. Op 18 april 2017 is de financiële verordening gemeente Waalre vastgesteld.

⁵ Het EMU saldo is het verschil tussen in- en uitgaande kasstromen, waarbij aantrekken en aflossen van leningen niet wordt meegerekend.

Treasurystatuut

Het treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In het treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor de gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasury-activiteiten;
- planning- en controlcyclus;
- interne en externe controle.

18 oktober 2016 is door de Raad een nieuw treasurystatuut vastgesteld.

Uitgangspunten treasury-activiteiten

Voor de meerjarenramingen 2017-2020 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasury-activiteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.
- Op basis van de liquiditeitenbegroting wordt de financieringsbehoefte bepaald. De uitvoering van de financieringsbehoefte dient plaats te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving.

Financieringsbehoefte

In Waalre was in 2017 sprake van een financieringstekort door de aankoop van een Brede school in Aalst en de bouw van een nieuw gemeentehuis. In 2017 zijn daarvoor twee langlopende geldleningen met een looptijd van 35 jaar aangetrokken. In onderstaand overzicht zijn beide geldleningen weergegeven:

Leningnummer	Looptijd	Rentepercentage	Restantbedrag per 1-1-2017	Opgenomen/ontvangen bedrag in 2017	Rente 2017	Aflossing 2017	Restantbedrag per 31-12-2017
40.111.271	35 jaar	1,12% 10 jaar vast	€ 0	€ 3.600.000	€ 6.713	€ 7.005	€ 3.592.995
40.111.272	35 jaar	1,87 % 35 jaar vast	€ 0	€ 3.600.000	€ 22.383	€ 24.364	€ 3.575.636
Totaal			€ 0	€ 7.200.000	€ 29.096	€ 31.369	€ 7.168.631

Medio 2018 zal een financieringsbehoefte ontstaan voor een zonnepanelenproject binnen de gemeente Waalre. Hiervoor zal in april 2018 een lening van € 1.232.746 worden aangetrokken bij de provincie Noord-Brabant met een looptijd van 15 jaar en een rentepercentage van 1,13%.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Waar gaat de paragraaf over

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering na. Dit is van groot belang bij het kunnen uitoefenen van de controlerende taak van de raad. Dit lukt alleen met een betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Volgens de vastgestelde verordeningen legt het college verantwoording af over de bedrijfsvoering aan de raad. Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

Onderstaande indicatoren worden – zoals in de leeswijzer vermeld - voor het eerst berekend in deze Programmabegroting 2017. Er kunnen daarom nog moeilijk conclusies aan verbonden worden.

Beleidsindicatoren			Gemeente/ referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
1	Formatie	Het aantal fte per 1000 inwoners	Waalre	5,5 (93,3 fte)	5,4 (92,8 fte)	Eigen gegevens en Pers. monitor AO fonds gemeenten
			Vergelijkbare gemeenten	7,6	7,6	
2	Bezetting	Het aantal fte per 1000 inwoners	Waalre	4,9 (83,6 fte)	5 (85,7 fte)	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	
3	Apparaatskosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Waalre	€ 450	Niet beschikbaar	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	
4	% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	Waalre	12-15%	8,01%	Eigen gegevens en Pers. monitor AO fonds gemeenten
			Vergelijkbare gemeenten	15%	17%	
5	Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de begroting	Waalre	17,8 %	Niet beschikbaar	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	

Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken

- Een zelfstandige innovatieve netwerkgemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie die in contact staat met de samenleving en bijdraagt aan het versterken van de lokale democratie en dienstverlening aan de inwoners van Waalre.
- Een interne organisatiestructuur die flexibel, kwalitatief en toekomstbestendig is zodat effectief en efficiënt ingespeeld kan worden op ontwikkelingen in de samenleving bijvoorbeeld op het gebied van ICT, communicatie en financiën. Hierbij wordt het concept 'Het Nieuwe Samenwerken' gehanteerd.
- Een duurzaam financieel gezonde organisatie.
- Kwalitatief hoogwaardige en efficiënte werkprocessen die aansluiten bij de behoefte van de (interne en externe) klant.
- De gemeente Waalre werkt op steeds meer beleidsterreinen samen met andere gemeenten en partijen. Dat is goed voor de kwaliteit van de dienstverlening en voor de gemeentelijke financiën.
- Het versterken van de horizontale verantwoording voor de wettelijke taken die de gemeente in medebewind heeft.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Zorgen dat alle bedrijfsonderdelen werken volgens het principe 'Het Nieuwe Samenwerken', waarbij onderlinge afstemming en verbondenheid centraal staat. Het nieuwe samenwerken betreft de gehele organisatie (dit is verder uitgewerkt onder de thema's personeel, ICT, communicatie, juridische kwaliteitszorg en financiën).
- Inrichten van bedrijfsprocessen zodat deze functioneren als netwerkgemeente ondersteunen. Optimalisering en kwaliteitsverbetering conform planning voortzetten.
- Inrichten van de werkplekken zodat ontmoeten gefaciliteerd wordt en plaats en tijd ongebonden werken mogelijk wordt.
- Zorgen voor een open en benaderbare cultuur en het actief faciliteren van initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving.
- Horizontaal toezicht tussen raad en college wordt versterkt en het verticale toezicht (door Rijk of provincie) komt meer op afstand te staan.

Jaar 2017

- De Interne Controle en de kwaliteit van de processen is verder verbeterd door meer te sturen op risicovolle processen en het uitvoeren van periodieke interne controles. Daarnaast worden de verbeteracties genoemd in de managementletter van de accountant en de verbeterpunten uit de eigen interne controles planmatig uitgevoerd.
- De werkprocessen zijn efficiënt en doelmatig georganiseerd voor zover dit nodig is om het Zaakgericht Werken en Het Nieuwe Samenwerken mogelijk te maken.
- Het strategisch opleidingsplan (inclusief Management Development) dat in 2016 is opgesteld is uitgevoerd ter ondersteuning van het creëren en stimuleren van een open en benaderbare cultuur en het actief faciliteren van initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving.
- Het Horizontaal Toezicht is verder versterkt door het verder ontwikkelen van terugkerende beleidsindicatoren in de programmabegroting en jaarrekening.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De interne controles zijn periodiek uitgevoerd. De interne controle medewerkers hebben meer kennis van en grip op hun processen gekregen. Het belang van het continu verbeteren van processen wordt onderkend.
- De verbeteracties genoemd in de Managementletter (voor zover overgenomen) en de verbeterpunten uit de interne controles zijn planmatig uitgevoerd.
- De basis van het Zaakgericht Werken is ingevoerd. De inkomende post wordt grotendeels digitaal afgehandeld en nagenoeg alle processen zijn generiek ingericht, m.u.v. enkele specifieke processen (o.a. Melding Openbare Ruimte).
- Het kantoorconcept Het Nieuwe Samenwerken is vertaald in de kantoorinrichting van Het Huis van Waalre en het gebruik van de ruimtes en faciliteiten van het pand. Bovendien zijn er organisatie brede interactieve sessies geweest over het werken volgens dit kantoorconcept. Hierdoor is de overgang naar het nieuwe pand soepel verlopen.
- De uitgangspunten van de Kracht van Waalre zijn uitgewerkt in de nota Burgerparticipatie die begin 2018 is vastgesteld.
- Het strategisch opleidingsplan wordt opgenomen in het strategisch personeelsbeleid
- Een set van verplichte en facultatieve beleidsindicatoren is standaard in de programmabegroting en jaarrekening opgenomen.
-

Huisvesting

Wat willen we bereiken

Een duurzaam, toekomstbestendig, flexibel en multifunctioneel gemeentehuis waar samenwerken, dienstverlening, beleving, ontwikkeling en ontmoeten centraal staan. Het ontwerp is samen met alle stakeholders bedacht en wordt door de gebruikers gewaardeerd. We komen er graag en zijn er trots op.

Wat gaan we ervoor doen

Jaar 2017

- Het multifunctionele gemeentehuis is gebouwd en opgeleverd.
- De gemeentelijk organisatie is voorbereid op het nieuwe samenwerken.
- De inrichting en buitenruimte zijn gerealiseerd.

Jaar 2018

- De verhuizingen vinden plaats.
- De ingebruikname is voorzien eerste kwartaal 2018.
- Het gebouw wordt feestelijk geopend en er zal een open dag plaatsvinden.
- In de nazorgfase zullen bouwkundige onvolkomenheden worden opgelost.
- Het project wordt met een eindrapportage en evaluatie afgesloten.

Wat heeft het gekost

Het totale taakstellende krediet bedraagt €9,33 miljoen en wordt gedekt uit de verzekeringsgelden en de exploitatie (huur). Daarnaast zullen het beheer en onderhoud binnen de begroting worden geborgd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Het multifunctionele gemeentehuis is gebouwd en opgeleverd.
- De gemeentelijk organisatie is voorbereid op het nieuwe samenwerken.
- De inrichting en buitenruimte zijn gerealiseerd.

Personeel

Wat willen we bereiken

Personeel dat in staat is om uitvoering te geven aan de taken van de netwerkgemeente volgens het concept Het Nieuwe Samenwerken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

Resultaatgericht werken

- Werken met resultaat afspraken, die -afgeleid van de begroting- afgestemd en afgesproken worden met de medewerkers. Het management stuurt hier ook op.
- Resultaatafspraken onderdeel laten uitmaken van de gesprekken die het management met de medewerkers regelmatig voert. Naast afspraken over de gewenste resultaten, is ook aandacht voor de talenten, de ontwikkelbehoefte en opleidingswensen van de medewerker.
- De afspraken opnemen in de planning en control cyclus en proactief communiceren over de geplande resultaten. Bijstelling van de planning gebeurd pas na overleg met betrokkenen, het college en de raad.

Het Nieuwe Samenwerken

- Werken als innovatieve netwerkgemeente, gericht op samenwerking.
- Samenwerking zoeken om elkaar te versterken zowel intern, als met derden. Dit kan zijn om de continuïteit te waarborgen en/of de kwaliteit te verbeteren.
- Omvangrijke projecten (Transities) gezamenlijk met externe partijen uitvoeren.
- Voorbereidingen treffen om te anticiperen op de realisering van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis ten behoeve van het kantoorconcept 'Het Nieuwe Samenwerken: 'plaats- en tijdonafhankelijk werken'.
- Het Nieuwe Samenwerken is meer dan een kantoorconcept. Aandacht besteden aan afstemming en modernisering van het personeelsbeleid, de stijl van leidinggeven, het samenspel tussen manager en medewerkers, de inzet van talenten en het opleiden van management en medewerkers.

Flexibele schil

- De flexibele schil qua formatie/bezetting zodanig inzetten dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de inzet van arbeid bij piek- en dalmomenten.
- Onderzoeken of het vergroten van de mobiliteit in samenwerking met de regio een bijdrage levert aan de flexibele schil.
- Continu monitoren personeelsbudget en functiehuis, doorontwikkelen organisatie.

Personeelsbeleid

- Leiderschap bij managers ontwikkelen door het bieden van ondersteuning.

- Opleiding- en training organiseren om professionaliteit van medewerkers te vergroten, kennis op niveau te houden en ontwikkelingsmogelijkheden te vergroten.
- Arbobeleid actualiseren.
- Werkplekken voor mensen met een beperking realiseren.

Jaar 2017

- De kerncompetenties zijn opnieuw bekeken en vastgesteld. Hier wordt op gestuurd bij ontwikkeling van medewerkers en bij werving en selectie van nieuwe medewerkers.
- Er is gewerkt met een gesprekscyclus gericht op reflecteren, leren en ontwikkelen het bereiken van de beoogde resultaten. In de gesprekscyclus heeft het ontwikkelen van competenties, talenten, mobiliteit en samenwerking een prominente plaats gekregen. De managers zijn getraind om deze onderwerpen in de gesprekken op de juiste manier een plaats te geven.
- Er is gewerkt met een strategisch opleidingsplan dat aansluit bij de door de organisatie gestelde doelstellingen op het gebied van de innovatieve netwerkgemeente en het nieuwe samenwerken.
- Het in 2016 opgestelde Arbobeleid is geïmplementeerd. De aandachtspunten die uit de RIE (Risico Inventarisatie en evaluatie) in 2016 zijn gekomen, zijn daar waar mogelijk op de huidige locatie opgepakt en verbeterd of zijn meegenomen in het ontwerp van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis.
- De lokale rechtspositieregelingen zijn geactualiseerd en gemoderniseerd en aangepast aan de invoering van het nieuwe beloningshoofdstuk 3 in de CAR-UWO en de invoering van het individueel keuzebudget (ikb).

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De kerncompetenties zijn opnieuw bekeken en vastgesteld. Hier wordt op gestuurd bij ontwikkeling van medewerkers en bij werving en selectie van nieuwe medewerkers.
- Er is een gesprekscyclus vastgesteld en gericht op reflecteren, leren en ontwikkelen het bereiken van de beoogde resultaten. In de gesprekscyclus heeft het ontwikkelen van competenties, talenten, mobiliteit en samenwerking een prominente plaats gekregen. Vanaf 2018 wordt volgens deze systematiek gewerkt.
- Er is gewerkt met een strategisch opleidingsplan dat aansluit bij de door de organisatie gestelde doelstellingen op het gebied van de innovatieve netwerkgemeente en het nieuwe samenwerken.
- In verband met de verhuizing naar het nieuwe multifunctionele gemeentehuis wordt er in 2018 nieuw Arbobeleid geïmplementeerd. Tevens wordt op dit moment een RIE (Risico Inventarisatie en evaluatie) voor de nieuwe locatie opgesteld.
- De lokale rechtspositieregelingen zijn geactualiseerd en gemoderniseerd en aangepast aan de invoering van het nieuwe beloningshoofdstuk 3 in de CAR-UWO en de invoering van het individueel keuzebudget (ikb).
- E-HRM (Motion) is geïmplementeerd, waaronder de digitale verlofkaart, salarisstrook en volledig digitale verwerking van het individueel keuzebudget (ikb).
- De personeelsdossiers zijn volledig gedigitaliseerd.
- Plaatsing van een medewerker conform de Wet Banenafpraak (mensen met een beperking).

Salaris- en personeelskosten

Bij het opstellen van het totaal-overzicht van de salariskosten over 2017 hebben wij geconstateerd dat er een aantal posten op andere posten zijn geboekt dan eigenlijk had moeten. Deze posten hadden verwerkt moeten worden in de totale post salarissen. Dit is niet gebeurd en daardoor ontstaat er een voordeel op de post salarissen. Daar tegenover staat dat op andere posten een overschrijding optreedt.

Het gaat dan om de volgende items:

- * Doorberekening communicatiemedewerker aan projecten: de kosten voor de extra inzet van communicatie rondom oa "Het Huis van Waalre".
- * Materiële overhead/beloning en overwerk: extra overwerk i.v.m. verhuizing en project "Het Nieuwe SamenWerken".
- * Materiële overhead/voorziening personeel: kosten begeleiding en WW-verplichting bovenformatieven i.v.m. afronding traject buitendienst en kosten bovenformatieven Vergunning Toezicht & Handhaving
- * Bestuursorganen: pensioenvoorziening wethouders: de rekenrente voor de pensioenvoorziening (voormalig) wethouders was in 2017 aanzienlijk hoger dan de prognose.

Per saldo komt er, rekeninghoudende met de bovenstaande posten, een positief resultaat naar voren van € 34.000 op het totaal van de salaris- en personeelskosten 2017. De posten hebben overigens geen structureel effect voor volgende jaren.

Financiën, Planning & Control

Wat willen we bereiken

- Een financieel sluitende meerjarenbegroting is en blijft uitgangspunt.
- Adequate informatieverstrekking aan college en raad.
- Financieel gezond blijven en geen tekorten doorschuiven naar de toekomst.
- In control zijn en blijven, inzicht verschaffen in verplichtingen en risico's.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Verbeteren Planning en Control cyclus.
- Risico's beperken door intensiveren van risicomanagement.
- Financiële verordening(en) herzien.
- Organisatie inrichten op toename geldstromen i.v.m. decentralisaties van het rijk.
- Vergroten van het zelf controlerend vermogen van de organisatie.

Jaar 2017

- Financiële verordening art. 212 is geactualiseerd.
- Aanpassingen BBV (2016) zijn gemonitord en waar nodig bijgesteld in de rekening 2016 en begroting 2018, zoals:
  - De aanpassing om meer inzicht te krijgen in de bijdrage van verbonden partijen aan het beleid is verwerkt.
  - De gebruikte set van beleidsindicatoren is verder ontwikkeld.
- Informatieavonden voor de raad over P&C producten zijn georganiseerd.
- Het zelf controlerende vermogen van de organisatie is vergroot door het verder uitrollen van het in 2016 vastgestelde uitvoeringsprogramma interne controle en doorontwikkeling van de Horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Het verbeteren van de P&C cyclus (in de breedste zin) is een permanent streven. Er moeten duidelijke eenvoudige, actuele en transparante afspraken zijn over de P&C-cyclus. Doelstelling is een juiste, tijdige, relevante, betrouwbare en volledige informatievoorziening te waarborgen.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Financiële verordening art. 212 is geactualiseerd.
- Aanpassingen BBV (2016) zijn gemonitord en waar nodig bijgesteld in de rekening 2016 en begroting 2018, zoals:
  - De aanpassing om meer inzicht te krijgen in de bijdrage van verbonden partijen aan het beleid is verwerkt.
  - De gebruikte set van beleidsindicatoren is verder ontwikkeld.

Communicatie

Wat willen we bereiken

- De organisatie, het MT en het bestuur worden door communicatie ondersteund in het functioneren van Waalre als een netwerkgemeente. Team communicatie heeft hierin een adviserende en faciliterende rol.
- De (beleids)medewerkers / projectleiders en het bestuur van de netwerkgemeente Waalre werken omgevingsbewust en communicatief.
- De relatie tussen inwoners en bestuur en het imago van Waalre is door profilering versterkt.
- Team communicatie signaleert behoeften van inwoners, ondernemers en partners en zet deze uit binnen de organisatie, zodat dienstverlening en lokale democratie hierop kunnen aansluiten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Zorgen dat Waalre zichtbaar is als een transparante en betrouwbare gemeente door snelle en transparante communicatie, zowel bij positieve als negatieve onderwerpen. Informatie is begrijpelijk voor iedereen.
- Factor C borgen als methode om omgevingsbewust en communicatief te werken. De bedrijfsprocessen hierop inrichten en medewerkers trainen in deze methode.
- Social Media (in eerste instantie facebook en twitter) uitbreiden naar meer interactie en snelle en directe communicatie met onze doelgroepen. Daarnaast Social Media benutten voor monitoring van wat er in de samenleving leeft, voor het ophalen van behoeften m.b.t. dienstverlening en lokale democratie.

Jaar 2017

- Een extern communicatieplan is ontwikkeld voor de innovatieve netwerkgemeente Waalre. Dit plan is gericht op de verschillende doelgroepen: regionale samenwerkingspartners, inwoners, ondernemers en verenigingen. De basis van het externe communicatieplan is het profileren van onze gemeente gebaseerd op het visiedocument 'De Kracht van Waalre'.
- Social Media zijn verder uitgebreid voor meer interactie met onze doelgroepen, gebruikmakend van conclusies en aanbevelingen uit een imago-onderzoek. Social Media zijn geïncorporeerd in het extern communicatieplan.
- Een visiedocument over het team communicatie is opgesteld en vastgesteld. Daarin is beschreven hoe het team toekomst-proof gemaakt wordt. Hierin is beschreven wat de organisatie van team communicatie kan verwachten.
- Team communicatie heeft de kennis en vaardigheden op het gebied van Factor C, faciliteren van bijeenkomsten en Helder & Strategisch adviseren actueel gehouden bij de beleidsmedewerkers en projectleiders. Team communicatie heeft gefungeert als aanjager en gezorgd voor de borging van deze onderwerpen in de bedrijfsprocessen. Daarvoor zijn herhalingstrainingen en trainingen voor nieuwe medewerkers georganiseerd.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Team communicatie heeft een strategisch communicatieplan opgesteld, gebaseerd op de visie De Kracht van Waalre. Dit plan is vastgesteld door het college van B&W en als bijlage bijgevoegd bij het raadsvoorstel nota Burgerparticipatie. In dit plan zijn drie programmalijnen beschreven waaraan team communicatie de komende jaren uitvoering gaat geven:
  1. Het communicatiever maken van de organisatie
  2. Burgerparticipatie en interactie staan centraal;
  3. Profileren en versterken van de reputatie van Waalre
- Het uitbreiden en verbeteren van de interactie op Social Media wordt uitgevoerd binnen de programmalijn 3. Gericht op het versterken de online-reputatie van de gemeente Waalre.
- De visie op de toekomst van team communicatie maakt ook onderdeel uit van het strategisch communicatieplan. Door toevoeging van het strategisch communicatieplan aan de nota Burgerparticipatie en de invulling van de vacature senior adviseur communicatie & burgerparticipatie wordt hier nader invulling aan gegeven.

ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken

- Automatisering functioneert als ruggengraat van de organisatie.
- Een betrouwbare en flexibele architectuur en infrastructuur.
- Waarborgen adequaat ICT-beleid waarbij gemeente in regie blijft.
- Professionaliseren beheerorganisatie en zorgdragen voor een optimale samenwerking tussen de beheerorganisatie van Waalre en de IT-partner.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2017-2020

- Implementatie dienstverleningsconcept: klantgericht- en zaakgericht werken.

- Implementatie I-Nup bouwstenen, inmiddels opgevolgd door het DigiD-programma met de 4 clusters: Identificatie & Authenticatie, Dienstverlening, Gegevens en Interconnectiviteit.
- Overgang naar compleet digitaal archief en digitaal werken.
  - Implementatie van de juiste IT-infrastructuur op basis van een toekomstbestendige IT-architectuur.
- Transitie ICT naar "de cloud".
- Ondersteuning Ambitie Digitale Agenda 2020.

Jaar 2017

- De basis voor Zaakgericht Werken is gereed, de organisatie is opgeleid. De planning is om het nieuwe Midoffice systeem te werken.
- De aanbesteding van de ICT-infrastructuur en het ICT-beheer is in samenwerking met Veldhoven uitgevoerd. Het contract is getekend en de overgang naar nieuwe de ICT-omgeving is gerealiseerd.
- Aansluiting op de landelijke voorziening als bronhouder van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is reeds in 2016 gerealiseerd en fase 2 BGT is in 2017 gestart.
- De voorbereidende werkzaamheden op het gebied van ICT in relatie tot het nieuwe multifunctionele gemeentehuis zijn gerealiseerd.
- Het project Bewustwording Informatiebeveiliging is uitgevoerd en is als reguliere activiteit bij de organisatie ondergebracht.
- Het Project Operationalisering en Borging Informatiebeveiliging is gestart.
- Er is gestart met de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet.
- De WOZ-beschikkingen zijn ook digitaal via Mijn Overheid/Berichtenbox aan inwoners aangeboden.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- De aanschaf en basis-implementatie van het zaakstelsel is gerealiseerd.
  - Er wordt gemeente breed op dezelfde digitale manier gewerkt met betrekking tot poststromen, behandeling van aanvragen, het maken van terugbelverzoeken, dossieropbouw en archivering;
  - De digitale basis is gelegd voor de doorontwikkeling van de (digitale) dienstverlening;
  - De hele organisatie is bekend met het gebruik van het zaakstelsel en begrijpt waarom we zaakgericht werken;
  - Er is in 2017 een plan van aanpak voor de doorontwikkeling van zaakgericht werken opgesteld waarmee in 2018 zal worden gestart.
- De overgang naar de nieuwe ICT-omgeving is gerealiseerd: de servers zijn gemigreerd van het datacenter in Tilburg naar het datacenter in Amsterdam, we zijn gemigreerd naar de Windows 10-werkplek, gemeente Veldhoven heeft de (m.n. eerstelijns) beheertaken op zich genomen en Ictivity draagt zorg voor het overige beheer van de servers en het netwerk.
- BGT: het systeem is verder geoptimaliseerd. Tevens is het BOR-systeem (Beheer Openbare Ruimte) vervangen en maakt het nieuwe systeem gebruik van de BGT.
- Gemeente Waalre is overgegaan naar een nieuw registratiesysteem tbv de WKPb (Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen).
- Alle ICT-voorzieningen ten behoeve van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis: de dataverbindingen, WIFI, werkplekken en telefonie, zijn

gerealiseerd. De ICT-functionaliteiten van 't Hazzo zijn geïntegreerd in de ICT-omgeving van de gemeente.

- De WOZ-beschikkingen zijn ook digitaal via Mijn Overheid/Berichtenbox aangeboden aan de inwoners die aangesloten zijn op de Berichtenbox.

Informatieveiligheid

Wat willen we bereiken

- Het vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid (IB-beleid) is het kader voor passende technische en organisatorische maatregelen om gemeentelijke informatie te beschermen en te waarborgen, dat de gemeente voldoet aan relevante wet en regelgeving. Gemeente Waalre streeft er naar om 'in control' te zijn en daarover op professionele wijze verantwoording af te leggen.
- In control betekent in dit verband dat de gemeente weet welke maatregelen genomen zijn en dat er een planning is van de maatregelen die nog niet genomen zijn en als laatste dat dit geheel verankerd is in de PDCA-cyclus.
- Het doel van informatieveiligheid is het behoud van:
  - Beschikbaarheid / continuïteit (voorkomen van uitval van systemen);
  - Integriteit / betrouwbaarheid (gegevens zijn juist, actueel en volledig);
  - Vertrouwelijkheid / exclusiviteit (onbevoegden kunnen geen kennis nemen van gegevens die niet voor hen bestemd zijn); en
  - Controleerbaarheid.

Wat is gerealiseerd in 2017:

- Waalre beschikt over een vastgesteld informatieveiligheidsbeleid. Het informatiebeveiligingsplan 2016 is verder tot uitvoering gebracht.
- De beveiligingsorganisatie bestaande uit verschillende beveiligingsbeheerders en een Chief Information Security Officer (CISO) is vastgesteld en aangesteld.
- Er is een keuze gemaakt voor een Information Security management system waarin de bevindingen van de GAP en impact-analyse zijn opgenomen. Dit zodat de organisatie aan de slag kon met het implementeren van juiste en werkbare beveiligingsmaatregelen (organisatie, processen en techniek).
- Er is een start gemaakt met een bewustwordingscampagne om de organisatie bewust te maken op het gebied van informatieveiligheid.
- Half 2017 is de ENSIA (eenduidige normatiek single information audit), verantwoording informatieveiligheid, uitgerold. Alle gemeenten dienen deze te implementeren.
- In oktober is de CISO bij gemeente Waalre vertrokken. De acties m.b.t. Informatieveiligheid zijn toen op een laag pitje komen te staan. De noodzakelijke acties voor de ENSIA zijn opgepakt deels door de organisatie zelf en deels door de inhuur van een tijdelijke CISO. In 2018 is de CISO functie definitief ingevuld door een vaste medewerkster.

Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken

- Verbeteren juridische kwaliteit van de bedrijfsvoering;
- Inspelen op ontwikkelingen;
- Verminderen aantallen bezwaar en beroepsprocedures.

Wat gaan we ervoor doen

<i>Doelstelling</i>	Er is aandacht besteed aan de juridische control taak.
<i>Realisatie</i>	Het organisatie brede juridische overleg is geëvalueerd. Het bereik om juridische ontwikkelingen te communiceren is te beperkt. In 2018 zal gekeken worden naar andere manieren om de organisatie te informeren en ondersteunen.

<i>Doelstelling</i>	Interne controle op de juridische rechtmatigheid (o.a. privacywetgeving)
<i>Realisatie</i>	<p>Er zijn 10 meldingen gedaan, waarvan van 7 is beoordeeld dat het een datalek betreft. Er zijn dan ook 7 datalekken gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens in 2017, waarvan een aantal met grote impact. Het protocol omgaan met datalekken en de start met het opstellen van een privacyregisters heeft medewerkers bewuster gemaakt van de privacyregelgeving. De manager Bedrijfsvoering is in 2017 gestart met het verder uitrollen van de nieuwe AVG taken, waaronder het positioneren van de Functionaris Gegevensbescherming.</p> <p>Er is in 2017 daarnaast sprake van een toename aan bezwaarschriften, informatieverzoeken en aansprakelijkstellingen.</p> <p>De aansprakelijkstellingen hebben voor een deel te maken met achterstallig onderhoud aan voet- en fietspaden. De actielijst van de te herstellen voet- en fietspaden is vele malen groter dan het jaarlijks beschikbare budget. Voor 2018 en verder heeft de raad besloten om extra te investeren in de openbare ruimte om achterstallig onderhoud structureel aan te pakken. Daarnaast hebben de aansprakelijkstellingen voor een deel te maken met schades ontstaan tijdens werkzaamheden. Dat laatste is te verklaren, nu er een aantal grotere projecten worden uitgevoerd.</p> <p>De toename in WOB-verzoeken heeft in 2017 te maken met een verzoeker, die een elftal verzoeken heeft gedaan. Was dat niet het geval geweest dan is een verdere afname zichtbaar als gevolg van het feit dat de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen sinds oktober 2016 niet langer van toepassing is op de Wob.</p> <p>Daar waar Wob-verzoeken zijn afgewezen, buiten behandeling zijn gesteld of de Wob niet van toepassing is zijn de vragen als service toch zo goed mogelijk beantwoord.</p>

overzicht procedures		2014	2015	2016	2017
Bezwaarschriften	aantal totaal	59	88	22	36
	aantal gegrond		2	1	2
	aantal nog niet beslist in januari 2017 (opgenomen vanaf 2017)				12
Informatie-verzoeken (wob, who en wbp)	aantal totaal	50	29	17	22
Aansprakelijkstellingen	aantal toegewezen	29	14	10	18
	aantal nog niet beslist				
Klachten	aantal totaal	4	14	13	13
	aantal nog niet beslist in januari 2017 (opgenomen vanaf 2017)				2
Totaal aantal klachten, Wob-verzoeken en	aansprakelijkstellingen, bezwaarschriften	142	145	62	89

Paragraaf F verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien Waalre risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als Waalre aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Waalre zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Visie op de verbonden partijen

In de toekomstvisie De Kracht van Waalre heeft het gemeentebestuur van Waalre uitgesproken zich via twee sporen verder te ontwikkelen: Via het spoor van burgerparticipatie en via het spoor van regionale samenwerking. Hierover is het volgende opgenomen: "Wij werken intensief en effectief samen in de regio op thema's die de lokale gemeenschap overschrijden. We zijn een betrokken en betrouwbare partner voor medeoverheden en andere regionale partners. Wij leveren overtuigende meerwaarde voor de regio door een kwalitatief hoogstaande woonomgeving te bieden die aantrekkelijk is voor hooggekwalificeerd (inter-)nationaal talent in onder meer de hightech sector, waardoor onze regio concurrerend blijft ten opzichte van andere regio's die dergelijk talent willen aantrekken".

De evaluaties die in de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven hebben plaatsgevonden hebben invloed op hoe de samenwerking zich de komende tijd gaat ontwikkelen. Het Stedelijk Gebied heeft inmiddels een nieuwe Samenwerkingsagenda vastgesteld en een convenant dat de wijze van samenwerken regelt. De MRE heeft recent een Ambitiedocument vastgesteld, dat de basis vormt voor de Update Metropoolregio Eindhoven.

De verbonden partijen van Waalre

Waalre heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. De gemeente geeft als het ware de verbonden partijen opdracht. Waalre houdt beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen. Er zijn drie soorten verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Allereerst wordt hierna kort toegelicht wat het onderscheid tussen deze drie soorten verbonden partijen is en welke verbonden partijen Waalre kent. Vervolgens wordt per verbonden partij toegelicht wat het doel van de verbonden partij, hoe Waalre participeert en waar van toepassing wat de financiële situatie van de verbonden partij is en welke risico's Waalre eventueel loopt. Voor de financiële situatie van de verbonden partij wordt uitgegaan van de jaarrekening 2016. Onderaan deze paragraaf volgt tot slot een beknopt overzicht van de baten en lasten in 2017 gemoeid met de verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft een overeenkomst met partijen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en betaalt mee.

Verbonden partijen beschikken over reserves om risico's op te kunnen vangen. Het risico van gemeenschappelijke regelingen bestaat uit het deel dat de gemeente verhoudingsgewijs inneemt in het eventuele liquidatiesaldo van een samenwerkingsverband. Door de afvaardiging in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband behoudt Waalre invloed en nemen financiële risico's af. De jaarverslagen van de verbonden partijen komen na beoordeling door het college in de raad.

Het is wenselijk binnen gemeenschappelijke regelingen zoveel mogelijk dezelfde kaders af te spreken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier een notitie over voorbereid. Het betreft indexerings-uitgangspunten en bestuurlijke planning. Een verdere harmonisering wordt nagestreefd, zoals op het gebied van tussentijdse rapportages, nota reserves en voorzieningen en de nota risicomanagement.

Waalre is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- A. Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven
- B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven
- C. GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen te Veldhoven
- F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON) te Eindhoven
- G. PlusTeam te Geldrop

Deelnemingen

De gemeente heeft aandelen en stemt zelf in de aandeelhoudersvergadering.

Voor Waalre betreft dit:

- a. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Samenwerkingsverbanden

De gemeente werkt samen in andere constructies dan een deelneming of een gemeenschappelijke regeling. Bijvoorbeeld als lid van een stichting, of op basis van een convenant. De gemeentelijke bijdrage is verschillend. De bijdrage varieert van de inzet van uren voor bestuursondersteuning tot kosten van een lidmaatschap of kosten voor afname van diensten.

Waalre neemt deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:

- I. Samenwerking Gemeente Eindhoven Werk en Inkomen
- II. Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven
- III. Convenant Veldhoven
- IV. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot
- V. Convenant Stedelijk Gebied te Eindhoven
- VI. Dommelvallei+ te Mierlo
- VII. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven
- VIII. Veiligheidshuis te Eindhoven

A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De Metropoolregio Eindhoven is vanuit het SRE doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie. Een samenwerkingsverband dat regionale vraagstukken op het gebied van economie, infrastructuur en ruimte behartigt, alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt.

Op dit moment vindt een evaluatie plaats van de Metropoolregio Eindhoven. Het is mogelijk dat dit tot aanpassingen in de werkwijze en/of de agenda zal leiden.

Bestuurlijke en financiële participatie

De formele besluitvorming in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling ligt bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, waarin de gemeente Waalre door de burgemeester wordt vertegenwoordigd. Via de Raadstafel 21, een adviesorgaan waar raadsleden van alle deelnemende gemeenten zitting hebben, kunnen gemeenteraden uit de regio meer invloed uitoefenen dan voorheen. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van het inwonertal. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

De benodigde weerstandscapaciteit heeft een directe relatie met de activiteiten van de organisatie Metropoolregio Eindhoven. In 2019 zijn de uitvoerende projecttaken van het oude SRE volledig afgebouwd en resten alleen de nog werkzaamheden vanuit de nieuwe netwerkorganisatie, het Regionaal Historisch Centrum en voor (het landgoed) Gulbergen. De risico's van Gulbergen worden afgedekt door de voorziening Gulbergen. De risico's die voortvloeien uit de andere reguliere werkzaamheden worden afgedekt door de Algemene reserves. De Metropoolregio Eindhoven kent als gevolg van de transformatie aanzienlijke frictiekosten. De opdracht is om deze in het tijdvak tot 2020 volledig af te bouwen. Voor de afbouw zijn de risico's voor het overgrote deel afgedekt door de vorming van voorziening Reorganisatie SRE (besluit Regioraad juni 2013). Bij het bepalen van de hoogte van de voorziening wordt uitgegaan van een jaarlijkse afbouw van 20 procent. Als deze afbouw niet wordt gerealiseerd, ontstaat een tekort in de voorziening en zal een aanvullende storting nodig zijn. De voorziening wordt jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening in samenspraak met de accountant beoordeeld op toereikendheid. De gemeenteraad heeft in haar zienswijze op de begroting 2019 zorg uitgesproken over de solvabiliteitsratio en heeft gevraagd om maatregelen.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen Vermogen	€ 5.106.000	€ 4.037.912
Vreemd Vermogen	€ 22.401.000	€20.344.823
Resultaat	€ 711.000	€ 388.648.

B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) vervult namens de provincie en de gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant publieke taken met als doel een kwalitatief hoogstaande publieke leefomgeving: een openbare ruimte die vrij is van hinder en gevaar.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van ODZOB wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 1.577.000	€ 1.577.000
Vreemd vermogen	€ 8.443.000	€ 5.055.000
Resultaat boekjaar	0	0

C. Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Doel van deze regeling is de behartiging van belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gezondheid(szorg).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het beschikbare weerstandsvermogen van de GGD is erg laag in verhouding tot de benodigde weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken. Het risico bestaat dat van gemeenten een extra bijdrage gevraagd gaat worden, indien risico's zich daadwerkelijk voordoen. Indien alle risico's zich in één jaar zouden voordoen betreft dit ca. 7 % van de huidige gemeentelijke bijdrage.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 3.037.000	€ 2.753.000
Vreemd vermogen	€ 13.903.000	€ 11.985.000
Resultaat boekjaar	€ 293.000	€ 70.000

D. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Doel van deze gemeenschappelijke regeling is dat de Veiligheidsregio de belangen behartigt van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg;
- Ambulancezorg;
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

In 2017 zijn de loonkosten (als gevolg van coa verhoging, pensioenpremie stijging en IKB) hoger dan primair begroot en ook hoger dan gecompenseerd via de gemeentelijke bijdragen. Deze ontwikkeling zet zich voort in 2018 en 2019. In 2017 en 2018 wordt het structurele tekort met incidentele middelen gedekt. Als onderdeel van de Kadernota 2019 wordt hiervoor een oplossing gezocht door het bestuur.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 9.172.324	€ 7.561.112
Vreemd vermogen	€ 21.997.539	€ 44.767.394
Resultaat boekjaar	€2.412.471	€ 951.982

E. Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Samen met negen andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijke en participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Er bestaat geen financiële verbondenheid. Waalre loopt geen financieel risico.

F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)

Doel van deze regeling is het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de deelnemende gemeenten (Eindhoven, Veldhoven, Valkenwaard, Heeze-Leende en Waalre). De deelnemende gemeenten dragen Ergon op de Wsw integraal voor hen uit te voeren aan de hand van een door Ergon opgesteld Strategisch Plan.

Bestuurlijke en financiële participatie

Waalre is vertegenwoordigd in het bestuur door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). De bijdrage van deelnemende gemeenten is voornamelijk gebaseerd op de omvang van de opdracht vanuit de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er bestaat een risico betreffende de omvorming van Sw-bedrijven in het kader van de Participatiewet. Wanneer Ergon verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van Ergon, wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 9.620.000	€ 10.335.000
Vreemd vermogen	€ 6.280.000	€ 6.197.000
Resultaat boekjaar	€ 903.000	€ 907.000

G. PlusTeam

Op 1 januari 2015 is het PlusTeam van start gegaan. Een Gemeenschappelijke Regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) die samen met Geldrop-Mierlo is afgesloten om alle inwoners van Waalre en Geldrop-Mierlo op een adequate wijze te kunnen ondersteunen in het gehele brede maatschappelijke veld. Dit op basis van de visienota "Persoonlijk en Dichtbij" en het basismodel CMD/PT model. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals, die ingezet worden als de hulpvraag dusdanig complex is dat deze het CMD ontstijgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

Met de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling in 2016 is de bestuurlijke vertegenwoordiging gewijzigd. In het Algemeen Bestuur hebben drie collegeleden zitting waaronder de burgemeester, in het Dagelijks Bestuur twee collegeleden, waarvan één als (vice-)voorzitter. De afspraak over de financiële bijdrage voor het PlusTeam is dat Geldrop-Mierlo 70% van de loonsom draagt en Waalre 30%. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf. In 2018 is op basis van de jaarrekening van het Plus Team een andere verdeelsleutel overeengekomen (75% voor Geldrop-Mierlo en 25% voor Waalre).

Risico

Omdat het PlusTeam geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de ge-

meenten opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 37.500.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat boekjaar	€ 182.000	€ 40.147
Aandeel Waalre	€ 55.000	€ 12.044

Deelnemingen

a. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Aandeel

De gemeente Waalre heeft een financieel belang in de BNG middels 6.318 aandelen die zij bezit met een nominale waarde per aandeel van € 2,50. Over het jaar 2017 is een nettowinst van EUR 393 miljoen beschikbaar voor uitkering van dividend en toevoeging aan reserves. Het dividendpercentage is verhoogd van 25% naar 37,5%. Het dividend over 2017 bedraagt € 2,53 per aandeel van nominaal €2,50 (2016: EUR 1,64 per aandeel). Dat is voor Waalre in totaal € 15.795,-.

Bestuurlijke participatie

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Risico

Het risico is enerzijds de waardevermindering van deze aandelen. Anderzijds wordt de jaarlijkse dividenduitkering structureel als opbrengst geraamd. Deze raming baseert men op eerder ontvangen uitkeringen en aangekondigde beleidsontwikkelingen. Een lager dividend houdt dus een risico in. Het gaat voor Waalre echter om te lage bedragen om te spreken van een reëel financieel risico.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	01-01-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 4.486.000	€ 4.953.000
Vreemd vermogen	€ 149.483.000	€ 135.041.000
Dividend Waalre	€ 10.362	€ 15.795

I. Samenwerking Gemeente Eindhoven Werk en Inkomen

Per 1 juni 2012 was de uitvoering op het gebied van Werk en Inkomen ondergebracht bij de gemeente Eindhoven op het Werkplein Mercado. Deze samenwerking heeft tot 1 januari 2018 geduurd. De uitvoering is per die datum overgenomen door de gemeente Veldhoven.

Financiële bijdrage

Waalre droeg bij aan de kosten voor de uitvoering van de taken. In 2017 bedroeg dit voor Waalre € 420.470.

Risico

De uitvoering van bovenstaande betreft open einde regelingen. De hoogte van de uitkering vanuit het rijk voor de Participatiewet (zogenaamde BUIG-gelden) wordt gebaseerd op het aantal uitkeringen dat de gemeente twee jaar voor het begrotingsjaar moest uitkeren. Indien minder uitkeringen door de gemeente hoeven te worden uitgekeerd in het begrotingsjaar, betekent dit een voordeel voor de gemeente. Indien meer uitkeringen door de gemeente worden uitgekeerd, betekent dit een nadeel voor de gemeente. Waalre loopt hierdoor financieel risico. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget van de Participatiewet. Ze kunnen de compensatie aanvragen als het tekort groter is dan 5%. Daarbij geldt een getrapte opbouw: is het tekort tussen 5% en 10%, dan is de compensatie de helft. Boven de 10% wordt alles volledig gecompenseerd. De verwachting is dat het resterende financiële risico voor Waalre kan worden opgevangen binnen de begroting.

II. Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven

Per 1 juni 2012 waren taken op het terrein van Werk en Inkomen ondergebracht bij de gemeente Eindhoven op het Werkplein Mercado. Vanaf 1 januari 2018 zijn deze taken ondergebracht bij de gemeente Veldhoven. Samenwerking met Veldhoven sluit beter aan bij onze toekomstvisie en Veldhoven is een meer gelijkwaardige en natuurlijke partner voor Waalre. De visie van "persoonlijk en dichtbij" kan door de samenwerking met Veldhoven, lokaal binnen het CMD, beter worden ingericht. Verder past de schaal van Veldhoven beter bij die van Waalre. Hierdoor wordt er een meer betrokken samenwerking verwacht welke leidt tot een goede en op maat geleverde dienstverlening aan onze inwoners.

Financiële bijdrage

De gemeente Veldhoven wordt een bedrag per persoon betaald, net als aan Eindhoven. Voor 2018 betekent dit een bijdrage van € 409.444,-

In een Samenwerkingsovereenkomst is afgesproken dat de gemeente Veldhoven alle uitvoeringshandelingen en –besluiten krachtens de onderstaande regelingen uitvoert:

- Participatiewet
- Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Risico

Het risico is ongewijzigd ten opzichte van samenwerking Werk en inkomen met Eindhoven.

III. Convenant Veldhoven

De afgelopen periode is op diverse terreinen de samenwerking met de gemeente Veldhoven gezocht en gevonden. Het betreft onder andere toezicht en handhaving, rampenbestrijding, ICT, website. Beide gemeenten zien hierin een kans om elkaar verder te versterken. Deze samenwerking is in november 2016 (in een heel lichte vorm) geformaliseerd middels een convenant.

Financiële bijdrage

De afspraak in het convenant is dat indien de samenwerking tot gevolg heeft dat er onderling of naar derden verplichtingen worden aangegaan, dat hierover nadere afspraken gemaakt worden waartoe in beide colleges wordt besloten. Afhankelijk van de mate van samenwerking en daarmee samenhangende kosten/risico's wordt hierbij een (juridische) vorm gekozen, bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst. Dit is gebeurd op het gebied van werk en Inkomen. De kosten en risico's worden daarmee per samenwerkingsthema vastgesteld.

IV. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Bizob is ons regionale inkoopbureau. Om de inrichting meer toekomstbestendig te maken zijn op 1 januari 2017 de Statuten gewijzigd. De doelstelling en de governance zijn gewijzigd. De doelstelling is: "Het behalen van voordelen voor de Aangeslotenen onder meer op financieel, kwalitatief, en procesmatig gebied, onder andere door het in stand houden van een inkoopbureau en voorts door het verrichten van al hetgeen met een en ander direct of indirect verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord"

De kaders voor het inkopen van goederen, diensten en werken zijn vastgelegd in ons inkoopbeleid.

Bestuurlijke en financiële participatie

Voorheen was de gemeente Waalre in het bestuur vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris en door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Op basis van de gewijzigde Statuten vertegenwoordigt onze portefeuillehouder financiën vanaf 1 januari 2017 niet alleen Waalre in het stichtingsbestuur, maar is hij gekozen om de gemeenten in het cluster Dommelvallei+ te vertegenwoordigen (Heeze-Leende, Cranendonck, Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel). Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het financiële risico voor de deelnemende gemeenten aan de stichting bestaat hoofdzakelijk uit de personeelslasten van de concerninkopers. Het risico voor de stichting is eveneens beperkt, doordat de gemeenten minimaal vier jaar capaciteit inkopen, de personele capaciteit bij vermindering van het aantal uren ingeperkt kan worden en de vaste kosten relatief laag zijn. Resultaten komen ten goede aan de aangesloten gemeenten. De hoogte van het bedrag per gemeente wordt via de verdeelsleutel van afgenomen dagdelen bepaald.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 645.523	€ 666.145
Vreemd vermogen	€ 513.495	€ 575.175
Resultaat boekjaar	€ 177.764	€ 297.590

V. Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven

Het recent vastgestelde convenant vormt de basis voor een intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Partners zijn: Eindhoven, Helmond, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Best, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Het Stedelijk Gebied heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport 2020 en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, middels hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd, wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijke en financiële participatie

Een evaluatie van het Stedelijk Gebied heeft in 2017 plaatsgevonden. Deze heeft de basis gevormd voor een nieuwe Samenwerkingsagenda en een nieuw convenant. Het convenant omvat afspraken tussen gemeentebesturen over de afstemming en uitvoering van de uitoefening van ieders toekomstige publiekrechtelijke bevoegdheden. Het convenant heeft een looptijd van 2018 tot 2025. Er is een Bestuurlijk Platform bestaande uit één collegelid per deelnemende gemeente. Daarnaast zijn er portefeuillehouder-overleggen tussen portefeuillehouders uit de gemeenten voor de thema's Ruimte, Wonen, Werken en Voorzieningen & Evenementen

Risico

Er werkt een secretariaat voor en in opdracht van het collectief van samenwerkende partners. De gemeenten zijn op basis van inwoneraantal gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering. Er wordt verantwoording afgelegd aan het Bestuurlijk Platform Stedelijk Gebied Eindhoven en er wordt geen afzonderlijke jaarrekening opgesteld. In de huidige structuur is geen sprake van langlopende verplichtingen, eigen of vreemd vermogen. Het financiële risico voor Waalre is daarmee zeer beperkt.

VI. Dommelvallei+

De gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre (Dommelvallei+) werken samen in het kader van de transitie Awbz, Jeugdzorg en de veranderingen binnen het sociale domein. Waalre levert hiervoor de projectleider. Dommelvallei+ werkt hierbij samen met de 21 gemeenten uit het voormalige SRE-gebied.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk opdrachtgever) door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Formeel is er voor Waalre geen sprake van een verbonden partij. Waalre neemt slechts diensten af van de Dommelvallei tegen betaling.

Risico

Door de samenwerking te zoeken worden de risico's verkleind die onvermijdelijk met de transities binnen het sociaal domein samenhangen, omdat hier sprake is van open einde regelingen. Er wordt bijvoorbeeld gezamenlijk ingekocht. Voor het opvangen van financiële risico's binnen het sociaal domein bestaat een algemene reserve sociaal domein.

VII. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Het RIEC beoogt een verdere ontwikkeling van de regionale samenwerking naar een structurele bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde misdaad in de regio.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

VIII. Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis richt zich op ketensamenwerking binnen thema's relationeel geweld, jeugd, nazorg ex-gedetineerden en veelplegers. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Indien nodig neemt het Veiligheidshuis tijdelijk de regie. Het Veiligheidshuis kan ook aansluiten bij een lokaal casuoverleg. Ze denken mee, coördineren en kunnen informatie opvragen die men lokaal niet heeft.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

Overzicht baten en lasten 2017		
Overzicht verbonden partijen gemeente Waalre 2017:	Lasten	Baten
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	€ 230.525	
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 62.280	
GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven	€ 295.650	
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	€ 679.064	
Regionaal samenwerkingsverband openbaar onderwijs De Kempen	N.v.t.	
Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON)	€ 1.188.985	
Plus Team	€ 532.587	
BNG	€ -	€ 10.362
Samenwerkingsverband Werk & Inkomen Eindhoven	€ 418.292	
Samenwerkingsverband Werk & Inkomen Veldhoven	€ -	
Convenant Veldhoven	<i>Projectafhankelijk</i>	
Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	€ 108.583	
Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven	<i>Projectafhankelijk</i>	
Dommelvallei+	<i>Dienstaafhankelijk</i>	
Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)	€ 8.840	
Veiligheidshuis	€ 4.064	

Paragraaf G Grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Visie en beleid

Nota Grondbeleid

In 2010 is de Nota Grondbeleid door uw raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid'. De gemeente voert faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de marktpartij(en) een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen. De gemeente hanteert met betrekking tot gronduitgifte marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode. In de tweede helft van 2018 zal een herziene nota Grondbeleid worden voorgelegd ter besluitvorming.

Nota Kostenverhaal

In november 2014 heeft uw raad de volgende beleidsnota's vastgesteld: Nota Kostenverhaal, beleidsnota Rood-met-groen en de beleidsnotitie Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium. Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in december 2015 zijn daarbij de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- *Fonds Sociale Woningbouw*
- *Regio fonds (fonds Ruimtelijke Ontwikkelingen)*
- *Lokaal fonds (fonds Bovenwijkse Voorzieningen)*
- *Fonds Landschappelijke kwaliteit (ihkv kwaliteitstoelage natuur)*

In genoemde beleidsnota's zijn tarieven opgenomen die worden gevraagd bij zowel particuliere als gemeentelijke bouwplannen. Het kostenverhaal bij particuliere plannen vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke/anterieure overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. In 2018 zal de beleidsnota Kostenverhaal worden geactualiseerd en ter vaststelling worden aangeboden. In de actuele nota zullen dan gewijzigde tarieven zijn bepaald, zullen de effecten van nieuwe regelgeving uit 2015 en 2016 zijn verwerkt en wordt inzage gegeven in de ontwikkelingen van de wetgeving waarin de wijze van omgaan met kostenverhaal is vastgelegd.

Pachtbeleid

In september 2017 is het nieuwe pachtbeleid door de raad vastgesteld. Dit zal vanaf 1-1-2018 worden geïmplementeerd. Het beleid is voornamelijk geactualiseerd vanwege gewijzigde wet- en regelgeving.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

In 2013 is door uw raad de Woonvisie vastgesteld, met daarin opgenomen een woningbouwprogramma. Het daarin opgenomen gewenste woningbouwprogramma was gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld. In het Stedelijk Gebied zijn nieuwe afspraken gemaakt hoe om wordt gegaan met de provinciale prognoses als toetsingskader voor woningbouwplannen. Uitgangspunt is dat de berekende behoefte per gemeente ('lokale vraag') vooral op inbreidingslocaties wordt ingevuld. Daarnaast is er nog een bovenlokale of 'regionale vraag', die invulling moeten krijgen in daartoe in het Stedelijk Gebied aangewezen majeure projecten. De locaties Waalre-noord en Ekenrooi-zuid zijn aangeduid als majeure projecten en zullen dus ontwikkeld moeten worden voor de 'regionale vraag'. Dit zijn nieuwe afspraken, die afwijken van de aannamen in de Woonvisie. Het daarin opgenomen kwantitatief programma is dus niet meer leidend. De nieuwe provinciale prognose van de woningbehoefte geeft voor de 'lokale vraag' in Waalre een groei van circa 550 woningen in de komende 10 jaar. Hierna daalt de woningbehoefte snel tot nog slechts 10 woningen per jaar en na 2035 zou er geen groei meer zijn van de woningbehoefte.

De kwalitatieve kaders voor woningbouw zoals opgenomen in de Woonvisie zijn voor de 'lokale vraag' nog wel van toepassing.

In 2018 zal een 'visie op goed Wonen' worden opgesteld, die naar verwachting eind 2018 ter vaststelling zal worden aangeboden.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties, die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Daarnaast wordt een deel ook gerealiseerd door particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2018-2025 is opgenomen in de tabel.

jaar van oplevering	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Gemeente projecten	41	71	42	30	0	0	0	0	184
Particuliere projecten (groot)	89	93	116	99	94	0	0	0	491
Particuliere projecten (klein)	4	18	34	22	10	10	10	10	118
Projecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	0	60	60	60	50	230
Totaal	134	182	192	151	164	70	70	60	1023
Percentage	13%	18%	19%	15%	16%	7%	7%	6%	100%

Voor de korte termijn (5 jaar) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op grond van de gemeente als particuliere ontwikkelingen. Voor de langere termijn zullen nog extra locaties in ontwikkeling moeten worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, zowel op inbreidings- als uitbreidingslocaties. Kwalitatief blijken de locaties goed aan te sluiten bij de vraag van de consument. Het is merkbaar dat de woningmarkt weer aantrekt: aantal transacties stijgen en de verkoopprijzen stijgen weer.

Bouwgronden in exploitatie

Actieve en nieuwe grondexploitaties

In het begrotingsjaar 2017 waren vier grondexploitaties actief. In januari en februari 2018 zijn respectievelijk de grondexploitatie De Bleek 1 en grondexploitatie Trolliuslaan en omgeving nieuw geopend en vastgesteld door de raad. Later in 2018 zal een nieuwe

grondexploitatie Gezondheidscentrum Hoeveland worden opgesteld en ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. De gemeente is nog in de initiatief- en haalbaarheidsfase voor de herontwikkelingen in centrum Aalst, Den Hof. In 2018 zal nader onderzocht worden of, en zo ja, voor welk projectgebied van centrum Den Hof een grondexploitatie moet worden geopend.

Rente- en inflatieparameters in grondexploitatie

Voor de berekening van grondexploitatie-resultaten wordt met de volgende parameters gerekend:

Parameters grondexploitaties	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2017	Mutatie
Kosteninflatie	2,5%	2,5%	0,0%
Opbrengsteninflatie uitgifte	0,0%	0,0%	0,0%
Opbrengsteninflatie overig	0,0%	0,0%	0,0%
Rekenrente	0,0%	0,0%	0,0%

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde rente voor grondexploitatieprojecten toerekenen. De benodigde investeringen die in de huidige grondexploitatie geraamd zijn, financiert de gemeente nog met eigen middelen. De te hanteren rekenrente is dan ook nog 0%. Indien voor grondexploitatie-investeringen toch externe financiering wordt aangetrokken zal de het rentepercentage aangepast worden. Inflatieparameters zijn trendcijfers en zijn in 2017 nog ongewijzigd. Voor de begroting 2019 zal de gemeente een onderzoek hebben verricht naar de inflatieontwikkelingen. Aan de hand van dit onderzoek naar de marktontwikkelingen (zowel de woningmarkt als de bouwmarkt) zal het college actuele inflatieparameters vaststellen. Indien de effecten van deze gewijzigde parameters majeure invloed heeft op de grondexploitaties, dan zal de raad hiervan op de hoogte worden gebracht middels een raadsinformatiebrief.

Tussentijdse winstneming grondexploitaties in 2017

Het BBV geeft nieuwe voorschriften voor winstneming in grondexploitaties. Het BBV geeft aan dat de "percentage of completion"-methode toegepast moet worden. De gemeente Waalre heeft in haar financiële verordening opgenomen dat de gemeente alleen maar winst neemt als opbrengsten groter zijn dan de kosten dus dat er sprake is van winst in een grondexploitatie zodra deze wordt afgesloten. In verband met het moeten toepassen van de nieuwe voorschriften in de BBV leidt dit tot een andere manier van tussentijds winstnemen in 2017 voor de lopende grondexploitaties. De gemeente zal nu tussentijds winstnemen van de grondexploitatie indien al kosten zijn gerealiseerd, maar ook opbrengsten zijn gerealiseerd. Door toepassing van de methode is € 0,94 miljoen tussentijds winst genomen in 2017 uit drie actieve grondexploitaties. In de volgende alinea wordt inzichtelijk hoe groot de winstneming per grondexploitatie is. In de 9^e turap 2017 is nog uitgegaan van een winstneming van € 0,9 mln uit alleen grondexploitatie Beekdael. De BBV-methode past ook meer het voorzichtigheidsbeginsel toe waardoor de winstneming uit Beekdael tegenvalt dan eerder werd berekend.

Mutaties actieve grondexploitaties in 2017

Onderstaande tabel geeft de financiële effecten weer van de actualisatieslag van de actieve grondexploitaties in 2017. De resultaten zijn gecorrigeerd met en verplichte tussentijdse winstneming. De BBV-voorschriften geven aan dat voor projecten waar alle kosten en opbrengsten gerealiseerd zijn een tussentijdse winstneming moet worden gedaan. De totale tussentijdse winstneming in 2017 is bepaald op € 0,94 mln. In de tabel staat naast het verwachte eindresultaat op moment van afsluiten van de grondexploitatie ook de mutatie van het eindresultaat door het actualiseren van de gegevens van de

grondexploitatie. De tabel toont daarnaast de hoeveelheid nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de resterende exploitatieperiode.

Actieve grondexploitaties in 2017	Eindwaarde bij jaarrekening 2016	Nog te maken kosten na 1-1-2018	Nog te realiseren opbrengsten na 1-1-2018	Eindwaarde bij jaarrekening 2017	Tussentijdse winstneming in 2017	Mutatie eindwaarde na winstneming
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 2.074.898	€ 6.357.205	€ 12.425.079	€ 1.768.049	€ 281.656	€ -25.193
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 364.884	€ 395.302	€ 869.230	€ 443.077	€ 3.960	€ 82.153
Centrumplan Waalre dorp	€ -559.391	€ 1.174.311	€ 1.488.773	€ -713.720		€ -154.329
Ekenrooisestraat	€ 1.585.528	€ 500.120	€ 490.211	€ 782.265	€ 654.079	€ -149.184
Totaal	€ 3.465.920	€ 8.426.950	€ 15.273.293	€ 2.073.176	€ 939.695	€ -453.049

In de volgende alinea's worden per project de mutaties van het eindresultaat toegelicht.

Waalre Noord fase 1 & 2 (complex 54)

Het resultaat is met € 0,3 mln naar beneden bijgesteld. Naast de tussentijdse winstneming van € 0,28 mln is het resterende verschil te verklaren door een samenstel aan positieve en negatieve bijstellingen van diverse ramingen van kosten en opbrengsten. Voornaamste verschil is de toerekening van interne plankosten aan het project. Voor de toelichting op de ontwikkelingen en resultaten van de diverse in ontwikkelingen zijnde deelgebieden wordt verwezen naar het programmaonderdeel Wonen van de jaarrekening.

Eikenlaan/Berkenlaan (complex 52)

Medio 2017 is de koopovereenkomst ondertekend met een ontwikkelaar voor de verkoop van het gemeentelijke eigendom aan de Eiken-/Berkenlaan. Deze partij heeft eveneens een aanbetaling in 2017 gedaan. De restantbetaling zal uiterlijk medio 2018 gedaan worden. De kostenraming voor de herinrichting van de Eiken-/Berkenlaan was al enige jaren oud en werd jaarlijks geïndexeerd; deze raming is nu geüpdate aan de hand van reële marktprijzen. De kostenraming heeft dan ook voor een negatieve bijstelling van het resultaat gezorgd.

Centrumplan Waalre-dorp (complex 57)

De voormalige bibliotheek aan de Markt 21 is in 2017 verkocht aan een nieuwe eigenaar die een horeca voorziening wil realiseren. In juni 2017 is door de gemeenteraad ingestemd met de plannen voor de herinrichting van het openbaar gebied aan de Markt en is het benodigde krediet beschikbaar gesteld. De uitvoering is gestart in september 2017 en is begin 2018 opgeleverd.

De snackbar (het houten kietje) die aan de Willibrorduslaan op de 'driehoek' stond is verhuisd naar een pand op de hoek van de Willibrorduslaan en Bergstraat. Voor de invulling van de driehoek worden stedenbouwkundige en functionele kaders uitgewerkt. Om de nieuwe invulling mogelijk te maken zal hoogstwaarschijnlijk het vigerende bestemmingsplan moeten worden aangepast. Het resultaat is naar beneden bijgesteld omdat het stedenbouwkundige kader nu rekening houdt met een parkeergarage die maar deels gedekt kan worden uit de grondopbrengsten van het woningbouwplan.

Ekenrooisestraat (complex 33)

In 2017 zijn de laatste kavels van het CPO-project overgedragen aan de particulieren. Daarnaast zijn overeenkomsten gesloten met particulieren voor de 5 vrije kavels. Het bestemmingsplan is in 2017 onherroepelijk geworden. In 2018 zullen nog 3 vrije kavels getransporteerd worden. De CPO-woningen zullen in 2018 worden opgeleverd. De oplevering van het openbaar gebied is begin 2019 gepland. Het naar beneden bijstellen van het resultaat is, naast de tussentijdse winstneming, te wijten aan een hogere toerekening van de interne plankosten.

Boekwaardeverloop

Onderstaande tabel presenteert de ontwikkeling van de boekwaarde van 31-12-2016 naar 31-12-2017 met de hoeveelheid geboekte kosten en hoeveelheid gerealiseerde opbrengsten in 2017 van de in 2017 actief zijnde grondexploitaties. In 2017 is voor zo'n € 3,1 mln aan kosten gemaakt en zo'n € 1,8 mln aan grondopbrengsten en exploitatiebijdragen gerealiseerd. De gemeente heeft per 31-12-2017 dan nog een saldo van € 4,8 mln aan netto-investeringen terug te verdienen. Het project Ekenrooisestraat (Beekdael) heeft inmiddels een boekwinst. Gerealiseerde opbrengsten zijn al hoger dan de gemaakte kosten per 31-12-2017.

Projectnaam	Boekwaarde 31-12-2016	Mutaties kosten 2017	Mutaties opbrengsten 2017	Boekwaarde 31-12-2017
Centrumplan Waalre dorp	€ 724.211	€ 703.971	€ 400.000	€ 1.028.182
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 3.046.395	€ 1.472.963	€ 13.050	€ 4.506.308
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 67.011	€ 13.839	€ 50.000	€ 30.850
Ekenrooisestraat	€ -318.599	€ 876.841	€ 1.352.532	€ -794.290
Totaal	€ 3.519.018	€ 3.067.614	€ 1.815.582	€ 4.771.050

De investeringen in Waalre-Noord zijn voornamelijk het bouw- en woonrijp maken van Park de Meeris en Lodge (Heistraat Noord fase 2). Daarnaast is een hoeveelheid interne en externe plankosten en VTU geboekt. De uitvoering van de herinrichting van de Markt was in 2017 in volle gang. Er is dus een aanzienlijke hoeveelheid civiele kosten geboekt met de nodige planbegeleiding- en planuitvoeringskosten. De kosten voor Ekenrooisestraat bestaat hoofdzakelijk uit de tussentijdse winstneming, maar ook uit de restant bouwrijpmaakkosten van het plangebied.

De opbrengsten betreffen een betaling van de waarborgsom voor een te verkopen bosvilla, de opbrengst van de verkoop van pand aan Markt 21 is gerealiseerd, de aanbetaling van de grond voor de villa's aan de Eiken-/Berkenlaan is ontvangen en de grondopbrengsten van de verkoop van de CPO-kavels en enkele vrije kavels zijn gerealiseerd in 2017.

Nieuw vastgestelde grondexploitaties in 2018

In januari en februari 2018 zijn respectievelijk de grondexploitaties "De Bleek 1" en "Trolliuslaan en omgeving" door de raad vastgesteld. In maart 2018 zijn in het kader van het actualisatieproces voor de jaarrekening ook deze grondexploitaties weer gewijzigd aan e hand van actuele informatie. De resultaten zijn dan ook weer bijgesteld met recente informatie over de projecten en de interne plankostentoerekening is gewijzigd vanwege het toerekenen over zes grondexploitaties in plaats van vier.

Nieuwe grondexploitatie in 2018	Eindwaarde bij opening begin 2018	Nog te maken kosten na 1-1-2018	Nog te realiseren opbrengsten na 1-1-2018	Eindwaarde bij jaarrekening 2017	Mutatie eindwaarde
De Bleek 1	€ 205.297	€ 555.152	€ 725.000	€ 169.848	€ -35.449
Trolliuslaan e.o.	€ -146.262	€ 1.365.621	€ 1.226.130	€ -139.491	€ 6.771
Totaal	€ 59.035	€ 1.920.773	€ 1.951.130	€ 30.357	€ -28.678

De grondexploitatie De Bleek 1 is naar beneden bijgesteld vanwege een andere verdeling van interne plankosten die drukken op deze grondexploitatie.

De grondexploitatie Trolliuslaan en omgeving is positiever geworden door een bijstelling van de interne plankosten en VTU.

Winstprognose

Van de per 1-1-2018 actief zijnde grondexploitatie zijn de volgende eindresultaten berekend:

Grondexploitatie	Resultaat excl winstneming	Winstneming in 2017	NCW 1-jan-18	Eindwaarde per 31 december van jaar						
				2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Centrumplan Waalre dorp	€ -672.554	€ -	€ -672.554			€ -713.720				
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 2.049.705	€ 281.656	€ 1.768.049							€ 1.768.049
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 447.037	€ 3.960	€ 443.077		€ 443.077					
Ekenrooisestraat	€ 1.436.344	€ 654.079	€ 782.265		€ 782.265					
De Bleek 1	€ 169.848	€ -	€ 169.848		€ 169.848					
Trolliuslaan e.o.	€ -128.868	€ -	€ -128.868				€ -139.491			
Totaalresultaat	€ 3.301.511	€ 939.695	€ 2.361.817	€ -	€ 1.395.190	€ -713.720	€ -139.491	€ -	€ -	€ 1.768.049

Als alle nog lopende grondexploitatie-projecten gerealiseerd zijn, dan heeft de gemeente € 3,3 mln winst gerealiseerd, waarvan in 2017 al € 0,94 winst genomen is conform regelgeving. De nog te realiseren winst na 1-1-2018 bedraagt € 2,4 mln.

NB: de gemeente hanteert een rentepercentage van 0%, daarom zijn de netto contante waarde resultaten gelijk aan de eindresultaten op einddatum. Voor negatieve grondexploitatie schrijft het BBV voor dat het maximale meerjarige streefpercentage voor de inflatie in de eurozone moet worden toegepast, en die bedraagt momenteel 2%. Vandaar dat de negatieve grondexploitatie een ander netto contante waarde resultaat presenteren dan de eindwaarde.

Effecten Vennootschapsbelasting

De gemeente is per 1 januari 2016 voor de ondernemingsactiviteiten vpb-plichtig. Een van die activiteiten is het voeren van een grondexploitatie. Berekeningen op basis van de huidige interpretatie van de wetgeving laten zien dat voor 2016 circa € 4.000 aan belasting zal moeten worden betaald. Deze uitkomst is echter nog verre van zeker. Diverse uitgangspunten moeten nog worden overlegd met de Belastingdienst. De gemeente heeft namens EY uitstel gevraagd tot november 2018. De gemeente wil graag meer helderheid krijgen in enkele fiscale uitgangspunten en hoe De Belastingdienst bepaalde uitgangspunten hanteert. In de periode 2017-2020 is een te betalen vpb van totaal € 62.400 berekend. Deze uitkomst wordt als risicobedrag opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen van deze jaarrekening.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in bezit die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter eigendommen die pas op de (middel)lange termijn zullen worden opgepakt en waarvoor nog geen grondexploitatie is opengesteld. Dit betreft de locaties Waalre Noord fase 3, kavel tussen Heistraat 62-64, percelen in Ekenrooi Zuid en Boerenbondterrein. Momenteel worden deze eigendommen tijdelijk beheerd zoals in de vorm van verpacht landbouwgrond, paardenweide of tijdelijk evenemententerrein.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). De gemeente wil echter eerst Waalre Noord fase 1 en 2 realiseren. De komende jaren wordt voor deze fase 3 nog geen planontwikkeling opgestart. De percelen zijn voor de komende tijd verpacht.

Ekenrooi Zuid

In de structuurvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. In de regionale afspraken is de locatie opgenomen als majeure project en dus bedoeld voor de 'regionale vraag'. De komende tijd zal worden bekeken hoe deze locatie ontwikkeld kan worden en of er in dit gebied ruimte is voor 'Ruimte voor Ruimte' woningen.

Boerenbondterrein

Het opstellen van een visie voor deze locatie laat nog op zich wachten. Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor evenementen en zal de komende jaren tevens worden ingezet voor parkeren ten behoeve van het Huis van Waalre. Voorlopig zullen geen verkenning tot visie voor deze locatie worden gestart. Op dit moment is op het perceel een maatschappelijke functie bestemd. Het terrein zal de komende tijd worden ingezet voor parkeren ten behoeve van het gemeentehuis van Waalre.

Kavel tussen Heistraat 62 en 64

Dit perceel, met een oppervlakte van 21.600 m², is in 2015 aangekocht via een veiling voor een totaal bedrag ad € 231.250. De gemeente heeft toen dit agrarische perceel voor circa € 10 per m² gekocht. Uit strategische overwegingen en als kans om dit perceel eventueel te gebruiken voor uitbreiding van Waalre Noord (conform gebiedsvisie) of voor grondruil. Nadat het perceel is aangekocht, is het perceel tijdelijk in beheer genomen en verpacht. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de mogelijke planuitbreiding van Heistraat Zuid fase 2. Dit perceel zou daarin betrokken kunnen worden.

Waardering grondposities

De gemeente moet elk jaar bijhouden of de grondposities in deze strategische grondvoorraad een lagere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondpositie bij de huidige bestemming. Op dit moment heeft de gemeente voor € 1,4 mln aan grondposities geïnvesteerd die voor gebiedsontwikkelingen in aanmerking komen. Uit de strategische grondvoorraad zijn geen directe financiële effecten voor de jaarrekening 2017.

Grondvoorraad	Type kavel	Kern	Sectionnr	Oppervlakte (m ²)	Boekwaarde per 31-dec-17	Boekwaarde per m ²	Verwachte marktwaarde per 1-1-2018	Marktwaarde per m ²	Afwaardering		
Waalre Noord fase 3	huiskavel	Waalre	A1754	4.090	€ 504.158	€ 123	€ 646.000	€ 80	€ -		
	veldkavel	Waalre	A1755	2.330	€ 103.982	€ 45			€ -		
	veldkavel	Waalre	A4894	1.630	€ 35.860	€ 22			€ -		
	veldkavel	Waalre	A4018	4.220	€ 28.585	€ 6,77			€ 31.443	€ 7,45	€ -
	veldkavel	Waalre	A4308	3.520	€ 23.843	€ 6,77			€ 26.227	€ 7,45	€ -
Heistraat	veldkavel	Waalre	A2883	21.600	€ 231.250	€ 10,71	€ 231.250	€ 10,71	€ -		
Ekenrooi Zuid	veldkavel	Aalst	A3364	4.227	€ 28.632	€ 6,77	€ 31.495	€ 7,45	€ -		
	veldkavel	Aalst	A2905	19.585	€ 132.662	€ 6,77	€ 145.925	€ 7,45	€ -		
	veldkavel	Aalst	A3611	1.942	€ 13.154	€ 6,77	€ 14.470	€ 7,45	€ -		
	veldkavel	Aalst	A3704	18.380	€ 124.500	€ 6,77	€ 136.947	€ 7,45	€ -		
Boerenbondterrein	veldkavel	Waalre	A4705	9.825	€ 218.068	€ 22	€ 982.500	€ 100	€ -		
Totaal				91.349	€ 1.444.694	€ 15,8	€ 2.015.006		€ -		

De gemeente wil het huis met adres Dijkstraat 2 verkopen in 2018. Deze woning wordt met een hoeveelheid erf verkocht. Op dit moment is nog geen duidelijke verkoopwaarde te verwerken in verband met de ongesplitste WOZ-taxatie van de drie percelen en onduidelijkheid wat precies aan kavelloppervlak in de verkoop wordt gezet.

Pacht- en restgronden

Pachtgronden

De gemeente heeft diverse landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil, woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden omgezet, wordt een deel daarvan verpacht. In 2017 is ca. 48 hectare verpacht. De opbrengsten uit de pachtcontracten waren ca. € 41.500,--.

Restgronden

Voor restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen specifieke actieve verkoopstrategie. De gemeente verkoopt reststroken op basis van particuliere verzoeken, indien voldaan wordt aan beleidsregels. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Voor 2017 was, op grond van ervaringen uit het verleden, een opbrengst van EUR 8.000 begroot. In werkelijkheid zijn in 2017 geen restgronden verkocht.

Particuliere initiatieven

De gemeente faciliteert een toekomstig woningbouwprogramma (vanuit volkshuisvestelijk en economisch beleidsdoelstellingen) niet alleen via haar eigen bouwprojecten, maar ook via particuliere initiatieven. Hieronder volgt een korte toelichting over de grotere particuliere projecten, die de gemeente op dit moment faciliteert.

Brabantia terrein

Het voormalig fabriekscomplex van Brabantia in Aalst is verworven door woningstichtingen 'Thuis en Wooninc. Naast de voormalige fabriek maken ook de 2 villa's aan de Brabantialaan, de reeds gesloopte flat met huurwoningen aan de Eindhoveneweg, alsmede een perceel gemeentegrond tussen Eindhoveneweg en Tongelreep deel uit van deze ontwikkeling. De gemeente heeft een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met drie ontwikkelende partijen. De afgelopen jaren zijn 2 complexen met sociale huurappartementen, 1 complex met koopappartementen en 10 woningen voor autistische jongeren opgeleverd. Ook de aanliggende openbare ruimte is ingericht en overgedragen aan de gemeente. In 2015 is

het plandeel van 'Thuis in ontwikkeling' genomen als CPO-project met goedkopere koopwoningen. Deze eerste woningen van dit CPO project zijn opgeleverd, een deel is in uitvoering.

Op het resterende plandeel van Wooninc, langs de Tongelreep, heeft een herontwikkeling plaatsgevonden. Over het plan is overeenstemming bereikt met provincie en Waterschap.

Molenstraat/Dreefstraat

In 2017 is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Inmiddels loopt de verkoop van de kavels zo voorspoedig dat al gestart is met het bouwrijp maken. In 2018 zullen dan de eerste woningen worden opgeleverd. Gezien het aantal te verkopen (vrije) bouw kavels zal woonrijp maken wat verder in de tijd liggen.

Gestelsestraat 16

Op het terrein Gestelsestraat 16 in Aalst staat een bedrijfsverzamelgebouw (voormalige jongensschool). In 2017 heeft een initiatiefnemer verzocht het gebouw en het achterliggende terrein te mogen transformeren tot 33 woningen, waarvan 11 sociale huurappartementen en 22 appartementen in de vrije huursector. Het college heeft besloten medewerking te verlenen aan het bouwplan middels een omgevingsvergunning/uitgebreide afwijkingsprocedure. Afhankelijk van de procedure is de verwachting dat het woningbouwproject in de eerste helft van 2018 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd voor een 'Verklaring van geen bedenkingen'.

Wonen Hartje Waalre

De realisatie van de tweede fase van dit project, dat voorziet in een herontwikkeling van het voormalige Kendix-terrein in Waalre-dorp met grondgebonden woningen en appartementen, is in het tweede kwartaal van 2017 gestart. De woningen zullen naar verwachting in de loop van 2018 worden opgeleverd. Het woonrijp maken wordt daarna verzorgd.

Schoonoordstraat

Het plan bevat 33 woningen, waarvan 30% in de sociale sector. De ontwikkelaar draagt alle kosten die verband houden met de ontwikkeling. Ook vergoedt zij de gemeentelijke plankosten en exploitatiebijdrage op basis van de nota Kostenverhaal. De woningen worden eind 2017, begin 2018 opgeleverd.

Winkelcentrum De Voldijn

De eigenaar van het winkelcentrum Voldijn wil 36 appartementen boven het winkelcentrum realiseren, waarvan minimaal 30% in de sociale sector. De eigenaar zal ook de nodige herinrichtingsmaatregelen rondom het winkelpand verzorgen. Het herziene bestemmingsplan zal in 2018 door de raad in behandeling worden genomen. De gemeente zal voor het ontwerp-bestemmingsplan een anterieure overeenkomst sluiten met het oog op kostenverhaal.

Willibrordushof

Dit project voorziet in de herontwikkeling van een bedrijfslocatie nabij de hoek van de Willibrorduslaan en Bergstraat in Waalre-dorp. Er zullen zowel grondgebonden woningen als appartementen worden gerealiseerd, in verschillende woningbouwsegmenten. Ten behoeve van de appartementen zal een ondergrondse parkeervoorziening worden gerealiseerd. Om de realisatie van woningen mogelijk te maken dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd. In 2017 is gestart met de benodigde procedure,

naar verwachting zal deze in 2018 worden afgerond. Vooral nog is de planning dat in het voorjaar van 2019 kan worden gestart met de bouwwerkzaamheden.

Markt 14

Het kantoorpand aan de Markt 14 zal worden gesloopt. Hiervoor in de plaats zal een appartementengebouw worden gerealiseerd met 6 appartementen, met een bijbehorende ondergrondse parkeervoorziening. De benodigde ruimtelijke procedure, in dit geval een uitgebreide omgevingsvergunningprocedure kan naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018 zijn afgerond. Het pand kan daarna worden gesloopt en de woningbouw worden gestart.

Risico's van grondeigendom

De risicobuffer voor de actieve en nieuwe grondexploitaties

Bij de grondexploitaties zijn risicoanalyses uitgevoerd om de benodigde risicobuffer te bepalen. In de volgende tabel wordt weergegeven welke risicobuffer benodigd is.

Projectnaam	Netto risicobedrag	Verlies project	Resultaat per 1-1-2018	Risicobuffer nodig	Benodigde risicobuffer
Eiken-/Berkenlaan	€ -49.660	nee	€ 443.077	nee	€ -
Centrumplan Waalre dorp	€ 191.398	ja	€ -672.554	ja	€ 191.398
Ekenrooisestraat	€ 23.673	nee	€ 782.265	nee	€ -
De Bleek 1	€ 47.533	nee	€ 169.848	nee	€ -
Trolliuslaan e.o.	€ 155.807	ja	€ -128.868	ja	€ 155.807
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 828.080	nee	€ 1.768.049	nee	€ -
Totaal	€ 1.196.831		€ 2.361.817		€ 347.205

Voor de verliesgevendende grondexploitaties is een totale risicobuffer van € 347.000 nodig om het eventueel negatiever worden van het resultaat te kunnen dekken omdat dan direct een verliesvoorziening moet worden getroffen ten laste van de bestemmingsreserve Grondexploitatie.

De risicobuffer voor strategische grondvoorraad

De locatie Dijkstraat 2 in Waalre Noord fase 3 bestaat uit drie percelen. Een bebouwd huisperceel (bestemming wonen) en twee onbebouwde percelen (bestemming agrarisch). De gemeente wil graag het huisperceel verkopen. De verwachting is dat voor de agrarische percelen, conform de strictere BBV-regelgeving, een afwaardering van circa € 110.000 moet worden gedaan. Aangezien nog niet geheel duidelijk is hoeveel grond verkocht zal worden en voor welke prijs is dit een risicopost voor de bestemmingsreserve Grondexploitatie.

Bestemmingsreserve Grondexploitatie

Verliesvoorzieningen

De grondexploitatie centrumproject Waalre dorp is geactualiseerd naar een negatief resultaat van - € 672.554 per 1-1-2018. De verliesvoorziening voor dit project moet ten opzichte van de getroffen verliesvoorziening bij de jaarrekening 2016 worden verhoogd met - € 155.763. Deze extra te treffen verliesvoorziening komt ten laste van de bestemmingsreserve Grondexploitatie. De totale getroffen verliesvoorziening bedraagt per 1-1-2018 € 801.422

Vorbereidingskredieten

In 2017 heeft de raad een voorbereidingskrediet goedgekeurd voor de planontwikkeling Trolliuslaan eo van € 75.000. Begin 2018 is ook een voorbereidingskrediet goedgekeurd door de raad voor de planontwikkeling van Waalre Noord Heistraat Zuid fase 2 waarvan € 300.000 gedekt wordt en ten laste komt van de bestemmingsreserve Grondexploitatie. In 2017 zijn voor de planontwikkeling Trolliuslaan e.o € 36.661 aan kosten gemaakt. Dit bedrag komt ten laste van deze reserve. Begin 2018 is voor Trolliuslaan/'t Hazzo een grondexploitatie geopend en een uitvoeringskrediet vastgesteld, waardoor het restant voorbereidingskrediet vrijvalt ten gunste van deze reserve.

Bestemmingsreserve Grondexploitatie

De stand van de bestemmingsreserve Grondexploitatie was per 1 januari 2017 (na effectuering van de jaarrekening 2016) € 608.509. De mutaties in 2017 zijn een onttrekking a € 36.661 vanwege de gemaakte voorbereidingskosten voor planontwikkeling 't Hazzo en een geraamde bijstelling van de verliesvoorziening voor project centrumplan Waalre dorp van € 155.763. De tussentijdse winstneming uit de grondexploitatie zal gebruikt worden ter dekking van het jaarrekening-resultaat. De verwachting is dat de stand van de bestemmingsreserve Grondexploitatie per 31-12-2017 uitkomt op € 416.085.

Op moment van schrijven is al door de raad in februari 2018 een voorbereidingskrediet goedgekeurd waarvan € 300.000 uit de bestemmingsreserve Grondexploitatie wordt gedekt. Daarnaast heeft de raad in februari 2018 de negatieve grondexploitatie Trolliuslaan eo vastgesteld met een negatief resultaat waarvoor een verliesvoorziening voor moet worden getroffen. Deze verliesvoorziening is bij de jaarrekening geactualiseerd naar een bedrag van € 128.868. Na effectuering van deze goedgekeurde bedragen, resteert er nog een negatieve reserve van - € 12.783 voor het opvangen van de risico's in de grondexploitaties en in beheer zijnde strategische grondeigendommen. De totale benodigde risicobuffer bedraagt € 457.000. De reserve heeft op 31-12-2017 dan ook onvoldoende middelen voor het opvangen van eventuele te incasseren risico's. Op basis van bovenstaande gegevens stellen wij daarom voor om ten laste van het jaarrekeningresultaat een bedrag van € 470.000 te bestemmen voor ophoging van de bestemmingsreserve grondexploitatie.

Paragraaf H Horizontale verantwoording

Waar gaat de paragraaf over

De gemeente Waalre voert veel wettelijke taken uit namens Rijk en provincie, ook wel medebewindstaken genoemd. Met de komst van de Wet revitalisering generiek toezicht (WRGT) in 2012 is het interbestuurlijk toezicht (IBT) - de wijze waarop provincie en Rijk toezicht houden op de uitvoering van de medebewindstaken - veranderd. Uitgangspunt van de wet is dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd wordt. De raad is het eerste controlerende orgaan waaraan het college jaarlijks verantwoording aflegt. Hierdoor kan de controle door Rijk en provincie sober, op afstand en risicogericht zijn. Het Rijk houdt onder andere toezicht op de uitvoering binnen het Sociaal Domein. Hier wordt in deze paragraaf niet nader op ingegaan. In deze paragraaf wordt allereerst uiteen gezet hoe het interbestuurlijk toezicht vanuit de provincie Noord-Brabant is geregeld. Vervolgens wordt nader ingegaan op de horizontale verantwoording van de gemeente aan de gemeenteraad.

Interbestuurlijk toezicht door provincie Noord-Brabant

De provincie heeft in het Beleidskader IBT 2016-2019 opgenomen hoe het interbestuurlijk toezicht wordt uitgeoefend. De provincie houdt op dit moment toezicht op zes gebieden. Hiervoor is een dashboard ontwikkeld, waarmee de provincie de taakuitvoering door de gemeente beoordeelt op een driepuntsschaal: voldoet niet – voldoet gedeeltelijk – voldoet.

In 2016 voldeed Waalre op drie van de zes toezichtgebieden (nog) niet aan de gestelde eisen, te weten monumentenzorg, omgevingsrecht en huisvesting vergunninghouders. De verbeteracties om aan de gestelde eisen te voldoen waren op dat moment al in gang gezet, en dat is in 2017 terug te zien in het resultaat. Voor monumentenzorg en omgevingsrecht ontving Waalre in 2017 de beoordeling 'voldoet'. Zie onderstaande tabel voor de beoordeling van Waalre door de provincie.

Toezichtgebied	Doel	Hoe	Realisatie 2016	Realisatie 2017
Financieel toezicht	Bewaken van een gezonde financiële positie	Toetsen van begroting en jaarrekening	Voldoet	Voldoet
Omgevingsrecht	Bewaken dat gemeenten een veilige en gezonde leefomgeving realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze behouden en ontwikkelen	Toetsen van beleidsplan Handhaving, het jaarlijks uitvoeringsprogramma Handhaving en het jaarlijks evaluatieverslag; daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit	Voldoet niet omdat het Evaluatieverslag 2015 en het Uitvoeringsprogramma 2016 niet zijn opgesteld en dus ook niet getoetst konden worden door de Provincie. Redenen hiervoor waren dat prioriteit is gegeven aan het inregelen van de beleidscyclus en het opstellen van een meerjarig beleidsplan. Hierover zijn we met de Provincie in gesprek geweest.	Voldoet
Archief- en informatiebeheer	Bewaken van toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven	Toetsen van jaarlijks verslag van B&W (voor het eerst bij jaarrekening 2015)	Voldoet	Voldoet
Monumentenzorg	Bewaken dat cultureel erfgoed behouden blijft	Toetsen van jaarlijkse informatieverstrekking aan provincie, o.a. aanwezigheid van actieve commissie die adviseert over omgevingsvergunningen.	Voldoet niet op peildatum. Reden hiervoor was dat in de Monumentencommissie de expertise ontbrak op het gebied van bouwkunde en architectuur. Inmiddels is een nieuw lid benoemd dat wel over die expertise beschikt. Daarmee wordt aan de eisen voldaan.	Voldoet
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bewaken dat de ruimte optimaal en planmatig wordt benut	Tweejaarlijkse monitor waarin getoetst wordt op de aanwezigheid van structuurvisies voor het hele gemeentelijke grondgebied en actuele (< 10 jaar oud) bestemmingsplannen	Voldoet	Voldoet
Huisvesting vergunninghouders	Bewaken dat gemeenten voldoende houders van een verblijfsvergunning asiel huisvesten	Realisatiecijfers van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	Voldoet niet op peildatum. De achterstand van te huisvesten statushouders was 40. Vanaf eind 2016 zijn extra inspanningen gepleegd om achterstand in te lopen. Hierdoor wordt de achterstand minder (achterstand teruggebracht naar 27).	Voldoet niet op peildatum 31 december 2017. De opgave van te huisvesten statushouders in 2017 was 50 (27 achterstand 2016 en 23 taakstelling 2017). Hiervan zijn 44 statushouders gehuisvest. De achterstand is teruggebracht tot 6 statushouders die in januari 2018 wel gehuisvest zijn. In februari 2018 brief ontvangen dat alsnog aan de taakstelling is voldaan.

Naast het systematisch toezicht besteedt de provincie in 2018 aandacht aan zeven toezichtthema's: Archivering bij ketensamenwerking, Externe veiligheid langs het spoor, Volledigheid gemeentelijke dossiers, Analyse financiële gegevens Sociaal Domein, Voorlichting over interbestuurlijk toezicht (IBT) aan nieuwe gemeenteraden, Voorbereiding invoering Wet Digitale Overheid en hercontroles eerdere onderzoeken.

Horizontale verantwoording

Aan de wijziging van het interbestuurlijk toezicht zijn twee belangrijke randvoorwaarden verbonden: de controlerende positie van de raad moet in zijn kracht gezet worden en de verantwoording moet zoveel mogelijk transparant en openbaar zijn. Dit is niet nieuw, met de dualisering van de gemeentewet is de controlerende rol van de raad al een belangrijk onderdeel van de verantwoordingsstructuur van de gemeente. Juist met deze wijzigingen in het toezicht wordt er gerekend op de kracht van de controlerende rol van de raad.

Om de raad en toezichthouders te bedienen, voerde VNG/KING vanaf 2015 het project Revitalisering Generiek Toezicht uit, waarbij gemeenten vragenlijsten invulden op de site Waarstaatjegemeente.nl. De toezichthouders konden die informatie gebruiken voor het interbestuurlijke toezicht. Voor het horizontale toezicht werden deze vragenlijsten als bijlage bij de jaarrekening opgenomen. In november 2017 werd bekend dat gemeenten niet langer toezichtinformatie via Waarstaatjegemeente.nl konden aanleveren, met uitzondering van de Kinderopvang. Als redenen werden genoemd dat het systeem (de software) niet meer aan de huidige eisen voldoet en het gebruik ver is achtergebleven bij de verwachtingen en anders heeft uitgepakt dan beoogd in 2012. Aangezien niet direct uitsluitel gegeven kon worden over andere mogelijkheden om toezichthouders en raad te bedienen, is ervoor gekozen om in de jaarrekening 2017 dezelfde vragenlijsten als voorgaande jaren op te nemen.

Per wet worden circa tien belangrijke prestatie-indicatoren gepresenteerd. Op basis van deze indicatoren is een goed beeld te vormen van de uitvoering van de gemeente op de medebewindstaken.

Wijziging in de BBV

Op 5 maart 2016 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Uitgangspunt is het horizontaal toezicht verder te versterken en raadsleden in staat te stellen om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de programmabegroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. De VNG heeft een lijst gepubliceerd van 50 beleidsindicatoren, waarvan er 38 deel uitmaken van de basis-set die verplicht opgenomen moet worden in de programmabegroting.

In deze jaarrekening zijn 38 verplichte en 2 facultatieve beleidsindicatoren opgenomen. Ieder jaar leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze jaarrekening zijn de cijfers gebruikt die in maart 2018 bekend waren. We merken op dat niet alle indicatoren jaarlijks door de bronhouder worden geactualiseerd. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling meerjarig wordt gevolgd.

Overzicht opgenomen beleidsindicatoren

Nr.	In begroting opgenomen bij		Naam indicator
	Programma / paragraaf	Thema	
1	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Formatie
2	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Bezetting ^F
3	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Apparaatskosten ^F
4	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Externe inhuur
5	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Overhead
6	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Verwijzingen Halt
7	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Harde kern jongeren
8	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Winkeldiefstallen
9	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Geweldsmisdrijven
10	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Diefstallen uit woning
11	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
12	Ruimtelijke ontwikkeling	8. Openbare ruimte	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig
13	Ruimtelijke ontwikkeling	8. Openbare ruimte	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser
14	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Funciemenging
15	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Bruto Gemeentelijk Product
16	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Vestigingen (van bedrijven)
17	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Absoluut verzuim
18	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Relatief verzuim
19	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)
20	Sociaal Domein	3. Cultuur en sport	Niet sporters
21	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Banen
22	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren met een delict voor de rechter
23	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Kinderen in uitkeringsgezinnen
24	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Netto Participatiegraad
25	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Achterstandsleerlingen
26	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Werkloze jongeren
27	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Personen met een bijstandsuitkering
28	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Personen met een lopend re-integratietraject
29	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp
30	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming
31	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering
32	Sociaal Domein	6. Wmo en Volksgezondheid	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO
33	Ruimtelijke ontwikkeling	7. Duurzaamheid en milieu	Omvang huishoudelijk
34	Ruimtelijke ontwikkeling	7. Duurzaamheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit
35	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemiddelde WOZ waarde
36	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Nieuw gebouwde woningen
37	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Demografische druk
38	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
39	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
40	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Melding kindermishandeling

^F Facultatief: Rapporteren over deze beleidsindicator is niet verplicht.

Horizontale verantwoording (uitvoering archiefwet)

Jaarverslag 2017 informatie- en archiefbeheer

Evenals voorgaande jaren brengen we, als onderdeel van de jaarstukken 2017, ook dit jaar verslag uit over het informatie- en archiefbeheer van de gemeente.

Oordeel Provincie over de verslaglegging over 2016

Bij brief van 29 augustus 2017 geven Gedeputeerde Staten m.b.t. de verslaglegging over 2016 aan, dat onze gemeente voldoet aan de criteria uit het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019. In dezelfde brief spreken zij hun waardering uit over de goede ontwikkelingen op het gebied van archiefbeheer binnen Waalre.

Ontwikkelingen 2017

Op 7 maart 2017 heeft uw Raad de Archiefverordening Waalre 2017 vastgesteld en als uitwerking daarvan heeft het College op 14 maart 2017 het Besluit Informatiebeheer vastgesteld. Deze nieuwe besluiten waren nodig omdat in de oude Verordening en Besluit nog werd verwezen naar verouderde regelgeving.

Verder heeft 2017 voor een groot deel in het teken gestaan van de voorbereiding en invoering van zaakgericht werken per 1 november jl. Op generieke wijze worden organisatie breed de werkprocessen binnen dit systeem afgehandeld en gearchiveerd. In 2018 zal een verdere doorontwikkeling van het zaakgericht werken worden opgepakt waarbij gestart zal worden met het bestuurlijke besluitvormingsproces.

Het Zaaksysteem beschikt over een component om duurzaam te archiveren en voldoet aan de normen van NEN 20182 en is conform TMLO ingericht (regels omtrent digitale duurzaamheid). Een aansluiting op het door het Regionaal Historisch Centrum opgestarte initiatief om te komen tot een E-depot waarbij archieven niet meer analoog maar digitaal kunnen worden overgedragen, komt dan ook weer een stap dichterbij.

Vanuit het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (Rhce) heeft een audit plaats gevonden m.b.t. het beheer van nog niet aan het Rhce overgebrachte archiefbescheiden. Algemene conclusie van deze audit is, dat het (digitale) archiefbeheer steeds beter wordt uitgevoerd volgens de normering en eisen van de wet- en regelgeving. Daarnaast worden er een aantal aanbevelingen gedaan die betrekking hebben op het periodiek monitoren van het informatiebeleid, het vastleggen van een procedure voor digitale vernietiging en het vaststellen van beleid t.a.v. een aantal technische aspecten zoals opslagformaten, compressie en encryptie. Deze aanbevelingen zullen waar mogelijk met de doorontwikkeling van het zaakgericht werken worden opgepakt.

Tot slot is eind 2017 de nodige energie gestoken in allerlei activiteiten welke gericht waren op de verhuizing naar het nieuwe "Huis van Waalre".

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

omschrijving	gerealiseerd/ werkelijk 2016	begroting 2017			gerealiseerd/ werkelijk 2017
		primair	wijzigingen	totaal	
Totaal lasten publieke dienstverlening	1.765	1.060	158	1.218	1.178
Totaal lasten Onderwijs	1.287	1.296	52-	1.244	1.239
Totaal lasten cultuur en sport	1.496	1.095	52-	1.043	1.044
Totaal lasten sociale voorzieningen	4.925	5.012	74-	4.938	5.155
Totaal lasten jeugdhulp	2.459	1.763	1.140	2.903	3.033
Totaal lasten WMO en volksgezondheid	5.010	4.241	208-	4.033	3.862
Totaal lasten milieu en duurzaamheid	2.287	1.616	353	1.969	1.912
Totaal lasten openbare ruimte	4.574	3.688	116	3.804	3.731
Totaal lasten ruimtelijke ontw. en economie	3.563	1.359	2.295	3.654	3.978
Totaal lasten algemeen bestuur	4.242	1.568	153	1.721	1.756
Totaal lasten veiligheid	819	816	2	818	790
Totaal lasten dekkingsmiddelen(excl.reserves)	1.224	10.141	1.374	11.515	11.528
Totaal lasten	33.651	33.655	5.205	38.860	39.206
Totaal baten publieke dienstverlening	996	703	275	978	1.003
Totaal baten Onderwijs	161	140	76	216	229
Totaal baten cultuur en sport	189	195	-	195	190
Totaal baten sociale voorzieningen	2.341	2.454	212	2.666	2.768
Totaal baten jeugdhulp	-	-	-	-	-
Totaal baten WMO en volksgezondheid	337	427	100-	327	334
Totaal baten milieu en duurzaamheid	2.154	1.667	93	1.760	1.802
Totaal baten openbare ruimte	1.659	1.610	15-	1.595	1.608
Totaal baten ruimtelijke ontw. en economie	3.117	838	3.131	3.969	4.579
Totaal baten algemeen bestuur	1.092	19	53	72	96
Totaal baten veiligheid	23	29	41	70	62
Totaal baten dekkingsmiddelen(excl.reserves)	21.365	19.876	460	20.336	20.415
af rondingsverschillen	5-	-	-	-	3-
Totaal baten	33.429	27.958	4.226	32.184	33.083
Totaal saldo publieke dienstverlening	769	357	117-	240	175
Totaal saldo Onderwijs	1.126	1.156	128-	1.028	1.010
Totaal saldo cultuur en sport	1.307	900	52-	848	854
Totaal saldo sociale voorzieningen	2.584	2.558	286-	2.272	2.387
Totaal saldo jeugdhulp	2.459	1.763	1.140	2.903	3.033
Totaal saldo WMO en volksgezondheid	4.673	3.814	108-	3.706	3.528
Totaal saldo milieu en duurzaamheid	133	51-	260	209	110
Totaal saldo openbare ruimte	2.915	2.078	131	2.209	2.123
Totaal saldo ruimtelijke ontw. en economie	446	521	836-	315-	601-
Totaal saldo algemeen bestuur	3.150	1.549	100	1.649	1.660
Totaal saldo veiligheid	796	787	39-	748	728
Totaal saldo dekkingsmiddelen	20.141-	9.735-	914	8.821-	8.887-
af rondingsverschillen	5	-	-	-	3
Totaal saldo	222	5.697	979	6.676	6.123
Totaal toevoegingen aan reserves	540	-	130	130	280
Totaal onttrekking uit reserves	1.351	5.697	1.784	7.481	7.439
af rondingsverschil					
totaal resultaat	589-	-	675-	675-	1.036-
	voordeel		voordeel	voordeel	voordeel

omschrijving	gerealiseerd/ werkelijk	begroting 2017			gerealiseerd/ werkelijk
	2016	primair	wijzigingen	totaal	2017
<u>uitsplitsing lasten algemene dekkingsmiddelen</u>					
a. lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	301	56	-	56	56
b. algemene uitkering	-	-	-	-	-
c. dividend		-	-		
d. saldo van de financieringsfunctie	1	-	-	-	1
e. overige algemene dekkingsmiddelen	918	5.359	1.083	6.442	6.555
	1.220	5.415	1.083	6.498	6.612
<u>uitsplitsing baten algemene dekkingsmiddelen</u>					
a. lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	3.108	3.201	8	3.209	3.207
b. algemene uitkering	17.180	16.661	455	17.116	17.142
c. dividend	6	6	4	10	10
d. saldo van de financieringsfunctie	1.071	2	9-	7-	9
e. overige algemene dekkingsmiddelen					
	21.365	19.870	458	20.328	20.368
<u>uitsplitsing saldo algemene dekkingsmiddelen</u>					
a. lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	2.807	3.145	8	3.153	3.151
b. algemene uitkering	17.180	16.661	455	17.116	17.142
c. dividend	6	6	4	10	10
d. saldo van de financieringsfunctie	1.070	2	9-	7-	8
e. overige algemene dekkingsmiddelen	918-	5.359-	1.083-	6.442-	6.555-
	20.145	14.455	625-	13.830	13.756
Salariskosten overhead	-	2.517	240	2.757	2.631
Salariskosten belastingen	-	148	5	153	137
Materiele overhead	-	2.054	45	2.099	1.983
Vennootschapsbelasting	4	-	-	-	18
totaal dekkingsmiddelen	20.141	9.736	915-	8.821	8.987
Totaal storting in reserves	540	-	130	130	280
Totaal onttrekking uit reserves	1.351	5.696	1.785	7.481	7.439
subtotaal mutaties reserves	811	5.696	1.655	7.351	7.159
	20.952	15.432	740	16.172	16.146

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

begrotings wijziging	omschrijving	bedrag onvoorzien
0	primitieve begroting 2017	164.126
1	septembercirculaire 2016	53.352
2	9e turap 2016	-36.255
3	1e turap 2017	-82.848
5	3e turap 2017	-17.000
6	4e turap 2017	-680.000
9	5e turap 2017	-22.600
13	6e turap 2017	448.172
14	7e turap 2017	-102.860
15	8e turap 2017	-59.876
16	9e turap 2017	1.013.715
	eindsaldo post onvoorzien = geraamd jaarrekeningsaldo	677.926

Analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en jaarstukken

Voor een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de jaarstukken wordt verwezen naar de toelichtingen bij de desbetreffende programma's/thema's.

Overzicht renteschema

Renteschema			
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		34.671
b.	b. De externe rentebaten (idem)	-/-	<u>1.870</u>
	Saldo rentelasten en rentebaten		32.801
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden		
c1.	doorberekend	-/-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende		
c2.	taakveld moet worden toegerekend	-/-	34.669
	De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een		
	specifieke lening voor is aangetrokken (=		
	projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet		
c3.	worden toegerekend	+/+	<u>-</u>
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-34.669
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	<u>35.201</u>
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		33.333
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	<u>-</u>
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury		33.333

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

thema functie	omschrijving	lasten	waarvan tlv reserves	baten	waarvan tgv reserves
Cultuur en sport	531 subsidie buitensport	12.000			
	Totaal cultuur en sport	12.000			
Openbare ruimte	210 krediet risico's wegenbeheersplannen	2.279	2.279		
	Totaal openbare ruimte	2.279	2.279		
Ruimtelijke ontwikkeling en economie	810 krediet reconstructie buitengebied	9.524	9.524		
	810 krediet reconstructiedeelname	9.000	9.000		
	810 krediet implementatie omgevingswet	27.433	25.000		
	810 krediet Dommeldal de hogt	10.177	10.177		
	810 krediet gebiedsvisie Hazzo	36.661	36.661		
	830 winstneming Ekenrooisestraat			654.079	
	830 winstneming Eikenlaan/Berkenlaan			3.960	
	830 winstneming Waalre-Noord			281.656	
	Totaal ruimtelijke ontwikkeling en economie	92.795	90.362	939.695	
Algemeen bestuur	001 burgerpeiling	6.200			
	001 pensioenverplichting wethouders	209.876			
	Totaal Algemeen bestuur	216.076			
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	000 huur en energiekosten LvD 8 en 32	230.000			
	000 krediet sloop vleugels gemeentehuis	66.902	66.902		
	000 krediet zaakgericht werken	40.431	40.431		
	Totaal algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	337.333	107.333		
	Totaal alle thema's	660.483	199.974	939.695	

Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

In 2017 zijn er structurele onttrekkingen gedaan ter dekking van de afschrijving op activa aan de volgende reserves:

-	huisvesting gemeentewerf	€ 12.640
-	renovatie sporthallen	€ 68.837
-	renovatie brandweerkazerne	€ 24.234
-	buitensportacc. sportpark Waalre	€ 50.220

Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende de Gemeente Waalre van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor de gemeente Waalre is € 181.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

1a. *Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking³ en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling*

Verantwoording WNT 2017				
Bezoldiging topfunctionarissen	<i>F. Compagne</i>	<i>W. Ernes</i>	<i>J. Stokmans</i>	<i>S. Cannemeijer</i>
Functiegegevens	Gemeente secretaris	Griffier	Plaatserv. Griffier	Strategisch adviseur
aanvang/einde functievervulling in 2017	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	-
Deeltijdfactor in Fte	1,0	0,89	0,9	-
Gewezen topfunctionaris ≥ 2013	nee	nee	nee	-
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja	ja	-
Bezoldiging				
Beloning + belaste onkostenverg.	€ 93.649,15	€ 61.892,61	€ 42.604,75	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.289,72	€ 8.864,28	€ 5.394,96	€ -
<i>Subtotaal</i>	<u>€ 107.938,87</u>	<u>€ 70.756,89</u>	<u>€ 47.999,71</u>	<u>€ -</u>
Individueel toepasselijke Bezoldiging max	€ 181.000,00	€ 161.090,00	€ 162.900,00	€ -
/- Onverschuldigde betaald bedrag	€ -	€ -	€ -	€ -
Totale bezoldiging	<u>€ 107.938,87</u>	<u>€ 70.756,89</u>	<u>€ 47.999,71</u>	<u>€ -</u>
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016				
aanvang/einde functievervulling in 2016	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12
Deeltijdfactor 2016 in Fte	1,0	0,89	0,89	0,89
Beloning + belaste onkostenverg.	€ 94.090	€ 52.965	€ 40.081	€ 51.863
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.654	€ 7.201	€ 3.695	€ 6.781
Totale bezoldiging 2016	<u>€ 106.744</u>	<u>€ 60.166</u>	<u>€ 43.776</u>	<u>€ 58.644</u>

In 2017 zijn er geen uitkeringen verstrekt aan topfunctionarissen wegens beëindiging van het dienstverband.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking¹ in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Verantwoording WNT 2017

Bezoldiging topfunctionarissen

H. Meeuwsen

Functiegegevens	Plaatsverv.	
	Gemeente	secretaris
Kalenderjaar	2017	2016
aanvang/einde functievervulling in 2017	01-08/31-12	-
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	5	-
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 176	€ -
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 122.500	€ -
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 122.500	€ -
Bezoldiging		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) m.uurtarief	ja	€ -
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 51.689	€ -
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand	€ 51.689	
/- Onverschuldigde betaald bedrag	€ -	€ -
Totale bezoldiging	€ 51.689	€ -
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.

2. De balans en de toelichting

ACTIVA	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste activa:		
1. Immateriële vaste activa		
a. kosten sluiten van geldleningen en saldo aqio/disagio	-	-
b. kosten onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	-	-
c. bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-
subtotaal	-	-
2. Materiële vaste activa		
a. Investerings met economisch nut	22.272.363	13.977.573
b. invest. ec. nut waarvoor heffing kan worden geheven	8.308.685	8.508.747
c. Investerings i/d openb.ruimte met maatschappelijk nut	173.476	1.016.888
subtotaal	30.754.524	23.503.208
3. Financiële vaste activa		
a kapitaalverstrekkingen aan:		
-deelhelingen	15.795	15.795
-gemeenschappelijke regelingen	-	-
-overige verbonden partijen	-	-
b. leningen aan:		
-openbare lichamen	-	-
-woningbouwcorporaties	-	-
-deelhelingen	352.562	470.084
-overige verbonden partijen	-	-
c. overige langlopende leningen	49.915	52.184
d. uitz. Rijk's schatkist met rentetypische looptijd >1 jaar	-	-
e. uitz. Ned. schuldpapier met rentetypische looptijd >1 jaar	-	-
f. overige uitzettingen met rentetypische looptijd >1 jaar	-	-
subtotaal	418.272	538.063
Totaal vaste activa	31.172.796	24.041.271
Vlottende activa:		
4. Voorraden:		
a. grond- en hulpstoffen:	-	-
b. onderhanden werk, w.o. bouwgronden in exploitatie	4.098.132	3.001.862
c. gereed product en handelsgoederen	-	-
d. vooruitbetalingen	-	-
subtotaal	4.098.132	3.001.862
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
a. vorderingen op openbare lichamen	3.274.086	1.847.463
b. verstrekte kasgeldleningen aan openb. Lichamen	-	-
c. overige verstrekte kasgeldleningen	-	-
d. uitz. Rijk's schatkist met rentetypische looptijd >1 jaar	-	-
e. rek.-courant verhoudingen met het Rijk	1.105.657	6.209.321
f. rek.-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	-	-
g. uitz. Ned. schuldpapier met rentetypische looptijd >1 jaar	-	-
h. overige vorderingen	1.405.808	1.892.012
i. overige uitzettingen	-	-
subtotaal	5.785.551	9.948.796
6. Liquide middelen:		
Kassaldi	1.110	1.337
Banksaldi	196.757	486.806
subtotaal	197.867	488.143
7. Overlopende activa:		
a. nog te ontvangen door voorfinanciering uitkeringen	-	-
b. overige nog te ontvangen	482.965	688.431
	482.965	688.431
Totaal vlottende activa	10.564.516	14.127.232
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	41.737.312	38.168.503

PASSIVA	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste passiva:		
8. Eigen vermogen:		
<i>Reserves:</i>		
a. algemene reserves	5.949.017	5.848.163
b. bestemmingsreserves	4.894.022	11.564.622
<i>het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening</i>	1.035.729	589.082
subtotaal	11.878.768	18.001.867
9. Voorzieningen		
1a. voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	2.443.988	2.136.005
1b. voorzieningen gelijkmatige verdeling van kosten	1.041.536	930.472
1c. voorzieningen vervangingsinvesteringen	-	-
2. voorz. middelen derden met specifieke besteding	11.986.690	11.411.178
subtotaal	15.472.214	14.477.655
10. Vaste schulden > 1 jaar		
a. obligatieleningen	-	-
b. onderhandse leningen:	-	-
1. binnenlandse pensioenfondsen/vers.instell.	-	-
2. binnenlandse banken en ov.financiële instell.	7.155.506	-
3. binnenlandse bedrijven	-	-
4. openbare lichamen	-	-
5. overige binnenlandse sectoren	-	-
6. buitenlandse instellingen, fondsen e.a.	-	-
c. door derden belegde gelden	-	-
d. waarborgsommen	8.822	8.365
	7.164.328	8.365
Totaal vaste passiva	34.515.311	32.487.887
Vlottende passiva:		
11. Netto vlottende schulden < 1 jaar:		
a. kasgeldleningen openbare lichamen	-	-
b. overige kasgeldleningen	-	-
c. banksaldi	-	-
d. overige schulden	4.310.575	2.050.205
subtotaal	4.310.575	2.050.205
12. Overlopende passiva		
a. verplichtingen	1.787.784	2.233.745
b. voorschotbedragen EU, Rijk en provincies	1.123.642	1.395.968
d. overig vooruitontvangen	-	698
subtotaal	2.911.426	3.630.411
Totaal vlottende passiva	7.222.002	5.680.616
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	41.737.312	38.168.503
Gewaarborde leningen (incl. achterborg)	15.832.838	16.021.186

GRONDSLAGEN VOOR DE BALANSWAARDERING.

De balans is volledig afgestemd op het BBV 2004 (Besluit begroting en verantwoording) en de wijzigingen van de Commissie BBV die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. Voor zover hierna niet anders vermeld zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

ACTIVA

Het afschrijvingsbeleid is bepaald in de "Financiële verordening gemeente Waalre" (verordening ex art. 212 gemeentewet), vastgesteld door de gemeenteraad op 7 maart 2017.

Investerings economisch nut:

In het algemeen geldt, dat voor de bepaling van de afschrijving uitgegaan wordt van de verwachte levensduur. Er wordt afgeschreven over de netto investering (reserves worden niet in mindering gebracht) en wel op lineaire basis. De investeringen in het kader van het Gemeentelijk rioleringsplan worden afgeschreven op 50-jarige annuïteitbasis. De eerste afschrijving wordt toegepast in het jaar dat de investering op 1 juli van het jaar financieel is afgerond of in gebruik is genomen.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:

Op grond van bovenstaande verordening worden deze investeringen in principe niet geactiveerd maar ineens afgeschreven tenzij de gemeenteraad anders beslist. Bij raadsbesluit van 28 september 2004 is besloten om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut voortaan niet meer te activeren maar ten laste van de exploitatie te brengen en deze te dekken middels de reserves. De "reserve vrij besteedbaar" en zo nodig de "algemene reserve" worden voor dergelijke investeringen aangewend.

Algemeen.

Indien bij de diverse activa is opgenomen dat deze gewaardeerd zijn tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, moet hieronder verstaan worden: inkoopprijs inclusief bijkomende kosten. Rente over kapitaalinvesteringen. In het jaar van raming van de kapitaaluitgaven wordt in de betreffende begroting voor een heel jaar rente berekend over de investering.

Immateriële vaste activa.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen (lineair). De afschrijvingstermijn bedraagt 5 jaar.

Materiële vaste activa.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met eventueel van derden ontvangen bijdragen alsmede met de afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Voor investeringen t/m 2003 zijn mogelijk ook nog reserves in mindering gebracht. Dit is vanaf 2004 niet meer toegestaan. Er is 1 perceel van de materiële vaste activa in erfpacht uitgegeven.

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Financiële vaste activa.

Deelnemingen:

De deelnemingen in andere rechtspersonen zijn opgenomen tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen verminderd met de niet volgestorte bedragen.

Leningen u/g:

De verstrekte geldlening aan het Waalres Museum is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de lening, verminderd met de ter zake ontvangen aflossingen.

PASSIVA

Rentetoerekening aan/over reserves en voorzieningen.

Op grond van de Nota Reserves & Voorzieningen zou over de reserves 3% rente berekend moeten worden. Met de nieuwe BBV voorschriften van 2016 is dit niet meer toegestaan. (m.u.v. bepaalde specifieke reserves). In de nota is tevens bepaald dat de rente m.b.t. de algemene reserve voortaan eveneens aan de reserve zal worden toegevoegd m.u.v. de algemene bufferreserve.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan behalve als deze voorziening tegen contante waarde is gewaardeerd.

Alleen de pensioenvoorziening wethouders is tegen contante waarde gewaardeerd zodat hier rente mag worden toegerekend. Bij alle andere voorzieningen wordt geen rente toegerekend.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2017.

Vaste Activa:

1. Immateriële vaste activa

N.v.t.

2. Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2016	mutatie i.v.m. gewijzigde regelgeving	Boekwaarde 1-1-2017	Investe- ringen	des - investe- ringen	Afschrijvingen	Afwaarde- ring duurza- me waarde- vermindering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2017
Investerings met economische nut									
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	27.444	-	27.444	284.629	60.320	14.388	-	-	237.365
Gronden en terreinen	2.327.443	-	2.327.443	-	227.750	-	-	-	2.099.693
Bedrijfsgebouwen	10.106.504	-	10.106.504	14.974.667	-	442.601	-	6.701.794	17.936.776
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Machines	19.401	-	19.401	33.885	-	9.788	-	-	43.498
Overige (economisch nut)	1.496.779	-	1.496.779	688.476	92.210	138.012	-	-	1.955.033
Totaal inv. met eco. nut	13.977.571	-	13.977.571	15.981.657	380.280	604.789	-	6.701.794	22.272.365
Investerings met economisch nut waarvoor heffing kan worden geheven									
Gronden en terreinen (heffing mogelijk)	131.000	-	131.000	-	-	-	-	-	131.000
Bedrijfsgebouwen (heffing mogelijk)	11.530	-	11.530	-	-	2.306	-	-	9.224
Grond-, weg- en waterb. werken (heffing mogelijk)	8.186.119	-	8.186.119	120.013	-	288.699	-	-	8.017.433
Vervoermiddelen (heffing mogelijk)	74.170	-	74.170	-	-	18.750	-	-	55.420
Overige (economisch nut) (heffing mogelijk)	105.928	-	105.928	-	-	10.320	-	-	95.608
Totaal inv. met eco. nut (heffing mogelijk)	8.508.747	-	8.508.747	120.013	-	320.075	-	-	8.308.685
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut									
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (maats)	-	-	-	231.003	-	-	-	-	231.003
Overige (maatschappelijk nut)	1.013.286	-	1.013.286	52.499	-	-	-	1.123.312	-57.527
Overige (maatschappelijk nut) heffing mogelijk	3.602	-	3.602	-	-	3.602	-	-	-
Totaal inv. in de openb. ruimte maatsch.nut	1.016.888	-	1.016.888	283.502	-	3.602	-	1.123.312	173.476
TOTAAL	23.503.206	-	23.503.206	16.385.172	380.280	928.466	-	7.825.106	30.754.526

De bouwkosten van het gemeentehuis is in grote mate gefinancierd door een schade uitkering van de verzekeringsmaatschappij van € 6,7 miljoen.

De provincie heeft een subsidie verstrekt van € 1,1 miljoen voor investeringen in fietspad voorzieningen.

3. Financiële vaste activa

	Balans 31-12-2016	Resultaatbe- bestemm. e.a. mutat. per 1/1	Balans 1-1-2017	Vermeer- deringen	Verminde- ringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Balans 31-12-2017
a. Kapitaalverstrekkingen	15.795		15.795	-	-	-		15.795
b. Leningen aan deelnemingen	470.084		470.084	-	117.521	-		352.563
c. Overige langlopende leningen	52.184		52.184	-	2.269	-		49.915
f. Overige uitzettingen > 1 jaar	-		-	-	-	-		-
TOTAAL	538.063	-	538.063	-	119.790	-	-	418.273

Kapitaalverstrekking

Aandelen NV Bank Nederlandse Gemeenten: 6.318 * € 2,50 € 15.795

Overige langlopende leningen

Geldlening Waalres Museum t/m 2039 tegen 3,5% rente p.j. € 52.184

Leningen aan deelnemingen: aan de BNG i.v.m. aandelen bouwfonds € 352.563

Vlottende activa:

4. Voorraden

	Balans 31-12-2016	mutatie i.v.m. gewijzigde regelgeving	Balans 1-1-2017	Vermeer- deringen	Verminde- ringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Balans 31-12-2017
Overige gronden*	-		-			-	-	-
Onderhanden werk	3.518.654		3.518.654	3.067.615	1.815.582	-	-	4.770.687
Totaal	3.518.654	-	3.518.654	3.067.615	1.815.582	-	-	4.770.687

*waardecorrectie -672.554
4.098.133

* Stellige uitspraken en aanbeveling in de Notitie Grondexploitatie: als er sprake is van een voorziening ter bestrijding van tekorten in de grondexploitaties dan moet die worden gepresenteerd als waarde correctie op de post Bouwgrond in exploitatie.

5. Uitzettingen met een rente typische looptijd < 1 jaar

	2017	2016
a. Vorderingen openbare lichamen		
Vorderingen op openbare lichamen	334.032	122.024
Vorderingen BTW compensatiefonds over 2016	-	1.725.439
Vorderingen BTW compensatiefonds over 2017	2.940.055	-
	<u>3.274.087</u>	<u>1.847.463</u>
e. rek.-courant verhouding met het Rijk	1.105.657	6.209.321
h. Overige vorderingen		
Debiteuren algemeen	306.115	821.332
Bij: negatieve debiteuren algemeen	735	-
Bij: negatieve crediteuren algemeen: van cred.algemeen	509	44.513
	<u>307.359</u>	<u>865.845</u>
debiteuren gemeente WWB (waarvan € 149.673 dubieus)	1.273.796	1.208.493
Af: voorzieningen dubieuze debiteuren	-24.438	-32.653
Af: voorzieningen dubieuze debiteuren W&I	-150.909	-149.673
	<u>1.405.808</u>	<u>1.892.012</u>
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	<u>5.785.552</u>	<u>9.948.796</u>

6. Liquide middelen

	2017	2016
Contanten	1.110	1.337
Saldo giro en bankinstellingen	196.757	486.806
	<u>197.867</u>	<u>488.143</u>

7. Overlopende activa

	2017	2016
<i>Overlopende posten team Werk en Inkomen</i>	56.929	50.426
<i>Nog te ontvangen bedragen (balansposten)</i>	384.049	250.797
<i>Bij: negatieve crediteuren nog te ontvangen</i>	-	145.414
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>	41.988	241.794
<i>Overige overlopende activa</i>	-	-
	<u>482.965</u>	<u>688.431</u>

PASSIVA

Vaste passiva:

8. Eigen vermogen

Algemene reserves:

	Balans 31-12-2016	Resultaatbe- stimm. E.a. mutat. Per 1-1	Balans 1-1-2017	Rente	Vermeerde- ringen	Verminde- ringen	Balans 31-12-2017
Res. Vrij besteedbaar	622.587	-	622.587	-	-	-	622.587
Algemene reserve	3.617.067	589.081	4.206.148	-	-	45.803	4.160.345
Alg. reserve grondexploitatie	608.509	-	608.509	-	-	192.424	416.085
Alg. reserve sociaal domein	1.000.000	-	1.000.000	-	-	250.000	750.000
Totaal a	5.848.163	589.081	6.437.244	-	-	488.227	5.949.017

Voor een specificatie van de mutaties wordt verwezen naar de bijlagen.

Bestemmingsreserves:

	Balans 31-12-2016	Resultaatbe- stimm. E.a. mutat. Per 1-1	Balans 1-1-2017	Rente	Vermeerde- ringen	Verminde- ringen	Balans 31-12-2017
Best. Res. Voor egalist. Tarieven	-	-	-	-	-	-	-
Overige bestem. Reserves	11.564.622	-	11.564.622	-	279.837	6.950.437	4.894.022
Totaal b	11.564.622	-	11.564.622	-	279.837	6.950.437	4.894.022

Voor een specificatie van de mutaties wordt verwezen naar de bijlagen.

9. Voorzieningen

	Balans 31-12-2016	Vermeerde- ringen	Aanwending	Balans 31-12-2017
Voorzieningen t.b.t. verplichtingen, verliezen en risico's				
- personele verplichtingen	2.136.005	460.152	152.169	2.443.988
- gecal. Verlies complex centrumplan Waalre	516.791	155.763	-	672.554
Totaal 1a.	2.652.796	615.915	152.169	3.116.542
Voorzieningen t.b.v. gelijkmatige verdeling van kosten				
- Onderhoud gem. gebouwen (cw)	840.175	134.733	43.342	931.566
- ration. Wegbeheer (cw)	90.296	226.300	206.626	109.970
Totaal 1b.	930.471	361.033	249.968	1.041.536
Voorzieningen verv. Inv. Waarvoor heffing k.w. geheven				
- n.v.t.	-	-	-	-
Totaal 1c.	-	-	-	-
Voorzieningen m.b.t. door derden verkregen middelen met gesp. Bestd.				
- Egalisatie afvalstoffenheffing (cw)	327.370	-	115.843	211.527
- vervanging riolering (cw)	11.083.808	691.355	-	11.775.163
Totaal 2.	11.411.178	691.355	115.843	11.986.690
Totaal voorzieningen	14.994.445	1.668.303	517.980	16.144.768
Bewerkingen voor balansdatum				
- correctie bij 1a			-	-672.554
Totaal voorzieningen				15.472.214

10. Vaste schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer

	2017	2016
- Lening O/G nummer 40.111271	3.585.984	-
- Lening O/G nummer 40.111272	3.569.522	-
- waarborgsommen	8.822	8.365
Totaal	7.164.327	8.365

In 2017 zijn er 2 leningen opgenomen voor de aankoop van de Brede School Ekenrooi.

Vlottende Passiva:

11. Kortlopende schulden met een rente typische looptijd van korter dan 1 jaar

	2017	2016
- overige schulden	4.309.330	2.005.692
- bank rekening courant	-	-
- Bij: negatieve debiteuren	735	-
- Bij: negatieve crediteuren	509	44.513
Totaal	4.310.574	2.050.205

De schuldpositie is in 2017 hoger door bouw van het nieuwe gemeentehuis en openstaande schulden aan de belastingdienst. Deze schuldposities zijn afgewerkt in 2018.

12. Overlopende passiva

	2017	2016
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen.		
- doorbetalingen vorderingen Rijk WWB	97.456	248.034
- Te betalen BTW	2.893	29.242
- Netto uitkeringen Werk & Inkomen	816.926	687.319
- WWB Werkdeelparticipatiebudget	-	-
- Nog te betalen bedragen (balanspost)	870.509	1.123.734
- Bij: negatieve crediteuren nog te betalen	-	145.414
Totaal a.	1.787.784	2.233.742
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbetalingen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volg. Begr. Jaren		
- vooruitontvangen bedrag krediet energietransitie	80.420	249.561
- ontvangen bijdragen voor het krediet Brainport Avenue	1.043.222	1.146.407
Totaal b.	1.123.642	1.395.968
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.		
- Wet inburgering	-	-
- Krediet duurzaamheidsagenda	-	-
- Overige nog te betalen bedragen	-	698
- Overige overlopende passiva	-	-
Totaal d.	-	698
Totaal overlopende passiva	2.911.426	3.630.409

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen over het jaar 2017:

	Saldo 1-1-2017	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug- betalingen	Saldo 31-12-2017
Rijk (VNG)					
vooruitontvangen bedrag krediet energietransitie	249.561	-	169.141		80.420
Provincie					
ontv. bijdragen voor het krediet Brainport Avenue	1.146.407	40.000	143.185		1.043.222
Totaal	1.395.968	40.000	312.326	-	1.123.642

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting

De gemeente Waalre heeft geen recht op verliescompensatie. Het betreft het toekomstig recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Gewaarborgde geldleningen (buiten de balans)

De gemeente heeft zich garant gesteld voor de betaling van rente en aflossing inzake door andere rechtspersonen aangegane geldleningovereenkomsten. Het totaal van de gegarandeerde schuldrestanten van deze geldleningen bedraagt per ultimo 2017 € 25.750. Er is nog 1 lening overgebleven, waar de gemeente nog garant voor staat. Voorts treedt de gemeente op als tertiair borg voor leningen van binnen de gemeente werkzame woningcorporaties, tezamen met het rijk (ieder 50%). De risico's zijn uiterst gering. Het gewaarborgd bedrag hiervoor bedraagt € 15,8 mln.

Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen

Onder 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen' wordt inzicht gegeven in een aantal belangrijke contracten of verplichtingen, waarbij voornamelijk een grensbedrag van € 250.000 is aangehouden. Dit grensbedrag is niet wettelijk voorgeschreven.

Voor het waarborgen van een goede 'going concern' vormt contractbeheer een belangrijke basis. Waalre heeft momenteel ongeveer 250 contracten. Dit betreffen diverse overeenkomsten met bedrijven, overheden, abonnementen, software etc. met variërende looptijden en financiële consequenties. Als belangrijke lopende en toekomstige verplichtingen noemen wij hier:

	Jaarbedrag	Looptijd
Gebr. Brouwers B.V. groenverzorging	€ 787.458	31-12-2017
Gemeente Eindhoven Financiële administratie	€ 775.794	31-12-2017
Baetsen containers B.V.	€ 426.714	31-12-2017
Wooninc	€ 298.452	1-7-2017
Bibliotheek Eindhoven	€ 260.552	31-12-2022
Thomasse Beheer B.V.	€ 212.690	31-1-2018

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

In paragraaf B: Weerstandsvermogen en risicomanagement treft u een overzicht aan van alle door ons onderkende risico's. Tot slot merken wij op dat Waalre geen gebruik maakt van financiële derivaten.

Schatkistbankieren

Uit onderstaande cijfers blijkt dat er geen overtollige middelen boven het drempelbedrag buiten het schatkistbankieren zijn gehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	293,145			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	176	173	167	173
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	117	120	126	120
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	39.086			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	39.086			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	293,145			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	15.843	15.738	15.409	15.943
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	176	173	167	173

Doel van de reserves:

01 Algemene bufferreserve	Dit betreft het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente en heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.
02 Algemene reserve vrij besteedbaar	Dient als weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserve of voorziening is gevormd.
03 Algemene reserve grondexploitatie	Dient buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.
04 Algemene reserve Sociaal Domein	Heeft als functie de kosten te dekken voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein (jeugd, Wmo, participatie, etc.)
10 Reserve openbare ruimte en bruggen	Heeft als functie de kosten te dekken voortvloeiende uit de renovatie/groot onderhoud van openbare ruimtes en bruggen.
11 Reserve wettelijke bepalingen	Dient om kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren: vervallen rentetoerekening aan grondexploitatiegebieden en de verplichting om vakantiegeld te reserveren bij het opstellen van de jaarstukken. Over beide maatregelen moet de wetgever beslissen.
12 Reserve regionaal fonds	Bedoeld voor investeringen die bijdragen aan de algemene verbetering van de woon-, leef- en werkkwaliteiten van de gemeente door regionale projecten waarvoor binnen de regio om een bijdrage wordt verzocht.
13 Reserve lokaal fonds	Bedoeld voor investeringen die bijdragen aan de algemene verbetering van woon-, leef- en werkkwaliteiten van de gemeente in het kader van bovenwijkse voorzieningen of projecten binnen de gemeente.
14 Reserve sociale woningbouw	Een fonds om verevening te kunnen toepassen om financiële overschotten van winstgevende locaties in te kunnen zetten om de tekorten op andere locaties af te dekken, in relatie tot de verplichting om 30 % van een woningbouwproject in de sociale sector te realiseren.
15 Reserve landschappelijke kwaliteiten	Bedoeld om de financiële bijdrage te kunnen regelen voor de verbetering van landschappelijke kwaliteit, wanneer dit nodig, maar niet mogelijk is binnen projecten die bijdragen aan de algemene verbetering van de woon-, leef- en werkkwaliteiten van de gemeente, de feitelijke kwaliteitsverbetering.
16 Reserve huisvesting gemeentewerf	Dekking afschrijvingslasten van de investering gemeentewerf 1999.
17 Reserve renovatie sporthallen	Dekking afschrijvingslasten van de investering renovatie sporthallen De Pracht en Hoeveland in 2007.
18 Reserve renovatie brandweerkazerne	Dekking afschrijvingslasten van de investering brandweerkazerne in 2008.
19 Reserve buitensport acc.sportpark Waalre	Dekking afschrijvingslasten van de investering herinrichting buitensportaccommodaties in 2008.
20 Reserve buitenonderhoud schoolgeb.	Dekking uitgaven groot (buiten)onderhoud schoolgebouwen.
21 Reserve aandelen bouwfonds	Vrijval ten gunste van de exploitatie. Ter vervanging van de wegvallende winstuitkering van de HNG.
22 Reserve gemeentehuis	Om de kosten van het te bouwen gemeentehuis te financieren.

Doel van de voorzieningen

30 Voorz. personele verplichtingen	Dekken van de jaarlijkse uitkeringen aan het voormalig personeel i.v.m. wachtgelden en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders.
31 Verliesvoorz. bouwgrondexploitatie	Voor het opvangen van verliezen op bouwgrondexploitaties.
32 Voorz. onderhoud gemeentegeb.	Het dekken van de uitgaven voor groot planmatig onderhoud aan gemeentegebouwen, niet zijnde het gemeentehuis. Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel het buiten- als het binnenonderhoud.
33 Voorz. rationeel wegbeheer	Het dekken van de uitgaven voor groot planmatig onderhoud aan wegen.
34 Voorz. vervanging riolering	Om jaarlijkse fluctuaties op het tarief van de rioolrechten tegen te gaan. Deze voorziening bestaat uit middelen derden en eigen middelen voor het op peil houden van de voorziening voor het doen van toekomstige investeringen.
35 Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	Ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffentaak.

3. Overzicht reserves en voorzieningen

Omschrijving	functie	Stand per 31-12-2016	resultaat- besteming 2016	Gecorr.stand 01-01-2017	rentepercentage		
					totaal	bij- schrijven	bespaarde rente
Algemene reserves							
01 Algemene bufferreserve	951.00	3.617.067		3.617.067	0,0%	0,0%	0,0%
02 Algemene reserve vrij besteedbaar	960.00	622.587	589.081	1.211.668	0,0%	0,0%	0,0%
03 Algemene reserve grondexploitatie	952.00	608.509		608.509	0,0%	0,0%	0,0%
04 Algemene reserve sociaal domein	953.00	1.000.000		1.000.000	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Algemene reserves</i>		5.848.163	589.081	6.437.244			
10 Reserve openbare ruimte en bruggen		-	-	-	0,0%	0,0%	0,0%
11 Reserve wettelijke bepalingen	960.20	615.817	-	615.817	0,0%	0,0%	0,0%
12 Reserve regionaal fonds	960.32	186.918	-	186.918	0,0%	0,0%	0,0%
13 Reserve lokaal fonds	960.33	256.519	-	256.519	0,0%	0,0%	0,0%
14 Reserve sociale woningbouw	960.34	-	-	-	0,0%	0,0%	0,0%
15 Reserve landschappelijke kwaliteiten	960.31	-	-	-	0,0%	0,0%	0,0%
16 Reserve huisvesting gemeentewerf	965.00	278.080	-	278.080	0,0%	0,0%	0,0%
17 Reserve renovatie sporthallen	977.00	1.032.555	-	1.032.555	0,0%	0,0%	0,0%
18 Reserve renovatie brandweerkazerne	978.00	751.254	-	751.254	0,0%	0,0%	0,0%
19 Reserve buitensportacc.sportpark Waalre	979.00	1.286.320	-	1.286.320	0,0%	0,0%	0,0%
20 Reserve buitenonderhoud schoolgeb	970.00	176.468	-	176.468	0,0%	0,0%	0,0%
21 Reserve aandelen bouwfonds	980.00	483.604	-	483.604	0,0%	0,0%	0,0%
22 Reserve gemeentehuis	960.10	6.497.088	-	6.497.088	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Overige bestemmingsreserves</i>		11.564.623	-	11.564.623			
Totaal reserves		17.412.786	589.081	18.001.867			

Omschrijving	functie	Stand per 31-12-2016	n.v.t.	Gecorr.stand 01-01-2017	voorziening op basis van CW?		
					totaal	ja	nee
Voorzieningen							
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>							
30 Voorz.personele verplichtingen (cw)	982.00	2.136.005	-	2.136.005	1,648%	ja	
31 Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	989.00	516.791	-	516.791	0,0%	nee	
<i>sub-totaal</i>		2.652.796	-	2.652.796			
<i>Voorzieningen risico's:</i>							
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>							
32 Voorz.onderhoud gem.gebouwen (cw)	981.XX	840.175	-	840.175	0,0%	nee	
33 Voorz.rationeel wegbeheer (cw)	984.00	90.296	-	90.296	0,0%	nee	
<i>sub-totaal</i>		930.471	-	930.471			
<i>Voorzieningen middelen derden</i>							
34 Voorz.vervangng riolering (cw)	964.00	11.083.808	-	11.083.808	0,0%	nee	
35 Voorz.afvalstoffenheffing (cw)	963.00	327.370	-	327.370	0,0%	nee	
<i>sub-totaal</i>		11.411.178	-	11.411.178			
<i>Correctie voorzieningen</i>							
Totaal voorzieningen		14.994.445	-	14.994.445			
Totaal reserves en voorzieningen		32.407.231	589.081	32.996.312			

Omschrijving	Toevoegingen 2017		Onttrekkingen 2017		Stand per 31-12-2017
	2.0 Rente	T.l.v. exploitatie	T.g.v. exploitatie	Tgv expl. i.v.m. afs. vaste activa	
Algemene reserves					
01 Algemene bufferreserve	-	-	-	-	3.617.067
02 Algemene reserve vrij besteedbaar	-	-	45.803	-	1.165.865
03 Algemene reserve grondexploitatie	-	-	192.424	-	416.085
04 Algemene reserve sociaal domein	-	-	250.000	-	750.000
<i>Algemene reserves</i>	-	-	488.227	-	5.949.017
10 Reserve openbare ruimte en bruggen	-	-	-	-	-
11 Reserve wettelijke bepalingen	-	-	120.000	-	495.817
12 reserve regionaal fonds	-	4.855	10.177	-	181.596
13 reserve lokaal fonds	-	137.346	-	-	393.865
14 reserve sociale woningbouw	-	56.000	-	-	56.000
14 reserve landschappelijke kwaliteiten	-	5.000	-	-	5.000
14 Reserve huisvesting gemeentewerf	-	-	-	12.640	265.440
15 Reserve renovatie sporthallen	-	-	-	68.837	963.718
16 Reserve renovatie brandweerkazerne	-	-	-	24.234	727.020
17 Reserve buitensportacc. sportpark Waalre	-	-	-	50.220	1.236.100
18 Reserve buitenonderhoud schoolgeb	-	76.636	73.241	-	179.863
19 Reserve aandelen bouwfonds	-	-	94.000	-	389.604
20 Reserve gemeentehuis	-	-	6.497.088	-	-
Reserve sociaal domein	-	-	-	-	-
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	-	279.837	6.794.506	155.931	4.894.023
Totaal reserves	-	279.837	7.282.733	155.931	10.843.040

Omschrijving	Toevoegingen 2017		Aanwending 2017		Stand per 31-12-2017
	rente	Tlv exploitatie	uitgaven	n.v.t.	
Voorzieningen					
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>					
30 Voorz. personele verplichtingen (cw)	35.201	424.951	152.169	-	2.443.988
31 Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie		155.763	-	-	672.554
<i>sub-totaal</i>	35.201	580.714	152.169	-	3.116.542
<i>Voorzieningen risico's:</i>					
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>					
32 Voorz. onderhoud gem. gebouwen (cw)		134.733	43.342	-	931.566
33 Voorz. rationeel wegbeheer (cw)		226.300	206.626	-	109.970
<i>sub-totaal</i>		361.033	249.968	-	1.041.536
<i>Voorzieningen middelen derden</i>					
34 Voorz. vervanging riolering (cw)		691.355	-	-	11.775.163
35 Voorz. afvalstoffenheffing (cw)		-	115.843	-	211.527
<i>sub-totaal</i>		691.355	115.843	-	11.986.690
<i>Correctie voorzieningen</i>					
Totaal voorzieningen	35.201	1.633.102	517.980	-	16.144.768
Totaal reserves en voorzieningen	35.201	1.912.939	7.800.713	155.931	26.987.808

4. Overzicht overbrengen van kredieten van 2017 naar 2018

Omschrijving	restant krediet naar 2017	Nieuw krediet 2017	Uitgegeven/ontvangen in 2017	Overboeken naar 2018
Investerings exploitatie t.l.v. reserves				
Uitgaven				
1 Krediet risico's wegenbeheersplan	10.277	-	2.279	7.998
2 Reconstructie buitengebied	27.334	-5.000	9.524	12.810
3 Implementatie nieuwe omgevingswet	-	25.000	27.433	-2.433
4 Dommeldal de Hogt	-	20.000	10.177	9.823
5 regionaal ontwikkelingsfondsen werkloosheids	-	86.000	-	86.000
Subtotaal investeringen exploitatie t.l.v. reserves	37.611	126.000	49.413	114.198

Investerings I&F staat

Uitgaven

7 Krediet vervanging website fase 2 (E-formulieren)	25.000	-	10.257	14.743
8 Krediet vervanging laptops	85.000	-	70.517	14.483
9 Krediet vervanging software 2017	-	350.000	173.584	176.416
10 Krediet vervanging telefooncentrale	-	75.000	51.905	23.095
11 Vervanging applicaties software	179.037	-	102.547	76.490
12 krediet voorbereiding bouw gemeentehuis	8.417.321	311.369	7.640.380	1.088.310
13 Krediet aankoop brandweerkazerne 2017	-	727.020	-	727.020
14 Krediet planontwikkeling N69	-	200.000	164.187	35.813
15 Krediet infra Julianalaan + parkeerterrein	-	167.000	66.817	100.183
17 Krediet Brede School Waalre gebouw	136.910	-	109.796	27.114
18 Krediet Brede School Waalre gemeente	74.866	-	3.343	71.523
19 Krediet kantine/ontmoetingscentrum Hazzo	-	-	19.178	-19.178
20 Krediet reïntegratie statushouders	-	59.250	35.321	23.929
21 aanpassen BBB waalre-noord	77.715	-	12.146	65.569
22 onderzoek grondwateroverlast Aremborgstraat	212.590	-	14.512	198.078
23 vGRP 2017 krediet inmeten Nassastraat e.o.	-	20.000	5.753	14.247
24 vGRP 2017 krediet deelreparaties riolering	-	20.000	6.150	13.850
25 vGRP 2017 krediet blauwe ader Molenstraat	-	100.000	2.320	97.680
26 Maatregelen BSL (realisering fietspad)	157.820	-	52.499	105.321
27 ondersteuningsprogramma energie	199.526	88.818	175.441	112.903
28 Krediet zonnepark voormalig honkbalveld Waalre	-	70.000	6.400	63.600
29 Krediet zonnepanelenproject	-	1.232.746	-	1.232.746
30 Brainport Avenue/ Slowlane	-4.479	-	-4.479	-
31 DDH natuurcompensatie	-	438.271	78.352	359.919
32 DDH rood met groen middelen	-	49.734	-	49.734
33 DDH fietspaden	-	575.000	138.590	436.410
34 DDH proceskosten kavelruil fase 1	-	70.000	5.655	64.345

Inkomsten

18 Krediet Brede School Waalre gemeente	-5.453	-	-	-5.453
20 Krediet reïntegratie statushouders 2017	-	59.250	92.210	-32.960
26 Maatregelen BSL (realisering fietspad)	1.171.116	-	1.123.312	47.804
27 ondersteuningsprogramma energie	-55.984	-	175.441	-231.425
28 Krediet zonnepark voormalig honkbalveld Waalre	-	70.000	-	70.000
29 Krediet zonnepanelenproject	-	1.232.746	-	1.232.746
30 Brainport Avenue/ Slowlane	-60.000	-	40.000	-100.000
31 DDH natuurcompensatie	-	438.271	78.352	359.919
32 DDH rood met groen middelen	-	49.734	-	49.734
33 DDH fietspaden	-	575.000	138.590	436.410
34 DDH proceskosten kavelruil fase 1	-	70.000	5.655	64.345
Subtotaal investeringen I&F	8.511.627	2.059.207	7.287.611	3.283.223

Investerings bouwgrondexploitatie (BGE)

Uitgaven

2 Krediet basisschoollocatie Eekenrooisestraat	462.922	-	72.295	390.627
3 Bouwrijpmaken Berkenlaan	45.498	-	3.065	42.433
4 Krediet Waalre-N dp 1a: herinrichting park de Meeris	905.614	-	659.015	246.599
6 Krediet Waalre-N dp 1b particulier-planontw.	156.022	-	9.098	146.924
7 Krediet Waalre-N dp 1b: bouwrijpmaken	164.254	-	24.812	139.442
12 Centrumplan Waalre-dorp	42.499	-	30.284	12.215
13 Centrumplan Waalre-dorp Voorbereiding en planontwikkeling	38.286	999.500	567.144	470.642
58 WN Heistraat-Noord voorbereidingskrediet	118.905	1.367.000	319.435	1.166.470
14 59 WM Heistraat Zuid Voorbereidingskrediet	-	-	707	-707

Subtotaal investeringen (BGE) 1.933.999 2.366.500 1.685.855 2.614.644

Totaal 10.483.237 4.551.707 9.022.879 6.012.065

5. Overzicht gewaarborgde leningen

nr.	oorspronkelijk bedrag geldlening	naam van de geldnemer	doel van de geldlening	besluit borgstelling		rente perc.	Restantbedrag gewaarborgde geldleningen 1-1-2017	Aflossingen in 2017	restantbedrag gewaarborgde geldleningen per 31-12-2017	
				raads- c.q. b&w-besluit	uitvoerings- besluit b&w				Totaal	Door gemeente gewaarborgd
a. Specifieke garantiverleningen:										
1	891.076	Reg.Stg Zorgcentra De Kempen	Invest.in aanleunwon.+ verzteh.	02-07-1996		6,600	0	0	0	0
2	113.445	Waalrese Lawn Tennis Vereniging	Bouw paviljoen	21-01-1997		7,000	0	0	0	0
3	90.756	R.K.V.V. Waalre	Renovatie clubhuis		26-03-2002	7,000	37.328	37.328	0	0
4	45.000	LTV Eeckenrode	Vervangen clubaccommodatie	29-6-2010		4,150	28.750	3.000	25.750	25.750
5	250.000	Stichting Tennispark Waalre	Aanleg 4 smashcourtbanen+verf.	30-10-2007	21-12-2007	4,900	50.032	50.032	0	0
							116.110	90.360	25.750	25.750
b. Garantieverleningen door het WSW, waarbij de gemeente optreedt als achterborg:										
6	1.006.831	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		8,520	853.446	41.511	811.935	405.967
7	1.713.451	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		8,480	1.446.209	71.861	1.374.348	687.174
8	695.011	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		4,700	503.641	20.005	483.636	241.818
9	228.775	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		6,760	103.377	12.910	90.467	45.233
10	295.939	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		7,100	241.522	28.060	213.462	106.731
11	355.179	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		7,390	290.162	33.580	256.582	128.291
12	664.792	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		6,930	501.596	18.448	483.148	241.574
13	707.897	Woningstichting Aert Swaens	Nieuwb.14 app. Centr.plan Aalst	16-04-1996	03-02-1998	5,780	426.188	25.589	400.599	200.300
14	10.000.000	Woonstichting Thuis			20-03-2014	2,175	10.000.000	0	10.000.000	5.000.000
15	10.000.000	Woonstichting Thuis			15-04-2014	2,440	10.000.000	0	10.000.000	5.000.000
16	7.500.000	Woonstichting Thuis			09-12-2014	1,925	7.500.000	0	7.500.000	3.750.000
	33.167.877						31.866.141	251.965	31.614.176	15.807.088
							31.982.251	342.325	31.639.926	15.832.838

Taakvelden		Begroting 2017 primitief			Begroting 2017 na wijziging		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0	Bestuur en ondersteuning	-25.942.983	12.107.223	-13.835.760	-28.238.405	13.734.082	-14.504.323
0.1	Bestuur	-17.500	1.571.843	1.554.343	-70.208	1.845.867	1.775.659
0.2	Burgerzaken	-350.707	209.017	-141.690	-350.707	216.017	-134.690
0.3	Beheer Overige gebouwen en gronden	-	-	-	-	-	-
0.4	Overhead	-8.100	4.764.058	4.755.958	-8.100	4.934.214	4.926.114
0.5	Treasury	-8.276	-	-8.276	-12.276	-	-12.276
0.61	OZB Woningen	-2.616.000	-	-2.616.000	-2.624.000	-	-2.624.000
0.62	OZB Niet-woningen	-583.000	-	-583.000	-583.000	-	-583.000
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-	-	-	-
0.64	Belastingen overig	-2.180	203.080	200.900	-2.180	208.423	206.243
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-16.661.190	-	-16.661.190	-17.115.529	-	-17.115.529
0.8	Overige baten en lasten	-	5.359.225	5.359.225	9.000	6.399.925	6.408.925
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	-	-	-	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	-5.696.030	-	-5.696.030	-7.481.405	129.636	-7.351.769
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-	-	-
1	Veiligheid	-29.388	815.630	786.242	-70.388	817.987	747.599
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-29.288	706.682	677.394	-70.288	706.682	636.394
1.2	Openbare orde en veiligheid	-100	108.948	108.848	-100	111.305	111.205
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-36.650	1.221.312	1.184.662	-44.650	1.285.190	1.240.540
2.1	Verkeer en vervoer	-36.650	1.221.312	1.184.662	-44.650	1.285.190	1.240.540
2.2	Parkeren	-	-	-	-	-	-
2.3	Recreatieve havens	-	-	-	-	-	-
2.4	Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-
2.5	Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
3	Economie	-10.886	113.198	102.312	-10.886	115.975	105.089
3.1	Economische ontwikkeling	-2.000	79.767	77.767	-2.000	82.293	80.293
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	-	-	-	-
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-8.886	12.931	4.045	-8.886	13.182	4.296
3.4	Economische promotie	-	20.500	20.500	-	20.500	20.500
4	Onderwijs	-139.120	1.296.456	1.157.336	-215.756	1.242.950	1.027.194
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	72.110	72.110	-	72.110	72.110
4.2	Onderwijshuisvesting	-135.574	729.353	593.779	-212.210	655.605	443.395
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.546	494.993	491.447	-3.546	515.235	511.689

Taakvelden		Realisatie 2017			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0	Bestuur en ondersteuning	-28.322.755	13.988.490	-14.334.265	76.135	-253.172	-177.037
0.1	Bestuur	-96.303	1.893.420	1.797.117	26.095	-47.553	-21.458
0.2	Burgerzaken	-366.984	222.418	-144.565	16.277	-6.401	9.875
0.3	Beheer Overige gebouwen en gronden	-	-	-	-	-	-
0.4	Overhead	-53.080	4.824.841	4.771.761	44.980	109.373	154.353
0.5	Treasury	-21.696	1.238	-20.458	1.205	-2	1.203
0.61	OZB Woningen	-2.623.878	-	-2.623.878	-122	-	-122
0.62	OZB Niet-woningen	-581.320	-	-581.320	-1.680	-	-1.680
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-	-	-	-
0.64	Belastingen overig	-2.622	193.385	190.762	442	15.038	15.481
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-17.141.625	-	-17.141.625	26.096	-	26.096
0.8	Overige baten en lasten	3.417	6.555.751	6.559.169	5.583	-155.826	-150.244
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	-	17.600	17.600	-	-17.600	-17.600
0.10	Mutaties reserves	-7.438.664	279.837	-7.158.827	-42.741	-150.201	-192.942
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-	-	-
1	Veiligheid	-62.483	790.098	727.615	-7.905	27.889	19.984
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-62.243	700.325	638.081	-8.045	6.357	-1.687
1.2	Openbare orde en veiligheid	-240	89.773	89.533	140	21.532	21.672
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-62.238	1.235.397	1.173.159	17.588	49.793	67.381
2.1	Verkeer en vervoer	-62.238	1.235.397	1.173.159	17.588	49.793	67.381
2.2	Parkeren	-	-	-	-	-	-
2.3	Recreatieve havens	-	-	-	-	-	-
2.4	Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-
2.5	Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
3	Economie	-13.046	84.816	71.770	2.160	31.159	33.319
3.1	Economische ontwikkeling	-5.912	54.383	48.471	3.912	27.910	31.822
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	-	-	-	-
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-7.134	15.147	8.013	-1.752	-1.965	-3.717
3.4	Economische promotie	-	15.286	15.286	-	5.214	5.214
4	Onderwijs	-228.127	1.239.309	1.011.182	12.371	3.641	16.012
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	72.120	72.120	-	-10	-10
4.2	Onderwijshuisvesting	-216.859	659.484	442.625	4.649	-3.879	770
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-11.268	507.705	496.437	7.722	7.530	15.252

Taakvelden		Begroting 2017 primitief			Begroting 2017 na wijziging		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
5	Sport, cultuur en recreatie	-203.638	2.017.789	1.814.151	-203.638	2.040.435	1.836.797
5.1	Sportbeleid en activering	-	98.318	98.318	-	46.886	46.886
5.2	Sportaccommodaties	-192.638	541.277	348.639	-192.638	551.737	359.099
5.3	cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	51.000	51.000	-	40.000	40.000
5.4	Musea	-	-	-	-	-	-
5.5	Cultureel erfgoed	-	12.660	12.660	-	12.660	12.660
5.6	Media	-	265.172	265.172	-	265.172	265.172
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-11.000	1.049.362	1.038.362	-11.000	1.123.980	1.112.980
6	Sociaal domein	-2.880.605	10.556.483	7.675.878	-2.991.771	11.365.161	8.373.390
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-149.000	783.534	634.534	-149.000	795.979	646.979
6.2	Wijkteams	-	557.727	557.727	-	565.587	565.587
6.3	Inkomensregelingen	-2.453.605	3.616.085	1.162.480	-2.664.771	3.597.737	932.966
6.4	Begeleide participatie	-	1.395.512	1.395.512	-	1.340.958	1.340.958
6.5	Arbeidsparticipatie	-	-	-	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-278.000	2.170.561	1.892.561	-178.000	2.002.015	1.824.015
6.71	Maatwerkdienstverlening 18 +	-	111.238	111.238	-	115.265	115.265
6.72	Maatwerkdienstverlening 18 -	-	1.370.084	1.370.084	-	2.597.878	2.597.878
6.81	Geëscaleerde zorg 18 +	-	-	-	-	-	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18 -	-	551.742	551.742	-	349.742	349.742
7	Volksgezondheid en milieu	-3.228.898	3.608.724	379.826	-3.298.672	3.987.693	689.021
7.1	Volksgezondheid	-	550.954	550.954	-	582.856	582.856
7.2	Riolering	-1.502.216	1.359.975	-142.241	-1.494.216	1.354.467	-139.749
7.3	Afval	-1.666.682	1.295.539	-371.143	-1.738.456	1.369.621	-368.835
7.4	Milieubeheer	-	320.240	320.240	-21.000	598.733	577.733
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-60.000	82.016	22.016	-45.000	82.016	37.016
8	ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.177.938	1.913.291	735.353	-4.586.042	4.351.909	-234.133
8.1	Ruimtelijke ordening	-94.782	520.584	425.802	-154.027	637.289	483.262
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-731.656	731.608	-48	-3.805.515	2.910.422	-895.093
8.3	Wonen en bouwen	-351.500	661.099	309.599	-626.500	804.198	177.698
Totaal		-33.650.106	33.650.106	-	-39.660.208	38.941.382	-718.826

Taakvelden		Realisatie 2017			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
5	Sport, cultuur en recreatie	-187.257	2.002.741	1.815.484	-16.381	37.694	21.313
5.1	Sportbeleid en activering	-	48.423	48.423	-	-1.537	-1.537
5.2	Sportaccommodaties	-187.156	542.315	355.159	-5.482	9.422	3.940
5.3	cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	43.500	43.500	-	-3.500	-3.500
5.4	Musea	-	-	-	-	-	-
5.5	Cultureel erfgoed	-	16.754	16.754	-	-4.094	-4.094
5.6	Media	-	260.592	260.592	-	4.580	4.580
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-101	1.091.156	1.091.055	-10.899	32.824	21.925
6	Sociaal domein	-3.097.146	11.544.224	8.447.078	17.557	-226.624	-209.067
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-151.485	824.098	672.613	2.485	-28.119	-25.634
6.2	Wijkteams	-	558.325	558.325	-	7.262	7.262
6.3	Inkomensregelingen	-2.704.995	3.823.351	1.118.356	-47.594	-347.614	-395.208
6.4	Begeleide participatie	-63.041	1.331.441	1.268.401	63.041	9.517	72.557
6.5	Arbeidsparticipatie	-	-	-	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-177.625	1.785.835	1.608.210	-375	216.180	215.805
6.71	Maatwerkdienstverlening 18 +	-	69.530	69.530	-	45.735	45.735
6.72	Maatwerkdienstverlening 18 -	-	2.817.860	2.817.860	-	-203.224	-203.224
6.81	Geëscaleerde zorg 18 +	-	-	-	-	-	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18 -	-	333.783	333.783	-	73.640	73.640
7	Volksgezondheid en milieu	-3.351.930	3.957.620	605.690	53.258	30.073	83.331
7.1	Volksgezondheid	-5.463	586.331	580.868	5.463	-3.475	1.988
7.2	Riolering	-1.497.628	1.364.074	-133.554	3.412	-9.607	-6.195
7.3	Afval	-1.780.904	1.410.359	-370.545	42.448	-40.738	1.710
7.4	Milieubeheer	-20.200	502.678	482.478	-800	96.055	95.255
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-47.735	94.177	46.442	2.735	-12.161	-9.426
8	ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-5.203.203	4.649.761	-553.442	617.161	-297.852	319.309
8.1	Ruimtelijke ordening	-330.015	594.643	264.628	175.988	42.646	218.634
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-4.237.505	3.297.810	-939.695	431.990	-387.388	44.602
8.3	Wonen en bouwen	-635.683	757.308	121.625	9.183	46.890	56.073
Totaal		-40.528.186	39.492.456	-1.035.730	771.945	-597.399	174.546

6. De bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

De tabel Sisabijlage verantwoordingsinformatie op grond van artikel 3 van de regeling informatieverstrekking onderdeel I&M is in de jaarrekening vervallen. Alle eerdere sisa-projecten zijn in verantwoording 2016 gereed gemeld. Er zijn in 2017 geen nieuwe projecten gestart.

Het onderdeel SWZ (W&I) is op de volgende pagina opgenomen.

7. Kerngegevens

Cijfers per 31 december van genoemd jaar.

cijfers per 31 december van genoemd jaar	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Raming 2017	Realisatie 2017	Raming 2018
A. Sociale structuur					
Aantal inwoners:	17.023	17.023	17.040	17.032	17.080
van 0-19 jaar	3.906	3.952	3.925	3.921	3.960
van 20-64 jaar	9.224	9.107	9.215	9.034	9.155
van 65 jaar en ouder	3.893	3.964	3.900	4.077	3.965
Aantal bijstandsgerechtigden WWB	164	171	165	186	180
Aantal personen behorende tot een minderheidsgroepering	325	340	350	370	350
Aantal eenpersoonshuishoudens	2.039	2.072	2.135	2.125	2.165
Aantal meerpersoonshuishoudens	5.118	5.177	5.136	5.255	5.265
B. Fysieke structuur					
Aantal woningen	7.556	7.558	7.580	7.641	7.630
Oppervlakte gemeente in ha	2.240	2.240	2.240	2.240	2.240
Oppervlakte binnenwater in ha	26	26	26	26	27
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	360	360	360	-	360
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	40	40	40	-	40
Oppervlakte bermen in ha	38	38	38	-	38
Lengte van verharde wegen in km	135	135	135	-	135
Lengte van recreatieve fiets-, ruiters- en wandelpaden in km	100	100	100	-	100
C. Financiële structuur					
(bedragen x € 1 mln)	Rekening 2015	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017	Begroting 2018
Niveau reserves en voorzieningen	31,4	32,6	25,7	27,0	26,1
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	3,04	3,11	3,20	3,20	3,36
Opbrengst rioolheffing	1,39	1,45	1,50	1,49	1,55
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,15	1,16	1,19	1,19	1,28
Algemene uitkering gemeentefonds					
- reguliere uitkering	9,9	10,7	10,1	10,8	11,2
- Sociaal Domein (3 D's)	5,7	5,3	5,2	5,2	5,3
- WMO	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1

Bron: CBS, BZK en eigen administratie.